

วารสาร ข้าราชการ

ยุคใหม่
ปีที่ 30

• เพื่อข้าราชการทุกคน ISSN 0125-0906
เมษายน ๒๕๒๘

ฉบับพิเศษ

วันข้าราชการพลเรือน ๒๕๒๘

ข้าราชการกับการบริการสาธารณสุข

• การส่งเสริมนิยมไทย

วารสารข้าราชการ

ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๘

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านการบริหารงานบุคคล
- เพื่อเผยแพร่แนวความคิดในการปฏิบัติราชการ
- เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างข้าราชการในอันที่จะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อราชการ

บริการสมาชิก

วารสารข้าราชการจำหน่ายปลีกเล่มละ ๑๒ บาท สำหรับสมาชิกค่าบำรุงปีละ ๑๓๕ บาท รวมค่าส่ง กรุณาบอกรับและส่งเงินในนาม **ผู้จัดการสวัสดิการ สำนักงาน ก.พ. ถนนพิษณุโลก กท.๑๐๓๐๐** โดยส่งจ่ายธนาณัติ/เช็คไปรษณีย์ที่ ป.ท.สำนักทำเนียบ นายกรัฐมนตรี

ต้องการถามปัญหากฎหมายระเบียบ และวินัย ข้าราชการพลเรือน ปัญหาคลัง หรือปัญหาข้อข้องใจอื่นใด รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะและบทความแสดงความคิดเห็น โปรดแจ้งไปยังบรรณาธิการโดยตรง

เจ้าของ ผู้จัดการสวัสดิการ ฝ่ายจัดการ
สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
นายนิวัฒน์ วชิรราชการ
นายเกรียงไกร กลิ่นอุบล

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายโสรัจ สุจริตกุล
นายสำราญ ถาวรยศม์
นายวิลาศ สิงห์วิสัย
นายอุดม บุญประกอบ

บรรณาธิการ

นางทิพาดี เมฆสุวรรณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายปรีชา วิชัยดิษฐ์
นายบุญรอด สิงห์วัฒนาศิริ
นางสาวทัศนีย์ ธรรมสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

นางสาวอัญญา เวสาร์ช
นางสาววิณา สีวากรณ์
นางสาวยุพียง เนียวกุล
นายชาญวิทย์ ไกรฤกษ์
นายวรพัฒน์ ทิวถนอม
นายสาโรช ศิริโสภณาภรณ์
นายวิสูตร ประสิทธิ์ศิริวงศ์

ประชาสัมพันธ์

นายธงชัย วาณิชกะ
นายนิเวศน์ สิทธิชัย

ออกแบบปก

ศิลปกรรม

ปกพิมพ์ที่

สถานที่พิมพ์

นายมนตรี จตุรภัทร
นายณรงค์ นุกูลการ
พันธ์ พิบบลิตซิง
บริษัท ประชาชน จำกัด
(แผนกการพิมพ์)
๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม
บางรัก ๑๐๕๐๐
โทร. ๒๓๔-๒๐๖๒

๒๓๕-๐๓๔๔

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายนิรันดร์ เหนระกูล
พ.ศ. ๒๕๒๘

การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสำคัญ
คือความสามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น
อีกอย่างหนึ่ง. ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วย
ความสุจริตกาย สุจริตใจ ด้วยความคิดความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วย
ความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายและประโยชน์
ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วนแท้จริง.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘

พระบรมราชาโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
๑ เมษายน ๒๕๒๘

โอวาท
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา
วันข้าราชการพลเรือน
๑ เมษายน ๒๕๒๔

ท่านคณะข้าราชการพลเรือนทุกระดับ

มูลเหตุที่อาตมาต้องทำหน้าที่ให้โอวาทในวันข้าราชการพลเรือน สืบเนื่องมาจากท่านประธานคณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือน ได้มีหนังสือกราบทูล สมเด็จพระสังฆราช องค์ปัจจุบัน ขอประทานพระโอวาทแก่ข้าราชการพลเรือนทั้งปวงในวันข้าราชการพลเรือน เพื่อเป็นสิริมงคลและเพื่อนำไปยึดถือเป็นอุดมการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ แต่บังเอิญขณะนี้สมเด็จพระสังฆราชทรงพระประชวร ท่านเลขาธิการสมเด็จพระสังฆราชจึงขอให้กรรมการศาสนาแจ้งเรื่องนี้แก่อาตมา เพื่อขอโอวาทตามความประสงค์เดิมของสำนักงาน ก.พ.

อันประชากรชาติทั้งมวลในประเทศไทยของเรานี้ เมื่อจะจัดเป็นกลุ่ม ๆ ก็คงได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มบ้าน กลุ่มเมือง กลุ่มวัด แต่กลุ่มวัดจะยกไว้ จะกล่าวเฉพาะกลุ่มบ้านกับกลุ่มเมือง กลุ่มเมืองจะมีหรือจะเกิดไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มบ้าน กลุ่มบ้านจะตั้งอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มเมือง ดังนั้น กลุ่มบ้านกับกลุ่มเมืองจึงทั้งกันไม่ได้ ชายกันไม่ขาด ชินทั้งกันเป็นอันหลายตัวด้วยกันทั้งคู่ ตามหลักความที่กล่าวนี้ จะเห็นได้แจ่มชัดว่า กลุ่มบ้านเป็นฐานของกลุ่มเมือง ความวัฒนาสถาพรของรัฐมาจากกลุ่มบ้านเป็นเด้ามูลทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น วิธิตำเนินการปกครองบ้านเมืองเมื่อหลายพันปีมาแล้ว กลุ่มเมืองจะต้องทำหน้าที่อย่างเต็มกำลังในเรื่องที่ประเทศไทยแปลความนำมาใช้เป็นหลักอยู่จนกระทั่งบัดนี้ นั่นคือชื่อว่าบำบัตทุกข์ กับชื่อว่าบำรุงสุข การที่จะเข้าถึงหลักบำบัตทุกข์บำรุงสุขได้ จะต้องมุ่งหน้าทุ่มเทการกระทำอย่างที่เราเรียกกันว่าจริงจังและจริงใจ จะกระทำอย่างไร ต่อปัญหาข้อนี้ ตอบได้ไม่ยาก เพราะท่านกำหนดหลักตายตัวไว้แล้วตั้งแต่ยุคศึกดาบรพเป็นหลักครองโลก หลักตายตัวที่ท่านกำหนดไว้มีอยู่ ๓ ประการ คือ การสร้างสรรค์ ๑ การบำรุงรักษา ๑ การปิดเป่า ๑ หลักทั้ง ๓ ประการนี้ ทางลัทธิศาสนาพราหมณ์นำไปตั้งเป็นเทพเจ้า ๓ องค์ และกำหนดให้มีหน้าที่แบ่งกันทำ คือ พระพรหมมีหน้าที่เป็นผู้สร้าง พระศิวะ หรือพระอิศวรมีหน้าที่บำรุงรักษา พระวิศณุหรือพระนารายณ์มีหน้าที่กำจัดปิดเป่า มีปัญหาสืบต่อไปว่า สร้างสรรค์อะไร บำรุงรักษาอะไร กำจัดปิดเป่าอะไร ต่อปัญหาสืบต่อข้อนี้ เห็นจะต้องนำพระพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้มาตอบ กล่าวคือ สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นอัตถะ คือตัวประโยชน์ สิ่งที่เป็นहितะ คือ ตัวเกื้อกูล สิ่งที่เป็นสุชะ คือ ตัวความสุข บำรุงรักษาสิ่งที่เป็นอัตถะ หิตะ สุชะ กำจัดปิดเป่าสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยแก่อัตถะ หิตะ สุชะ สิ่งที่มีมนุษย์ทั่วไปปรารถนาอยากได้ออยากถึง ก็ดูจะเพียงเท่านั้น ไม่เกินไปกว่านี้

ถ้อยคำที่อาตมาถกสนทนกันสนทนกันมาพร้อมกล่าวไว้ในที่นี้ ดูเป็นเรื่องง่ายในทางพูดหรือทางลายลักษณ์อักษร แต่ก็คงไม่ง่ายนักในทางปฏิบัติ แม้กระนั้นก็ดี พิเคราะห์ตามเรื่องราวที่เคยมีมาในอดีตนับเป็นพันปีหมื่นปี จะพบว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเมืองท่านปฏิบัติกันได้เป็นอย่างดีอยู่ และท่านพวกนี้มักมีคุณธรรมอันอยู่ในกลุ่มทศพิธราชธรรมเด่นเป็นพิเศษอยู่ ๒ ข้อ คือชื่อว่า อาชวความเป็นผู้ซื่อตรง ๑ ตปุ เพียรเผากิเลสตัวเองให้เบาบาง ๑

เมื่อกลุ่มบ้านยึดหลักมั่นว่า ราษฎร์เพื่อรัฐ และกลุ่มเมืองก็ยึดหลักมั่นว่า รัฐเพื่อราษฎร์ ดังนี้แล้ว อาตมาเชื่อว่าความวัฒนาสถาพรหรือความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคง มิใช่เป็นสิ่งที่สุขเอื้อม ยังเอื้อมสิ่งอยู่แต่ต้องลงทุนลงแรงช่วยกันหอบหัว ช่วยกันแบกหาม ช่วยกันลากเชือก

ขอสวัสดิมงคลจงเกิดแก่ข้าราชการพลเรือนทุกท่าน และทุกเมื่อ เทอญ.

สวัสดิ์ค่ะ

เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นับแต่โบราณกาลมาเราชาวไทยได้ถือว่าเมษายนคือเดือนแรกของปี ประเพณีสงกรานต์ใหญ่ที่เคารพนับถือในเทศกาลสงกรานต์ก็เป็นประเพณีที่คนไทยทุกคนภาคภูมิใจและถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติตลอดมา ถ้าหากท่านผู้ใดจะต้องเดินทางไกลเพื่อ

ไปร่วมในประเพณีรดน้ำดำหัวในต่างจังหวัดในเดือนนี้ วารสารข้าราชการก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงเดินทางไป-กลับโดยสวัสดิภาพนะคะ

เช่นเดียวกับประเพณีวันสงกรานต์ ข้าราชการก็เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองมาแต่ครั้งโบราณกาลเหมือนกัน ข้าราชการทุกยุคทุกสมัยได้มีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ามาโดยตลอด และเพื่อให้ข้าราชการทุกคนได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญที่พึงมีพึงปฏิบัติต่อประชาชนทางราชการจึงได้กำหนดให้วันที่ ๑ เมษายนของทุกปี เป็นวันข้าราชการพลเรือน โดยบรรดาสภาราชการต่าง ๆ จะร่วมกันจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อเป็นการระลึกถึงความสำคัญของการเป็นข้าราชการพลเรือน และในทุกปีจะมีการกำหนดจุดเน้นของการทำงานเป็นพิเศษเป็นรายปีไป ซึ่งในปีนี้ได้กำหนดให้นั้นในเรื่อง ข้าราชการกับการบริหารสาธารณสุข และการส่งเสริมคำนิยมไทย

วารสารข้าราชการฉบับเดือนเมษายนนี้จึงได้จัดทำเป็นฉบับพิเศษ เพื่อเป็นที่ระลึกในวันข้าราชการพลเรือนสาระเนื้อหาของวารสารข้าราชการฉบับนี้จึงเน้นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน และการส่งเสริมคำนิยมไทยเป็นสำคัญ

การที่ต้องหยิบยกเรื่องการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานมานั้นกันในปีนี้ก็เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพของประชากรของประเทศคือปัจจัยที่สำคัญในการบ่งชี้ความเจริญของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น สุขภาพและอนามัยของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่ต้องบ่งบอกถึงคุณภาพและศักยภาพของกำลังคนของประเทศ เพราะหากสุขภาพอนามัยของประชาชนไม่สมบูรณ์การพัฒนาประเทศก็จะมีโอกาสสัมฤทธิ์ผลไปได้ คุณภาพของกำลังคนของประเทศจึงเป็นความหวังสูงสุดยอดที่ทุกรัฐบาลแสวงหา

ภาระในการดำเนินการด้านพัฒนาการสาธารณสุขเพื่อยกระดับสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยทั่วไปนั้นถือว่าเป็นของข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งอยู่กระจายทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศ ส่วนภาระในการดำเนินการในด้านอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทย ก็มีข้าราชการจากส่วนราชการอื่น ๆ ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้ประชาชนทุกคนมีความสุขถ้วนทั่วกัน

ด้วยระบบและกลไกต่าง ๆ ของรัฐ ข้าราชการคือผู้ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตและคุณภาพอนามัยของประชาชน แต่จะมีใครเคยคิดบ้างหรือไม่ว่าข้าราชการเหล่านั้นสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเขาบ้างหรือไม่ และใครเล่าคือผู้ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของข้าราชการ

คนที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก ไม่สามารถที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยกัน ได้ฉันทิ ข้าราชการผู้ซึ่งกำลังตกอยู่ในวังวนของความวิตกกังวลในชีวิตความเป็นอยู่ ก็คงจะไม่อาจห่มเหชีวิตจิตใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ดีขึ้น ได้ฉันทิ

ผู้ที่ต้องการยกระดับสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงจะต้องสนใจและให้ความสนับสนุนในการปรับปรุงสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของข้าราชการควบคู่กันไป ด้วย เพราะผู้ที่สามารถช่วยตนเองได้จึงจะสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นต่อไป ข้าราชการกำลังมีทุกข์หนักเพราะมีหนี้สินมากมาย ต้องทำงานหลายแห่งเพื่อหารายได้ให้เพียงพอ ต้องแยกครอบครัวกันอยู่เพราะสามี-ภรรยาต้องช่วยกันทำงานซึ่งอยู่กันคนละจังหวัด สุขภาพจิตเสื่อมโทรมเพราะมีความวิตกกังวลจากปัญหารายได้ไม่เพียงพอและปัญหางานที่ยุ่งยาก ข้าราชการจึงมีโอกาสเป็น "ผู้ให้" แต่เพียงฝ่ายเดียวได้

ที่เขียนมานี้ไม่มีเจตนาที่จะเป็นการทวงบุญคุณแทนข้าราชการด้วยกันเอง แต่เสนอเป็นข้อพิจารณาต่อท่านผู้เกี่ยวข้องทุกคน โดยพิจารณาจากสังจธรรมในการดำรงชีวิตของสรรพชีวิตทั้งหลายในสังคม และหากยังไม่มีเงื่อนไขเวลาที่เหมาะสม เราขอเสนอให้วันข้าราชการพลเรือนปี ๒๕๒๘ เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของข้าราชการพลเรือนไปด้วยเสียเลย

สำหรับเพื่อนข้าราชการพลเรือนทุกท่านก็อย่ามัวนั่งรอคอยให้มีใครมาช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคุณอยู่แต่ฝ่ายเดียว เราควรจะมีบทบาทปรับปรุงคุณภาพของตัวเราเองก่อนพยายามทำเท่าที่จะทำได้ และเนื่องในวันข้าราชการพลเรือนปีนี้ เราจึงมาร่วมกันตั้งปณิธานว่า เราจะทำงานอย่างเสียสละ อดทน กตัญญูต่อชาติบ้านเมือง และพร้อมเสมอที่จะทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและแผ่นดินไทย

"อดทน เสียสละ คือสัจจะของข้าราชการ"

ทินย

ปก :

การบริการสาธารณสุข : มาตรการเพื่อการพัฒนาชนบท

สารบัญ

พระบรมราโชวาท	๒
โอวาท	๓
บทบรรณาธิการ	๔
บทความวิชาการ	
● แนวนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขในอนาคต - นพ.อมร นนทสุต	๑๑
● นโยบายการพัฒนาคุณภาพประชากรของกระทรวงสาธารณสุข - นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์	๒๑
● บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากอันตรายเกี่ยวกับอาหารและยารักษาโรค - นพ.ชนะ คำบุญรัตน์	๒๕
● การสาธารณสุขมูลฐานกับการพัฒนาประเทศ - นพ.ปรีชา ตีตวิสัย	๓๑
● การบริการสาธารณสุขในชนบท - นพ.ไพจิตร ปวงบุตร	๓๙
● กระทรวงสาธารณสุขและการปรับปรุงพัฒนากฎหมายเพื่อบริการประชาชน - ดร.ยงยุทธ สาระสมบัติ	๔๗
● สัมภาษณ์พิเศษ	๕๙
● การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติกับกรมอนามัยไทย - ดร.สุวิทย์ ยอดมณี	๖๙
● ภาษาไทย : เอกลักษณ์และเอกภาพแห่งความเป็นไทย - จำนงค์ ทองประเสริฐ	๗๙
บทความพิเศษ	
● จดหมายจากห้อง I.C.U. - ไชริจ สุจริตกุล	๘๘
● ปัญหาการปฏิรูป "คน" ในราชการพลเรือน - ทิวาดี เมฆสวรรค์	๙๒
● วันข้าราชการพลเรือน - ดร.บุญร่วม นภาโชติ	๙๗
แนะนำแพทย์ดีเด่นในชนบท	๑๐๒
● นพ.สำเร็จ แหงงกระโทก	
คอลัมน์ประจำ	
● ข่าวยุทธการ	๙
● เกร็ดบริหาร : ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา : ศาสตร์และศิลป์ของการเข้าถึงนาย	๑๑๒
● วินัยข้าราชการ : การทุจริตในการสอบ	๑๒๑
● มุมสรรหาข้าราชการ : โอกาสในการบรรจุเข้ารับราชการ	๑๒๗
● กฎหมายและระเบียบใหม่	๑๓๑
● แนะนำการสอบเลื่อนตำแหน่ง	๑๓๗
● หลักการดำรงชีวิตและการทำงาน : ปักซีแห่งกาล	๑๔๐
● ปัญหาระเบียบข้าราชการ	๑๔๙
● เก็บไว้ใช้อ้างอิง : บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการประเภทต่าง ๆ	๑๔๙

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

คดีเด็ดขาด

ทศนะนักปกครอง

“ทศนะ” นามของข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่ง...
 (Text continues with details of a case involving a public official, mentioning a court decision and the role of the 'Tosana' newspaper in exposing the matter.)

เลือกผู้นำแบบวิถี

ผู้ดีในท้องถิ่นในพริบตา...
 (Text discusses the process of selecting local leaders, emphasizing the role of the community and the 'Tosana' newspaper in providing information.)

ขานทีที่ข้าประเทศ

ทั้งอันเต็มความ...
 (Text mentions a call to action or a specific event related to the country, with 'Tosana' acting as a platform for such messages.)

ของฝากถึงท่านผู้นำบ้าน

การอภิปรายของสภาจังหวัด...
 (Text reports on a provincial assembly discussion, likely related to local development or administrative issues.)

ANNSAM

ฉบับพิเศษ

ความสำเร็จของโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้

นายเผด็จ กาญจนกุล ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คณะผู้บริหารโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งมี นายผืนบุญชิต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน จะทูลเกล้าฯ ถวายความสำเร็จของโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวาระเฉลิมพระชนมายุครบ ๕ รอบ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐

ทุ่งกุลาร้องไห้มีพื้นที่ประมาณ ๒ ล้าน ๑ แสนไร่ เดิมเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามาก ขาดความอุดมสมบูรณ์ เป็นดินทรายจืด ขาดอินทรีย์วัตถุ บางส่วนเป็นดินเค็ม และขาดแคลนน้ำในต้นฤดูเพาะปลูก แต่กลับได้รับอุทกภัยเป็นประจำในช่วงปลายฤดูเพาะปลูก

ความร่วมมือระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ๑๔ กรม ใน ๔ กระทรวงหลัก ตามโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ เป็นผลให้ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลิที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ

กรมสรรพากรเก็บภาษีอากรเพิ่มมากขึ้น และเพิ่มความสนใจผู้ดำรงข้าราชการ

นายวิทย์ ดันตยกุล อธิบดีกรมสรรพากร เปิดเผยว่า ในปีงบประมาณ ๒๕๒๔ กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรในความรับผิดชอบเป็นเงิน ๗๙,๐๐๐ ล้านบาท สูงกว่าปีงบประมาณ ๒๕๒๓ ร้อยละ ๒๔ เพราะในปีงบประมาณ ๒๕๒๓ เก็บภาษีอากรได้เพียง ๖๓,๐๗๔ ทั้งนี้กรมสรรพากรได้ให้ความสนใจ

เรื่องการเร่งรัดภาษีอากรค้างเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาษีอากรที่ยังมีผู้ค้างชำระจากการประเมินตรวจสอบเพียงสิ้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๔ ปรากฏว่าทั่วประเทศมีจำนวน ๑๒,๗๐๐๐ ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นภาษีอากรค้างชำระในกรุงเทพมหานคร ๑๑,๑๗๐ ล้านบาท และในส่วนของกรุงเทพมหานครนี้มีประมาณร้อยละ ๔๘ ที่อยู่ระหว่างการอุทธรณ์และรอคำพิพากษาของศาล ฉะนั้นการตรวจสอบภาษีอากรจึงเน้นการประเมินภาษีที่มีคุณภาพ คือให้ถูกต้องตามหลักฐาน และสามารถเรียกเก็บเป็นตัวเงินได้มากกว่าการประเมินตามยอดเป้าหมายการประเมิน เพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากรได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างแท้จริง

สินค้าเด่นที่เข้าร่วมใน“ขอนแก่นเอ็กซ์โป’๘๕”

กรมพาณิชย์สัมพันธ์นำรถไถนา เครื่องจักรสีข้าว และเซลล์แสงอาทิตย์ สิ่งประดิษฐ์ไทยไปแสดงในงาน “ขอนแก่นเอ็กซ์โป’๘๕” ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๙-๑๗ มีนาคมนี้ เพื่อกระตุ้นให้ตื่นตัวในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งออก และปลูกฝังค่านิยมสินค้าไทย รถไถนาไทยที่นำออกแสดงเป็นรถไถนาคันแรกของไทยที่มีเกียร์ดินหน้าและถอยหลังได้ ปัจจุบันผลิตออกจำหน่ายกว่าปีละ ๒,๐๐๐ คัน และส่งออกไปขายยังประเทศต่าง ๆ ทั่วเอเชีย รถไถนานี้เป็นความคิดริเริ่มของ นายเจ้า อัครวราพันธ์ ผู้ได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการแค่ชั้นประถม ๒

เครื่องจักรสีข้าว ซึ่งผลิตโดยวิศวกรไทย เป็นระบบที่ทันสมัยที่สุดในเอเชียมีขนาดเล็กกินเนื้อที่น้อย มีกำลังผลิตสูง ติดตั้งสะดวก ขณะสีข้าวไม่มีฝุ่นละออง ควัน หรือซีเฆมา มีหน้าชำระคาถูกกว่าของต่างประเทศหลายเท่า

ผลิตภัณฑ์เซลล์แสงอาทิตย์ เป็นผลผลิตของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา นักประดิษฐ์ดีเด่นประจำปี ๒๕๒๗ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ค.ร.ม. เห็นชอบโครงการทางด่วนขั้นที่ ๒

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในโครงการทางด่วนขั้นที่ ๒ เพราะผลประโยชน์ได้คุ้มค่าและเพียงพอต่อการผ่อนชำระหนี้เงินกู้ โดยมีหลักการว่า การทางพิเศษต้องเป็นผู้รับภาวะการลงทุนตามโครงการทั้งหมดเป็นจำนวน ๑๒,๔๓๑ ล้านบาท และให้กระทรวงการคลัง และการทางพิเศษร่วมพิจารณานหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาลงทุนต่อไป

โครงการทางด่วนขั้นที่ ๒ ประกอบด้วยทางสายสำคัญ ๒ สาย สายแรกคือ แนวทางสายเหนือ - ใต้ ความยาวประมาณ ๑๙.๒ กม. โดยเริ่มจากจุดเชื่อมต่อกับทางด่วนสายดาวคะนอง - ท่าเรือ ของระบบทางด่วนขั้นที่ ๑ ที่บริเวณบางโคล่ และมีแนวทางขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึงสิ้นสุดที่บริเวณลาดยาว

สายที่สอง คือ แนวทางตะวันออก ความยาวประมาณ ๘.๗ กม. โดยเริ่มจากจุดเชื่อมต่อกับทางด่วนสายเหนือ - ใต้ ของระบบทางด่วนขั้นที่ ๒ ที่บริเวณโรงกรองน้ำสามเสน แต่มีแนวทางไปทางทิศตะวันออกเพื่อเชื่อมต่อกับทางด่วนสายติမ်แดง - ท่าเรือ ของระบบทางด่วนขั้นที่ ๑ ที่บริเวณมักกะสัน และต่อเลยไปจนถึงสิ้นสุดที่จุดต่อเชื่อมกับถนนรามคำแหงที่บริเวณคลองตัน

มหาดไทยยันไม่ละรัฐวิสาหกิจ

นายคำรณ บุญเขต โฆษกกระทรวงมหาดไทยเปิดเผยว่า ในการประชุมกระทรวงเมื่อวันที่ ๑๓ มี.ค. นี้ พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ชี้แจงว่ากระทรวงมหาดไทย ได้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงสาเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายขายรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้เพราะรัฐวิสาหกิจที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยส่วนมากเป็นกิจการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และเชื่อมโยงถึงความมั่นคงของชาติ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ประสบการขาดทุนจะให้มีการดำเนินการปรับปรุงการบริหารต่อไป

เปิดบริการที่พักชั่วคราวให้ประชาชนทั่วไป

กรมประชาสงเคราะห์เปิดบริการที่พักชั่วคราวราคาถูกลำหรับชาวต่างจังหวัดที่เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ที่บ้านพักเยาวยชนดินแดง ในอัตรา ๒๐ บาทต่อคืนสำหรับผู้ใหญ่และ ๑๐ บาทต่อคืนสำหรับเด็ก

นายประมุข จันทรจําแนง อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ได้เปิดเผยถึงโครงการช่วยเหลือชาวต่างจังหวัดที่มีรายได้น้อยและประสบปัญหาด้านที่พักในกรุงเทพมหานคร จนต้องอาศัยนอนตามสถานีรถไฟ สถานีขนส่ง บริเวณทางเท้า โดยกรมประชาสงเคราะห์จะเปิดบ้านพักเยาวยชนดินแดงซึ่งตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๖๓๒ ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตห้วยขวางให้เป็นที่พักชั่วคราว นายประมุข จันทรจําแนงกล่าวว่า โครงการนี้เป็นการเพิ่มสวัสดิภาพ ความสะดวกทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

เปิดสอบคัดเลือกครู หรือมบริการที่พักฟรีสำหรับผู้สมัครสอบ

นายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมสามัญศึกษาเปิดเผยว่า ในการเปิดสอบคัดเลือกบรรจุเข้าเป็นครูในสังกัดกรมสามัญศึกษาปีนี้ กรมสามัญศึกษากำหนดจะเปิดรับสมัครระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม ถึง ๕

เมษายนนี้ และกำหนดทำการสอบคัดเลือกระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ เมษายน ในการเปิดสอบคัดเลือกดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้เปลี่ยนสถานที่เปิดรับสมัครและสถานที่สอบเสียใหม่ โดยแต่เดิมจะเปิดสอบในแต่ละจังหวัดตามอัตราที่ได้ แต่ในปีนี้มีกรมสามัญศึกษาใช้วิธีเปิดสอบในจังหวัดที่มีสำนักงานศึกษาธิการเขตตั้งอยู่ทั้ง ๑๒ เขต ทั้งนี้เพราะในปีการศึกษา ๒๕๒๔ กรมสามัญศึกษาได้รับอัตราเพียง ๑,๒๔๕ คนเท่านั้น ดังนั้นหากเปิดสอบแยกกันในแต่ละจังหวัดจะเป็นการสิ้นเปลืองและอาจทำให้ในบางจังหวัดได้รับครูไม่ครบตามอัตรากำลึงที่กำหนดไว้ได้

อธิบดีกรมสามัญศึกษากล่าวว่า กรมสามัญศึกษาได้คำนึงถึงความยากลำบากของบรรดาผู้ที่จะมาสอบคัดเลือกบรรจุเป็นครูในสังกัดกรมสามัญศึกษาตามเขตการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้น้อย หากจะต้องไปเช่าโรงแรมหรือที่พักอาศัยเป็นการชั่วคราวในระหว่างสมัครสอบและช่วงสอบคัดเลือก ก็จะเป็นการสิ้นเปลือง ดังนั้นกรมสามัญศึกษาจึงได้ให้โรงเรียนในจังหวัดที่มีการเปิดสอบนั้นจัดที่พักอาศัยให้แก่ครูเหล่านี้โดยไม่คิดค่าบริการ โดยผู้ที่ต้องการใช้บริการดังกล่าวจะติดต่อสอบถามเกี่ยวกับบริการเรื่องนี้ได้ในขณะที่สมัครสอบคัดเลือก

ปล่อยคนผิดสืบคนหลุดออกไป

ยังดีกว่าให้ผู้บริสุทธิ์คนเดียวต้องโทษ

บทความวิชาการ

แนวนโยบาย การพัฒนาสาธารณสุข ในอนาคต

นายแพทย์อมร นนทสูต*

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขในอนาคต จะขอกล่าวถึงแนวโน้มของการพัฒนาสาธารณสุขในประเทศไทยที่แล้วมา ในการวิเคราะห์แนวโน้มของการพัฒนาสาธารณสุข นั้น อาจจะอาศัยเงื่อนไขต่าง ๆ ได้หลายชนิด สุดแต่วัตถุประสงค์ในการพิจารณาว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอะไร เช่น เงื่อนไขทางสุขภาพ เงื่อนไขทางสังคม ฯลฯ เงื่อนไขประการหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาวิเคราะห์แนวโน้มได้ ได้แก่เงื่อนไขทางการบริหารโดยศึกษาแนวโน้มของการประยุกต์ใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของการบริหารโดยทั่วไปว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปอย่างไร เพื่อจะได้เห็นทางที่จะพัฒนาการบริหารให้งานได้รับความสำเร็จได้มากขึ้น ในการวิเคราะห์นั้นอาจจำแนกองค์ประกอบของการบริหารออกไป

แล้วศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาองค์ประกอบเหล่านั้นได้แก่-

๑. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะมีผลต่อการลดปัญหา
๒. องค์กร บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่ใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ
๓. กำลังคน ได้แก่เจ้าหน้าที่ภายในองค์กร ซึ่งมีลักษณะเฉพาะบทบาทตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ กัน
๔. งบประมาณเพื่อใช้จ่ายดำเนินงาน
๕. แผนงาน โครงการ การบริหาร จัดการ คือวิธีดำเนินงานโดยอาศัยทรัพยากรที่กล่าวแล้วทั้งหมดมาประกอบกันขึ้นเพื่อแก้ปัญหา
๖. นโยบาย คือแนวทางซึ่งกำหนดใช้เป็นหลักเพื่อชี้ทิศทางของการดำเนินงาน

เทคโนโลยี

ในยุคแรกของการพัฒนาสาธารณสุข เมื่อมีการก่อตั้งกระทรวงสาธารณสุข นั้น องค์ประกอบในการบริหารทั้ง ๖ ข้อที่กล่าวนี้ ได้รับการพัฒนาเพื่อที่จะประยุกต์ หรือถ่ายทอดคุณประโยชน์ของเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขสมัยใหม่ไปสู่ชุมชน โดยหวังว่าเทคโนโลยีเหล่านั้น จะช่วยให้ชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสภาวะทางสุขภาพที่ดี มีน้ำสะอาด มีโภชนาการดี ฯลฯ แต่การถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ชุมชนนั้นได้ออกแบบในรูปแบบของการให้บริการทางสาธารณสุขโดยผ่านสถานบริการประเภทต่างๆ ที่ตั้งขึ้น เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย ด้วยเหตุนี้โครงการที่วางขึ้นในสมัยนั้น จึงมีลักษณะเป็นโครงการสร้างสถานบริการสาธารณสุขต่างๆ และบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในขณะนั้นจึงเป็นบทบาทของผู้ให้ ซึ่งพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้รับ

สิ่งที่เป็นปัญหามากในยุคแรกของการพัฒนา คือ โดยส่วนใหญ่แล้วชุมชนที่ได้รับเทคโนโลยีไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตน คือคนที่อยู่ในเมืองใหญ่ คนที่มีการศึกษา และมีฐานะดีในสังคมเกือบทั้งสิ้น แต่ส่วนใหญ่ของประเทศโดยเฉพาะในชนบทไม่ได้รับประโยชน์นั้น

เหตุการณ์ดังกล่าวดำเนินมาจนถึงประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงได้มีการพัฒนากรรมวิธีในการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการออกแบบ ปรับปรุงส่งเสริมฝึกอบรม สนับสนุนติดตามผล จนชุมชนเริ่มจะรับเอาเทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นประโยชน์มาประยุกต์ใช้บ้าง

องค์การชุมชน

ในยุคที่ ๒ ต่อมา (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๔) ได้เกิดมีความคิดที่จะพัฒนาสิ่งที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญทางการบริหารในส่วนของชุมชน

ให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้เทคโนโลยีได้กระจายออกไปสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศ องค์ประกอบดังกล่าวได้แก่องค์กรชุมชน โดยได้เริ่มมีการจัดตั้งกรรมการพัฒนาอนามัย มีการนำเอากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีบทบาทในงานสาธารณสุขต่างๆ โดยหวังว่าเมื่อได้สถาบันของชุมชนเข้ามาช่วยงานแล้ว คงจะถ่ายทอดเทคโนโลยีไปให้ชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ในยุคนี้ได้มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาอนามัยชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรก ปรากฏว่าการดำเนินงานได้ผลดีกว่าเดิม ชุมชนเริ่มยอมรับ แต่ยังมีปัญหาขัดข้องอีกไม่น้อย

ปัญหาสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่พบในขณะนั้น คือ การจัดรูปองค์กร บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานสาธารณสุขยังไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากนโยบายตลอดจนการจัดหน่วยงาน การใช้ทรัพยากรทั้งกำลังคนและกำลังเงินของกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้น ยังเน้นหนักเรื่อง รักษาพยาบาล และการจัดตั้งโรงพยาบาลเพื่อให้บริการ ในยุคนี้ได้มีความพยายามที่จะปฏิรูปองค์กรกระทรวงสาธารณสุขเสียใหม่ เพื่อรวมการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพเข้าภายใต้หน่วยงานเดียวกัน เพื่อจะทำให้เกิดการแบ่งสรรปันส่วนทรัพยากรและกำลังคนใหม่ให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการแพทย์ และสาธารณสุขได้รวดเร็ว สมดุลย์ และกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่กรรมวิธีถ่ายทอดนั้นยังยึดแนวทางเดิม

กำลังคน

หลังจากได้มีการปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุขแล้ว จึงเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยที่ ๓ (แผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) ได้มีการวิเคราะห์ว่าการพัฒนาสาธารณสุข เท่าที่ผ่านมายังไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้ สมควรที่จะให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนามากยิ่งขึ้น จึงได้เริ่มนำแนวความคิดเรื่องสาธารณสุข

มูลฐานเข้ามาใช้ โดยพึ่งเล็งองค์ประกอบที่จำเป็นในการบริหารในส่วนของชุมชนที่จะต้องจัดให้มีขึ้นคือกำลังคนที่จะต้องสร้างขึ้นในชุมชน โดยคัดเลือก ฝึกอบรมสมาชิกชุมชนบางคนให้มีความรู้ความเข้าใจทางสาธารณสุขพอสมควร จึงออกมาในรูปของ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) ขึ้น เพื่อให้กำลังคนทางชุมชนนี้มีบทบาทช่วยให้ชุมชนสามารถรับถ่ายทอดเทคโนโลยีไปพัฒนาตนเองได้เร็วยิ่งขึ้น จึงมีโครงการสาธารณสุขมูลฐานขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาในการคัดเลือก อบรม ตลอดจนสนับสนุนเพื่อสร้างให้มี อสม. ผสส. เป็นสำคัญ สำหรับเนื้องาน ซึ่งเป็นกิจกรรม ซึ่งอาสาสมัครทั้งสองจะปฏิบัติ นั้น ในระยะแรกยังมีได้ออกแบบได้แน่นอนเว้นแต่ได้เริ่มวางรากฐานในเรื่องการรักษาพยาบาล โดย อสม. ขึ้น ดังนั้น การรักษาพยาบาลจึงเป็นกิจกรรมชนิดเดียวที่มองเห็นได้ชัดในโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ในระยะแรกนั้นจึงได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในส่วนบทบาทของ ผสส. ว่าไม่มีบทบาทอะไร จึงไม่น่าจะเป็นประโยชน์

ทุน

ในการทดลองพัฒนากิจการสาธารณสุขมูลฐาน โดยอาศัย อสม. เป็นต้นแบบ เพื่อทดลองระบบบริหารงานสาธารณสุขโดยชุมชนเอง ได้ปรากฏว่า อสม. เป็นจำนวนมากปฏิบัติงานไม่ได้ผล เนื่องจากไม่มีทุนสำหรับทุนที่โครงการให้ไปเป็นการตั้งต้นเพื่อซื้อเวชภัณฑ์มาดำเนินการ (๕๐๐ บาท) นั้น สูญไปในเวลาอันสั้น ประสบการณ์นี้ได้นำมาสู่การเรียนรู้ว่าชุมชนจะพัฒนาตนเองต่อไปได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญอีกข้อหนึ่ง คือ ทุน ซึ่งจะต้องได้มาจากทรัพยากรของชุมชนเอง จึงเริ่มจัดให้มีโครงการกองทุนเวชภัณฑ์ขึ้น นับเป็นการเริ่มต้นของยุคสมัยของการพัฒนาสมัยที่ ๔ (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๑) โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนด้วย ในสมัยเดียวกันนี้ กระทรวงสาธารณสุขเองก็เริ่มปรับปรุงการงบประมาณโดยจัดรูปแบบใหม่เป็นงบประมาณตามแผน นับเป็นการพัฒนาระบบการเงินทางภาครัฐซึ่งได้เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาระบบกองทุนในชุมชน

การบริหารจัดการ

เมื่อจัดให้มีกองทุนเวชภัณฑ์ขึ้นแล้ว ปรากฏว่ากิจการงานของ อสม. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากนอกจากทุนแล้ว ยังเกิดมีทักษะทางการบริหารและจัดการกองทุน โดยมีการจัดแบ่งหน้าที่และมีผู้ร่วมรับผิดชอบแบ่งปันกันไป ในรูปของคณะกรรมการชุมชนฯ ต่อมาได้เริ่มนำไปประยุกต์ใช้กับงานสาธารณสุขด้านอื่น ๆ เริ่มด้วยงานสุขภาพและการจัดหาวัสดุยาในหมู่บ้านอย่างได้ผลดี จึงทำให้ได้ประสบการณ์ต่อมาว่า ในการพัฒนาสาธารณสุขโดยชุมชนเป็นแกนสำคัญนั้น ชุมชนต้องมีทักษะในการบริหารจัดการ

แผนงานโครงการอันเป็นแผนส่วนร่วม นอกเหนือจากการบริหารจัดการ ซึ่งทำกันอยู่แล้วภายในครอบครัว แต่ละครอบครัว ความเข้าใจนี้เกิดขึ้นประมาณ พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นการนำเข้าสู่สมัยของการพัฒนาที่ ๕ อันเน้นหนัก เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากร และโครงการโดยชุมชนเอง และเป็นที่น่าสังเกตว่า ในยุคสมัยที่ ๔-๕ นี้ รัฐบาลโดยส่วนรวมก็มีนโยบายในการที่จะตั้งทุนให้ชุมชนใช้พัฒนาโดยตรง ได้แก่โครงการเงินผันตามด้วยโครงการกสช. และตามด้วยกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และมีความพยายามที่จะสร้างทักษะทางการบริหารจัดการให้ชุมชนเช่นเดียวกัน โดยการจัดให้มีแผนตำบลโดย กสช.

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ กรมอนามัยได้นำรูปแบบกิจกรรมซึ่งอาสาสมัครสามารถปฏิบัติ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ในเรื่องการสุขภาพ และการจัดหาน้ำสะอาด และการโภชนาการ เป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างสาธารณสุขมูลฐาน ที่สร้างมาแล้วตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ ๔ โครงการทั้งสองนี้มีลักษณะเป็นโครงการของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยแท้จริง ซึ่งเมื่อรวมกับโครงการเรื่องการรักษาพยาบาลโดย อสม. และสุขภาพศึกษาโดย ผสส. แล้วก็นับได้ว่า เป็นการเข้าสู่สมัยที่ ๖ อันเป็นยุคที่ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองทางสาธารณสุขได้ในบางเรื่อง และพร้อมที่จะรับมอบอำนาจการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาไปจากกระทรวงสาธารณสุขได้ในรูปที่ชุมชนเองเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ ส่วนรัฐเป็นผู้สนับสนุน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และ ๒๕๒๗ ได้นำรูปแบบของการอนามัยแม่และเด็ก วางแผนครอบครัว และการให้ภูมิคุ้มกันโรค เข้าในระบบสาธารณสุขมูลฐานในรูปของโครงการบัตรสุขภาพ และกรมควบคุมโรคติดต่อกำลังจะนำรูปแบบเรื่องการควบคุมป้องกันโรคติดต่อเข้าสู่ระบบสาธารณสุขมูลฐานต่อไปเช่นเดียวกัน

จุดอ่อนจุดแข็งของงานสาธารณสุข (strength and weakness of past performance)

บัดนี้ก็ใกล้เวลาต้องเริ่มการทำงานวางนโยบายสาธารณสุขแผน ๖ แล้ว แต่ก่อนจะทำแผนอนาคตเราต้องทบทวนเสียก่อนว่า งานสาธารณสุขที่แล้วมาได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง มีจุดอ่อน จุดแข็งที่ไหนอย่างไรบ้าง ซึ่งพอจะกล่าวโดยย่อได้ดังต่อไปนี้

๑. การยอมรับและดำเนินการเรื่อง “สุขภาพดีถ้วนหน้า” (adoption of HFA strategies and its implication) การมีสุขภาพดีเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ทุกคนพึงมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีสุขภาพดี นี่คือส่วนหนึ่งของคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอันเป็นที่มาของคำว่า “สุขภาพดีถ้วนหน้า” หรือ Health For All ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายทางสังคมที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันนี้ สำหรับประเทศไทยมีเป้าหมายว่า “สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี ๒๕๔๓” แต่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้านั้น หลายท่านเข้าใจผิดคิดว่าประชาชนจะไม่เจ็บป่วยเลย หรือจะมีโรงพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ ที่จะทำการรักษาให้กับประชาชนทุกคนในประเทศนี้แต่ “สุขภาพดีถ้วนหน้า” นั้นเป็นการวาดภาพสังคมในอนาคตว่า ทุกครอบครัวทุกคนจะได้มีสิทธิ มีส่วนร่วมกันพัฒนาสุขภาพ ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ทรัพยากรที่จะพัฒนานั้น จะได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรม และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ “สุขภาพดีถ้วนหน้า” หมายถึงว่า ทุกคนที่เกิดบนแผ่นดินนี้จะต้องเกิดมาเติบโต แก่และตายอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยทั่วหน้ากัน “สุขภาพดีถ้วนหน้า” ยังหมายถึงว่า ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องเป็นชีวิตที่มีสุขภาพดีพอที่จะเป็นประโยชน์ และจะได้มีส่วนช่วยกันสร้างเสริมเศรษฐกิจและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่อย่างเต็มที่

สำหรับประเทศไทย เมื่อต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐ เรายอมรับการมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้ามาดำเนินการอยู่ ๒ เรื่องใหญ่ ๆ คือ บทบาทของประชาชน และบทบาทเจ้าหน้าที่ในกระทรวงและมหาวิทยาลัย ซึ่งจะกล่าวละเอียดในข้อต่อไป

๒. ประชาชนมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น (people is increasing role) การที่จะให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้านั้นจากผลการประชุมใหญ่ที่เมืองอัลมาอตา ประเทศรัสเซียได้มีข้อตกลงระบุว่าให้ "การสาธารณสุขมูลฐาน" เป็นกลวิธีหลักที่จะช่วยให้บรรลุ "สุขภาพดีถ้วนหน้า" และเรียกร้องให้ทุกประเทศให้การสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องโดยผสมผสานไปกับการพัฒนาทุกสาขาทั้งในระดับชุมชน และระดับชาติ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีโครงการสาธารณสุขมูลฐานขึ้นดังได้กล่าวแล้วข้างต้น และพยายามให้บทบาทของชาวบ้านในเรื่องการพัฒนาสาธารณสุขในเรื่องใหญ่ ๆ ๓ เรื่อง คือ

๒.๑ การถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) กิจกรรมการสาธารณสุขมูลฐานหรือองค์ประกอบของการสาธารณสุขมูลฐานที่กำหนด โดย WHO มีอยู่ ๘ องค์ประกอบด้วยกันคือ

(๑) การจัดหา น้ำสะอาดและการกำจัดของเสียต่าง ๆ

(๒) การควบคุมโรคติดต่อที่จำเป็นและพบบ่อยในท้องถิ่น

(๓) การให้วัคซีนป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ

(๔) การส่งเสริมภาวะโภชนาการ

(๕) อนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว

(๖) การรักษาโรคและอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่พบบ่อยในท้องถิ่น

(๗) การจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน หรือเพื่อช่วยเหลือในการรักษาโรคที่พบบ่อย ๆ ที่จำเป็น

(๘) การให้ศึกษา

สำหรับประเทศไทยได้มีการเพิ่มเติมทัศนคติสาธารณสุข และสุขภาพจิตเข้าไปด้วยรวมเป็น ๑๐ องค์ประกอบ

ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการแพทย์และการสาธารณสุขในกิจกรรมต่าง ๆ ของงานสาธารณสุขมูลฐานนั้น จำเป็นจะต้องทำให้ง่ายพอที่ชาวบ้านจะสามารถทำได้ จึงต้องประยุกต์ให้ง่ายที่สุด หรือการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate Technology) ยกตัวอย่างเช่นในเรื่องของโภชนาการ เราสอนให้ชาวบ้านโดย อสม./ผสส. หรือแม่ซึ่งนำหมักเด็ก หรือน้ำหมักลูกเองเขาก็จะรู้ปัญหาและจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เขาแก้ปัญหาเองโดยเราให้ความรู้เรื่องการให้อาหารเด็ก การให้อาหารเสริมที่มีโปรตีนและกำลังงานสูง เพื่อแก้ปัญหา และให้เขาซึ่งนำหมักเด็กเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอที่เรียกว่าให้มีการเฝ้าระวังทางโภชนาการ เพื่อให้แก้ปัญหาได้ทัน่วงที่ก่อนที่จะเป็นมาก ในไม่ช้าโรคขาดสารอาหารก็จะหมดไปในทำนองเดียวกันในเรื่องของการสุขาภิบาล และน้ำสะอาด เราสอนหรือสาธิตให้ชาวบ้านสร้างถัง

เก็บน้ำฝนด้วยวิธีการง่าย ๆ ชาวบ้านก็เริ่มสร้างถังน้ำฝน แทนที่จะใช้การสูบน้ำหรือปั๊มน้ำ ซึ่งชาวบ้านดูแลไม่ไหวยอมรับไม่ได้ สำหรับการรักษาโรคเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เป็นกันบ่อย ๆ ในหมู่บ้าน เช่น ปวดหัว ตัวร้อน ท้องเสีย ฯลฯ เราก็มัก อสม. มาดำเนินการซึ่งก็ได้ทำไปแล้ว

๒.๒ การบริหารการเงินและโครงการ
(Financial support and program management) โดยชาวบ้านเอง หลังจากที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ประยุกต์ให้ง่ายสู่ชาวบ้านแล้ว เมื่อดำเนินการไปก็พบว่างานหลายอย่างยังไม่ค่อยเดิน และไปได้ยาก เพราะขาดองค์ประกอบด้านการบริหารการเงิน เพราะต้องมีทุน ดังนั้นต้องให้ชาวบ้านรวมทุนเป็นรูปของสหกรณ์เกิดกองทุนขึ้นได้ โครงการต่าง ๆ ก็ให้ไปพร้อมกับเรื่องการบริหารจัดการ และกองทุน ให้ชาวบ้านบริหารกองทุนเอง ซึ่งเป็นผลสำเร็จมาก และพบว่าชาวบ้านสามารถนำเทคโนโลยีที่เราให้ไปดำเนินการต่อได้

๒.๓ การวางแผนและการนำความจำเป็นพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนา (planning leading to application of Basic Minimum Needs approach) ในการดำเนินงานต่อมาพบว่า การวางแผนสาธารณสุขนี้จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยดีชาวบ้านจะต้องนำแผนงานสาธารณสุขนี้ใส่ไว้ในแผนพัฒนาตำบลด้วย เนื่องจากรัฐเร่งรัดให้ชาวบ้านทำแผนตั้งแต่ตำบล อำเภอ ขึ้นมา ถ้างานของเราไม่อยู่ในแผนตำบลก็ทำไม่ได้ จะต้องให้อยู่ในแผนตำบลให้ได้โดยจำเป็นต้องวิเคราะห์หรือออกมาว่าปัญหาสาธารณสุขนี้เป็นปัญหาของหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องบอกได้ว่างานสาธารณสุขนี้เป็นสิ่งที่จะต้องมีในหมู่บ้านพัฒนาอีกมานานแล้ว แต่ชาวบ้านไม่เคยรู้เลยว่าเขาต้องการงานสาธารณสุข เขาต้องการแต่ถนน ไฟฟ้า โทรทัศน์ ฯลฯ ดังนั้นจึงได้ติดต่อกับสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แล้วอธิบายให้เข้าใจว่า ประเทศไทยต้องมีแผนระยะยาวทางสังคม สังคมจะเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นย่อมไม่ได้ (ขณะนั้นกำลังอยู่ระยะวางแผน ฯ ๕) จะเอา ๕ ปี

ไม่ได้ควรเป็นสัก ๒๐ ปี ซึ่งเรานึกตรงกับเรื่อง สุขภาพดีถ้วนหน้าพอดี และถ้าเราพูดเพียงเรื่องสุขภาพคงไม่สำเร็จ เพราะเป็นงานของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงฯ ควรรับไปทำ ดังนั้นเราจึงพูดในแง่ของสังคมว่าคุณภาพชีวิตของคนไทยจะต้องดีขึ้นใน ๒๐ ปี ข้างหน้า จะต้องมียะไรบ้าง จึงได้นำไปสู่การใช้ความจำเป็นพื้นฐานย่อว่า จปฐ. มาจากภาษาอังกฤษว่า Basic Minimum Needs หรือ BMN ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้เราแทรกงานสาธารณสุขเข้ากับงานพัฒนาสังคมอื่น ๆ ได้ ถือว่า ประชาชนจะมีคุณภาพดี ต้องมีความจำเป็นพื้นฐาน ๙ ข้อ ซึ่งประกอบด้วยงานสาธารณสุข งานของเกษตร งานของมหาดไทย และงานของการศึกษาและอื่น ๆ จึงทำให้ถูกยอมรับในหน่วยงานอื่น ๆ ปัจจุบันกำลังจะเสนอเข้า กชช. โดยได้ปรับปรุงตัวแปร เหลือเพียง ๒๑ ตัวแปร และมีเครื่องชี้วัด ๓๘ ข้อ ในจำนวนนี้ กชช. อนุมัติ ๑๒ ข้อ เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ ๑ ข้อและกระทรวงสาธารณสุข ๑๑ ข้อ จปฐ. ๙ ข้อ ของคนไทย ได้แก่-

- (๑) ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย
- (๒) ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- (๓) ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำมีเสรีภาพในการประกอบการและอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสม
- (๔) ประชาชนมีสิทธิได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
- (๕) ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- (๖) ประชาชนมีการผลิต หรือจัดหาอาหารอย่างเพียงพอแก่การดำรงชีพ
- (๗) ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ

(๘) ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ และกำหนดวิถีชีวิต ชีวิตของตนเอง

(๙) ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น

๓. การเปลี่ยนแปลงบทบาทมหาวิทยาลัยและกระทรวงสาธารณสุข (Changing Role of University and Ministry of Public Health)

๓.๑ แนวความคิดและเจตคติ (concept and attitude) ปัจจุบันแนวความคิดและเจตคติของเจ้าหน้าที่ และนักศึกษา เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ยอมรับ และมีความสำนึก (Consciousness) ต่อสังคมมากขึ้น เท่าที่เราสังเกตมาเช่น เรื่อง การมีสุขภาพดีก้าวหน้า และ เรื่องอื่น ๆ ก็เป็นที่ยอมรับกันอยู่

๓.๒ มีการจัดรูปองค์กรใหม่ (reorganization) เริ่มมากในกระทรวงสาธารณสุขเท่าที่จริงเริ่มมาก่อนเรื่อง การมีสุขภาพดีก้าวหน้า คือ การปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข โดยการผสมผสานงานป้องกันและรักษาพยาบาลเข้าด้วยกัน และมีการกระจายอำนาจ

๓.๓ การกระจายอำนาจ (decentralization) วัตถุประสงค์ของการรวมกรมการแพทย์ และกรมอนามัยไว้ด้วยกัน เพื่อรวมอำนาจไว้ที่ปลัดกระทรวง ซึ่งจะมีเอกภาพในการสั่งการ (Unity of Command) และกระจายอำนาจลงไปจังหวัดที่สาธารณสุขจังหวัด ซึ่งจะไปดูแลหน่วยงานในจังหวัด เรื่องการกระจายอำนาจนี้ เราจะพยายามเร่งรัดให้ถึงอีก ๓ กระทรวงด้วยไม่ทราบจะสำเร็จเพียงใด อีก ๓ กระทรวงน่าจะกระจายอำนาจลงสู่จังหวัดหมดรวมทั้งงบประมาณด้วย แต่เราคิดว่าถ้า ๖๖.๖๖ ได้รับอนุมัติจากรัฐแล้วเราจะเสนอแนะสำนักงบประมาณให้ตั้งงบประมาณให้จังหวัดเลย เพื่อให้เขาดูแลเรื่อง ๖๖.๖๖ ของจังหวัดเลย โดยไม่ต้องผ่านกระทรวงทั้ง ๔ กระทรวง อย่างน้อยทางด้านบริการพื้นฐานต่าง ๆ จังหวัดควรจะรับผิดชอบไป ให้อำนาจเขาไปให้เต็มที่ เพราะเขาอยู่ใกล้ปัญหาของผู้ดีกว่าเรา ความคิดนี้มีอยู่แล้วในกระทรวงมหาดไทย

๓.๔ การฝึกอบรมและวิจัย (training strategy and research) ทางมหาวิทยาลัยได้มีการแก้ไขการจัดหลักสูตรให้เข้ากับสภาพของประเทศและแนวทางการดำเนินการ การวิจัยค้นคว้าก็เปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางการวิจัยเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขแล้ว ซึ่งเป็นของดี และเป็นจุดแข็งที่แสดงว่า เราพร้อมในการไปสู่สุขภาพดีก้าวหน้า แต่ทางด้านมหาวิทยาลัยก็น่าจะมีการปรับปรุงรูปองค์กร บทบาทครูในด้านการสอนเพื่อจะนำไปสู่สุขภาพดีก้าวหน้าด้วย

๔. การจัดสรรทรัพยากร (resource reallocation-manpower and finance) เป็นเรื่องสำคัญคือมีการผันงบประมาณสู่หมู่บ้านมากขึ้นกว่าเดิม การก่อสร้างใหญ่ ๆ ลดลงมาก โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล ๑,๐๐๐ เตียง ไม่อยู่ในนโยบายแผน ๖ ๕ เลย เราเฉลี่ยงบประมาณสู่ตำบลอำเภอ จังหวัด เดิมเงินลงสู่หมู่บ้าน ๑๐% ก็เพิ่มเป็น ๒๐-๒๕% และจะเพิ่มเรื่อย ๆ ต่อไป ควรผันตรงลงสู่หมู่บ้านเลย จะได้ประโยชน์สูงสุด ถ้าผ่านหน่วยงานของรัฐจะถูกดูดซึมโดยหน่วยงานของรัฐประมาณครึ่งหนึ่ง ถึงหมู่บ้านเพียง ๑๐% ฉะนั้น นโยบายระยะหลังเช่นเงินผัน หรือเงิน กสข. ส่งตรงเลย สุดท้ายนี้เงินพัฒนาชนบทจะส่งตรงเองไปใช้ในหมู่บ้านเลย จะเห็นว่าใช้หลักเดียวกันคือไม่ยอมให้ตั้งค่าใช้จ่าย โดยให้อาจากงบบปกติ เงินพัฒนาจะสู่หมู่บ้านจริง ๆ ทั้งหมด เรื่องนี้ไม่ได้มีการพูดไว้ชัดเจน แต่เราวิเคราะห์ได้ ซึ่งก็เป็นการถูกต้อง

๕. ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร (effective utilization of Resources) ในช่วงที่ผ่านมาการใช้ทรัพยากรดีขึ้น

๖. ความสามารถในการวางแผนสาธารณสุข (Strength in sector planning) ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๔ เป็นต้นมา แผนพัฒนาสาธารณสุขได้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับมาตลอด ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่เราสามารถเข้าทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจฯ ได้ ที่เรานำ จปฐ. เข้าไปได้เพราะทาง สศช. ยอมรับความสามารถในการวางแผนของเราอยู่ แล้ว รวมทั้งต่างประเทศก็ยอมรับแผนพัฒนาสาธารณสุขของเราด้วย

๓. การเป็นตัวกลางประสานระหว่างหน่วยงาน (catalytic in intersectoral Coordination) จากข้อ ๒ เมื่อกระทรวงต่าง ๆ ยอมรับเราจึงกลายเป็น ตัวศูนย์กลาง หลายครั้งเราเป็นตัวกลางจัดงานของ กระทรวงต่าง ๆ ในขณะที่เราก็ได้ประโยชน์ด้วย รวมทั้งการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งท่านได้รับ จะสนับสนุนการรณรงค์ปีสาธารณสุขมูลฐาน และ การใช้ จปฐ. ไปแล้ว

๔. การเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (risk Directional change Through politics) การเปลี่ยนแปลงนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขจะเกิดขึ้นได้ในวันข้างหน้า ปัจจุบันท่าน รัฐมนตรีท่านเข้าใจงานสาธารณสุขดี แต่ต่อไป การเสี่ยงด้านนี้ยังมีอยู่เสมอ และเราก็ระวังอยู่ก่อนที่จะต่อไปถึงนโยบายในอนาคต ควรสำรวจประเมินเหตุการณ์แวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกเสียก่อน (Evaluation of outlook)

Evaluation of outlook

๑. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก (external) ซึ่งเป็นสิ่งที่เราทำอะไรไม่ได้มากนัก

๑.๑ มีการวางแผนโดยชุมชนมากขึ้น (increasing use of community based planning) ในแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ และในแผน ๖ โครงการพัฒนาชนบท จะมีการวางแผนจากหมู่บ้านขึ้นมามากขึ้น และแผนระหว่างหน่วยงานก็จะมีมากขึ้น

๑.๒ มีการจัดสรรงบประมาณลงสู่หมู่บ้านโดยตรงมากขึ้น (more direct resource allocation to community) จะมีเงินผันลงสู่หมู่บ้านมากกว่าในปัจจุบันขณะนี้เงินผันสู่หมู่บ้าน ปีละ ๑,๐๐๐ กว่าล้านบาทต่อไปจะมากขึ้นอีกเพราะถึงชาวบ้าน

๑.๓ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานดีขึ้น (better intersectoral coordination) ในเมื่อรัฐบาลก็สนใจ และสาธารณสุขเป็นแกนให้ ฉะนั้นความร่วมมือระหว่างกระทรวงหน่วยงานสาขาต่าง ๆ จะดำเนินไปด้วยดี โดยเฉพาะเมื่อมีการนำ จปฐ. มาใช้จะเป็นจุดประสงค์ การดำเนินงานระหว่าง ๔ กระทรวงหลักได้ดี

๒. ปัจจัยแวดล้อมภายใน (internal)

๒.๑ องค์ประกอบด้านสาธารณสุขมีพร้อม (Fulfilled health infrastructure) ภายในสิ้นแผนฯ ๕ จะมีโรงพยาบาล สถานีอนามัย ผสส./อสม. เต็มพื้นที่หมด ปัจจุบันทุกระดับเหลืออีก ๑๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ก็จะครบ

๒.๒ ชุมชนพึ่งตนเองได้เพื่อให้มีสุขภาพดี (HFA reached Through self - managed community) ในหลายหมู่บ้านที่เราเปิดให้ชาวบ้านจัดการในเรื่องสาธารณสุขของตนเองโดยให้มีการสาธารณสุขของตนเองโดยให้มีการสาธารณสุขมูลฐานขึ้น เชื่อว่าจะถึงสุขภาพดีถ้วนหน้ากันหลายหมู่บ้าน โดยวัดจากความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีเครื่องชี้วัดพร้อม

๒.๓ ไทยเป็นผู้นำในภูมิภาคนี้ (leading role in region for Thailand) ประเทศไทยน่าจะได้เป็นผู้นำด้านสาธารณสุขในภูมิภาคอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิก เพราะเท่าที่สังเกต เรามีศักยภาพ

ภาพเหนือประเทศอื่นอยู่มาก จึงทำให้เราต้องวางแผน สาธารณสุขระหว่างประเทศด้วยเพื่อให้อยู่ในฐานะ ผู้นำ

๒.๔ งบประมาณจากรัฐไม่เพิ่มมาก (static resource allocation from government) เชื่อว่ากระทรวง สาธารณสุขจะไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นเท่าไร เนื่อง จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศมีไม่มากนัก การขยายตัวของงบประมาณสาธารณสุขอย่างมาก ไม่เกิน ๑๒ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสูงสุดในกระทรวง เทคนิค ทั้งหลาย หลักการ วัตถุประสงค์ นโยบายในอนาคต (goal, objectives, strategy formulation in future plan) สำหรับเรื่องนโยบายเป็นเรื่องของรัฐ หรือของ ท่านรัฐมนตรี แต่การคิดเรื่องแผนในอนาคตอาจ เป็นดังนี้

๑. ปรับคุณภาพขององค์ประกอบด้าน สาธารณสุข (improved quality of health infrastructure) เมื่อสร้างองค์ประกอบพร้อมเข้าใจใน แผน ๓ ๕ แล้ว ในแผน ๓ ๖ ควรพิจารณาใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์โดยการปรับปรุงคุณภาพของงาน สาธารณสุขทุกระดับ ตั้งแต่คุณภาพของ ผลส. ขึ้นมา จนถึงเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และหน่วยงานทุกระดับ

๒. มีแผนด้านการเงินเพื่อสาธารณสุขให้ดีขึ้น (better health financing scheme) ด้วยความ จำเป็นว่างบประมาณของรายน้อย เราจะทำอย่างไรจึง จะทำให้คุณภาพดีที่สุด โดยใช้เงินของรัฐน้อยที่สุด เราจึงหันไปดำเนินการเรื่องสหกรณ์ และสวัสดิภาพ ต่าง ๆ ซึ่งทำมาตั้งแต่แผน ๓ ๕ และจะทำต่อไปใน แผน ๓ ๖

๓. พัฒนาในเรื่องสหกรณ์และสวัสดิภาพ ด้านสาธารณสุข (Develop health cooperative and welfare) ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขจ่ายเงิน มากกว่ารัฐให้ ๓ เท่า แต่เราอยู่ได้เพราะเงินบำรุง ปัจจุบันเงินบำรุงคงเหลือน้อยแล้ว การพัฒนาโรงพยาบาลจึงทำได้ยาก จึงได้สร้างงานใหม่ขึ้น คือโครงการบัตรสุขภาพ และได้เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้ว

๔. เพิ่มบทบาทของประชาชนในด้านการ บริหารจัดการ (more role for people in health program management) เราคงจะต้องให้บทบาทกับ ชาวบ้านมากขึ้น ในเรื่องของการบริหารจัดการ โครงการสาธารณสุขที่สำคัญก็คือ โครงการบัตร สุขภาพ ซึ่งชาวบ้านจะเข้ามามีบทบาทเป็นคนจ่าย ทรัพยากรที่รวบรวมมาได้ อาจจะทดแทนให้หน่วยงาน ได้ด้วย

๕. ให้องค์กรเอกชนมีบทบาทร่วมมากขึ้น (better NGO's involvement) เราจะต้องร่วมกับ องค์กรเอกชน ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของทรัพยากรที่เรา ยัง ไม่ได้นำมาเข้าร่วมมากนัก รวมไปถึงในระดับหมู่บ้าน ด้วย ได้แก่ชุมชน องค์กรในหมู่บ้าน ไม่ได้คิดเฉพาะ แต่ในส่วนกลางเท่านั้น

๖. ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ทางสาธารณสุข ในการวางแผนให้มากขึ้น (More use of health economics in planning) ในการวางแผน ๓ ๖ เราคง ต้องนำ health economics เข้ามามากขึ้นในการ วางแผน เพื่อประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรให้สูงขึ้น โดยเฉพาะผลของการลงทุนของบริการสาธารณสุข ต่าง ๆ อย่างที่เราใช้ระบบส่งต่อ (referral system) เข้ามาในเรื่องของบัตรสุขภาพ ก็คือความพยายาม ที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารสาธารณสุขนั่นเอง

๗. มีการแลกเปลี่ยนโครงการระหว่าง มหาวิทยาลัยและกระทรวง ๓ มากขึ้น (more exchange programs between University and Ministry) โดยเหตุที่กระทรวงสาธารณสุขได้เปลี่ยน บทบาทมาตั้งแต่แผน ๔ และแผน ๕ มาแล้ว ฉะนั้น เพื่อให้การศึกษาได้เป็นไปโดยทันต่อการเปลี่ยนแปลง น่าจะมีโครงการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ระหว่าง กระทรวง ๓ และมหาวิทยาลัยกันจะเกิดประโยชน์ มาก และจะทำให้เรารู้ปัญหาตลอดจนข้อจำกัดที่มี ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน มีหลายครั้งที่เราไม่ เข้าใจกันเพราะ เราไม่รู้ว่ามีฝ่ายมีข้อจำกัดอยู่ เรื่องการแลกเปลี่ยนนี้ทำได้หลายระดับแม้แต่การ

โอนย้ายเจ้าหน้าที่ระหว่างมหาวิทยาลัยกับกระทรวงฯ
ก็น่าจะทำได้

๔. ให้ชาวบ้านช่วยชาวบ้านกันเองให้
มากขึ้น (more community based training) ในการที่
จะอบรมชาวบ้านของ ๕๕,๐๐๐ กว่าหมู่บ้านนั้นเรา
คงทำไม่ได้ เราควรให้ชาวบ้านสอนกันเองมากขึ้น
ซึ่งได้เริ่มแล้วในงานสาธารณสุขบางอย่าง เขาช่วยกัน
สอนเองได้ เราให้ทรัพยากร และการสนับสนุนเพื่อให้
เขาสอนกันเองได้ เช่นช่างสุขภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน
(ขลม.)

๕. การเป็นผู้นำในภูมิภาค (develop
regional leadership) เรากำลังมีแผนที่จะเป็นผู้นำ
ด้านสาธารณสุขทางภูมิภาคนี้ โดยเรากำลังเน้นจุด
ประสงค์ด้านการพัฒนาความร่วมมือด้านเทคโนโลยี
สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา (TCDC) กับประเทศ
ใกล้เคียงซึ่งทาง WHO เห็นว่าทางด้านสาธารณสุข
ประเทศเราเหมาะสม ฉะนั้นในไม่ช้าประเทศไทยคง
เป็นตัวแทนของภูมิภาคนี้ด้วย TCDC การที่เราจัด
ประชุมคณะรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียนก็เพราะเหตุนี้
และเป็นผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศ
ด้วย

๑๐. การวางแผนอย่างต่อเนื่อง (Succession
planning) ผู้บริหารรุ่นนี้คงจะดูว่าใครควรจะเข้ามา
แทน ต้องเริ่มคิดสร้างคนขึ้นมาปฏิบัติงานทำต่อให้สำเร็จ
กระทรวงสาธารณสุขกำลังทำอยู่ คงจะทำกันใน
แผน ๖ ๖

ตื่นนอนแล้ว "วางมือที่หงท"

นโยบาย การพัฒนาคุณภาพ ประชากร ของ กระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์ไพโรจน์ นิชานนท์

เนื่องด้วยรัฐบาลมีนโยบายและแผนงาน ในการพัฒนาชนบท เพื่อให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนในชนบท ได้เป็นประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้และได้จัดให้มีมาตรฐานความต้องการขั้นพื้นฐานของคนในปัจจุบัน สำหรับมาตรฐานดังกล่าว เป็นทั้งเป้าประสงค์ และเครื่องชี้วัดของการพัฒนาชนบทด้วย อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งมีรากฐานจากการผสมผสานระหว่างความต้องการของประชาชนกับของรัฐบาล

การที่จะพิจารณาดำเนินการให้เกิดคุณภาพชีวิตของประชากรนั้น มีขั้นตอนของการดำเนินการที่ต้องคำนึงถึง ๒ ขั้นตอนคือ

๑. ต้องให้มีการพัฒนาคุณภาพของประชากร โดยให้ประชาชนได้มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต และมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีระเบียบวินัยเป็นขั้นแรก

๒. ประชาชนที่มีสุขภาพดี มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ดีแล้ว ได้มีโอกาสและใช้ประโยชน์จากพลัง

ที่มีอยู่มาดำเนินชีวิตของตนให้มีอาชีพ รายได้ พร้อมทั้งรู้จักเก็บออมได้พอเหมาะสมกับอัตตภาพของตน อยู่ในสังคมที่มีความเป็นธรรม มั่นคงและปลอดภัย และกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ จึงจะถึงซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี

ดังนั้น การพัฒนาดังกล่าวจะต้องทำให้เกิดการต่อเนื่องกันไป หากมีการพัฒนาคุณภาพของประชากรแล้ว แต่ไม่มีสิ่งเอื้ออำนวยและการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของชีวิต ก็จะทำให้เกิดการ

สิ้นเปลือง และสูญเสีย เช่น มีการถ่ายเทความรู้ และความคิดไปสู่ต่างประเทศ และอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติ ฉะนั้น งานพัฒนาคุณภาพประชากรเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของประชากร เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก และจำเป็นต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันอย่างใกล้ชิดภายในหน่วยงานของรัฐ และระหว่างภาครัฐบาลกับเอกชน จึงจะทำให้การดำเนินงานได้บังเกิดผลดี

ในด้านงานสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตของประชาชน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ นั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพของประชากรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขเห็นความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

แนวความคิดในการดำเนินงาน

การที่ให้มีการดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชากรมีคุณภาพดี จะต้องมียุทธวิธี การและมาตรการที่ทำให้

- ขอบเขตของปัญหาซึ่งได้แก่ตัวประชากร มีจำนวนที่เหมาะสมที่จะสามารถดำเนินการพัฒนาได้
- มีการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยให้แก่ประชากร

- ปัญหาที่ทำให้สุขภาพอนามัยของประชากรไม่ดี ได้ลดลงไปหรือหมดสภาพไป

- ปัญหาที่ทำให้สุขภาพอนามัยของประชากรไม่ดี ที่หลงเหลืออยู่มีผลกระทบต่อประชากรให้น้อยที่สุด

- มีระบบงานการให้บริการแก่ผู้ป่วยและการดูแลตนเองของประชาชนได้เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหา

- มีระบบการประสานงานกับส่วนราชการอื่น และเอกชนที่เกี่ยวข้อง

- มีการสนับสนุน การดำเนินงานให้เกิดการคล่องตัวยิ่งขึ้น

นโยบาย

ดังนั้นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพประชากรของกระทรวงสาธารณสุข จึงควรจะมีต่อไปนี้

๑. ลดอัตราเพิ่มของประชากรลง ให้มีจำนวนประชากรที่เหมาะสมกับทรัพยากรและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ โดยเร่งรัดงานวางแผนครอบครัว และใช้มาตรการทั้งทางสังคม, การศึกษา, วิชาการ ตลอดจนการสนับสนุนต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๒. มุ่งเสริมสร้างสุขภาพของประชากร ตั้งแต่เริ่มมีการปฏิสนธิ จนถึงเด็กอายุ ๔ ปี และแก่แม่เป็นอันดับแรก เด็กอายุ ๕-๑๔ ปี เป็นอันดับที่สอง กลุ่มคนอายุ ๑๕-๒๕ ปี เป็นอันดับที่สาม และกลุ่มคนอายุอื่น ๆ เป็นอันดับที่สี่ โดยเน้นหนักในงานอนามัยแม่และเด็ก งานโภชนาการ งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย และจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

๓. ขจัดและลดปัญหาทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ รวมทั้งโรคอันเนื่องจากการประกอบอาชีพ ตลอดจนพิษภัยหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยปรับปรุงและเร่งรัดงานระบาดวิทยา และการเฝ้าระวัง การป้องกันและบำบัดยาเสพติด การป้องกันและควบคุมโรค การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค งาน

อาชีพอนามัย งานทันตสาธารณสุข การป้องกัน อุบัติเหตุ การควบคุมอาหารและสิ่งเป็นพิษเป็นภัย การสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด การควบคุม การประกอบกิจการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพในด้าน อนามัยสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการดำเนินงานในกลุ่ม ประชากรและพื้นที่ที่มีการเสี่ยงภัยสูงเป็นอันดับแรก

๔. พัฒนาการรักษาพยาบาลโดยเฉพาะด้าน คุณภาพในการรักษาโรคทั้งทางกายและทางจิตเพื่อที่ จะลดอัตราการตายและการพิการ ตลอดจนการแพร่ ของโรค โดยมุ่งเน้นโรคที่สามารถป้องกันได้ และ โรคที่มีอัตราการคุกคามต่อประชากรสูง และศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาล โรคที่เป็นปัญหา และที่คาดว่าจะมีปัญหาต่อไป

๕. ปรับปรุงระบบการบริการสาธารณสุขแก่ ประชาชน และการให้ประชาชนดูแลตนเองอย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อการสนับสนุนในการเสริม สร้างสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาล ให้เหมาะสมกับปัญหา จึงควรปรับปรุงในด้าน

๕.๑ ระบบบริการ

- จำนวนสถานบริการ และอุปกรณ์ตาม ความจำเป็น

- คุณภาพของเจ้าหน้าที่ และจำนวนที่ เหมาะสม

- กำหนดพื้นที่และประชากรที่เสี่ยงภัยสูง เป็นเป้าหมาย

- การบริการผู้ป่วยฉุกเฉิน

- การนำส่งผู้ป่วย

- การให้บริการอย่างมีคุณภาพรวดเร็ว- ยิ้มแย้ม

- ปรับโครงสร้างของผู้ป่วยให้เหมาะสม กับระบบบริการ

- การใช้ การกระจายยาและเวชภัณฑ์

ต่าง ๆ

- มาตรฐานค่ารักษาพยาบาล

๕.๒ ระบบการดูแลตนเองของประชาชน

- การจัดตั้งองค์กรในชุมชน

- การให้ความรู้เพื่อความเข้าใจและเกิด ความร่วมมือ

- การจัดตั้งกองทุน การระดมทรัพยากร ต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์

- การใช้ประโยชน์ของอาสาสมัคร ผู้นำ ในหมู่บ้าน กลุ่มสตรี แม่บ้าน เยาวชน และอื่น ๆ

- สนับสนุนการตัดสินใจปัญหา การดำเนิน การแก้ปัญหาของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองได้

- ให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้มีโอกาสและความสามารถน้อย

๖. พัฒนาและเร่งรัดการประสานแผนงาน ร่วมมือการปฏิบัติงานตลอดจนผสมผสานการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะกระทำให้เกิดคุณภาพ ประชากร และบรรลุถึงคุณภาพชีวิตของประชากรใน ที่สุด โดยให้มีการพัฒนาทั้งในส่วนราชการของตนเอง ระหว่างส่วนราชการ และระหว่างส่วนราชการกับ องค์กรเอกชน

๗. พัฒนาระบบและมาตรการที่จะเอื้ออำนวยสนับสนุนและให้คุณให้โทษแก่แรงงาน ส่วนราชการองค์กร รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนี้ในด้าน

- ทรัพยากร (งบประมาณ อัตราค่าจ้าง อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้) โดยมุ่งเน้นในงานพัฒนาประชากรและคุณภาพชีวิตของประชากรเป็นลำดับความสำคัญสูง

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ให้ดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์ และมีคุณภาพในการที่จะให้ทราบ เห็นความสำคัญ ยอมรับปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประสานงานร่วมมือจนถึงการผสมผสานในที่สุด

- การขยับ ปรึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ และสิ่งจูงใจในการที่จะให้เกิดการดำเนินงานให้มีปริมาณและคุณภาพมากที่สุด

แก้ไขปรับปรุง ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายให้เหมาะสมในการพัฒนาโดยเฉพาะในด้านการป้องกันอุบัติเหตุ การคุ้มครองผู้บริโภค การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม อาหาร ยา เครื่องสำอาง และวัตถุมีพิษ การประกอบกิจการที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ มลพิษ และสิ่งเป็นพิษเป็นภัย เป็นต้น

เนชั่นแนล
พลังเหลือเฟือเหนือกว่าธรรมดา

National Thai Co., Ltd.
166 Sukhumvit Road, Samrong-Nue
Samutprakarn, Thailand.
Tel. 3941981, 3941283
TLX NO. 82512 NTCTHAI TH.

บทความวิชาการ

บทบาท ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในการคุ้มครองประชาชน ให้พ้นจากอันตราย เกี่ยวกับอาหารและยารักษาโรค

นายแพทย์ชนะ คำบุญรัตน์*

เป็นที่ทราบกันดีว่า ข้าราชการเป็นจักรกลสำคัญของรัฐในการพัฒนาประเทศ และเป็นทีเคารพยกย่องของประชาชนโดยทั่วไป ข้าราชการที่ดี เมื่อมีผู้พบเห็นจะให้ความเคารพนับถือเสมือนผู้ทรงคุณวุฒิ การจะพูดการจะบรรยายอะไรที่ไหนจะมีประชาชนคอยติดตามและสลับรับฟัง บางครั้งบางคราวก็ช่วยเสริมแต่งดิษฐ์ให้บทพูดหรือบทเขียนนั้น ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทุกท่านคงจำได้ว่า แพทย์ผู้หนึ่ง บัดนี้อายุของท่านเกือบ 70 ปีแล้ว ทุกสัปดาห์เราจะได้ยินเสียงท่านทางวิทยุแห่งประเทศไทยทุกเช้าวันอาทิตย์ โดยออกอากาศแล้วสิ่งละอันพันละน้อยให้เราฟังอยู่เสมอ และทุกครั้งที่ได้ฟังเราก็ได้ทั้งคติและประโยชน์จากสาระสำคัญที่ท่านพูด

เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ นี้ คณะบรรณาธิการวารสารข้าราชการ ขอให้กระผมช่วยเขียนถึงบทบาทของข้าราชการในการคุ้มครองประชาชนเกี่ยวกับอาหารและยา กระผมได้ตอบรับท่านเหล่านั้นด้วยความยินดี ทั้งนี้ เพราะกระผมเป็นข้าราชการเช่นเดียวกับข้าราชการหลายท่านที่กำลังรับใช้ประเทศชาติอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งที่ท่านขอเรื่องเป็นสิ่งที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะช่วยกันคุ้มครองประชาชนในฐานะที่กระผมได้รับเบี้ยหวัดเงินเดือนจากประชาชนคนไทยทุกคน ควรหาสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์มาบอกกล่าวกันไว้บ้าง อย่างน้อยในหนังสือเล่มนี้ก็ยิ่งดี และฝากเพื่อนข้าราชการทุกท่าน เมื่ออ่านพบเรื่องนี้ ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งมีสาระเล็กน้อยนี้แนะนำประชาชนต่อไปด้วย

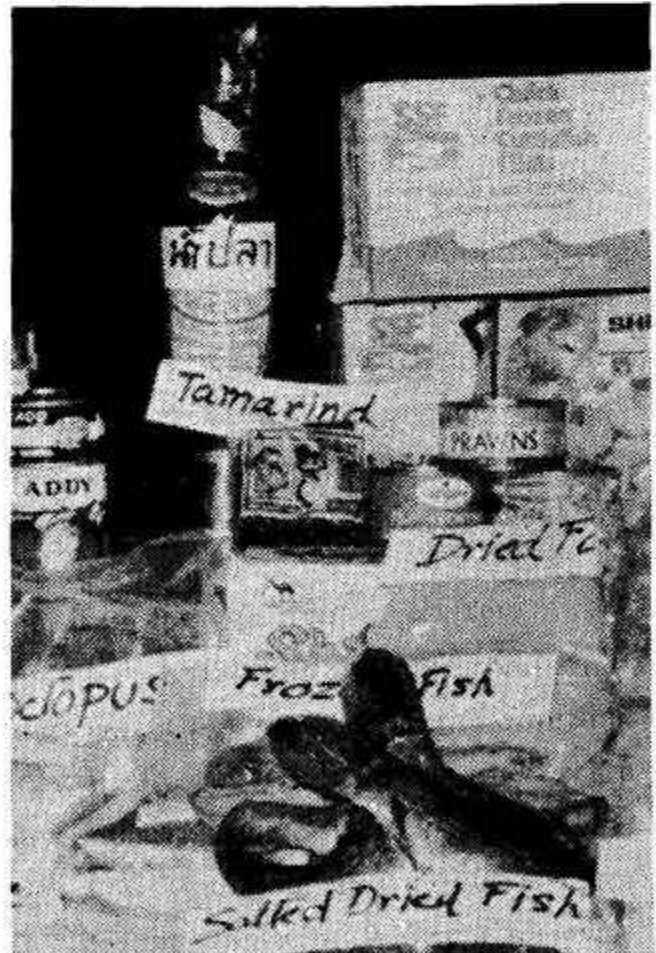
* เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

กระผมคิดว่าทุกคนคงจะยอมรับนะครับว่าอาหารและยา เป็นสองในปัจจัยสี่ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ทั้งมนุษย์และสัตว์ สำหรับอาหารนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของมนุษย์ในการที่จะต้องใช้อาหารเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน อาหารช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโตและให้พลังงานแก่ร่างกาย นอกจากนี้ยังช่วยซ่อมแซมการสึกหรอของอวัยวะต่าง ๆ ให้แก่ร่างกายอีกด้วย อาหารที่มีประโยชน์นั้นควรจะต้องเป็นอาหารที่สะอาดและมีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยแก่ผู้บริโภค สำหรับผู้บริโภคเองก็ควรศึกษาด้วยว่าอาหารอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์และอาหารใดอาจเกิดโทษแก่ร่างกายด้วย มีโรคหลายอย่างที่เกิดขึ้นจากการขาดสารอาหาร และการรักษาโรคหลายชนิดก็จำเป็นต้องควบคุมอาหารบางประเภทด้วย เช่น โรคหัวใจ โรคไต ต้องควบคุมอาหารประเภทที่มีรสเค็ม หรือโรคเบาหวาน ต้องจำกัดอาหารที่มีแป้งและน้ำตาล เป็นต้น นอกจากจะรักษาด้วยอาหารแล้ว ยาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันในการป้องกัน บำบัด บรรเทา และรักษาอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งในเวลาที่ยังมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และในยามที่เกิดการเจ็บป่วย

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากอันตรายในการบริโภค นั้นสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นสำนักงานฯ ที่มีบทบาทสำคัญสำนักงานฯ หนึ่งในการช่วยคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน ในเรื่องยา อาหาร เครื่องสำอาง และวัตถุมีพิษที่ใช้ในอาคารบ้านเรือน การดำเนินงานต่าง ๆ ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนนั้น มีตัวบทกฎหมายที่ค่อนข้างรัดกุมเมื่อพบมีการฝ่าฝืน และการฝ่าฝืนนั้นกระทำโดยเจตนาโดยเฉพาะผู้ผลิตจะมีโทษค่อนข้างรุนแรงในปัจจุบันประมาณ ๒๕-๒๗ ศาลได้ตัดสินผู้ผลิตยาปลอมรายหนึ่งในการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระ และกระทำความผิดในความผิดเดิมคือการผลิตยา

ปลอม โดยลงโทษให้จำคุกถึง ๓๒ ปี ยังผลให้การผลิตยาปลอมประเภทเร่ร่อนไม่มีโรงงานต่าง ๆ เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด และเป็นผลดีเป็นอย่างมากต่อประชาชน

ในรอบปีที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ตรวจสอบควบคุม เฝ้าระวังในเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน การทะเบียน โรงงาน และสถานที่ผลิต โดยเน้นหนักเกี่ยวกับยาและอาหารเป็นจำนวนมาก ไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ ครั้ง ในการเฝ้าระวังดังกล่าวแล้วได้ร่วมมือกับกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ทำการศึกษาด้านวิชาการเกี่ยวกับมาตรฐานต่าง ๆ ของทั้งอาหารและยาเป็นประจำ ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าวมีสาระสำคัญที่ควรทราบเกี่ยวกับอาหารและยาในการที่จะคุ้มครองป้องกันให้พ้นจากพิษภัยของอาหารและยาดังนี้

๒ ตามหลักวิชาทางการแพทย์และเภสัชศาสตร์หมายถึง สารเคมีซึ่งออกฤทธิ์ต่อสิ่งมีชีวิต โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการที่ทำให้เกิดโรค เมื่อยาเข้าสู่ร่างกายก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและดูดซึมตัวยาโดยผ่านทางกระเพาะอาหารและลำไส้เข้าสู่กระแสโลหิตทีละน้อย แต่ถ้าเป็นยาชนิดฉีดก็จะผ่านเข้ากระแสโลหิตโดยทันที เมื่อยาเข้าสู่ร่างกายก็จะกระจายไปบริเวณที่ออกฤทธิ์ อันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน แต่บ่อยครั้งการเปลี่ยนแปลงในร่างกายไม่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ การติดตามผลจึงต้องอาศัยการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามผลของยาต่อร่างกายมิได้เกิดเฉพาะเจาะจงที่อวัยวะหรือระบบที่ยานั้นออกฤทธิ์ในการรักษาเท่านั้น หากแต่อาจทำให้เกิดผลข้างเคียงที่ไม่ต้องการเกิดขึ้นด้วย ซึ่งผลข้างเคียงดังกล่าวทางวิชาการเรียกกันว่า อาการอันไม่พึงประสงค์ของยา

จากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ด้านการอาหารและเทคโนโลยีทำให้มนุษย์สามารถคิดค้นสารเคมีตัวใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิต หรือช่วยให้อาหารมีสีสรรสวยงาม แต่งกลิ่นแต่งรสให้น่ารับประทาน ตลอดจนในเรื่องของการถนอมอาหารให้คงทนและคงสภาพอยู่ได้เป็นเวลานาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ร่างกายมนุษย์เสี่ยงอันตรายต่อการปนเปื้อนของสารเคมีเพิ่มมากขึ้น แต่อันตรายที่เกิดขึ้นนี้บางครั้งไม่ได้แสดงออกด้วยการเจ็บป่วยให้เห็นอย่างชัดเจน หรือมิได้เกิดขึ้นโดยทันที แต่เกิดจากการสะสมของสารพิษต่าง ๆ ทีละน้อยจนในบางครั้งไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงของอาการที่เกิดขึ้นได้ว่าเนื่องมาจากอะไร **สาเหตุใหญ่ ๆ ที่อาจจะสรุปถึงพิษภัยที่เกิดจากอาหาร ได้แก่**

๑. พิษภัยที่เกิดจากสิ่งแวกัด้อม ซึ่งยากต่อการหลีกเลี่ยง เช่น เชื้อรา หรือเชื้อแบคทีเรียบางชนิด

ที่มีปะปนอยู่ในอากาศและน้ำที่ใช้ประกอบอาหารโดยไม่ผ่านความร้อน หรือผ่านความร้อนที่อุณหภูมิไม่สูงพอที่จะฆ่าเชื้อโรคได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดโรคต่าง ๆ แก่ร่างกายได้

๒. พิษภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น การรับประทานเห็ดที่มีพิษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือการรับประทานหัวมันสำปะหลังดิบ อาจเกิดพิษร้ายแรงทำให้หยุดหายใจได้ในเวลาอันรวดเร็ว

๓. พิษภัยที่เกิดจากเชื้อโรคบางชนิดที่ปนเปื้อนในอาหาร เนื่องมาจากความสกปรกของการปรุง หรือเกิดจากพาหะที่นำเชื้อโรคมาสู่คน เช่น แมลงวันนำเชื้ออหิวาตกโรคมาสู่คน หรือเกิดจากผู้ปรุงอาหารเป็นโรคติดต่อในระยะติดต่อก็ได้

๔. พิษภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเติมสารกันบูดมากเกินไปตามที่กำหนด การใช้น้ำประปาที่กรองเพื่อให้อาหารกรอบ การใช้แชคคาลินแทนความหวานของน้ำตาล การใช้ไนเตรตและไนไตรต์เพื่อทำให้น้ำเนื้อสัตว์มีสีสด การใช้สีผสมอาหารมากเกินไปจนความจำเป็น หรือใช้สีย้อมผ้าแทนสีผสมอาหารเนื่องจากมีราคาถูกกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ผลิต หรือเกิดจากความไม่รับผิดชอบและขาดคุณธรรมของผู้ผลิตก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ตีข้อบกพร่องและปัญหาที่ตรวจพบจากสถานที่ผลิตอาหารมักเกิดกับโรงงานใน ส่วนภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่ และมักจะเป็นโรงงานเล็ก ๆ บางโรงงานก็ไม่เข้าข่ายอุตสาหกรรม บางโรงงานก็ทำในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การผลิตไอศกรีม การนำกรดกำมะถันมาเจือจางกับน้ำเพื่อขายแทนน้ำส้มสายชู เป็นต้น

๕. สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่ออันตรายจากการบริโภคอาหารก็คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และนิสัยในการบริโภคอาหาร ซึ่งมักจะเป็นความเชื่อที่ผิด ๆ เช่น ห้ามผู้ป่วยรับประทานอาหารที่มีลักษณะเย็น

เช่น พัก นอนไม่ ตอนป่วยใช้ หรือหากผู้ป่วยมีแผล ห้ามรับประทานข้าวเหนียว หรือว่าผู้หญิงหลังคลอด ชอบรับประทานยาแดงเหล้าซึ่งมีอันตรายต่อทารกที่ ดูนมแม่ เป็นต้น สำหรับในกรณีนิสัยในการบริโภค อาหารหรือประเพณีนิยมสำหรับชาวอิสลามจะมีปัญหา มากกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากชอบรับประทานอาหาร ดิบ ๆ ลุก ๆ ทำให้เกิดเป็นพยาธิใบไม้ในตับเป็นจำนวนมาก

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเสี่ยงอันตราย จากการใช้ยาและพิษภัยที่เกิดจากยา ได้แก่

๑. สาเหตุจากการใช้ยา เช่น ใช้ยาไม่ถูก กับโรค ใช้ยาไม่ถูกกับตน ไม่ถูกขนาด ไม่ถูกวิธี ไม่ถูกช่วงเวลา และระยะเวลาที่ใช้ยามากหรือน้อย เกินไป ล้วนแต่เป็นอันตรายต่อร่างกายทั้งสิ้น อันตราย เหล่านี้บ่อยครั้งเกิดจากการที่ประชาชนเมื่อป่วยใช้ โดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกลมักจะไปหาหมอผี หมอเถื่อน หรือไปร้านขายยาที่อยู่ใกล้ ไปเล่าอาการ ให้หมอเถื่อนเหล่านั้นฟังแล้วก็จ่ายยาให้โดยขาดความรู้ ในเรื่องยา ทำให้ประชาชนได้รับอันตราย ติดยา และอาจจะแก้ไขไม่ทันการ

๒. สาเหตุเนื่องมาจากตัวยา ตัวยาที่ใช้ไม่มี คุณภาพในการรักษา อาจเนื่องมาจากการเก็บยา ไม่ถูกวิธี เช่น ทิ้งตากแดด ยาที่ควรเก็บในที่เย็นก็เก็บ ไว้ในตู้ธรรมดา หรือเกิดจากการผลิตยาไม่ได้มาตรฐาน มีตัวยาและขนาดของยาไม่ครบ การผลิตไม่ดีมีความ ชื้นทำให้ยาเสื่อมคุณภาพเร็วขึ้น หรือเกิดจากการ หมกอายุของยา ล้วนแล้วแต่มีอันตรายต่อประชาชน ทั้งสิ้น

๓. สาเหตุเนื่องมาจากตัวผู้ป่วยเอง การใช้ ยาชนิดเดียวกันในเด็กและผู้ใหญ่จะต้องให้ขนาดที่ ต่างกัน ยาบางชนิดไม่เหมาะที่ให้เด็ก ยาเกือบทุกชนิด ไม่ควรจะให้หญิงมีครรภ์เนื่องจากยาสามารถผ่านรก ไปสู่ทารกในครรภ์ได้ ดังนั้นหญิงมีครรภ์หากป่วยใช้ ไม่ควรซื้อยารับประทานเอง ควรอยู่ในความดูแลของ แพทย์ที่ฝากครรภ์ การใช้ยาบางชนิดไม่เหมาะกับ พยาธิสภาพของผู้ป่วยในขณะนั้น เช่น ผู้ป่วยเป็นแผล ในกระเพาะอาหาร ไม่ควรรับประทานยาประเภท แอสไพริน หรือยารักษาโรคกระดูก หากจำเป็นต้อง รับประทานจะต้องรับประทานยาเคลือบกระเพาะ ควบคู่ไปด้วยทุกครั้ง

ก่อนใช้ยาทุกครั้งจึงควรสังเกตสีสรรของยาว่า เปลี่ยนไปแล้วหรือยัง อ่านฉลากยาให้ละเอียด ดู กำหนดวันหมดอายุที่ข้างขวดหรือกล่องและอ่าน ฉลากยาให้เข้าใจหรือปรึกษาผู้รู้ให้แน่ชัด อย่าซื้อ ยาตามคำบอกเล่าหรือจากการโฆษณา

สำหรับอาหาร นอกจากที่กล่าวไว้ข้างแล้ว ในตอนต้น การระวังพิษภัยจากอาหารที่ดีที่สุดก็คือ ความสะอาดของอาหารที่เราจะรับประทาน แต่ละมือ การจะดูว่าอาหารนั้นสะอาดหรือไม่เป็นเรื่องค่อนข้าง จะยาก ถ้าไม่สังเกตให้รอบคอบ โดยข้อเท็จจริงเราจะ ต้องดูตั้งแต่กันครัวจนกระทั่งปรุงเสร็จ อาหารหลาย ชนิดแม้ว่าจะปรุงสะอาด แต่นำมาใส่ภาชนะที่สกปรก เชื้อโรคจากภาชนะนั้นก็อาจทำให้เกิดโทษแก่ร่างกาย ได้ การสังเกตที่ง่ายที่สุดก็คือ เมื่อรับประทานอาหาร แล้ว 3-6 ชม. มีอาการปวดท้อง คลื่นไส้ อาจอาเจียน

ด้วยหรือท้องเสีย แสดงว่าเราได้รับประทานอาหารที่มี Toxin ของ Bacteria เข้าไป ถ้าเป็นอย่างนั้นลองกลับไปซื้อที่ร้านที่เราซื้อ หรือรับประทานอาหารมา และสังเกตตั้งแต่สภาพของร้านอาหาร การปรุง การเสิร์ฟ ต่าง ๆ แล้วเราก็สามารถหาคำตอบได้เองว่า เราเกิดอาการดังกล่าวได้อย่างไร

ปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เราเลือกอาหารต่าง ๆ ที่จะบริโภคยาก แต่ถ้าพยายามสังเกตให้ดี เราก็อาจเลือกอาหารบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัยได้ เช่น ผลไม้สด เนื้อสัตว์ทุกชนิด กุ้งเค็ม หอยเค็ม กุนเชียง ไข่กรอบ ลูกชิ้น หมูยอ ทอดมันปลา กะปิ ตามพระราชบัญญัติอาหารห้ามใส่สี ถ้าเราพบว่า อาหารเหล่านั้นมีสี ก็ไม่ควรซื้อมารับประทาน ลูกชิ้น ถ้าผู้ขายคุยมากว่าเป็น ลูกชิ้นแดง แสดงว่า ใส่สารบอแรกซ์เข้าไป ควรดื่มน้ำรับประทาน

อาหารอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งลูกหลานของเราชอบซื้อรับประทานคือ เยลลี่ ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาวิเคราะห์แล้ว ไม่มี

ประโยชน์ต่อร่างกายเลย เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ที่จะลดความอ้วนมากกว่า ไม่ควรให้ลูกหลานเราซื้อไปรับประทาน เพราะจะทำให้อึดและย่อยยาก และรับประทานอาหารอื่นไม่ได้ ลูกหลานเราจะหมอมลงจนเป็นโรคขาดอาหาร และเยลลี่ต่าง ๆ เหล่านี้ ก็แต่งรส แต่งสี เข้าตำราที่กล่าวมาแล้ว ถึงแม้เป็นสีผสมอาหารก็ตาม แต่รับประทานมาก ๆ ก็เกิดอันตรายแก่ร่างกายได้ เช่นเดียวกัน

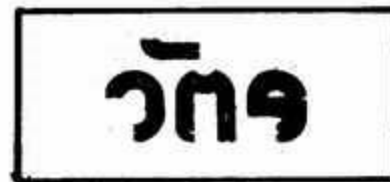
เรื่องของอาหารยังมีอีกมาก หากเขียนต่อไปอีกคงจะยืดยาวเบียดบังเรื่องของท่านผู้อื่นเสียหมด จึงใคร่ขอจบไว้เพียงเท่านี้ ก่อนจบขอฝากคำขวัญสั้น ๆ ไว้เป็นเครื่องเตือนใจว่า

“อาหารสะอาด จะปราศจากโรค
ยานั้นมีพิษร้าย อันตรายทุกอย่างไป
ควรใช้เมื่อป่วยไข้ มิใช่ใช้เป็นประจำ”

๑. เทียงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต
๒. ตั้งใจอุทิศเวลา
๓. เก็บจ้ำรักษาความลับ
๔. เคารพการบังคับบัญชา
๕. ป้องกันรักษาประเทศชาติ

๖. ไม่ประมาทในหน้าที่
๗. สามัคคีกับเพื่อนร่วมงาน
๘. ไม่ทำการข้ามผู้บังคับบัญชา
๙. ไม่แสวงหาประโยชน์ฉ้อฉล
๑๐. ไม่ประพฤติตนเป็นคนชั่ว

๑๑. ไม่เมาเม้าในการพนัน
๑๒. ไม่ทำการอันเสื่อมเกียรติศักดิ์
๑๓. ไม่ผิดไฟพรรคการเมือง
๑๔. อ่านขความสะดวกเรื่องราชการ
๑๕. ไม่รายงานข้อความเท็จ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

การสาธารณสุขมูลฐาน กับ การพัฒนาประเทศ

นายแพทย์ปรีชา ดีสวัสดิ์*

ความหมายและความสำคัญ

การสาธารณสุขมูลฐานถือว่าเป็นกลวิธีที่สำคัญที่จะให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพอนามัยดี โดยที่ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับชีวิตและความเป็นอยู่ของเขาเอง ในการพัฒนางานสาธารณสุขในสมัยก่อน ๆ นั้น กระทรวงสาธารณสุขหรือรัฐบาลได้พยายามมุ่งเน้นให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับประชาชนโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ให้บริการ ซึ่งก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะรัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการที่จำเป็นพื้นฐานแก่ประชาชนอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามสร้างสถานบริการสาธารณสุข

ในทุก ๆ ระดับ คือตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล ให้สามารถครอบคลุมพื้นที่และประชาชนแล้วก็ตาม การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขที่เกิดขึ้นเป็นประจำ เช่นโรคติดต่อต่าง ๆ หรือพฤติกรรมอนามัยของประชาชน ก็เปลี่ยนแปลงน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยประชาชนเอง ซึ่งความเป็นจริงก็ได้มีประชาชนในบางกลุ่มได้ดำเนินการไปแล้วจนประสบผลดี จากการศึกษาเปรียบเทียบในหลาย ๆ จังหวัดพบว่าสาเหตุของปัญหาก็คือตัวประชาชนเองโดยตรง คือในกลุ่มใดที่ประชาชนได้เอาเป็นธุระในเรื่องการสาธารณสุข (ป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพ รักษา และฟื้นฟู) โดยมีการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากสถานอนามัยหรือโรงพยาบาลแล้วประชาชนในกลุ่ม

* นายแพทย์ใหญ่ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นั้นจะมีสุขภาพอนามัยดีเยี่ยมคือสามารถขจัดโรคติดต่อที่สำคัญ ๆ ได้รวมทั้งการรู้จักวิธีที่จะทำให้มีสุขภาพดี

จากเหตุผลดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขจึงได้พยายามนึกถึงศักยภาพของประชาชนหรือชุมชนซึ่งมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของเขาอันได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เมื่อรู้แล้วก็สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้บ้างในระยะแรก ๆ และรู้จักที่จะประสานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สถานอนามัย หรือโรงพยาบาลต่าง ๆ ตามความจำเป็น ประชาชนจะต้องรู้จักวิธีที่จะทำให้มีร่างกายแข็งแรงโดยวิธีต่าง ๆ หรือรู้จักแม้กระทั่งว่าเมื่อพ้นจากภาวะเจ็บป่วยแล้วทำอย่างไรจึงจะแข็งแรงดี หรือมีชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติสุขด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการกล่าวถึงความสำคัญของการสาธารณสุขมูลฐาน จึงหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและศักยภาพของประชาชนหรือชุมชนที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

ในขณะเดียวกันกับที่มีการอ้างถึงศักยภาพของชุมชนหรือของประชาชนนั้น หมายถึงตัวประชาชนเองประการหนึ่ง เพราะตัวประชาชนเองนั้นสามารถพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนนำไปปฏิบัติได้ หรือแม้แต่ประสบการณ์บางอย่างของประชาชนก็สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ อีกประการหนึ่งนั้นหมายถึงวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนการเงินซึ่งมีอยู่จำนวนเล็กน้อย ๆ ในแต่ละหลังคาเรือนนั้นก็สมารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาได้เช่นเดียวกันโดยไม่จำเป็นต้องรอขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ซึ่งมีอยู่ในจำนวนจำกัดเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้จึงพอจะมองเห็นภาพรวมในอนาคตได้ว่า ถ้าการสาธารณสุขมูลฐานดำเนินไปด้วยดีทั้งทางปฏิบัติและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากนโยบายทางการเมืองแล้วในที่สุด จะทำให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดีอย่างถ้วนหน้ากันตามคำขวัญของ

กระทรวงสาธารณสุขที่มีไว้ว่า "สุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อ ๒๕๔๓" อย่างแน่นอน

กลวิธีในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานของกระทรวงสาธารณสุข

จากความหมายและความสำคัญของงานสาธารณสุขมูลฐานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น กระทรวงสาธารณสุขจึงได้นำมากำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งในส่วนทั่ว ๆ ไป และในส่วนที่จำเพาะเจาะจงได้หลายประการดังต่อไปนี้คือ

กลวิธีประการที่ ๑ กำหนดแนวนโยบายให้งานสาธารณสุขมูลฐานเป็นแผนงานโครงการที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาสาธารณสุข (พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๔) งานสาธารณสุขมูลฐานได้นับเข้าเป็นโครงการที่มีความสำคัญโครงการหนึ่งในแผนงานพัฒนาสาธารณสุข โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นบางส่วนจากสำนักงบประมาณ ถึงแม้ว่างบประมาณจะยังจำกัดอยู่มากในขณะนั้น แต่การดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานก็ยังสามารถดำเนินงานมาได้ ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก และองค์การยูนิเซฟ ในแผนพัฒนาสาธารณสุขแผนที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) แนวนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขต่องานสาธารณสุขมูลฐานยิ่งชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้รับการกำหนดให้เป็นแผนงานโครงการที่มีความสำคัญอยู่ในระดับต้น ๆ ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาชนบทยากจนให้เป็นโครงการพัฒนาพื้นฐานของหมู่บ้านยากจนหนาแน่นและยากจนทั่ว ๆ ไป ซึ่งทำให้งานสาธารณสุขมูลฐานได้รับงบประมาณมาสนับสนุนมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความคล่องตัวและมีการกำหนดทิศทางที่แน่นอนในการดำเนินงาน

ในการกำหนดแนวนโยบายดังกล่าว มิได้เน้นเฉพาะความรับผิดชอบในหน่วยงานของกระทรวง

สาธารณสุขเท่านั้น ยังได้มีการเน้นให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานภายนอกกระทรวงสาธารณสุขได้มีโอกาสมีส่วนร่วมดำเนินการในงานสาธารณสุขมูลฐานอีกด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายเป็นกรณีพิเศษ เพื่อสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้าใจในหลักการวิธีดำเนินการ และผลที่จะได้รับจากการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน นโยบายดังกล่าวนั้นก็คือ “โครงการรณรงค์ปีสาธารณสุขมูลฐานแห่งชาติ” กิจกรรมต่าง ๆ ในงานสาธารณสุขมูลฐานรวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตลอดจนการระดมทุนจากประชาชนทั่วไป ได้นำนมากำหนดเป็นภารกิจที่ต้องทำต่อเนื่องกันทุกเดือนตลอดปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งผลของการดำเนินการดังกล่าวที่เห็นได้ชัดเจนประการหนึ่งก็คือ ประชาชนทั่วไปทั้งประเทศได้เข้าใจเรื่องสาธารณสุขมูลฐาน

กลวิธีประการที่ ๒ กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน กลวิธีประการที่ ๒ นี้ ถือว่าเป็นหัวใจของงานสาธารณสุขมูลฐานเพราะงานสาธารณสุขมูลฐานนั้น หมายถึงงานสาธารณสุขที่ประชาชนต้องเป็นเจ้าของงานสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ด้วยตัวของเขาเอง โดยเริ่มต้นจากการที่ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการรับรู้ปัญหาสาธารณสุขในชุมชน หรือในหมู่บ้านของเขาเอง จนกระทั่งสามารถเข้าร่วมในวิธีการแก้ปัญหาหรือดำเนินการแก้ปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้านหรือในชุมชนของเขา ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งจำเป็นจะต้องรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณสุขในหมู่บ้านนั้นหรือในชุมชนนั้น

กระทรวงสาธารณสุขได้พัฒนาหรือได้ช่วยให้ความรู้แก่ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว โดยวิธีการจัดการอบรมให้โดยอาศัยคู่มือการเรียนด้วยตนเองอย่างง่าย ๆ ซึ่งคู่มือการเรียนด้วยตนเองนี้ มุ่งให้ประชาชนเข้าใจเรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตั้งแต่สาเหตุ การให้การดูแลรักษา ตลอดจนถึงวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดโรคขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้คู่มือการเรียนด้วยตนเองนี้จึงประกอบด้วยเนื้อหางานสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับชีวิตอย่างครบถ้วน

ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้านนั้นได้มารับการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ตามกำหนดเวลา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ตัวแทนของประชาชนเหล่านี้กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ชื่อว่า “อาสาสมัครสาธารณสุข” ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ ประเภทหนึ่งรับผิดชอบในกลุ่มหลังคาเรือน หรือที่นิยมเรียกกันว่า คุ่ม ประเภทนี้มีชื่อว่า “ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หรือ ผลส.” อีกประเภทหนึ่งก็ได้ผู้ผ่านการเป็น ผลส. มาแล้ว แต่จะต้องรับผิดชอบมากทั้งหมู่บ้าน โดยเฉพาะจะต้องเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ผลส. (ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๐ คนต่อหนึ่งหมู่บ้าน) ประเภทนี้เรียกว่า “อสม.” อสม. จำเป็นต้องมี

การฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องการดูแลและรักษาโรคภัยไข้เจ็บที่พบบ่อย ๆ ในหมู่บ้าน

กลวิธีในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้พยายามเน้นถึงองค์การของชุมชนเองด้วย ซึ่งองค์การของชุมชนในขณะนี้มีความสำคัญมากได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เพราะ กม. นั้นเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการของประชาชนด้วยกันเอง งานสาธารณสุขมูลฐานจึงจำเป็นต้องยึดองค์การของชุมชน (กม.) เป็นหลักในการดำเนินงานโดยเฉพาะในระยะยาว

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มิใช่มุ่งเน้นที่ตัวประชาชนเองเท่านั้น หากได้มีการมุ่งเน้นในเรื่องทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านของเขาเองเช่น เทคโนโลยี การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งประสบการณ์ในการบริหารจัดการต่าง ๆ อีกด้วย

กลวิธีประการที่ ๓ การปรับปรุงและการพัฒนาโครงสร้างของสถานบริการสาธารณสุข เพื่อให้สามารถรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนได้ การปรับปรุงและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของบริการสาธารณสุขมีความหมายถึงจำนวนสถานบริการสาธารณสุขในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะที่ระดับตำบล และที่ระดับอำเภอ ตามแนวนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ ๕ ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า จะสร้างสถานบริการสาธารณสุขให้ครบทุกตำบล และโรงพยาบาลชุมชนให้ครบทุกอำเภอ ซึ่งในขณะนี้มีความเชื่อว่า เมื่อสิ้นแผน ๕ ทุกอย่างจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ทุกประการ การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างทางบริการสาธารณสุขนี้ มิได้กำหนดหรือจำกัดอยู่แต่สถานบริการระดับต่าง ๆ เท่านั้น แต่ได้มีการปรับปรุงและพัฒนา รวมไปถึงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประเภทต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการทุกชนิดด้วย

อย่างไรก็ดี ความพยายามของกระทรวงสาธารณสุขตามกลวิธีประการที่ ๓ นั้น อาจจะยังไม่บรรลุผลสำเร็จดี จำเป็นจะต้องมีการดำเนินงานต่อไปอีกในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ ๖ โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อให้มีความสามารถที่จะรองรับระบบส่งต่อจากชุมชนได้

กลวิธีประการที่ ๔ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยเฉพาะนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลวิธีประการที่ ๔ นี้ มุ่งเน้นไปที่ การประสานงานกันของ ๔ กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทั้ง ๔ กระทรวงหลักนี้เป็นหลักที่สำคัญในการพัฒนาโดยเฉพาะในการพัฒนาชนบท

กลไกในการประสานงานนั้น ได้ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะได้อาศัยกลไกการประสานงานของศูนย์ประสานงานเพื่อการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (ศปช.) ของคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ในส่วนภูมิภาคนั้นก็ได้อาศัยกรรมการในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล

การประสานงานกันของ ๔ กระทรวงหลักยังจะต้องดำเนินการพัฒนาอีกมากในแผน ๖ โดยเฉพาะในเรื่องแผนงานโครงการและงบประมาณต่าง ๆ

กลวิธีประการที่ ๕ การประสานกับองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนา โดยมีได้มุ่งหวังผลประโยชน์ องค์กรเอกชนประเภทดังกล่าวนี้ ในบางองค์กรก็ลงไปดำเนินการโครงการในหมู่บ้านชนบทเองโดยตรง องค์กรเหล่านี้ก็ได้มีการศึกษา แนวนโยบายและวิธีการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุขในเรื่องการสาธารณสุขมูลฐานแล้วนำไปดำเนินการเองและให้มีการประสานงานกันในระดับหมู่บ้านและตำบล

แต่ก็ยังมีบางองค์กรที่ไม่สามารถจะไปดำเนินการโครงการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองแต่ก็พร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีส่วนช่วยในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะองค์กรต่างประเทศ เช่น องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และยูเซต (USAID) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม องค์กรเอกชนเหล่านี้อาจให้ความช่วยเหลือได้เป็นบางครั้งบางคราว เพื่อสนับสนุนรัฐบาลเท่านั้น

กลวิธีประการที่ ๖ การประสานงานกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การประสานงานกับสถาบันการศึกษานับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสถาบันการศึกษาเป็นผู้ผลิตเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรต่าง ๆ ให้กระทรวงหลักทั้ง ๔ หากสถาบันการศึกษาไม่เข้าใจในงานสาธารณสุขมูลฐานแล้ว การเรียนการสอนอาจจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ในการพัฒนางานสาธารณสุข เท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยมหิดลได้ให้ความสนใจต่องานสาธารณสุขมูลฐานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะให้ได้จากงานวิจัยหรืองานฝึกอบรม เช่นที่ศูนย์พัฒนาสาธารณสุขมูลฐานอาเซียน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานเพิ่งจะเริ่มต้น คงจะต้องการการพัฒนาอีกมากในแผนที่ ๖

การกำหนดกลวิธีในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของกระทรวงสาธารณสุขนั้นยังมีส่วนปลีกย่อยอีกมาก เช่นการประชุม การฝึกอบรม การวิจัย ทั้งภายในหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขเอง ภายนอกหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น เป็นกลวิธีประกอบหรือสนับสนุนกลวิธีหลัก ๖ ประการ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ความสำคัญของงานสาธารณสุขต่อการพัฒนาประเทศ

๓.๑ แนวนโยบายในการพัฒนาประเทศ
งานพัฒนาประเทศนั้น นับว่าเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศ อาจถือได้ว่าเป็นหัวใจของคณะรัฐบาลที่บริหารประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในยุคใดหรือสมัยใด ทุกคณะรัฐบาลเมื่อได้มีโอกาสบริหารประเทศ นโยบายประการแรกก็คือ การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีรายได้ มีงานทำ มีสุขภาพอนามัยดี เป็นประการสำคัญ

แนวนโยบายในการพัฒนาประเทศในแผน ๕ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) มีนโยบายมุ่งเน้นการให้ประชาชนมีรายได้อย่างทั่วถึงกัน โดยที่ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่พัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ทั้งนี้โดยเริ่มต้นมีส่วนร่วมในการหาปัญหา ระบุปัญหา ไปจนกระทั่งถึงจะต้องช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยตนเองและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ ซึ่งแนวนโยบายนี้ปรากฏให้เห็นได้ชัดในแผนพัฒนาชนบทยากจน

อย่างไรก็ดี แนวนโยบายในการพัฒนาประเทศตามแผนดังกล่าว เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ประชาชนจะมีภาวะทางเศรษฐกิจดีขึ้นไม่ได้เลย หากว่าประชาชนไม่มีร่างกายแข็งแรงพอที่จะไปทำงานได้ ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๕ จึงได้มุ่งเน้นไปที่คุณภาพ โดยเฉพาะคุณภาพของชีวิตที่มีสุขภาพอนามัยอันดีสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของประชาชนส่วนใหญ่

๓.๒ องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกันกับการพัฒนาประเทศ

องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศนั้น เป็นองค์ประกอบทางสังคมซึ่งประกอบด้วยประชาชน ซึ่งจะต้องหมายถึงประชาชนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ หรืออย่างน้อยก็ควรจะได้แก่ประชาชนที่มีร่างกายแข็งแรง สามารถประกอบอาชีพได้ และมีพื้นฐานการศึกษาพอที่ทำงานต่าง ๆ หรือสามารถฝึกอบรมให้เกิดความรู้ ความสามารถในการทำงานต่าง ๆ ได้อย่างได้ผลพอสมควร

องค์ประกอบดังกล่าวมีความเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กันดังนี้คือ

ความเจ็บป่วย ความยากจน และการด้อยในการศึกษา หรือความรู้ จะเป็นวงจรที่เกาะเกี่ยวกันตลอดเวลา และเป็นการยากที่จะบอกว่าอะไรมีความสำคัญกว่าอะไร แต่ถ้าพิจารณาดูให้แน่ชัดจะพอมองเห็นได้ว่า ในสังคมชนบทของไทยเรานั้น สิ่งที่เป็นปัญหามากในขณะนี้ ก็คือปัญหาที่ประชาชนยังไม่มีสุขภาพที่ดีพอสมควร ทั้งนี้เพราะภาวะการเจ็บป่วยของประชาชนนั้นยังมีอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะปัญหาการเจ็บป่วยที่เกิดมาเนื่องจากความไม่รู้และไม่เข้าใจของประชาชนเองโดยตรง ในขณะเดียวกันที่ประชาชนเกิดมีความเจ็บป่วยขึ้น ภาวะนี้จะส่งผล

กระทบไปถึงการที่ประชาชนไม่สามารถจะไปประกอบอาชีพทำงานหารายได้ตามที่ควรจะเป็น ซึ่งก็จะทำให้เขาขาดปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีพอยู่อย่างปกติสุข

การศึกษา ดูเหมือนจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญคาบเกี่ยวกับปัญหาทางการเจ็บป่วย และความยากจน แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาสามารถทำได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในห้องที่ คือเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นที่รู้ดีกว่า หรือไม่ก็เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบมาด้วยตนเอง หรือแม้กระทั่งระบบการศึกษานอกโรงเรียน ก็สามารถที่จะช่วยสนับสนุนได้ ปัญหาทางการเจ็บป่วยดูเหมือนจะเป็นปัญหาที่เรื้อรังและมีความจำเป็นมากในขณะนี้ที่ประชาชนจะต้องเรียนรู้และรับรู้ และจนกระทั่งนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้ สิ่งนั้นก็คือการสาธารณสุขที่จำเป็นสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของเขา ที่เรียกกันว่าการสาธารณสุขมูลฐาน

๓.๓ ความสำคัญขององค์ประกอบด้านสาธารณสุขต่อการพัฒนาประเทศ

จากวงจรที่ได้แสดงให้เห็นพอจะสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า การที่ประชาชนไม่เจ็บป่วยจะส่งผลกระทบในทางบวกแก่การพัฒนาทุกอย่าง ความจริงการที่จะทำให้ประชาชนไม่เจ็บป่วยเลยนั้นคงจะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะทำได้ แต่การที่จะทำให้ประชาชนเจ็บป่วยน้อยลงนั้นทำได้ โดยที่กันไม่ให้ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้ซึ่งเป็นโรคที่เกิดกับประชาชนบ่อย ๆ อยู่ในขณะนี้ โรคต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ประชาชนไปทำงานหาเลี้ยงชีพไม่ได้ถนัดนัก เขาอาจจะเจ็บป่วยเป็นเวลา ๓-๔ วัน หรือ ๖-๗ วัน แต่ในช่วงวันเวลานั้น ทำให้ขาดรายได้และขาดโอกาส เพราะส่วนใหญ่ประชาชนทั่วไปในชนบทก็มีรายได้พออยู่ในอัตราวันต่อวันอยู่แล้ว สาเหตุพื้นฐานของการเจ็บป่วยดังกล่าวเป็นสาเหตุง่าย ๆ ที่ประชาชนสามารถพึงปฏิบัติทั้งในทางป้องกัน ทางรักษา และการส่งเสริมสุขภาพอนามัยด้วยตนเองแทบทั้งสิ้น ได้มีการศึกษาเรื่องภาวะการเจ็บป่วยของประชาชนโดย

ทั่วไป พบว่าในปีหนึ่ง ๆ นั้น ประชาชนจะเจ็บป่วยด้วยโรคที่จำเป็นต้องล้มหมอนนอนเสื่อประมาณปีละ ๒ ครั้ง ซึ่งถ้าหากในหลังคาเรือนหนึ่งมีสมาชิก ๖ คน ก็จะทำให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้นประมาณ ๑๒ ครั้ง ในช่วงเวลา ๑ ปี โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑ ครั้ง ซึ่งอาจจะเสียเวลาทำงาน ๓-๔ วัน หรือ ๖-๗ วัน ซึ่งถ้าคิดเป็นรายได้ก็มีใช้น้อย ถ้าคิดถึงผลจากการเจ็บป่วยที่ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมลงก็อาจจะมากกว่ารายได้และถ้าหากคิดถึงจำนวนครอบครัวทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๐ ล้านครอบครัวในขณะนี้ ก็จะส่งผลกระทบต่อทางลบแก่ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอันมาก

๓.๔ ความสำคัญของงานสาธารณสุขมูลฐานต่อการพัฒนางานสาธารณสุขของประเทศ

งานสาธารณสุขเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก แต่การพัฒนางานสาธารณสุขนั้นจำเป็นจะต้องเน้นที่ตัวประชาชนเองด้วย มิใช่มุ่งเน้นเฉพาะการให้บริการสาธารณสุขแต่เพียงอย่างเดียวจากแผนพัฒนาสาธารณสุขในฉบับที่แล้ว ๆ มา จะมุ่งเน้นไปที่สถานบริการของรัฐ หรือพูดง่าย ๆ ก็คือเน้นไปที่การจัดการในการให้บริการมากกว่าที่จะเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในบริการ ในการดำเนินการอย่างนี้ ประชาชนจะไม่ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองหรือไม่มีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ในการช่วยเหลือตนเองและเพื่อนบ้าน ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถที่จะขจัดปัญหาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ที่มีอยู่ออกไปได้ งานสาธารณสุขมูลฐานจึงนับว่าเป็นงานสำคัญที่จะช่วยทำให้ช่องว่างในปัญหาดังกล่าวหมดไปได้ หรืออาจจะเหลืออยู่บ้างก็คงจะเป็นปัญหาที่นอกเหนือความสามารถที่เขาจะดำเนินการได้เอง เมื่อถึงเวลานั้นระบบสถานบริการสาธารณสุขของรัฐต้องช่วยเหลือต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว แผนงานสาธารณสุขมูลฐานจึงได้นำมาเป็นกลวิธีที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพอนามัยอันดี ตามแนวนโยบายที่ได้

กำหนดไว้คือ “สุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อ ๒๕๔๓” ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้เน้นให้เห็นชัดเจนในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ ๕ และแนวโน้มจะยิ่งชัดเจนมากขึ้นในแผนที่ ๖

ความสำคัญของงานสาธารณสุขมูลฐานต่อการพัฒนาประเทศ

เนื่องจากองค์ประกอบของปัญหาสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ อยู่มาก โดยเฉพาะงานสาธารณสุขที่เป็นงานสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งประกอบด้วยงานที่สำคัญ ๆ ๑๐ อย่างด้วยกัน คือ ๑ งานด้านสุขศึกษา ๒ งานด้านการอนามัยแม่และเด็ก ๓ งานด้านการควบคุมโรคติดต่อ ๔ งานด้านการส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค ๕ งานด้านสุขภาพภิบาลและน้ำสะอาด ๖ งานด้านการจัดหายาที่จำเป็น ๗ งานด้านโภชนาการ ๘ งานด้านการรักษาพยาบาลอย่างง่าย ๆ ที่พบเป็นประจำในหมู่บ้าน ๙ งานด้านสุขภาพจิต ๑๐ งานด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยของพื้น เป็นต้น งานที่สำคัญ ๑๐ ประการดังกล่าว เป็นปัญหาที่พบอยู่เป็นประจำใน

หมู่บ้านโดยเฉพาะในหมู่บ้านชนบทต่าง ๆ การสาธารณสุขมูลฐานจะช่วยให้ประชาชนสามารถขจัดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานทั้ง ๑๐ ประการลงได้ อันจะทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนโดยตรง ซึ่งทำให้เขาสามารถปฏิบัติหน้าที่การทำงานต่าง ๆ ได้ สามารถหาเงินหรือรายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้ เมื่อประชาชนมีรายได้พอสมควร โอกาสในการที่ส่งลูกหลานเพื่อเรียนหนังสือต่อหรือแม้กระทั่งโอกาสที่ตนเองจะไปเรียนต่อเนื่องโดยวิธีการต่าง ๆ ก็มีมากยิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้น ถ้าหากจะพิจารณากันในภาพกว้างแล้วพอจะมองเห็นได้ว่า งานสาธารณสุขมูลฐานเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเกือบทุกด้าน เพราะถ้าหากงานสาธารณสุขมูลฐานดำเนินการได้ดี ประชาชนก็มีพลานามัยดี ก็จะทำให้เขามีกำลังกายและกำลังใจที่จะพัฒนาหมู่บ้านของเขา และในทางตรงกันข้ามถ้างานสาธารณสุขมูลฐานไม่ประสบความสำเร็จ งานด้านอื่น ๆ ก็พัฒนาไปได้ยาก

ตัวอย่างที่พอจะมองเห็นได้ชัดเจน ถ้าหากประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อบางชนิด เช่น โรคไข้จับสั่น หรือโรคท้องร่วง ถ้าประชาชนรู้ว่าเขาสามารถป้องกันโรคเหล่านี้ได้อย่างไร โรคก็จะไม่เกิดขึ้น เขาก็จะไม่ป่วย แต่ถ้าเขารู้มากไปอีกสักหน่อยว่า ถ้าเกิดป่วยจริง ๆ แล้วจะดูแลตนเองได้อย่างไรในระยะเริ่มแรก ก็จะทำให้อาการเจ็บป่วยน้อยลงหรืออาจหาย

ไปได้เลย ซึ่งจะทำให้เขาไม่สูญเสียเวลาในการทำมาหากิน เงินทองที่มีอยู่ก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวและตนเองในด้านอื่น ๆ เป็นต้น

ยังมีตัวอย่างอีกเป็นจำนวนมาก ที่สามารถหยิบยกนำมาเป็นตัวอย่างประกอบความสำคัญของงานสาธารณสุขมูลฐานและถ้าจะกล่าวโดยสรุปก็พอจะบอกได้ว่า งานสาธารณสุขมูลฐานเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนางานสาธารณสุข และในขณะเดียวกันก็สามารถนับได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วย ทั้งนี้ก็เพราะมีเหตุผลที่ชัดเจนว่า การพัฒนาจะเป็นได้ยาก ถ้าหากประชาชนยังเจ็บป่วยอยู่

การพัฒนาชนบทในแนวใหม่ กับการสาธารณสุขมูลฐาน

การพัฒนาชนบทในแนวใหม่นั้น จะมุ่งเน้นที่ประชาชนเป็นหลักสำคัญ จะเห็นได้ว่าโครงการพัฒนาชนบทยากจนซึ่งเป็นแผนงานโครงการที่สำคัญของประเทศนั้น เน้นให้ประชาชนสามารถพัฒนาให้ยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง รัฐบาลหรือกลไกของรัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนในส่วนที่ขาดเท่านั้น การสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลวิธีพื้นฐาน ที่นับว่าสำคัญที่สุด ในการพัฒนาชนบทในแนวใหม่ และจากผลของการดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมามีผลพิสูจน์ความจริงข้อนี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจน

บทความวิชาการ

การบริการสาธารณสุขในชนบท

นายแพทย์ไพจิตร ปะบุตร

“สวัสดิที่वास กินข้าวแล้วยัง”

“เพิ่งเสร็จพอดี คุณหมอมจะไปไหน วันนี้เห็นมอเตอร์ไซด์ท้ายแอน์เขียว บรรทุกของจะไปไหนนะ”

“มีนัดกับกลุ่ม ผสส. อสม. ไว้ที่บ้านไรจะไปคุยกันเรื่องโรคท้องร่วงหน่อย จวนจะส่งกรณีแล้วอากาศร้อนอย่างนี้ชาวบ้านเราชักเป็นโรคท้องร่วงกันหนาตาขึ้นแล้ว”

“เออจริงซิหมอม กองทุนยาที่นี่ก็ขายน้ำเกลือผงวันตั้ง ๕-๖ ของนะ”

ครับ ท่านผู้อ่านที่รัก พี่ว่าสของคุณหมอมเห็ดศรีก็คือ อสม. หรือ “**อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**” บ้านด่านกลาง ต.โนนไทย อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา ส่วนตัวคุณหมอมเห็ดศรีเองก็คือ ผดุงครรภ์ก่อนามัย ซี ๕. ประจำสถานีอนามัย ต.โนน

ไทย นั่นแหละครับ มี อสม.ในหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทไทยของราหมู่บ้านละ ๑ คน ประมาณร่วมสองหมื่นหมู่บ้านที่มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์ ประจำหมู่บ้าน และสามารถรักษา ไม่เฉพาะแต่ท้องร่วงเท่านั้น เป็นไข้หวัด ปวดศีรษะ โรคผิวหนัง โรคพยาธิต่าง ๆ อสม.เหล่านี้ก็สามารถรักษาได้เช่นเดียวกับเรื่องราวเป็นอย่างไร ติดตามผมมาซิครับน่าสนใจทีเดียว

อย่างที่ท่านทั้งหลายทราบดีว่าความพยายามของรัฐบาล โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดบริการสาธารณสุขให้ประชาชนคนไทยทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจน อยู่ในเมือง ในชนบท หรือป่าเขา เกาะแก่งทั่วประเทศ ๕๐ ล้านกว่าคน ให้ครอบคลุมโดยจัดตั้งสถานีอนามัยขึ้นในระดับตำบลอย่างทั่วถึง ได้เจ้าหน้าที่ไว้ประจำ ๒ คน เป็นผู้ชายคนหนึ่งเรียกตำแหน่ง

ทางการว่าพนักงานอนามัย และผู้หญิงอีกคนหนึ่ง คือ ผดุงครรภ์อนามัย แต่ชาวบ้านมักจะให้เกียรติ เรียกว่า “หมออนามัยกับหมอผดุงครรภ์” คุณหมอทั้งสองได้เรียนรู้ในวิชาชีพของตนคนละ ๒ ปี ต่อจากพื้นฐานเดิม มศ. ๕ (หรือ ม.๖ ใหม่) สามารถจะดูแลรักษาพยาบาลโรคง่าย ๆ ได้หลายโรคทีเดียว เย็บแผล ผ่าฝีแก้งค์รับ ให้น้ำเกลือในรายจำเป็นเช่นตกเลือด หรือท้องร่วงอย่างแรง เรียกว่าคนเจ็บประมาณร้อยละ ๗๐ ที่สามารถรักษาให้หายได้ที่สถานอนามัยนี้ แต่งานหลักของเจ้าหน้าที่ทั้งสองเรานั้นเน้นเรื่องส่งเสริมสุขภาพให้ประชาชนที่เขารับผิดชอบอยู่ประมาณ ๕,๐๐๐ กว่าคนในแต่ละตำบลนั้น แข็งแรงชนไม่เป็โรคขาดสารอาหาร แนะนำวางแผนครอบครัว จ่ายยาเม็ดคุมกำเนิดและถุงยางอนามัย เมื่อตั้งครรภ์ก็ดูแลรักษาครรภ์ให้ปกติ ฉีดวัคซีนป้องกันบาดทะยักให้เพื่อลูกคลอดออกมาจะได้ไม่เป็นบาดทะยัก คือฉีดที่แม่แล้วป้องกันได้ถึงลูก เรื่องการสุขภาพก็สำคัญ ทั้งสองคนช่วยกันแนะนำประชาชนให้รู้จักมีและใช้ร่วมที่ถูกสุขลักษณะ บ้านเรือนก็จัดให้สะอาด เรียบร้อยน่าอยู่อาศัย รวมทั้งจัดหาน้ำสะอาด เช่น ภาชนะรองรับน้ำฝนไว้ดื่มกินตลอดปี เรียกว่างานหนักกันทีเดียวแหละครับ เมื่อคนหนึ่งออกไปเยี่ยมบ้านผู้ป่วย หรือไปแนะนำให้สุศึกษาตามหมู่บ้านอีกคนก็ต้องคอยให้บริการที่สถานอนามัย การบริการที่ทั้งสองให้แก่ประชาชนนี้ เราเรียกภาษาทวิชาการว่าการบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน (Basic Health Service) เพื่อให้คุณหมอทั้งสองได้ทำงานโดยมีขวัญและกำลังใจที่ดี ทางราชการก็จัดเครื่องมือแพทย์ ทยุกยาให้อย่างเพียงพอและสร้างบ้านพักไว้ให้คนละหลัง อยู่ใกล้ ๆ กับสถานอนามัยและมีรถมอเตอร์ไซด์ให้คนละคัน ในภาวะเศรษฐกิจที่กำลังรัดตัวทั้งเราและรัฐบาลอยู่ที่นี่เราก็ประหยัดครับ บางครั้งสถานอนามัยบางแห่งก็ได้พาหนะเพียง ๑ คัน ให้ใช้ร่วมกันซึ่งบางครั้งก็มีประโยชน์มาก เพราะคุณหมอหนุ่มสาวซ้อนมอเตอร์ไซด์ไปทำงานร่วมกันบ่อย ๆ ก็เลยประหยัดบ้านของ

ทางราชการไปได้อีก ๑ หลัง ราคาตั้ง ๒ แสนบาท นะครับ

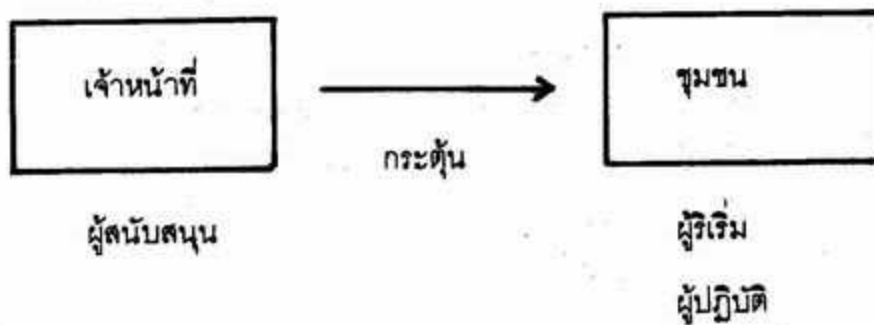
โดยความเป็นจริงแล้วหน่วยงานของรัฐบาลที่ลงไปให้บริการประชาชนถึงระดับตำบลนั้น ทางด้าน การศึกษานำไปก่อนครับ ทางสาธารณสุขก็ตามมา ขณะนี้ทางเกษตร และพัฒนาชุมชนก็กำลังจะครบทุก ตำบลแล้ว เมื่อ ๔ กระทรวงหลักของเรารวมและผนึก กำลังกันอย่างจริงจังตามระบบ กชช. หรือการพัฒนา ชนบทแห่งชาติแล้ว ประชาชนของเราคงได้รับการ สนับสนุนดียิ่งขึ้น

สำหรับด้านการสาธารณสุขนั้น ก็เกี่ยวกับโรค ภัยไข้เจ็บ เมื่อดูแลรักษากันในระดับตำบลยังไม่หาย หรือโรคเป็นรุนแรง เราก็มีสถานบริการระดับอำเภอ ตั้งรับไว้อีกเราเรียกว่า “โรงพยาบาลชุมชน” มีแพทย์ ปริญญาอย่างน้อย ๑-๕ คน พร้อมด้วยทันตแพทย์ เกสัชกร พยาบาลและอื่น ๆ อีก รวมประมาณ ๓๐-๑๐๐ คน แล้วแต่ขนาดของชุมชน หรือขนาดของ โรงพยาบาล ๑๐ เตียง, ๓๐ เตียง, ๖๐ เตียง บางอำเภอ ก็มีขนาด ๘๐ เตียงแล้ว ซึ่งให้การรักษาพยาบาลโรค ที่ยากขึ้น เช่น ผ่าตัดไส้เลื่อน, ใส่ดิ่งอ๊กเสบ, ราย ที่คลอดยากก็ผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้องได้ด้วย ส่วนทำหมันหญิง หมันชาย สบายมากครับ นักเขารุ่น หายห่วง การวินิจฉัยโรคก็แม่นยำเพราะมีอุปกรณ์ มาก มีเครื่องฉายเอ็กซเรย์ บางแห่งมีเครื่องไฟฟ้าตรวจ หัวใจ (อี เค จี) ขณะนี้จำนวนโรงพยาบาลชุมชนมี ประมาณ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของอำเภอทั้งหมด ผู้ป่วย ที่จะหลุดไปจากโรงพยาบาลชุมชนต้องป่วยหนักมาก จริง ๆ ซึ่งเราก็มีรพพยาบาลเพื่อนำส่งต่อไปยัง โรงพยาบาลระดับจังหวัดได้ทันเวลาที่ ซึ่งระดับจังหวัด นี้ (เราเรียก) “โรงพยาบาลทั่วไป” รักษาโรคทั่วไป ได้หมดทุกอย่าง มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางให้ความ มั่นใจแก่ประชาชนในทุกจังหวัดได้แน่นอนครับ ส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคเราก็ปรับปรุง ให้เป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะลึกลงไปอีก เช่น ผ่าตัดสมอง, ผ่าตัดโรคตา เป็นต้น

ความสัมพันธ์เดิมระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน

ความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน

เราเรียก “โรงพยาบาลศูนย์” ซึ่งทั่วประเทศขณะนี้มียุ
๑๕ แห่ง

นอกจากการบริการที่สถานบริการสาธารณสุข
จัดดำเนินการตั้งแต่ระดับโรงพยาบาลศูนย์, โรงพยาบาล
ทั่วไป, โรงพยาบาลชุมชน และสถานีอนามัยแล้ว เรา
ยังมีบริการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปในท้องที่ห่างไกล
และกันดาร ซึ่งปีที่แล้วนี้บริการได้ถึง ๒ ล้านคน
ยังไม่พอครับ เรายังได้เจริญรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงนำเข้าระบบ
บริการรักษาพยาบาลประชาชนที่อยู่ห่างไกลโดยนำระบบ
สื่อสารทางวิทยุมาใช้ ซึ่งมีลูกข่ายวิทยุที่สถานีอนามัย
เมื่อผู้ป่วยมารักษาโรคใดๆ เจ้าหน้าที่ที่สถานีอนามัย
ก็จะวิทยุติดต่อมายังแม่ข่าย คือ “โรงพยาบาลทั่วไป”
ระดับจังหวัด บริการการวินิจฉัยและรักษา เมื่อ
นายแพทย์จากโรงพยาบาลแนะนำไป เจ้าหน้าที่ก็
รักษาตามคำสั่งนั้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้ต้องฝึกอบรม
กับเป็นพิเศษครับ

วิธีให้บริการสาธารณสุขดังที่ผมได้เรียนมาแล้ว
จะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ริเริ่มและให้บริการ
ประชาชนเป็นผู้รับฝ่ายเดียว นั้น จะไม่สามารถทำให้
ประชาชนในชนบทได้พัฒนา หรือมีสุขภาพอนามัยดี
เท่าที่ควร เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องต้องรอรับบริการจาก
เจ้าหน้าที่ ซึ่งก็มีอยู่น้อยและบางครั้งห่างไกลด้วย
และชุมชนเองก็ไม่มีคณะกรรมการหรือดีหรือไม่เชื่อว่า
จะพัฒนาตนเองได้ โดยเข้าใจว่าเรื่องการแพทย์การ
หมอนั้นเป็นของสูงที่สุดเอี่ยม เคยมีชาวบ้านจ้างเหมา
รถยนต์จากหมู่บ้านด้วยราคาเป็นร้อยหรือเป็นพันบาท
เพื่อนำลูกเล็กที่เป็นไข้ตัวร้อนแล้วชัก มาพบแพทย์ที่
โรงพยาบาลระดับอำเภอ พอมาถึงแพทย์ก็ใช้ผ้าชุบ
น้ำอุ่นเช็ดตัวเด็ก สักพักเดียวก็หายชัก ตัวอย่างคล้ายๆ
กันนี้มีมากมายในระยะที่เรายังไม่เริ่มงาน “การ
สาธารณสุขมูลฐาน” ซึ่งมีแนวคิดใหม่ว่า สุขภาพดี
เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ดังนั้นเมื่อทุกคนจะมี
สิทธิดังกล่าว ก็จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบ

ควบคู่กันไปด้วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงนำไปสู่การปรับปรุงบทบาทความสัมพันธ์ใหม่ นั่นคือชุมชนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในการพัฒนาตนเองโดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้คอยสนับสนุนช่วยเหลือ

อันที่จริงแนวคิดนี้ก็ตรงกับนิสัยชนบธรรมเนียมของคนไทยเราอยู่เดิมแล้ว คือชาวชนบทไทยเรานำน้ำใจเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยกันตลอดมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือแม้จะมีปัญหาการงาน ปัญหาอาชีพต่าง ๆ ก็ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอจนกระทั่งมีคำพังเพย "ยกขอ หมอวาน" เป็นที่ทราบกันดี

ดังนั้น ประมาณปี ๒๕๑๒ จึงได้มีการทดลองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ริเริ่มในงานบริการสาธารณสุข ชั้นที่ อ.สารภี จ.เชียงใหม่ นำเอาความรู้ทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการคัดเลือกผู้แทนของละแวกบ้านแต่ละละแวกโดยวิธี "สังคัมมิลี" ให้ชื่อว่าผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผลส.) คู่หมหรือละแวกหนึ่งประมาณ ๘-๑๕ หลังคาเรือน มี ผลส. ๑ คน หมู่บ้านหนึ่ง ๆ จึงมี ผลส. หลายคนแล้วแต่ขนาดของหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยแล้ว ก็จะมีประมาณ ๑๐ คน

การปฏิบัติตามแนวคิดนี้ได้ไปลองใช้ที่ อ.บ้านฝ้าย.ขอนแก่น, อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา, อ.สะเตา จ.สงขลา ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย จึงได้เตรียมขยายงานเมื่อปลายแผนพัฒนาฯ ที่ ๓ พอเริ่มแผนฯ ที่ ๔ ปี ๒๕๒๐ ก็ปฏิบัติใน ๒๓ จังหวัด แล้วค่อยไปเรื่อยจนครบทุกจังหวัดในปี ๒๕๒๒

หมอเพ็ญศรี ที่ผมเกริ่นนำไว้แต่แรก ซึ่งเป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล นั้นแหละครับ เป็นผู้มีส่วนในการร่วมกับชาวบ้านเพื่อแนะนำให้ชาวบ้านเลือก ผลส. ได้ตามที่เหมาะสมเมื่อเลือกผลส.มาแล้ว หมอเพ็ญศรีก็จะอบรมปฐมนิเทศเพื่อให้ผลส.ทุกคนหมู่บ้านด้านกกาง และบ้านอื่นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ ทราบบทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่ควรปฏิบัติซึ่งมีย่อ ๆ ดังนี้

- แก้วข้าวร้าย กระจายข่าวดี
- ซึบบริการ ประสานงานสาธารณสุข
- บำบัดทุกข์ประชาชน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

และกลุ่ม ผลส. แต่ละกลุ่มก็จะได้รับการติดตามสนับสนุน สอนแนะเพิ่มเติมจากหมอเพ็ญศรี เป็นระยะอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เมื่อ ผลส. ร่วมกันปฏิบัติงานไประยะหนึ่งก็พอจะรู้กันเองว่าในกลุ่มมีใครที่มีหน่วยก้านดีพอเป็นผู้นำหรือหัวหน้าของกลุ่มได้ เขาก็จะเลือกกันขึ้นมา ในบ้านด้านกกางนี้ ก็มีที่"वास" เป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด ก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่วาสพร้อมกับ อสม.บ้านอื่น ๆ ก็ได้รับการอบรมเพิ่มเติมเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาลโรคง่าย ๆ พร้อมทั้งได้รับกระเป๋าพร้อมยาพร้อมอุปกรณ์ครบครัน

ขอนำท่านผู้อ่านเข้าสู่บรรยากาศทางวิชาการเล็กน้อยครับว่า องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริการสาธารณสุขในชนบทไทยของเรานั้นมีอย่างไรบ้าง

องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทยนั้น มีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง (Real Needs) ของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประมาณร้อยละ ๘๐ (พ.ศ. ๒๕๒๒ - รายงานจากสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ของประชาชนทั้งประเทศ และนอกเหนือจากนั้นองค์ประกอบดังกล่าว ยังเป็นองค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกับงานบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ซึ่งรัฐบาลได้เป็นผู้จัดให้แก่ประชาชน (Basic Health Services)

องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานดังกล่าวประกอบด้วยบริการแบบผสมผสาน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้คือ

๑. การป้องกันโรคติดต่อ
๒. การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
๓. การรักษาพยาบาล

๔. การฟื้นฟูสภาพ

ซึ่งงานบริการสาธารณสุขทั้ง ๔ ด้านนี้ สามารถแยกออกเป็นงานที่ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองออกเป็นงานต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าเป็นองค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานได้ดังต่อไปนี้คือ

๑. งานโภชนาการ ผสส./อสม. มีหน้าที่กระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาโภชนาการที่เกิดขึ้น เช่น โรคขาดสารอาหารในเด็ก ๐-๕ ขวบ หรือเด็กแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำเป็นต้น โดยร่วมมือกับกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำ ค้นหา สสำรวจสภาพอนามัยเด็ก ทำการชั่งน้ำหนักเด็ก ๐-๕ ขวบ ทุกคนเป็นประจำ เมื่อพบเด็กคนใดที่ขาดสารอาหารก็ดำเนินการให้อาหารเสริมโดยเร็ว ให้ความรู้แก่แม่ในการให้อาหารแก่ทารก การดูแลรักษาเด็กเจ็บป่วยในระยะแรก ตลอดจนส่งเสริมการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาใช้เป็นอาหาร

๒. งานสุขศึกษาให้สุขศึกษาในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องที่หมู่บ้านได้เลือกดำเนินงานตามแผนงานสาธารณสุขหมู่บ้าน หรือเรื่องที่เป็นปัญหาของท้องถิ่น โดยการสำรวจในด้านสาธารณสุขและสภาพของชุมชนที่เกี่ยวกับปัญหาด้านสาธารณสุขของท้องถิ่น และดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือในชุมชน

๓. การรักษาพยาบาล ผสส./อสม. ให้การรักษาพยาบาลที่จำเป็นเบื้องต้นแก่ชาวบ้านและชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสามารถของ ผสส./อสม. ในการรักษาพยาบาล ชี้แจงให้ทราบถึงสถานบริการของรัฐ ผสส./อสม. ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันจัดหาเวชภัณฑ์สำหรับหมู่บ้าน และส่งต่อผู้ป่วยถ้าเกินความสามารถของ อสม.

๔. การจัดหายาที่จำเป็น ดำเนินการจัดตั้งกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน และดำเนินการให้ประชาชนสามารถซื้อยาได้จาก อสม. หรือกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้านได้ตลอดเวลา

สะดวก รวดเร็ว และมีราคาถูก

๕. การสุขภาพีบาลและจัดหาน้ำสะอาด ผสส./อสม. ชี้แจงให้ประชาชน กรรมการหมู่บ้านทราบถึงความสำคัญของการจัดหาน้ำสะอาดไว้ดื่ม การสร้างส้วม การกำจัดขยะมูลฝอย และการจัดบ้านเรือนให้สะอาด และรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านพร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาการสุขภาพีบาลในหมู่บ้าน

๖. การวางแผนครอบครัว ผสส./อสม. ชี้แจงและจูงใจให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการวางแผนครอบครัว รวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านว่าบ้านใดได้ใช้บริการวางแผนครอบครัวบ้าง และด้วยวิธีใดเพื่อ อสม. จะได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในการจัดเตรียม ยาเม็ด อุปกรณ์ และจ่ายยาเม็ดในรายเก่าที่เคยรับบริการยาเม็ดคุมกำเนิดจากสถานบริการของรัฐอยู่แล้ว

การอนามัยแม่และเด็ก ผสส./อสม. ชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการดูแลก่อนคลอด (การฝากครรภ์) และการดูแลหลังคลอด พร้อมทั้งนัดหมายเจ้าหน้าที่ในการออกไปตรวจครรภ์ก่อนคลอด นัดหมายมารดามารับบริการและความรู้ในการปฏิบัติตน การกินอาหาร ชั่งน้ำหนัก และวัดความดันโลหิต นัดเด็กให้มารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ติดต่อกับสถานอนามัย ในกรณีที่จำเป็นฉุกเฉิน ผสส./อสม. อาจจะต้องช่วยเหลือในระหว่างคลอดแก่ประชาชนด้วย

๗. งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น ผสส./อสม. ชี้แจงให้ประชาชนทราบว่าในหมู่บ้านมีโรคอะไรที่เป็นปัญหา เช่น โรคอุจจาระร่วง โรคพยาธิ ใช้เลือดออก โรคขาดสารอาหาร ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการป้องกันและรักษา รวมทั้งการร่วมมือกันในการดำเนินการควบคุมและป้องกันมิให้เกิดโรคระบาดขึ้นได้

๘. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ผสส./อสม. ชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการให้

วัคซีนป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็ก ๐ - ๕ ขวบ และนัดหมายเจ้าหน้าที่ออกไปให้บริการแก่ประชาชนตามจุดนัดพบต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นที่บ้านที่ประชุมหมู่บ้านหรือจากแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว หมู่บ้านใดจะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือทุกเรื่องก็ได้ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของ ผสส./อสม. หรือความต้องการของหมู่บ้านนั้น หรือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญที่พบในหมู่บ้าน

๙. การส่งเสริมสุขภาพฟัน ผสส./อสม. มีหน้าที่ชี้แจงและให้ความรู้กับประชาชนถึงการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะในเด็กจะต้องมีการรักษาสุขภาพของช่องปากและฟัน ผสส./อสม. นัดหมายให้ประชาชนรับบริการเมื่อมีหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่เข้ามาในชุมชน

๑๐. การส่งเสริมสุขภาพจิต ผสส./อสม. ชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงการส่งเสริมสุขภาพจิตการค้นหาผู้ป่วย ในระดับชุมชน เพื่อจะได้รับการแนะนำที่ถูกต้อง และคาดหวังงานนี้จะได้ผลต่อเมื่อผสมผสานกับงานบริการอื่นรวมทั้งการร่วมมือของชุมชน

องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง ๑๐ ประการนี้ ไม่จำเป็นต้องเริ่มทีเดียวพร้อมกันหมดทุกอย่าง อาจจะเริ่มในเรื่องที่ประชาชนคิดว่าเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นจริง ๆ (Real Needs) ของชุมชนของตนเองก่อน แล้วภายหลังต่อมาจึงอาจขยายต่อไปอีกได้ แต่ถ้าหากชุมชนใดไม่มีปัญหาที่จำเป็นบางอย่าง องค์ประกอบก็อาจลดลงได้ตามสภาพของความเป็นจริงของชุมชนนั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ต้องประกอบด้วยต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นองค์ประกอบที่เป็นปัญหาของชุมชนในชนบท และคงเป็นปัญหาเช่นนี้ไปอีกนานจนกว่าบริการสาธารณสุขมูลฐานจะสามารถครอบคลุมประชาชนทั้งหมด

เรามีเป้าหมายแน่นอนว่า เมื่อสิ้นแผนฯ ๕ นี้ คือ พ.ศ. ๒๕๒๙ เราจะขยายงานสาธารณสุขมูลฐานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในชนบทไทย ขณะนี้เมื่อสิ้นปี ๒๕๒๗ ก็ครอบคลุมไปสี่หมื่นกว่าหมู่บ้านแล้ว จากประสบการณ์ร่วม ๑๐ ปีที่เราดำเนินงานมาทำให้เราทราบว่างานสาธารณสุขในหมู่บ้านใดสำเร็จไปด้วยดีนั้น หมู่บ้านจะต้องมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีความสามารถในการบริหาร จัดการมี ผสส./อสม. ที่เอาจริงเอาจัง และมีการรวมหุ้นรวมทุนกันจัดตั้งกองทุนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันขึ้นเช่นมีกองทุนยาและเวชภัณฑ์, กองทุนสุขภาพิบาล, กองทุนโภชนาการ เป็นต้น ขณะนี้เรากำลังดำเนินงาน “โครงการบัตรสุขภาพ” เพื่อให้กระตุ้นให้ประชาชนที่ซื้อบัตรสุขภาพราคา ๓๐๐ บาท (เพื่อการรักษาพยาบาล) และ ๑๐๐ บาท (เพื่อการอนามัยแม่และเด็ก) รับบริการ ที่กองทุนยาและเวชภัณฑ์เสียก่อนถ้าจำเป็น จึงส่งต่อมาในสถานบริการของรัฐตั้งแต่ระดับสถานีอนามัยขึ้นมาจนถึงโรงพยาบาลในระดับอำเภอ, จังหวัด ในลักษณะที่มีระบบทางด่วนรองรับ เรามีสโลแกนว่า “หน้าไม่อรอไม่นาน” และรักษาฟรีให้ ๔ ครั้งด้วย ขณะนี้เราจัดดำเนินการโครงการนี้ จังหวัดละ ๑ อำเภอ ภายในสิ้นปี ๒๕๒๙ นี้ จะขยายให้ทุกอำเภอ ๆ ละ ๑ ตำบล กระว่า จะขยายให้ครอบคลุมทั้งประเทศได้ในปี ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นปีที่ประชาชนชาวไทยจะได้ร่วมกันกับกระทรวงสาธารณสุข ถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา

ในภาพรวมของบริการสาธารณสุข รัฐบาลมีนโยบายจะดำเนินการให้ประชาชนมี “สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี ๒๕๔๑” โดยใช้งานสาธารณสุขมูลฐาน

เป็นกลวิธี มีประเด็นที่น่าจะได้เล่าสู่ฟังอีกว่าปัญหาของประชาชนในชนบทของเรานั้นไม่ใช่จะมีแต่เรื่องการเจ็บป่วยเท่านั้นแต่เรื่องความยากจน ความด้อยในการศึกษา และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งความไม่เป็นธรรมในสังคมด้วย ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุข จึงได้มีส่วนร่วมกับกระทรวงหลักอีก ๓ คือ เกษตร, ศึกษา และมหาดไทย โดยมีโครงการพัฒนาสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแกนนำได้กำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมระยะยาวไว้เพื่อให้ประชาชนในชนบทของเราได้เข้าใจในความจำเป็นพื้นฐานที่ทุกคนควรมี ควรจะได้รับในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ให้สภาพความเป็นอยู่มีลักษณะพออยู่พอกินเสียก่อนในระยะแรกแล้วต่อไปจึงพัฒนาถึงขั้นกินดีอยู่ดีและมีศรีสุขในที่สุด

ในการดำเนินงานโครงการนี้ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการแล้วที่จะให้ปี ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙ เป็นปี "รณรงค์" เพื่อคุณภาพชีวิต "ของคนไทย" ซึ่งกระทรวงหลักทั้ง ๔ จะได้นำประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทโดยใช้ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) เป็นเครื่องชี้วัด ได้ทดลองใช้ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครราชสีมา, ชัยนาท, ศรีสะเกษ, สุรินทร์ และกาฬสินธุ์ เป็นต้น ซึ่งทางคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ กำลังพิจารณาในรายละเอียดอยู่

ที่ผมเรียนท่านผู้อ่านมาทั้งหมดนี้ ก็เพื่อจะให้เห็นว่าประชาชนในชนบทไทยของเราได้รับการบริการและพัฒนา เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้อย่างไร เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามเป้าหมายของรัฐบาลในที่สุด

บริษัท ประชาชน จำกัด

แผนกการพิมพ์

๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กรุงเทพฯ โทร. ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๕-๐๓๘๕

งานพิมพ์โปสเตอร์สีสี่ ระบบออฟเซต
หนังสือระบบธรรมดา และระบบออฟเซต
รวดเร็ว ทันเวลา ราคาเยาว์

รับเรียงตัวด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฟิค ไทย-อังกฤษ สูตรคำนวณ และสูตรเคมี

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

กระทรวงสาธารณสุขและ การปรับปรุงพัฒนากฎหมาย เพื่อบริการประชาชน

ดร. ยงยุทธ สารสมบัติ

๑. คำนำ

กิจกรรมหลักด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย ๔ กิจกรรมหลัก คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพทางกายและจิต ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขต้องรับผิดชอบจัดบริการดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการสาธารณสุขแห่งชาติ ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตด้านสาธารณสุขได้มาตรฐานตามกำหนด และประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรด้านต่างๆ เช่น บุคลากร (Man) วัสดุ (Material) งบประมาณ (Money) การบริหาร (Management) เวลา (Minute, Time) ข้อมูล (Message, information) ฯลฯ ตลอดจนต้องอาศัยกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการสาธารณสุขในฐานะเป็นเครื่องมือ และสิ่งสนับสนุนการลดข้อขัดหรือแก้ปัญหาและดำเนินการให้บรรลุปณิธานที่กำหนดไว้

ด้วยตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเพื่อเป็นการเชื้ออำนวยการพัฒนาและการจัดบริการงานสาธารณสุขแก่ประชาชนในเดือนธันวาคม ๒๕๒๓ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีหนังสือเวียนไปยังกรม กองในสังกัด และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศให้แสดงความคิดเห็นว่า ควรจะแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุขใดบ้าง ซึ่งการดำเนินการนี้เป็นการริเริ่มก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะได้มีมติให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ พิจารณาแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ กฎและข้อบังคับต่างๆ ให้เกิดความคล่องตัวในทางปฏิบัติหลายเดือน (คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งเวียนให้กระทรวง

ทบวง กรมต่าง ๆ ทราบตามหนังสือที่ สร ๐๒๐๓/ว ๑๑๒ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔)

ภายหลังจากการรวบรวมข้อคิดเห็นต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่แล้ว กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีคำสั่งที่ ๒๑๘/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๔ แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานและบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่รองปลัดกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข นิติกร กองนิติการร่วมเป็นกรรมการ ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว และคณะกรรมการได้แต่งตั้งอนุกรรมการอีก ๔ คณะ เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่

๒. การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ

ในปีงบประมาณ ๒๕๒๔ กระทรวงสาธารณสุข โดยกองนิติการได้เสนอโครงการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขต่อองค์การอนามัยโลกเพื่อขอรับทุนสนับสนุนการดำเนินการ และประเทศไทยเป็นประเทศแรกและประเทศเดียวในประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลกในภูมิภาคนี้ที่ได้รับทุนสนับสนุนโครงการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต่อมาองค์การอนามัยโลกได้อนุมัติเงินอุดหนุนประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท (แปดแสนบาทถ้วน) สำหรับการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวสำหรับปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๖ โดยอุดหนุนค่าใช้จ่ายด้านการจ้างเจ้าหน้าที่ ทักษะระดับปริญญาโทด้านกฎหมายในสหรัฐแก่นิติกรในกองนิติการ และค่าวัสดุที่จำเป็นอื่น ต่อมาภายหลังจากที่องค์การอนามัยโลกได้พิจารณาผลการปฏิบัติงานตามโครงการดังกล่าว และโดยความสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยกองนิติการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการจึงได้อนุมัติขยายเวลาอุดหนุนโครงการสำหรับปี ๒๕๒๗-

๒๕๒๘ และให้การอุดหนุนอีกในวงเงินงบประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ (หนึ่งล้านบาทถ้วน) สำหรับค่าใช้จ่ายด้านการจ้างเจ้าหน้าที่ ทักษะระดับปริญญาโทด้านกฎหมายในสหรัฐหรืออังกฤษแก่นิติกรกองนิติการ ค่าวัสดุและค่าครุภัณฑ์ที่จำเป็น เพื่อให้การแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขของประเทศ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การดำเนินการของคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุขตามคำสั่งที่ ๒๑๘/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๔ ตาม ๑. ระหว่าง มิถุนายน ๒๕๒๔-กรกฎาคม ๒๕๒๖ ประสบความสำเร็จพอสมควร ซึ่งผลการดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุง แก้ไข ระเบียบและข้อบังคับภายในของกระทรวงสาธารณสุข ส่วนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนั้นได้มีการดำเนินการบ้าง แต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และไม่สามารประภาคใช้บังคับได้ เพราะอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการนิติบัญญัติ

ต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๖ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุขใหม่ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๖ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีคำสั่งกระทรวงสาธารณสุขที่ ๒๙๑/๒๕๒๖ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๖ แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง และหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า ตุลาการและนักกฎหมายอาวุโส เป็นกรรมการ ทั้งนี้ โดยมีผู้อำนวยการกองนิติการ และนิติกร กองนิติการเป็นกรรมการและเลขานุการ และกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ตามลำดับ

๒.๑ กฎหมายที่เร่งดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

คณะกรรมการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายได้พิจารณาว่ากฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขโดยตรง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รักษาการ มีอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งสิ้น ๔๗ ฉบับ นอกจากนี้มีกฎกระทรวง ๗๑ ฉบับ ข้อบังคับ ๒๓ ฉบับ และประกาศกระทรวง ๒๓๒ ฉบับ ซึ่งออกตามความในกฎหมายซึ่งกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบโดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาความเร่งด่วนของกฎหมายว่าฉบับใด โดยเฉพาะกฎหมายซึ่งมีผลโดยตรงต่อการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนหรือมีผลต่อการบริการประชาชนควรได้รับการแก้ไขก่อน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอีก ๑๑ คณะ โดยกฎหมายฉบับใดมีความเกี่ยวเนื่องกันใกล้ชิดให้ คณะอนุกรรมการชุดเดียวกันพิจารณาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์กันคณะอนุกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย

๒.๑.๑ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔

๒.๑.๒ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕

๒.๑.๓ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๐๔

๒.๑.๔ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติควบคุมมาตรฐานชีววัตถุ พุทธศักราช ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐

๒.๑.๕ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒

๒.๑.๖ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

๒.๑.๗ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๑๗

๒.๑.๘ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ พ.ศ. ๒๕๑๐

๒.๑.๙ คณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องมือแพทย์

๒.๑.๑๐ คณะอนุกรรมการศึกษาเพื่อออกกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขอื่น ๆ

๒.๑.๑๑ คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไขระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการแต่ละชุดประกอบด้วย ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า ซึ่งรับผิดชอบกฎหมายฉบับนั้น ๆ โดยตรง เป็นประธานอนุกรรมการ ส่วนอนุกรรมการประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนั้น ๆ ผู้พิพากษา ชัยการ นักวิชาการแพทย์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนิติกรในสังกัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

**๒.๒ พักการและสาระสำคัญของกฎหมาย
ที่แก้ไขปรับปรุง**

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขซึ่งได้แก้ไขแล้วเสร็จในชั้นคณะอนุกรรมการ หรือคณะกรรมาการมีหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยยา กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง ฯลฯ ซึ่งในบทความนี้จะได้กล่าวเฉพาะหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขเพื่อเป็นตัวอย่างดังนี้

**ร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข
พ.ศ.**

ร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข
พ.ศ. ... มีหลักการและสาระสำคัญการแก้ไขปรับปรุง
ซึ่งควรกล่าวถึงดังนี้

- (๑) ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุขที่ใช้ในปัจจุบันและยกร่างใหม่
- (๒) ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการใช้จุลภาวะเป็นปุย และรวมไว้ในร่างกฎหมายที่ร่างใหม่
- (๓) ให้มีคณะกรรมการการสาธารณสุขประกอบด้วยปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่าในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้าส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง เช่น อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมแรงงาน อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร หรือผู้แทนเป็นกรรมการ และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความรู้ความสามารถในการสาธารณสุขอีกไม่เกินห้าคน
- (๔) คณะกรรมการการสาธารณสุขมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๔.๑) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายแผนงานและมาตรการเกี่ยวกับสาธารณสุข ตลอดจนการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรืองานแผนงานหรือโครงการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับสาธารณสุข

(๔.๒) วางโครงการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสาธารณสุข

(๔.๓) ควบคุม เร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข

(๔.๔) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีหรือราชการส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ฯลฯ

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการในการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

(๖) กำหนดกิจการซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนและกระจายอำนาจให้ราชการท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดในเขตของตนให้เป็นเขตซึ่งห้ามประกอบกิจการซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชน

(๗) ให้มีอำนาจประกาศกำหนดมาตรฐานทางสุขลักษณะของอาคารในเรื่องเกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงระบบการระบายอากาศ แสงสว่าง การระบายน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(๘) กำหนดลักษณะของเหตุรำคาญและให้มีอำนาจกำหนดลักษณะประเภทมาตรฐานของเหตุรำคาญ และมาตรการในการป้องกันและกำจัดเหตุรำคาญ

๓. การพัฒนากฎหมาย

การใช้กฎหมายบังคับอาจไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด แต่บ่อยครั้งเมื่อกลวิธีอื่นไม่ได้ผล การใช้กฎหมายเพื่อการป้องกัน ป้องปราม และปราบปราม เป็นวิธีที่ประหยัดและรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพราะมนุษย์มีอุปนิสัยทัศนคติ และพฤติกรรมที่ต่างกัน การให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีทัศนคติที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกต้องอาจได้ผลในบางกรณี แต่ในลักษณะชุมชนขนาดใหญ่กฎหมายยังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่ปัจจัย ๔ ประการ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีความจำเป็นต่อการยังชีพ เครื่องนุ่งห่ม แม้จะไม่มี การควบคุมคุณภาพก็ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ ที่อยู่อาศัย ได้มีการควบคุมโดยกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขในส่วนที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยแต่อาหารและยาเป็นสิ่งซึ่งมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนกว่าเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย เพราะหากบริโภคโดยถูกต้องจะมีคุณอนันต์ และหากบริโภค

ไม่ถูกต้องอาจมีโทษมหันต์ ฉะนั้น การควบคุมโดยกฎหมายจึงจะต้องได้สัดส่วนกับโทษที่จะเกิดขึ้น

นอกจากนี้ยาในฐานะปัจจัยหนึ่งในปัจจัย ๔ ประการ มิได้หมายความว่าใช้เท่านั้น แต่มีความหมายกว้างครอบคลุมไปถึงกิจกรรมหลักด้านสาธารณสุขทั้ง ๔ คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพกายและจิต ในขณะที่วิทยาการและเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว กฎหมายจะต้องสามารถครอบคลุมและเจริญให้ทันกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้น จึงเห็นได้ว่าในระหว่างปัจจัย ๔ ประการ มีปัจจัยสำคัญยิ่งถึง ๓ ประการคือ อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่จะต้องคุ้มครองและควบคุม และการคุ้มครองหรือควบคุม จะได้ผลยิ่งขึ้นหากกำหนดโทษผู้ซึ่งฝ่าฝืนกติกาที่คุ้มครองนั้น ซึ่งกฎหมายเท่านั้นที่จะสามารถลงโทษผู้ฝ่าฝืนได้อย่างเฉียบพลัน อนึ่ง การมีกฎหมายที่ดียังมีใช้กลวิธีที่เพียงพอผู้ใช้หรือผู้ดำเนินการให้กฎหมายมีผลบังคับใช้หรือใช้บังคับก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง

**๓.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ของกฎหมาย
ตามกิจกรรมหลักด้านสาธารณสุข**

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า
กิจกรรมหลักด้านสาธารณสุขอาจแบ่งได้เป็น ๔

กิจกรรมหลัก หากแบ่งกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข
ตามวัตถุประสงค์หลักหรือสาระสำคัญที่มุ่งเน้น
ของกฎหมายนั้น ๆ และวิเคราะห์ความจำเป็นจะต้อง
มีกฎหมายเพิ่มเติมในกิจกรรมนั้น ๆ จะปรากฏผล
ดังนี้

ตัวอย่างกฎหมายที่มีอยู่	ตัวอย่างกฎหมายที่จะต้องมี
<p>๓.๑.๑ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย</p> <p>(๑) พรบ.อาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒</p> <p>(๒) พรบ.สาธารณสุข พ.ศ.๒๔๘๔</p> <p>(๓) พรบ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖</p> <p>(๔) พรบ.สุขาภิบาล พ.ศ.๒๔๙๕</p> <p>ฯลฯ</p>	<p>- กฎหมายว่าด้วยการควบคุมสิ่ง แวดล้อม (จะต้องร่างขึ้น)</p> <p>- กฎหมายว่าด้วยการอาชีวอนามัย (จะต้องร่างขึ้น)</p> <p>ฯลฯ</p>
<p>๓.๑.๒ ควบคุมและป้องกันโรค</p> <p>(๑) พรบ.ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. ๒๔๙๘</p> <p>(๒) พรบ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒</p> <p>(๓) พรบ.โรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๒๓</p> <p>ฯลฯ</p>	<p>- ร่าง พรบ.การคุ้มครองการทดลอง ในมนุษย์ (ร่างเสร็จแล้ว)</p> <p>- กฎหมายว่าด้วยการห้ามซื้อขาย โลหิตมนุษย์เป็นปกติธุระ (จะต้องร่างขึ้น)</p>
<p>๓.๑.๓ รักษาพยาบาล</p> <p>(๑) พรบ.ควบคุมการประกอบ โรคศิลปะ พ.ศ. ๒๔๗๙</p> <p>(๒) พรบ.สถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๐๔</p> <p>(๓) พรบ.วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕</p> <p>ฯลฯ</p>	<p>- ร่าง พรบ.วิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ (อยู่ระหว่างการพิจารณาวาระ ที่ ๒ ของวุฒิสภา)</p> <p>- ร่าง พรบ.วิชาชีพเภสัชกรรม (จะ ต้องร่างขึ้น)</p> <p>- ร่าง พรบ.ควบคุมเครื่องมือแพทย์ (ร่างเสร็จแล้ว)</p> <p>ฯลฯ</p>

๓.๓ ผลการดำเนินงานของการพัฒนา กฎหมาย

ตาม ๓.๑ ได้วิเคราะห์สถานะภาพของกฎหมายตามกิจกรรมหลักด้านสาธารณสุข ปรากฏว่ายังมีกฎหมายอีกมากฉบับที่จะต้องดำเนินการพัฒนา แต่เนื่องจากทรัพยากรบุคคลที่จะทำหน้าที่พัฒนากฎหมายของกระทรวงสาธารณสุขมีอย่างจำกัดอย่างยิ่ง กระทรวงสาธารณสุขจึงได้เร่งพัฒนากฎหมายซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนมากที่สุดก่อนซึ่งขณะนี้ได้พัฒนากฎหมายใหม่แล้วเสร็จบางฉบับที่สมควรจะกล่าวถึงในบทความนี้เพื่อเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างคือ ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.

เนื่องจากปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์ได้เจริญก้าวหน้าและพัฒนาเป็นอันมาก เป็นเหตุให้เกิดมีการผลิต นำหรือสั่งเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ทางด้านการแพทย์ และได้นำผลิตภัณฑ์นั้นมาใช้ในการวินิจฉัย บรรเทา บำบัดรักษาและป้องกันโรค หรือฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกายของมนุษย์และสัตว์ตลอดเวลา แต่ด้วยเหตุที่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและความสมประโยชน์ในการใช้ โดยเฉพาะ ฉะนั้น เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ขึ้น โดยมีหลักการและสาระสำคัญควรกล่าวถึงดังนี้

(๑) การควบคุม

(๑.๑) ควบคุมเครื่องใช้ วัสดุหรือครุภัณฑ์ที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม การประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการประกอบโรคศิลปะหรือการบำบัดโรคสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการบำบัดโรคสัตว์

(๑.๒) ควบคุมอุปกรณ์ ส่วนควบหรือส่วนประกอบของเครื่องใช้ วัสดุหรือครุภัณฑ์ ตาม (๑.๑)

(๑.๓) ควบคุมเครื่องใช้ วัสดุหรือครุภัณฑ์อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๒) ระบบการควบคุม ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการเครื่องมือแพทย์ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนด

(๒.๑) เครื่องมือแพทย์ที่ผลิตเพื่อขาย แบ่งบรรจุเพื่อขาย หรือนำเข้าเพื่อขาย ต้องจดทะเบียนและรับใบอนุญาต

(๒.๒) เครื่องมือแพทย์ที่ผู้ขายต้องรับใบอนุญาต

(๒.๓) คุณภาพหรือมาตรฐานของเครื่องมือแพทย์ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการผลิตเพื่อขาย แบ่งบรรจุเพื่อขาย หรือนำเข้าเพื่อขาย

(๒.๔) เครื่องมือแพทย์ที่ผู้ผลิตเพื่อขาย แบ่งบรรจุเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขายต้องแจ้งรายละเอียด ทั้งนี้ รายละเอียดใดที่ต้องแจ้งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒.๕) เครื่องมือแพทย์ที่ห้ามผลิตเพื่อขาย แบ่งบรรจุเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขาย

(๒.๖) เครื่องมือแพทย์ที่ต้องมีข้อความ เครื่องหมาย ภาพเป็นคำเตือนหรือข้อความระวางใช้

(๒.๗) คุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุ และการใช้ภาชนะบรรจุตลอดจนการห้ามใช้วัสดุใดเป็นภาชนะบรรจุ

(๒.๘) วิธีการขนส่ง การเก็บรักษาหรือทำลายเครื่องมือแพทย์

(๒.๙) เครื่องมือแพทย์ที่

ต้องแจ้งกำหนดอายุการใช้ไว้ในฉลาก

(๒.๑๐) เครื่องมือแพทย์ที่

ผู้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีผู้ควบคุมการประกอบ

(๓) ข้อออกเว้นการควบคุมบางประการ

(๓.๑) การผลิต แบ่งบรรจุ

นำเข้าหรือขายเครื่องมือแพทย์โดยกระทรวงทบวงกรม ในหน้าที่ป้องกัน น้บาด หรือชั้นสูตรโรค องค์การเภสัชกรรม สภากาชาดไทย และส่วนราชการที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๓.๒) การผลิตเครื่องมือ

แพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบโรคศิลปะ สำหรับคนไข้เฉพาะรายหรือของผู้ประกอบการนำบัตรโรคสัตว์สำหรับสัตว์เฉพาะราย

(๓.๓) การผลิตหรือนำเข้า

เครื่องมือแพทย์เพื่อเป็นตัวอย่างศึกษาวิจัยหรือทดสอบคุณภาพหรือมาตรฐาน

(๓.๔) การผลิตหรือนำเข้า

เครื่องมือแพทย์เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับขอรับใบอนุญาตจดทะเบียน

(๓.๕) การผลิตเพื่อเป็น

ตัวอย่างส่งออกนอกราชอาณาจักร

ทั้งนี้ ผู้ได้รับการ

ยกเว้นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓.๖) เพื่อประโยชน์ใน

การผลิตเครื่องมือแพทย์เพื่อส่งออก ผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์อาจผลิตเครื่องมือแพทย์ตามมาตรฐานของต่างประเทศผู้ซื้อ

(๔) กรณีเครื่องมือแพทย์ไม่ได้

คุณภาพหรือมาตรฐาน เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยาโดยคำแนะนำของคณะกรรมการเครื่องมือแพทย์มีอำนาจ

(๔.๑) ออกคำสั่งเป็นหนังสือ

ให้ผู้รับอนุญาต แก้ไข ปรับปรุง หรือเรียกเก็บเครื่องมือแพทย์

(๔.๒) สั่งให้งดผลิต แบ่ง

บรรจุ นำเข้าหรือขาย

(๔.๓) สั่งให้ระงับการใช้

(๔.๔) ประกาศผลการ

ตรวจพิสูจน์เครื่องมือแพทย์ให้ประชาชนทราบ หากปรากฏว่าเครื่องมือแพทย์ใดน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรืออนามัยของประชาชน

(๕) ห้ามผลิตเพื่อขาย แบ่งบรรจุ

เพื่อขาย นำเข้าเพื่อขายหรือขายเครื่องมือแพทย์ปลอม เครื่องมือแพทย์ผิดมาตรฐาน เครื่องมือแพทย์เสื่อมคุณภาพและเครื่องมือแพทย์ที่ไม่ปลอดภัยในการใช้

๔. ปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงและพัฒนา

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขหลายฉบับล้าสมัย การแก้ไขปรับปรุงไม่สามารถกระทำได้ทันการณ์ ทั้งที่กระทรวงสาธารณสุขโดยกองนิติการได้พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ขณะเดียวกันกฎหมายที่จะต้องร่างใหม่หรือจะต้องให้มีขึ้นไม่สามารถร่างให้ทันกับความเจริญรุดหน้าของวิทยาการทางการแพทย์ การสาธารณสุขและการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะกฎหมายที่ร่างเสร็จไม่สามารถให้มีผลบังคับใช้ได้ทันท่วงที ทั้งนี้ เพราะปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งบทความนี้จะสรุปเฉพาะที่สำคัญดังนี้

๔.๑ ปัญหาด้านโครงสร้าง

๔.๑.๑ ความสัมพันธ์ด้านกฎหมายของ

กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงทบวงอื่น

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข

เกี่ยวข้องกับกระทรวงทบวงอื่นจำนวนมากฉบับ แต่กระทรวงสาธารณสุขไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขระดับกระทรวงที่จะชี้แจง แสดงความเห็นและทำหน้าที่เป็นแกนประสานกับกระทรวงทบวงอื่นนั้น

๔.๑.๒ ความสัมพันธ์ด้านกฎหมายของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขหลายฉบับเกี่ยวข้องกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเกินกว่าหนึ่งกรม แต่กระทรวงสาธารณสุขไม่มีเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่บริหาร ดำเนินการ วิจารณ์ ควบคุมกำกับ ตรวจสอบ ดูแล เสนอแนะ และนิเทศ โดยเฉพาะประสานกฎหมายที่กรมในกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการ "เกี่ยงกัน" รับผิดชอบและเป็นเหตุสำคัญให้งานกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขถูกละเลยในหลาย ๆ ส่วน หรือขาดการริเริ่มให้มีกฎหมายที่จำเป็น

๔.๒ ปัญหาด้านการประสานงาน

ปัญหาด้านโครงสร้างตาม ๔.๑ มีผลกระทบให้การประสานงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนา กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะ

การผลักดันให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ให้ทันการณ์ เพราะขั้นตอนในการร่างและเสนอร่างกฎหมาย จนกระทั่งให้กฎหมายมีผลบังคับใช้จะต้องผ่านขั้นตอนสำคัญต่าง ๆ ถึง ๑๔ ขั้นตอน

๔.๓ ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่

ปัจจุบันนี้ปัญหาด้านอัตรากำลังของนิติกรไม่สมดุลกับปริมาณงานเป็นปัญหาสำคัญซึ่งกระทรวงสาธารณสุขกำลังประสบ ลำพังงานประจำด้านกฎหมาย อัตรากำลังที่มีอยู่น้อยกว่าปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ตัวอย่างเช่น กองนิติการไม่ได้รับอัตรากำลังนิติกรเพิ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๒ เป็นต้น ทั้งที่ปริมาณงานประจำด้านกฎหมายมีเพิ่มมากขึ้นเป็นอันมาก นอกจากนี้ปัญหาการขาดแคลนนิติกรผู้มีประสบการณ์ เนื่องจากนิติกรที่สอบได้เป็นเนติบัณฑิตส่วนมากจะเปลี่ยนอาชีพไปเป็นตุลาการหรืออัยการ ซึ่งมีโอกาสก้าวหน้าได้มากกว่า ทำให้ต้องฝึกนิติกรใหม่อยู่เสมอ ตลอดจนขาดเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสเพียงพอที่จะผลักดันให้กฎหมายที่ร่างเสร็จมีผลบังคับใช้ได้ทัน่วงที

๔.๔ ลักษณะเฉพาะของกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข

กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขมีลักษณะซึ่งเกี่ยวข้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีด้านเวชกรรม เภสัชกรรม วิทยาศาสตร์การแพทย์ และการสาธารณสุขมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และละเอียดอ่อนยิ่งกว่ากฎหมายด้านการบริหารหรือด้านการปกครองโดยทั่วไป การยกเว้นแก้ไข หรือพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข จึงต้องใช้ความพยายามมากกว่าปกติ

เช่นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงบางประการโดย

๕.๑ เปลี่ยนสถานะการณการตั้งรับของกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขในปัจจุบันให้มีสถานะภาพเป็นฝ่ายรุก

๕.๒ ใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเป็นเครื่องมือดำเนินการและสนับสนุนการดำเนินการจัดบริการและพัฒนาสาธารณสุขเพื่อประชาชนอย่างจริงจังและได้ผล

๕. ทิศทางการปรับปรุงและพัฒนา

การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อบริการประชาชนที่กระทรวงสาธารณสุขเร่งดำเนินการอยู่ในระหว่างปี ๒๕๒๔-๒๕๒๗ นับได้ว่าได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจมากพอสมควร แต่ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือปณิธานที่ควรจะบรรลุ เพื่อให้การบริหารงานกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขสามารถเชื่อมอันวยต่อการพัฒนาสาธารณสุขและจัดบริการสาธารณสุขแก่ประชา-

๕.๓ จะต้องให้กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเป็นเครื่องมือที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรค และฟื้นฟูสมรรถภาพกายและจิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่

๕.๔ จะต้องจัดโครงสร้าง ระบบ และให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอและเหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพซึ่งสามารถรับผิดชอบบริหาร ดำเนินการ วิเคราะห์ ควบคุม ตรวจสอบ ดูแล แนะนำ ริเริ่ม

ประสานงาน งานกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุข
ของส่วนราชการต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
โดยเฉพาะต้องมีเจ้าหน้าที่ในระดับซึ่งสามารถรับ
ผิดชอบชี้แจงแสดงความเห็นและประสานงานกฎหมาย
เกี่ยวกับการสาธารณสุขกับกระทรวง ทบวง กรมอื่น
ตลอดจนสามารถรับผิดชอบเร่งผลักดันกฎหมายที่
จะต้องแก้ไขและพัฒนาใหม่ และให้มีผลบังคับใช้โดย
เร็ว

๕.๕ จะต้องมีความจำเป็นที่ซึ่งสามารถรับผิดชอบ
เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานกฎหมาย
เกี่ยวกับการสาธารณสุข และปรับปรุงประสิทธิภาพ
ของการบริหาร การพัฒนาการจัดบริการงานสาธารณสุข
เพื่อประชาชนโดยใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
เป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุน

๖. สรุป

กระทรวงสาธารณสุขมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ
จัดบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน เพื่อให้
ประชาชนมีคุณภาพชีวิตด้านสาธารณสุขตามมาตรฐาน
ที่กำหนด และประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า
ภายในปี ๒๕๔๓ ทั้งนี้โดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ
ตลอดจนอาศัยกฎหมายระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับ
การสาธารณสุขเป็นเครื่องมือหรือสิ่งสนับสนุนการ
ดำเนินการให้บรรลุปณิธานที่กำหนดไว้

กฎหมายซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง
สาธารณสุขโดยตรงมีทั้งสิ้น ๔๗ ฉบับ ซึ่ง
บางฉบับล้าสมัย และจากการวิเคราะห์สถานะภาพ
ของกฎหมายเกี่ยวกับกิจกรรมหลักด้านสาธารณสุข

ปรากฏว่าจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการ
สาธารณสุขเพิ่มเติม กระทรวงสาธารณสุขได้ตระหนัก
ถึงความสำคัญและความจำเป็นของกฎหมายดังกล่าว
จึงได้ขออนุมัติและได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย
ที่กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบให้อธิบดีอำนวยการ
พัฒนาและการจัดบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน
คณะกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
อีก ๑๑ คณะ เพื่อแบ่งเบาภาระ ขณะเดียวกันได้เสนอ
โครงการดังกล่าวต่อองค์การอนามัยโลกและได้รับเงิน
อุดหนุน เพื่อจ้างเจ้าหน้าที่ ส่งนิตกรศึกษาเพิ่มเติม
และจัดซื้อวัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็นตั้งแต่ปี ๒๕๒๔
เป็นต้นมา การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา
กฎหมายของกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี ๒๕๒๔-
๒๕๒๗ ได้ผลดีมากพอสมควร โดยได้ร่างกฎหมาย
หลายฉบับแล้วเสร็จ เช่น ได้แก่กฎหมายว่าด้วยยา
กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง กฎหมายว่าด้วยการ
สาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ฯลฯ
ขณะเดียวกันได้ร่างกฎหมายใหม่เพิ่มเติม เช่น กฎ
หมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์ กฎหมายว่าด้วยคุ้มครอง
การทดลองในมนุษย์ แต่การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา
ยังมีอุปสรรคหลายประการ ซึ่งควรได้รับการแก้ไข
จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับ
การสาธารณสุขสามารถร่างได้ทันการณ์ และมีผล
บังคับใช้ได้ทัน่วงที ทั้งนี้ เพื่อความเจริญของชาติ
เพื่อความมั่นคงของประเทศ และเพื่อความผาสุกของ
ประชาชน

ไม่มีความสับสนที่ปราศจากความลำบากก่อน

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

การส่งเสริม การนิยามไทยในราชการ

ตามที่รัฐบาล ได้มีนโยบายส่งเสริมการนิยามไทย เพื่อเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ นั้น ทางรัฐบาลและส่วนราชการต่าง ๆ ตลอดจนข้าราชการทุกคนคงจะต้องเป็นองค์กรและกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะเป็น ตัวอย่างในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว วารสารข้าราชการ เจริญขอเสนอบทสัมภาษณ์พิเศษของบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาลและหัวหน้าส่วนราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายในเรื่องนี้ บุคคลสำคัญที่ให้โอกาสวารสารราชการ ได้สัมภาษณ์คือ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ (รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี) นายเชลล์ สุรัตน์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม) นายชูชาติ ประมุขผล (ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) และ นายพนัส สิมะเสถียร (ปลัดกระทรวงการคลัง) ท่านทั้งสี่ได้ให้ทัศนะและข้อคิดไว้ดังต่อไปนี้

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

วารสารฯ โดยที่ขณะนี้รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการนิยามไทย จึงอยากจะขอทราบความเห็นโดยทั่ว ๆ ไปของท่านเกี่ยวกับนโยบายนี้

รัฐมนตรีมีชัยฯ การกำหนดนโยบายดังกล่าว เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าเราปล่อยให้ค่านิยมของคนไทยเป็นไปในทางที่นิยมต่างประเทศ

โดยไม่มีเหตุผลแล้ว การพัฒนาประเทศก็จะเป็นไปได้ด้วยความลำบาก เพราะจะทำให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการค้า และความฟุ่มเฟือย ซึ่งขณะนี้ก็เกิดปัญหาเหล่านั้นขึ้นแล้ว นอกจากนั้นยังอาจจะทำให้เยาวชนของเราพากันยึดถือแบบอย่างที่ดี ๆ ซึ่งจะเป็นเรื่องเสียหายต่อสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทย

วารสารฯ เมื่อพูดถึงการส่งเสริมการนิยามไทย ออกจะเป็นเรื่องกว้างมาก จึงขอทราบว่าขอบเขต

ของนโยบายในเรื่องนี้ควรจะครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง รัฐมนตรีมีชัยฯ นโยบายนิยมไทยนั้นมุ่งในหลายด้าน ทั้งในด้านการดำรงชีวิต เศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนทั้งการชักจูงหรือโน้มน้าวจิตใจคนไทยให้หันมาสนับสนุนคนไทยด้วยกันมากกว่าที่จะไปสนับสนุนคนต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้บริการ การซื้อสินค้า หรือด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้นขอบเขตของนโยบายนิยมไทย จึงควรครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม ด้านความนิยมในสินค้าไทย ตลอดจนความนิยมในการเป็นคนไทย ซึ่งถ้าเราทำสำเร็จ บ้านเมืองของเราจะสามารถพัฒนาทุก ๆ ด้านได้ สามารถ

สร้างความสำนึกที่ดี ให้เกิดกับคนไทยทุกคนได้ และก็จะสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ด้วย

วารสารฯ หลังจากมีนโยบายนิยมไทยแล้ว รัฐบาลได้กำหนดมาตรการหรือกลไกในการดำเนินการอย่างไรบ้าง

รัฐมนตรีมีชัยฯ ในเรื่องมาตรการนั้น ที่จริงเรามีอยู่บ้างแล้ว เช่น ในระเบียบการซื้อการจ้างของส่วนราชการก็กำหนดให้ถือเป็นหลักการว่าต้องส่งเสริมสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยก่อนสินค้าจากต่างประเทศ และต่อมาเมื่อรัฐบาลได้เร่งรัดนโยบายนิยมไทย เราก็

มาดูว่ามาตรการในเรื่องการซื้อ การจ้างนั้นมีรูปร่างอย่างไรบ้าง ซึ่งขณะนี้ก็มีการตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาเรื่องนี้อยู่ และจะมีการออกกฎเกณฑ์ให้ส่วนราชการซื้อของที่ผลิตในประเทศเป็นอันดับแรกเพื่อสนับสนุนสินค้าไทย

นอกจากนั้นก็มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการมีความสำนึกในการนิยมไทยให้มากขึ้นทั้งในด้านของพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติตน และด้านการซื้อสินค้าต่าง ๆ ทั้งสินค้าที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตามในขั้นต้นนี้ก็คงไม่ถึงกับกำหนดว่า การซื้อสินค้าผลิตในประเทศนั้นจะต้องให้ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด เพราะคงเป็นไปได้ไม่ได้ ยังมีของจำเป็นในราชการและในชีวิตประจำวันอีกหลายอย่างที่ต้อพึ่งวัตถุดิบจากต่างประเทศ ความจริงแม้จะใช้วัตถุดิบของต่างประเทศก็ตาม การผลิตในประเทศก็มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้คนไทยมีงานทำกันมากขึ้น และทำให้ผู้ผลิตหาทางศึกษาค้นคว้าเพื่อจะได้วัตถุดิบภายในประเทศมาแทนที่ต่อไป

วารสารฯ ขอเรียนถามว่าส่วนราชการต่าง ๆ ได้ดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายนิยมไทยไปแล้วอย่างไรบ้าง และมีปัญหาอุปสรรคประการใดหรือไม่

รัฐมนตรีมีชัยฯ ที่แล้วมานั้น ต้องยอมรับว่ามีส่วนราชการจำนวนไม่น้อยที่พยายามหลีกเลี่ยงไม่ใช้สินค้าไทยด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน บางครั้งก็สืบเนื่องมาจากผู้กำหนดรายการยึดตามของต่างประเทศมาก เพราะศึกษามาจากต่างประเทศ หรือเห็นว่าของต่างประเทศดีกว่า หรือบางครั้งก็สืบเนื่องมาจากการมุ่งหวังผลประโยชน์ ทำให้กำหนดรายการเพื่อให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ขายสินค้าหรือรับจ้างส่วนราชการโดยเฉพาะ ซึ่งเรื่องนี้รัฐบาลก็ทราบและได้ให้คณะทำงานหาทางกำหนดกรอบและข้อบังคับไม่ให้มีช่องโหว่ และหรือเปิดช่องให้มีการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหล่านั้นอีกต่อไป

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวก็มีอุปสรรคอยู่บ้าง ที่สำคัญก็เช่นเงื่อนไขของการกู้เงินต่างประเทศมาใช้จ่ายในโครงการต่าง ๆ ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านั้นมักจะกำหนดเงื่อนไขให้มีการประกวดราคากานาชาติ และกำหนดให้ซื้อสินค้าที่ราคาต่ำสุด ทำให้สินค้าต่างประเทศได้เปรียบสินค้าไทย เพราะราคาที่เขาเสนอมาเป็นราคาก่อนเสียภาษีขาเข้า ในขณะที่ราคาสินค้าไทยที่เสนอนั้นบวกภาษีทุกอย่างเข้าไปแล้ว จึงมีราคาสูงกว่า

วารสารฯ ท่านมีความเห็นว่า ข้าราชการควรมีบทบาทอย่างไรบ้างเกี่ยวกับการส่งเสริมค่านิยมไทย
รัฐมนตรีมีชัยฯ ข้าราชการเป็นหัวใจสำคัญที่จะสนับสนุนเรื่องค่านิยมไทย เพราะข้าราชการเป็นบุคคลชั้นแนวหน้าในสังคม ถ้าข้าราชการประพฤติปฏิบัติไปในทางนิยมไทยแล้ว คนอื่น ๆ ก็จะเอาอย่าง จะเห็นตัวอย่างได้จากชุดพระราชทานที่ข้าราชการเป็นฝ่ายริเริ่มใช้ และเมื่อใช้กันจริงๆ จังๆ แล้ว ประชาชนก็จะเอาอย่างและถือเป็นของโก้ที่จะสวมชุดพระราชทาน เพราะฉะนั้นถ้าข้าราชการทำตัวทำใจ

ให้นิยมไทยจริงๆ ได้ ก็จะช่วยให้คนทั่วไปหันมานิยมไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการระดับสูงจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้นโยบายนิยมไทยนี้สัมฤทธิ์ผล เพราะข้าราชการในระดับสูงจะเป็นคนที่ข้าราชการผู้น้อยคอยดูแบบอย่าง จึงเป็นคนที่ทำให้ผู้น้อยคล้อยตามได้ง่าย ถ้าผู้บังคับบัญชาหันมานิยมสินค้าไทย ไม่พูดจาโอ้อวด หรือแสดงว่าการใช้สินค้าต่างประเทศเป็นการดีและมีคุณค่าแล้ว ข้าราชการผู้น้อยก็จะเอาอย่าง

วารสารฯ เนื่องจากวันที่ ๗ เมษายน นี้ เป็นวันข้าราชการพลเรือน ท่านจะมีอะไรฝากถึงข้าราชการโดยทั่วไปหรือไม่

รัฐมนตรีมีชัยฯ อยากจะเรียนฝากไว้ว่า ข้าราชการนั้นเป็นผู้ที่ได้รับค่าตอบแทนน้อยก็จริง แต่คนที่เป็นอย่างข้าราชการนั้น นอกจากได้ค่าตอบแทนแล้วก็มีส่วนอื่นด้วย คือมีเกียรติ มีความภาคภูมิใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และมีส่วนในการชี้ชะตาของสังคม เพราะฉะนั้นข้าราชการจะคิดถึงแต่ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินอย่างเดียวไม่ได้ และเพราะว่า

ผลตอบแทนที่เป็นเงินค่อนข้างน้อยนี้เอง ข้าราชการ จึงจำเป็นต้องกินอยู่อย่างข้าราชการ จึงจะอยู่ได้ และ จะมีความภูมิใจในเรื่องอื่น ๆ ของการเป็นข้าราชการ และอยู่ตามอัตภาพ แต่ถ้าไม่กินอยู่อย่างข้าราชการ ก็จะทำให้ความภูมิใจในเรื่องอื่น ๆ นั้นหมดไปเลย ข้าราชการจึงไม่ควรกินอยู่อย่างฟุ่มเฟือย และขอให้มีความนิยมไทย และรักษาความเป็นไทยเพื่อเป็นตัวอย่าง ของกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม

นายอบ วสุรัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

วารสารฯ ก่อนอื่นอยากจะขอทราบความเห็นโดยทั่ว ๆ ไปของท่านเกี่ยวกับการที่รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริมการนิยมไทย

รัฐมนตรีตอบฯ ที่จริงการกำหนดนโยบายส่งเสริมการนิยมไทยนั้นควรจะมีมานานแล้ว และที่เพิ่งมีความเคลื่อนไหวกันมากขึ้นในขณะนี้ ก็เพราะประเทศเราประสบปัญหาขาดดุลการค้า และขาดดุลการชำระเงินมากขึ้นทุกที แม้ว่าอันที่จริงสินค้าไทยก็มีคุณภาพทัดเทียมสินค้าต่างประเทศ และบางอย่างก็มีคุณภาพดีกว่าเสียอีก แต่คนไทยทั่วไปกลับไม่นิยมใช้ของไทย

วารสารฯ ทางกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีมาตรการหรือมีการดำเนินการที่สำคัญ ๆ อะไรบ้าง เพื่อสนับสนุนนโยบายนิยมไทย

รัฐมนตรีตอบฯ ในการที่จะสนับสนุนให้นโยบายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้ดำเนินการในหลายประการด้วยกัน โดยสรุปได้ดังนี้

๑. กระทรวงอุตสาหกรรมได้พยายามแนะนำให้โรงงานต่าง ๆ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น และมีราคาต่ำลงเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ทั้งนี้ได้แนะนำให้โรงงานเห็นความจำเป็นในการมีหน่วยงานด้าน R&D (Research and Development) ขึ้นภายใน

โรงงาน เพื่อทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตอยู่เสมอ มิให้หยุดอยู่กับที่ ซึ่งจะช่วยให้สินค้าของไทยสามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ และเป็นที่ยอมรับของคนไทยด้วย

๒. นอกจากการแนะนำส่งเสริมให้ผู้ผลิตภายในประเทศพยายามปรับปรุงคุณภาพของสินค้าแล้ว วิธีการสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสินค้าไทยก็คือการควบคุมมาตรฐานของคุณภาพสินค้าให้เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด ซึ่งเรื่องนี้ในทางปฏิบัติมีปัญหาอยู่บางประการ เนื่องจากสินค้าที่ผู้ผลิตผลิตออกสู่ตลาดนั้นมีมากมายหลายชนิด การที่จะกำหนดมาตรฐานของสินค้าแต่ละอย่างจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับสินค้าประเภทนั้น ๆ ซึ่งสินค้าบางอย่างเราไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านนั้นเพียงพอในราชการ จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

มาร่วมเป็นคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานสินค้าเหล่านั้น และในบางกรณีที่ขาดแคลนอุปกรณ์และความชำนาญ ก็แก้ปัญหาโดยใช้บริการของเอกชนที่มีมาตรฐานเป็นที่เชื่อถือได้ช่วยในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

นอกจากนั้นสินค้าบางอย่างโดยเฉพาะสินค้าบริโภค ทางราชการจำเป็นต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดให้มีมาตรฐานบังคับ โดยจะประกาศมาตรฐานบังคับของสินค้านั้น ๆ ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้เพื่อควบคุมการผลิตสินค้าเหล่านั้นมิให้เป็นอันตรายต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม เช่น อาหารกระป๋อง และผงซักฟอก เป็นต้น

วารสารฯ นอกจากการดำเนินงานข้างต้นนั้นแล้วเกี่ยวกับตัวข้าราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม ท่านได้มีมาตรการชักจูงให้นิยมไทยอย่างไรหรือไม่

รัฐมนตรีอบฯ ภายในกระทรวงอุตสาหกรรมเองก็ได้มีหนังสือเวียนให้ข้าราชการได้ทราบว่ามีนโยบายนิยมไทย และขอให้ข้าราชการให้ความร่วมมือสนับสนุน โดยพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัด และในการซื้อสินค้าตลอดจนบริการต่าง ๆ สำหรับราชการ ควรจะซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศเป็นลำดับแรกก่อน แต่ทั้งนี้ต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานด้วย

วารสารฯ ท่านคิดว่า ข้าราชการจะมีบทบาทในเรื่องส่งเสริมการนิยมไทยได้อย่างไรบ้าง

รัฐมนตรีอบฯ ข้าราชการนั้นก็ควรที่จะทำตนเป็น

ตัวอย่างแก่ประชาชนทั่วไปในการประหยัดและกา
รนิยมไทย โดยควรจะเริ่มจากคนในคณะรัฐบาลก่อน
คือคณะรัฐบาลทุกคนจะต้องเป็นผู้นำในการใช้ของ
ที่ผลิตในประเทศ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า เป็นต้น ผู้ที่
ทำงานให้รัฐบาล เช่น ข้าราชการก็ต้องช่วยกัน
ประหยัดและนิยมสินค้าไทยด้วย แต่ทั้งนี้มิใช่ว่า
ต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพดีด้วย

วารสารฯ การชักจูงคนไทยให้มีค่านิยมไทยนั้น
มีปัญหาและอุปสรรคประการใดหรือไม่

รัฐมนตรีอบฯ การชักจูงให้ประหยัดและนิยมสินค้า
ไทยนั้น อาจจะทำได้ยาก เพราะปัจจุบันเป็นโลกของ
การแข่งขัน ทำให้มีการแข่งขันกันใช้จ่าย และคน
รุ่นหนุ่มสาวมีโอกาสได้เห็นตัวอย่างจากต่างประเทศ
กันมาก จึงไม่ค่อยมีความนิยมไทย ซึ่งเป็นเรื่องของ
ค่านิยม สิ่งเหล่านี้เราไม่อาจบังคับเขาได้ แต่ควรใช้
วิธีชักจูง และทำตัวอย่างให้เขาเห็น ในขณะเดียวกัน
ก็ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าไทยให้ได้มาตรฐาน
และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

วารสารฯ ในช่วงที่ประเทศกำลังเร่งแก้ไขปัญหา
เศรษฐกิจอยู่นี้ อยากรู้จะขอทราบทัศนะโดยทั่ว ๆ ไป
ของท่านเกี่ยวกับข้าราชการและระบบราชการ

รัฐมนตรีอบฯ ข้าราชการควรให้ความร่วมมือในด้าน
ความประหยัด โดยเฉพาะประหยัดในการใช้กำลังคน
ในหน่วยงานต่าง ๆ คือไม่ควรมีคนมากเกินคน
ตามความจำเป็นอย่างแท้จริง เพราะเห็นว่าจริง ๆ แล้ว
ข้าราชการพลเรือนสามารถลดจำนวนข้าราชการ
ลงได้อีกข้าราชการจะต้องทำงานหนักเพื่อช่วยพัฒนา
ประเทศชาติ และจะต้องช่วยกันขจัดคอร์รัปชันใน
วงราชการเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมือง ทั้งนี้
ทางรัฐบาลก็จะต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงระบบการ
ให้ค่าตอบแทนแก่ข้าราชการให้เหมาะสม โดยเฉพาะ
ข้าราชการชั้นผู้น้อย เช่นคนที่ไม่มีผลงานก็ไม่ควรได้
เลื่อนเงินเดือน แต่คนที่มีผลงานดีเด่นก็ควรจะได้รับ
ผลตอบแทนให้มากโดยควรจะได้เลื่อนเงินเดือน

มากกว่า ๒ ชั้นได้ เพื่อเป็นกำลังใจและเพื่อจูงใจให้ข้าราชการสร้างผลงานที่ดี ส่วนข้าราชการระดับสูง เช่น ระดับ ๙ ขึ้นไปอาจไม่จำเป็นต้องได้เลื่อนเงินเดือน ๒ ชั้น เพราะอยู่ในตำแหน่งที่สูงแล้ว ควรนำเงินในส่วนนั้นไปเพิ่มให้ข้าราชการชั้นผู้น้อย เป็นต้น

นายชูชาติ ประมูลผล ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

วารสารฯ ในทัศนะของท่านนั้น นโยบายส่งเสริมค่านิยมไทยมีความหมาย และขอบเขตครอบคลุมเรื่องใดบ้าง

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อนจะได้ทราบว่าเป็น “นิยามไทย” มีขอบเขตและความหมายอย่างไร ควรจะได้ทราบก่อนว่าในปัจจุบันนี้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญ คือการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ และปัญหาการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทย สาเหตุในเรื่องนี้ประการหนึ่งคือคุณธรรมเรื่องความนิยมไทยได้เลือนลางไปจากจิตใจและสังคมไทย เพราะถ้าสังคมของเรามีความสำนึกในเรื่องความนิยมไทยแล้วก็จะช่วยลดการขาดดุลการค้าและสงวนรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยไว้

“นิยามไทย” มีความหมายกว้างขวางมาก อาจแยกออกได้เป็น ๓ แนวทาง คือ

ประการแรก นิยมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามของไทยที่สั่งสมมาหลายร้อยปี ตัวอย่างประเทศที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ยังไม่มีวัฒนธรรมประเพณีของตนเองที่ฝังรากลึกอย่างของไทย ยังพยายามสร้างลักษณะประจำชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นสิ่งภูมิใจร่วมกันของชนในชาติ ประเทศไทยเราซึ่งมีสิ่งเหล่านี้อยู่แล้วก็ควรจะรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ เป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลานต่อไป แต่มีข้อที่จะต้องระวังไว้อย่างเคร่งครัด ควรจะได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตใน

ปัจจุบัน เพราะบางสิ่งบางอย่างอาจไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตปัจจุบันถ้าไม่มีการนำมาปรับใช้ก็อาจจะสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

ประการที่สอง นิยมของไทย ในที่นี้หมายถึงใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ ใช้และสนับสนุนกิจการที่คนไทยสามารถดำเนินการเองได้

ประการที่สาม นิยมคนไทย กล่าวคือ ส่งเสริมและยกย่องความสามารถของคนไทย สนับสนุนช่วยเหลือคนไทยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักแบ่งปันให้แก่เพื่อนคนไทยผู้ที่ขาดแคลนและยากไร้

วารสารฯ ส่วนราชการต่าง ๆ ย่อมจะต้องมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนนโยบายดังกล่าวให้บรรลุผลรัฐบาลควรมีมาตรการและกลไกในการส่งเสริมค่านิยมไทยในส่วนราชการอย่างไรบ้าง

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี การส่งเสริมการนิยมไทยในส่วนราชการนั้น ควรดำเนินการทั้งสร้างความนิยมไทยในตัวข้าราชการ และส่วนราชการเอง และส่งเสริมการนิยมไทยแก่ประชาชนทั่วไปในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ ด้วย

ในด้านของการส่งเสริมการนิยมนวัตกรรม
ชนบรรมนิยมประเพณีของไทย ควรมีการประชา-
สัมพันธ์ข้อดีของชนบรรมนิยมประเพณีของไทยที่
ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ เช่น มารยาทของไทย ความ
มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแต่งกายแบบไทย และการ
ปลูกสร้างบ้านเรือนแบบไทย ซึ่งเหมาะสมกับสภาวะ
อากาศในเมืองไทย พิธีการของไทยที่เป็นสิ่งที่น่า
ภูมิใจ ซึ่งประเทศชาติอื่นไม่มี เป็นต้น นอกจากนี้
จะประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการและประชาชนเกิด
ความชื่นชมและภาคภูมิใจแล้ว ยังควรให้มีการนำ
วัฒนธรรม ชนบรรมนิยมประเพณีบางอย่างเข้า
มาสอดแทรกหรือปรับใช้ในโอกาสที่เหมาะสมด้วย

ในด้านของการนิยมนวัตกรรมและกิจการของ
ไทย ต้องมอง ๒ ด้าน คือ ด้านการผลิตทั้งในภาค
รัฐบาลและเอกชน ควรใช้วัตถุดิบและปัจจัยการผลิต
ที่มีอยู่ในประเทศ และต้องพิจารณาด้วยว่าผลิต
อย่างไรจึงจะเป็นที่พอใจของผู้บริโภคทั้งด้านคุณภาพ
และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านการบริโภคก็ควร
พิจารณาผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ และกิจการที่
ดำเนินการโดยคนไทยเป็นอันดับแรกก่อน ซึ่งเป็น
หน้าที่ของรัฐบาลส่วนหนึ่ง ในการที่จะสนับสนุน
การผลิตและการบริโภคให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว

และอีกส่วนหนึ่งก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน
ในประเทศที่จะช่วยกันอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ในด้านของการนิยมนคนไทย ควรส่งเสริมให้
คนไทยได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถในการ
ทำงานด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งความจริงแล้วคนไทย
ก็มีความรู้ความสามารถไม่ด้อยไปกว่าชาวต่างประเทศ
เช่น การจ้างที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เป็นต้น
นอกจากนั้น ในฐานะคนไทยด้วยกัน คนที่มีฐานะ
มั่งคั่งก็ควรแบ่งปันส่วนที่เหลือใช้เหลือจ่ายให้แก่ผู้
ขาดแคลนบ้าง ซึ่งในด้านของรัฐบาลก็ได้ดำเนิน
นโยบายกระจายบริการทางสังคม และการกระจาย
สินทรัพย์เพื่อลดช่องว่างทางสังคม และลดการผูกขาด
เอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว

วารสารฯ การที่ส่วนราชการต่าง ๆ จะสามารถ
ดำเนินการสนับสนุนนโยบายนิยมไทยได้อย่างมี
ประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ข้าราชการระดับผู้บังคับ
บัญชาย่อมจะมีส่วนสำคัญ ท่านเห็นว่าข้าราชการ
ระดับสูงดังกล่าว ควรจะมีบทบาทอย่างไรบ้าง

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้บังคับบัญชาควรมี
บทบาทในการเป็นผู้นำในเรื่องของการนิยมไทย
โดยการปฏิบัติตามนโยบายด้านต่าง ๆ เป็นแบบอย่าง
แก่ลูกน้อง นอกจากปฏิบัติเองแล้ว ก็ควรเป็นผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงในส่วนราชการของตน โดยหาทาง
ให้มีการปรับใช้อย่างเหมาะสม และกดดันให้มี
การปฏิบัติตามระเบียบและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องนี้อย่างจริงจัง รวมทั้งสนับสนุนความคิด
ริเริ่มเกี่ยวกับเรื่องนี้เท่าที่จะเป็นไปได้

วารสารฯ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายดังกล่าว
ส่วนราชการของท่านได้ดำเนินการในเรื่องนี้ไปแล้ว
อย่างไรบ้าง

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนราชการต่าง ๆ
ได้ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนนโยบายนี้
อย่างมาก สำหรับสำนักนายกรัฐมนตรีก็ได้ดำเนินการ
ในด้านต่าง ๆ อาทิ การเสริมสร้างและเผยแพร่อุดม-

การณ้และความนิยมไทยที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ และกรมประชาสัมพันธ์กำลังดำเนินการอยู่ นอกจากนี้ในแง่ของการสนับสนุนให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ และใช้กิจการของคนไทย ขณะนี้ได้มีการยกร่างแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เพื่อให้ส่วนราชการใช้พัสดุที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศ และใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อร่างระเบียบฯ นี้ ผ่านขั้นตอนและประกาศใช้บังคับแล้ว ก็จะเป็นการสนับสนุนให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจใช้พัสดุผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย

วารสารฯ ท่านมีความเห็นว่า ตัวข้าราชการควรมีบทบาทสนับสนุนนโยบายดังกล่าวอย่างไรบ้าง

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน้าที่ของข้าราชการอยู่แล้วที่จะสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของการนิยมไทยก็เช่นกัน ข้าราชการควรสนับสนุนแนวทางการนิยมไทย ๓ ประการ ดังกล่าวมาแล้ว ทางด้านความประพฤติและการปฏิบัติทั้งในทางส่วนตัวของข้าราชการเอง และทางด้านหน้าที่การงาน กล่าวคือ ยึดหลักนิยมไทยในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติหน้าที่การงาน รวมทั้งสนใจข่าวสารการประชาสัมพันธ์เรื่องการนิยมไทยและเผยแพร่ชักชวนประชาชนทั่วไปให้ปฏิบัติตามให้สมดังคำที่ว่า “หากไทยไม่นิยมไทย แล้วใครจะนิยมเรา”

นายพนัส สิมะเสถียร
ปลัดกระทรวงการคลัง

วารสารฯ ในทัศนะของท่าน การนิยมไทยมีความสำคัญต่อราชการอย่างไรบ้าง

ปลัดกระทรวงการคลัง ในราชการได้ถือปฏิบัติเรื่องนี้มานานแล้ว โดยมีหลักปฏิบัติกำหนดไว้แล้วว่า

ถ้าจะซื้อของที่将在ใช้ในราชการให้ซื้อสินค้าของไทยเป็นลำดับแรกก่อนโดยกำหนดว่าหากสินค้าไทยราคาสูงไม่เกินกว่า ๑๕% จากสินค้าต่างประเทศก็ให้ซื้อสินค้าไทย จึงเป็นเครื่องยืนยันได้การที่รัฐบาลได้เน้นเรื่องนี้ขึ้นมาก็นับว่าเป็นการใหม่กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ และไม่ลืมนิยมที่เคยมีมา

วารสารฯ ในกระทรวงของท่านได้ดำเนินการตามนโยบายเรื่องนี้ไปแล้วอย่างไรบ้าง

ปลัดกระทรวงการคลัง ได้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่มีอยู่ดังกล่าวแล้วอย่างเคร่งครัด โดยถือหลักประหยัดเป็นสำคัญ การใช้จ่ายเงินซื้อสิ่งของก็ต้องมีการสืบราคา สอบราคากันก่อน เป็นต้น สำหรับที่รัฐบาลได้มีนโยบายเรื่องนี้ขึ้นมาก็ได้แจ้งเวียนให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจในสังกัดได้ทราบและให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

วารสารฯ ท่านเห็นว่าข้าราชการมีบทบาทในการส่งเสริมการนิยมไทยได้อย่างไร หรือไม่

ปลัดกระทรวงการคลัง ข้าราชการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการนิยมไทย โดยข้าราชการควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ ข้าราชการปัจจุบันมีจำนวน

ถึงล้านกว่าคน หากเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้ได้ทุกคนก็จะเป็นผู้ทำให้สมาชิกของครอบครัวถือเป็นแบบอย่างไปด้วย และประชาชนก็จะถือตามไปด้วย อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดี เห็นว่าการส่งเสริมการนิยมไทยนั้นไม่ควรแก่ที่ผู้ใช้ อย่างเดียว ผู้ผลิตเองก็ต้องปรับปรุงสินค้าให้มีคุณภาพดีและมีราคาพอสมควรด้วยจึงจะเป็นการช่วยสนับสนุนการนิยมไทยให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

วารสารฯ ท่านมีข้อคิดหรือความเห็นในเรื่องการนิยมไทยในราชการอย่างไรบ้าง

ปลัดกระทรวงการคลัง คิดว่าในส่วนราชการได้ส่งเสริมเรื่องนี้กันอยู่แล้ว แต่นโยบายนี้จะสัมฤทธิ์ได้จะต้องเน้นที่ผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่ ข้าราชการซึ่งมีจำนวนล้านกว่าคนนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผู้บริโภคเท่านั้น อย่างดีที่สุดที่ข้าราชการควรดำเนินการคือจะต้องเป็นตัวนำและแบบอย่างการนิยมไทยให้เกิดขึ้นในสังคม

ด้วยอภิธานการ

จาก

ภัตตาคาร สยามแมนดารินและค็อฟฟี่ช็อป

424/3-6 สยามสแควร์ซอย 11 ปทุมวัน กรุงเทพฯ

โทร. 2526699 2516323-4 2521260

ต้อนรับท่านด้วยอาหารนานาชาติ อาหารอร่อย

บริการประทับใจ มีห้องจัดเป็นส่วนตัว

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

การเสริมสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ กับ การนิยมไทย

ดร.สุวิทย์ ยอดมณี*

ประเทศไทยเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างประเทศในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านภูมิประเทศ ด้านประชาชน พลเมือง และในด้านทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ก็อยู่ในทำเลที่เหมาะสมในการค้าขายระหว่างประเทศตะวันตก กับตะวันออก

ชาวโปรตุเกสเป็นชนชาติแรกในยุโรปที่เข้ามาในเมืองไทยในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐^๑ ต่อมาก็มียอฮันดา อังกฤษ และฝรั่งเศส ผู้ที่เดินทางเข้ามาติดต่อกันมักจะมีจุดมุ่งหมาย เช่น ต้องการเผยแพร่ศาสนา หรือค้าขาย เป็นต้น

ในครั้งนั้นชาวยุโรปเดินทางมาทางทะเล เรือก็ยังไม่เร็วนัก ต้องเดินทางมาด้วยความยากลำบาก พวกฝรั่งพวกนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกที่มีความสามารถ มีความมุ่งมั่น และความริเริ่มสูง ทั้งยัง

ต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ จึงมักจะทำให้คนไทยเกิดความนิยม

ส่วนชาวต่างประเทศนั้น เมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองไทยแล้วก็ชอบเมืองไทย เพราะคนไทยมีความโอบอ้อมอารี ใจกว้าง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ จึงสร้างความประทับใจให้แก่ชาวต่างประเทศมาก นายลาลูแบร์ อัครราชทูตฝรั่งเศส ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้เล่าไว้ว่ารู้สึกที่คนไทยมีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามเป็นที่สรรเสริญมาก

^๑ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ. ประวัติศาสตร์สากล เล่ม ๓. พระนคร : เสริมวิทย์บรรณาการ. ๒๕๑๔ หน้า ๕๒๗

คือ คนไทยต่างก็มีความเชื่อถือไว้วางใจกันในเรื่องการค้าขาย และจะไม่มีมีการข้อโกงต่อกันเลย^๒

นอกจากนั้น ก็มีชาวต่างประเทศอื่น ๆ ได้แสดงความประทับใจในประเทศไทยไว้อีก เช่น นายจอห์น ครอว์ฟอร์ด ได้เขียนเกี่ยวกับประเทศไทยและคนไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อ ๒๓๘๔ ว่า คนไทยเป็นชนชาติหนึ่งซึ่งมีอารยธรรมสูงที่สุดในบรรดาชาติต่างๆ ที่ตั้งอยู่แถบร้อน เป็นชนชาติที่มีศิลป วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าประทับใจ^๓

การที่ชาวต่างประเทศเข้ามาอยู่ในเมืองไทยและได้รับการต้อนรับอย่างดี ทำให้ส่วนใหญ่รู้สึกบุญคุณและตอบแทนด้วยการแสดงความจงรักภักดี การให้การสนับสนุนทางด้านการทหาร การทูต ด้านเทคโนโลยีและอื่น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

ในขณะที่เขาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนประเทศไทยนั้น ชาวต่างประเทศก็มุ่งผลประโยชน์ของตนและของประเทศของตนด้วยเป็นธรรมดา ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๖ เป็นสมัยการล่าอาณานิคมของประเทศยุโรป อังกฤษ และฝรั่งเศสได้แบ่งดินแดนเมืองขึ้นกันรอบด้าน แต่พระมหากษัตริย์ของไทยก็ทรงสามารถรักษาเอกราชของประเทศชาติไว้ได้ ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เริ่มมีการปฏิวัติทางการสื่อสารและการคมนาคม ทำให้มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น อิทธิพลของต่างชาติ โดยเฉพาะจากจีน ญี่ปุ่น และตะวันตก เข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นทุกที

ประเทศไทยมีสังคมเปิดที่ต้อนรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเสมอ ไม่มีการห้ามเข้า อิทธิพลของต่างชาติที่เข้ามานั้นมีทั้งดีและไม่ดี คนไทยก็รับอิทธิพลเหล่านั้นเข้ามาอย่างเต็มที่ สิ่งที่ดีนั้นก็นำมาใช้ในการทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แต่สิ่งที่ไม่ดีก็เป็นแบบ

อย่างให้คนหลงไหลเอาอย่างในทางที่ผิด ๆ มีค่านิยมที่พุ่งเป้าไปกับของต่างประเทศ หรือสิ่งที่มาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนของชาติ ผู้ซึ่งมักจะได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยจากสื่อต่าง ๆ ในทางที่ไม่ค่อยจะสร้างสรรค์ เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรุนแรง ความโลดโผน และการทำลายเสียเป็นส่วนมาก ส่วนเรื่องดี ๆ นั้นมักจะไม่ค่อยหยิบยกกันขึ้นมา ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับข้อมูล ข่าวสารเทคโนโลยีใหม่ ๆ และค่านิยมของต่างประเทศทางสื่อต่าง ๆ ทั้งหนังสือ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ จนเกิดความนิยมในของต่างประเทศ และค่านิยมของชาวต่างประเทศมากขึ้น ๆ ตามลำดับ ทำให้เสื่อมคลายความนิยมของไทยกันเอง ทั้ง ๆ ที่เรามีของที่ดีเด่นเท่าเทียมหรือเหนือกว่าของต่างชาติมากมาย จนขณะนี้อาจกล่าวได้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีเอกราชทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ แต่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้นเราอยู่ในฐานะที่มีความเป็นตัวของตัวตนเองน้อยลงทุกวัน ดังจะเห็นได้จากการที่ไทยขาดดุลการค้ากับต่างประเทศมากขึ้นทุกปี

รัฐบาลไทยในช่วง ๔๐ ปีที่ผ่านมา ได้พยายามหามาตรการปลูกฝังการนิยมไทย แต่มาตรการและนโยบายต่าง ๆ นั้น ไม่ได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มิได้มีหน่วยงานหน่วยไหนที่จะรับผิดชอบในการหาทางที่จะทำให้เกิดการนิยมไทยขึ้นมาอย่างแน่นอน จึงยังไม่ได้ผลมากเท่าที่ควร

การที่จะทำให้เกิดการนิยมไทยนั้น จะต้องปลูกฝังให้เกิดการรักชาติอย่างแท้จริง เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จึงต้องมีการหยิบยกของดีของไทยขึ้นมาให้เป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นจึงเกิดการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติขึ้น

เอกลักษณ์ของชาติในนี้หมายถึงสิ่งที่ดีที่คนไทย สิ่งที่ดีและเด่นของไทยซึ่งทำให้เราสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยและความเป็นไท

๒๗๖ จาก เมืองไทยในทัศนะของฝรั่ง ขอล นายอวัช รัตนากิชาติ หนังสืองานอนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ นายชม โปษยานนท์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๐๔

มาได้โดยตลอด คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ทางด้านสถาบันชาตินั้นมีองค์ประกอบมากมาย อาทิ องค์ประกอบที่เป็นดินแดนประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ เอกอกราชและอธิปไตย รัฐบาลและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เกียรติภูมิ ศิลปวัฒนธรรม

ด้านสถาบันศาสนา ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และมีสิ่งที่ดีและเด่นที่สุดของคนไทย คือ ความสามัคคี ความนับถือและความเข้าใจกันในระหว่างคนไทยที่นับถือศาสนาต่างกัน ซึ่งในอดีตและปัจจุบันถ้าศึกษาถึงประวัติศาสตร์ต่างประเทศแล้ว จะพบว่าประเทศหลายประเทศทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย มักมีความขัดแย้งกันด้วยสาเหตุทางศาสนาอยู่เนือง ๆ จนถึงปัจจุบัน บางครั้งถึงขนาดฆ่าฟันกัน เช่น ในไอร์แลนด์เหนือ เลบานอน อินเดีย ศรีลังกา เป็นต้น แต่ในประเทศไทยไม่เคยมีความขัดแย้งกันเรื่องความนับถือศาสนาเลย

สำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์ ประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่ครั้งโบราณสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้คนไทยทุกคนเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เหนือสิ่งอื่นใด สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ มีพระราชกรณียกิจมากมายที่ทรงกระทำเพื่อประชาชน และแม้แต่ในท้องที่อันตรายก็มีได้ทรงวันที่จะเสด็จไปถึงพระมหากรุณาธิคุณแม่ไปทุกทิศทุกทาง นอกจากจะทรงได้รับความจงรักภักดีจากพลกนิกรชาวไทยแล้ว ชาวต่างประเทศหลายต่อหลายประเทศก็มีความประทับใจ มีนักข่าวต่างประเทศจำนวนมากได้เดินทางเข้ามาขอตามเสด็จ เพื่อจะได้นำรายละเอียดไปเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ หรือเพื่อถ่ายทำเป็นภาพยนตร์เผยแพร่ไปทั่วโลก^๕ สถาบันพระมหากษัตริย์จึงถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่สำคัญยิ่ง

แม้ว่าประเทศไทยจะมีสถาบันสูงสุดถึงสามสถาบัน แต่สถาบันทั้งสามนั้นก็มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกจากกันไม่ได้ อาทิ พระมหากษัตริย์ทรง

^๕ ดร.สุวิทย์ ขอมณฉนิ, "พระมหากษัตริย์ไทย ในสายตาของชาวต่างประเทศ," วารสารไทย ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๒๗ และ "ทรงเป็นยิ่งกว่ากษัตริย์" (แปลจาก The Plain Truth ประจำเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๒๗) วารสารไทย ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๒๗.

เป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นศาสนูปถัมภกของทุกศาสนาที่มีผู้นับถือในประเทศไทย ประเทศไทยจึงไม่มีปัญหาขัดแย้งใด ๆ ระหว่างสถาบันทั้งสามซึ่งต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่มักจะมีชาวให้เราได้ยินได้ฟังเสมอเกี่ยวกับสงครามในตะวันออกกลาง หรือการปิดกั้นไม่ให้มีศาสนาในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

การดำเนินงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ หรือการเสริมสร้างสิ่งที่ดีและเด่นของไทยนั้นมีคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ (กช.) ดำเนินการพิจารณานโยบาย แผนงาน และแนวทางในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ และมีคณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางในการเสริมสร้างสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

- **ด้านสถาบันชาติ** มีคณะอนุกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ และคณะอนุกรรมการเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ เป็นอาทิ

- **ด้านสถาบันศาสนา** มีคณะอนุกรรมการส่งเสริมศาสนา และคณะอนุกรรมการจัดทำสถิติคุณูปการเพื่อการศึกษาและเผยแพร่ศาสนา เป็นอาทิ

- **ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์** มีคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และคณะอนุกรรมการจัดทำภาพยนตร์และภาพนิ่ง เป็นอาทิ

นอกจากคณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โดยแยกเป็นคณะอนุกรรมการฝ่ายสถาบันชาติ คณะอนุกรรมการฝ่ายสถาบันศาสนา และคณะอนุกรรมการฝ่ายสถาบันพระมหากษัตริย์ แล้ว ยังมีคณะอนุกรรมการฝ่ายสามสถาบันอีกด้วย อาทิ คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และประเมินผลงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มีสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายก

รัฐมนตรี เป็นสำนักงานของคณะกรรมการ ทำหน้าที่เสนอและรองรับมติของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ดังตัวอย่างงานที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้ปฏิบัติไปแล้ว ได้แก่

งานบริหาร

๑. รับนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ จากคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มาวางแผนปฏิบัติ และประเมินผล

๒. เสนอนโยบายให้คณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ พิจารณากำหนดนโยบาย และรับแนวทางในการเสริมสร้างสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ มาวางแผนปฏิบัติและประเมินผล

๓. รับมติของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มาวางแผนปฏิบัติและติดตามผล

๔. ประเมินผลงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติของทุกหน่วยงาน

งานวิชาการ

๑. ศึกษาค้นคว้า วิจัย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อเสนอข้อมูลให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ใช้ประกอบการพิจารณา ตัดสินใจในเรื่องนโยบาย แผนงาน และแนวทางดำเนินการ

๒. จัดทำศูนย์สารสนเทศผลงานที่เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๓. จัดการสัมมนาทางวิชาการ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิดเห็นจัดการประกวด เช่น ประกวดภาพถ่ายเอกลักษณ์ของชาติ ประกวดเขียนภาพ ประกวดเรียงความประกวดแต่งกลอน ประกวดร้องเพลง จัดการตอบคำถาม เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนประชาชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติให้กว้างขวางทั่วประเทศ

๔. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและสื่อทางวิชาการทุกประเภท ก่อนส่งพิมพ์และนำออกเผยแพร่ อาทิ หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (เฉพาะที่พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ มีจำนวน ๔๔ เล่ม) ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง แถบบันทึกภาพ แถบบันทึกเสียง (ประมาณ ๓๘ รายการ : ๒๕๒๗) แผ่นภาพพระราชกรณียกิจพร้อมคำอธิบายภาษาไทย-อังกฤษ (จำนวน ๖ ชุด : ๒๕๒๗)

๕. บรรยายทางวิชาการเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ ให้กับหน่วยงานและ/หรือกลุ่มบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัย ห้องสมุด หอการค้า มูลนิธิ นักข่าว นักเขียน นักธุรกิจ

งานบริการ

๑. สนับสนุนคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ เกี่ยวกับงานเลขานุการงานงบประมาณ งานมติที่ให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๒. รับมติของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกมาปฏิบัติ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. ประสานงานกับหน่วยงานอื่น อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมนิยมไทย (สำหรับส่วนกลาง) จังหวัด (สำหรับส่วนภูมิภาค) เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวร่วมกับสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๔. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำโครงการกิจกรรม หรือจะทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานที่อาจจะซ้ำซ้อนกัน และเพื่อการประหยัดงบประมาณ หน่วยงานที่ประสานอยู่ในปัจจุบัน อาทิ

๔.๑ กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักนโยบายและแผน กรมตำรวจ (สำหรับส่วนกลาง) ผู้ว่าราชการจังหวัด (สำหรับส่วนภูมิภาค) เป็นต้น

๔.๒ กระทรวงกลาโหม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ สำนักงานสารนิเทศ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น

๔.๓ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมวิชาการ กรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำหรับส่วนกลาง) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สำหรับส่วนภูมิภาค) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร กรมการศาสนา เป็นต้น

๔.๔ กระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง กรมสารนิเทศ กรมเศรษฐกิจ เป็นต้น

๔.๕ กระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ กรมพาณิชย์ สัมพันธ์ เป็นต้น

๔.๖ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง เป็นต้น

๔.๗ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง เป็นต้น

๔.๘ ทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ สำนักงาน ปลัดทบวง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัย มหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นต้น

๔.๙ สำนักงานรัฐมนตรี ได้แก่ สำนักงาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน สำนักงานประมาณ สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมประชา สัมพันธ์ กรมวิเทศสหการ กรมประมงล่าวกลาง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน เยาวชนแห่งชาติ เป็นต้น

๔.๑๐ รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย การบินไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน เป็นต้น

๔.๑๑ เอกชน ได้แก่ สมาคมส่งเสริมเอกลักษณ์ ของชาติ ชมรมเอกลักษณ์ไทย สมาคมนิยมไทย สภา สตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ สมาคมอุตสาหกรรมไทย สมาคมหอการค้าไทย ธนาคารศรีนคร ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารทหารไทย และสโมสรโรตารีทั่วประเทศ เป็นต้น

๕. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในต่าง ประเทศ อาทิ ห้องสมุดต่าง ๆ มหาวิทยาลัย สำนักข่าว บริษัทวิทยุ โทรทัศน์ สมาคมมิตรภาพ สมาคมนักเรียน ไทย กลุ่มนักธุรกิจ การค้า วัดไทย และคนไทยใน ต่างประเทศ เป็นต้น

๖. เผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ ด้วยการสนทนา อภิปรายหรือบรรยายเพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น อาทิ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐ อเมริกา สวีเดน เดนมาร์ก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ความนิยมไทยเป็นสิ่งที่เกิดจากภายใน แล้วจึง ส่งผลออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกอาจจะแบ่งมิติ ของการนิยมไทยได้เป็นสามมิติตามลำดับ คือ มิติทาง

ด้านจิตใจ มิติทางด้านปัญญา และมิติทางด้านวัตถุ

มิติทางด้านจิตใจ มีพื้นฐานมาจากความภูมิใจ ในความเป็นไทย ซึ่งเป็นผลมาจากเหตุคือความเชื่อมั่น ว่าคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีความดีและมีความ สามารถ มิติทางจิตใจสามารถทำให้เกิดมิติทางด้าน ปัญญา ซึ่งเป็นพื้นฐานของความรู้ทางวิทยาการ เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สามารถสร้างให้เป็นระบบ จริงจัง และต่อเนื่องได้ จากความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ก็จะทำให้มีการพัฒนาการผลิต ปรากฏให้เห็นเป็นมิติ ทางด้านวัตถุ

การเสริมสร้างความนิยมไทย ต้องอาศัยความ ร่วมมือจากทุกฝ่าย อาทิ ผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ลงทุน ผู้ขาย และรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลจะมีบทบาทมากที่สุด เพราะนอกจากจะต้องเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำใน ด้านการให้นโยบายและปฏิบัติแล้ว การพิจารณา ออกกฎหมาย ออกระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานสินค้า ล้วนแล้วแต่เป็น กระบวนการที่รัฐบาลจะต้องกระทำอย่างจริงจัง เป็นระบบ ต่อเนื่อง และกระทำตลอดไป

การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของไทย นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้คนไทยมีความเชื่อมั่นในความสามารถของคนไทยด้วยกันเองแล้ว ยังต้องรวมถึงการกระตุ้นให้คนไทยเกิดความเชื่อมั่นว่าคนไทยทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาประเทศชาติได้อย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม ซึ่งหมายถึงการเสริมสร้างความนิยมไทยในแนวมิติทางด้านจิตใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่มิติทางด้านปัญญา และมิติทางด้านวัตถุ ต่อไป

บทสรุป

การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้คนไทยเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เกิดความรักไทย และความนิยมไทยขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการใช้สินค้าไทย การใช้บริการของไทยมากขึ้น อันเป็นเหตุให้มีการขยายการลงทุน มีการผลิตเพิ่มขึ้น คนไทยมีงานทำมากขึ้น เกิดการแข่งขันในการผลิตและในคุณภาพของสินค้า ทำให้สินค้าไทยสามารถส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศมากยิ่งขึ้น เป็นการลดการเสียเปรียบดุลการค้า ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการนิยมไทยอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติทั้งปัจจุบันและอนาคต

อภิธาน์นทาการ

จาก

บริษัท ชิงเกอร์(ประเทศไทย) จำกัด

321 ถนนสี่พระยา เขตบางรัก

กรุงเทพฯ 10500

ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชิงเกอร์ เช่น จักรเย็บผ้า ตู้เย็บ

ทีวีสี - ขาวดำ เตาแก๊ส เครื่องซักผ้า หม้อหุงข้าว พัดลม ฯลฯ

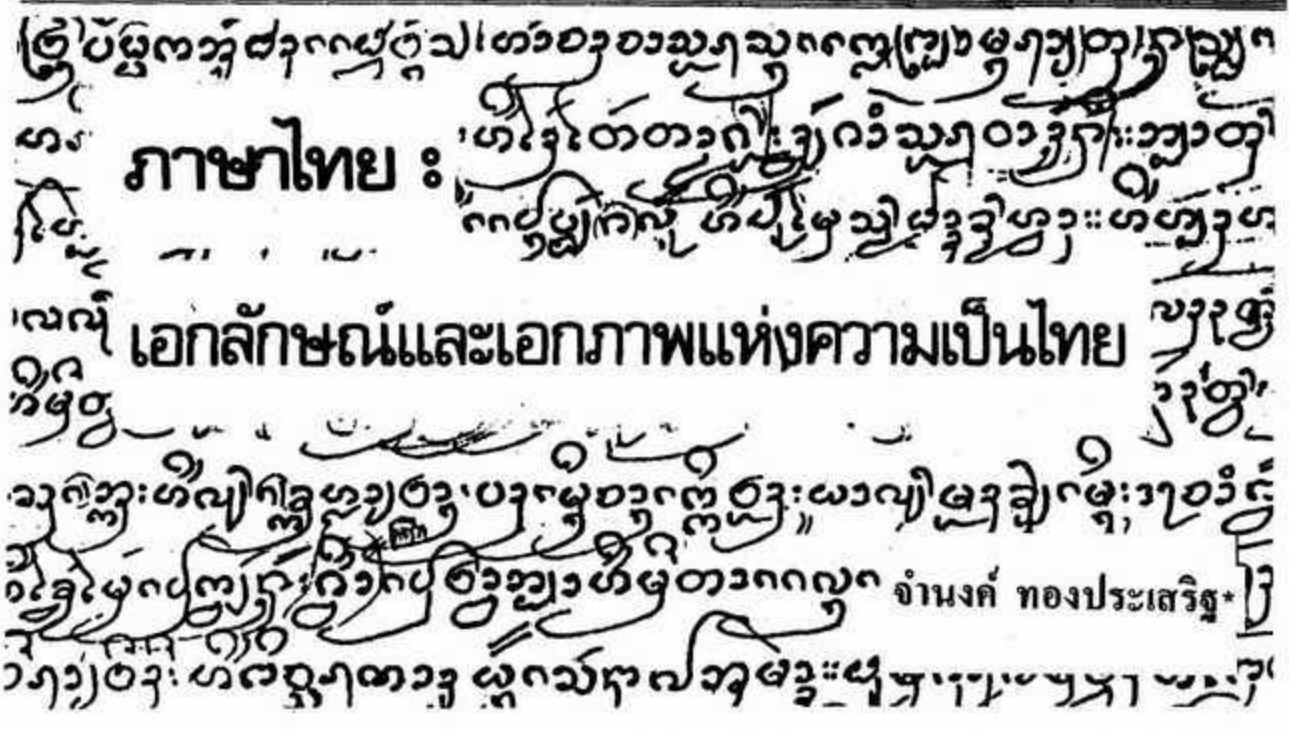
ทั้งระบบเงินสดและเงินผ่อน โปรดติดต่อร้านชิงเกอร์สาขาใกล้บ้านท่าน

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

บทความวิชาการ

“...เมื่อเราได้ยินใครพูดไทย เราก็คงรู้สึกว่าเขาเป็นคนไทยเช่นเดียวกับเรา คือจะรู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิด “เอกภาพ” ในชาติ เมื่อประชาชนในชาติมี “เอกภาพ” คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน “เสถียรภาพ” ในทางสังคมและการเมืองก็จะเป็นผลดีตามมา ถ้าบ้านเมืองใดมี “เสถียรภาพ” ในทางการเมือง ไม่มีความแตกแยก บ้านเมืองนั้นย่อมสามารถจะดำรงรักษา “เอกราช” และ “อธิปไตย” ของตนไว้ได้ตลอดไป....”

ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่มีวัฒนธรรมและอารยธรรมของตนมาเป็นเวลานานนับพัน ๆ ปีแล้ว ดังจะเห็นได้จากการที่มีคนไทยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ตอนใต้ของจีนลงมาจนถึงแคว้นอัลสสัมทางภาคเหนือของอินเดีย ไทยใหญ่ทางภาคเหนือของพม่า ในเวียดนาม ลาว เขมร ตลอดจนไปจนถึงมาเลเซีย ในปัจจุบันยังมีชาวไทยที่พูดไทยได้ในดินแดนต่าง ๆ เหล่านี้รวมทั้งในประเทศไทยด้วยประมาณร่วม ๑๐๐ ล้านคน

อย่างไรก็ตาม คนไทยที่อยู่กระจัดกระจายในประเทศต่าง ๆ เช่น ในประเทศจีนตอนใต้ และในแคว้นอัลสสัมของอินเดียนั้น บัดนี้ได้ถูกกลืนเป็นจีนเป็น

อินเดียไปเกือบหมดแล้ว โดยเฉพาะในแคว้นอัลสสัมเกือบจะหาคนไทยพูดไทยไม่ได้แล้ว ทั้งนี้ก็เพราะคนไทยมีจำนวนน้อยกว่า เมื่อจะติดต่อคบหากับคนเจ้าของถิ่นซึ่งมีจำนวนมากกว่า ก็ต้องพูดภาษาของชนชาตินั้น ๆ ในที่สุด คนไทยที่พูดภาษาไทยจึงมีจำนวนลดน้อยทุกที อีกประมาณ ๑๐๐ ปีข้างหน้า อาจจะไม่มีคนไทยในแคว้นอัลสสัมที่พูดภาษาไทยอีกต่อไป คงจะมีแต่ชาวอัลสสัมเชื้อสายไทยเท่านั้น

ส่วนในเมืองจีนนั้น คนไทยบางพวกในบางเมืองได้ถูกจีนกลืนชาติไปหมดแล้ว อย่างเช่นในมณฑลกวางสี กวางตุ้ง เป็นต้น แต่ในบางมณฑล เช่น มณฑลยูนนาน ยังมีคนไทยที่พูดไทยอยู่อีกมากมายหลายสิบล้านคน

อะไรเล่าที่แสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย? เอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีไข้อยู่ที่รูปร่างหน้าตาเพียงอย่างเดียว แม้ว่ารูปร่างหน้าตาจะเป็นส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นคนไทย แต่ก็มีไข่ส่วนที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะคนที่มีหน้าตาคคล้าย ๆ คนไทย แต่มีไข่คนไทยมีอยู่ทั่วไปในเอเชีย เช่น ชาวอินโดนีเซีย ชาวมาเลเซีย ชาวฟิลิปปินส์ แม้แต่ชาวนาปาเลเซียนก็ล้วนมีหน้าตาคคล้าย ๆ คนไทยทั้งนั้น หรือบางทีหน้าตาเป็นคนไทยมากกว่าคนไทยเป็นจำนวนมากในเมืองไทยเสียอีก เพราะคนไทยเป็นจำนวนมาก หน้าตาเป็นจีน เป็นแขก เป็นฝรั่งก็มี เหตุที่ชาวอินโดนีเซีย ชาวมาเลเซียเป็นต้นนั้น ทั้ง ๆ ที่มีหน้าตาเหมือนคนไทยแต่มีได้ชื่อว่าเป็น “คนไทย” ก็เพราะเขามีได้พูด “ภาษาไทย” แต่กำเนิดนั่นเอง

การที่เราถือว่าชาวจีนบางพวก หรือแม้แต่ชาวเวียดนามบางพวกเป็นต้นเป็นคนไทยนั้น ก็เพราะเขาเหล่านั้นพูดภาษาไทยอย่างที่คนไทยทั่ว ๆ ไปใช้พูดกันนั่นเอง ถ้าหากเราคุยกับคนไทยเหล่านั้นด้วยภาษาไทยแท้ ๆ อย่างภาษาไทยทางภาคอีสานหรือภาคเหนือแล้ว เขาจะฟังเข้าใจทันที แม้สำเนียงอาจจะผิดกันไปบ้าง นั่นก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะแม้แต่คนไทยที่อยู่ในภาคต่าง ๆ ในถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยเอง ยังพูดสำเนียงไม่เหมือนกันเลย แต่เมื่อฟังแล้วก็รู้ว่า เป็น “ภาษาไทย”

“ภาษาไทย” จึงนับว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดที่แสดง “เอกลักษณ์” ของความเป็นไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะเจริญด้วยศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ฯลฯ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่งดงามและอ่อนช้อยที่สุด ยากที่จะหาศิลปวัฒนธรรมของชาติใดเสมอเหมือน แต่ศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้น ส่วนมากเรามักจะได้ความบันเทิงใจมาจากอินเดียบ้าง จีนบ้าง จึงหาใช้ศิลปวัฒนธรรมไทยที่บริสุทธิ์จริง ๆ ไม่ แต่ “ภาษาไทย” แท้ ๆ ที่คนไทยทุกหนแห่งสามารถฟังเข้าใจ

ใจ สามารถสื่อความหมายได้ดั่งนั้น นับว่าเป็นวัฒนธรรมไทยแท้ที่บริสุทธิ์จริง ๆ

ภาษาไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะภาษาไทยในเมืองไทยนั้น มีไข่ภาษาไทยบริสุทธิ์เสียแล้ว เนื่องจากในภาษาไทยที่คนไทยในเมืองไทยใช้กันอยู่นั้น มีภาษาบาลี สันสกฤต จีน เปอร์เซีย เขมร มอญ ตลอดจนภาษาฝรั่งปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก และมากกว่า “ภาษาไทยแท้ ๆ” หลายเท่าทีเดียว อย่างไรก็ตามก็ดีเราก็มี “ภาษาไทยแท้ ๆ” ที่คนไทยทั่วโลกสามารถพูดหรือฟังกันเข้าใจอยู่เป็นจำนวนมาก ภาษาไทยแท้ ๆ เหล่านี้ กำลังถูกลืม คนไทยรุ่นใหม่ ๆ เมื่อไปอ่านหนังสือไทยรุ่นเก่า ๆ สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือสมัยสุโขทัยก็แทบจะไม่รู้เรื่องแล้ว แม้แต่ศัพท์ในกฎหมายและวรรณคดีเก่า ๆ ของไทยเรา เราก็มักจะไม่เข้าใจตีความไม่ถูก บางที่ต้องถกเถียงกันแทบจะโกรธกันไปก็มี เพียงแค่ภาษาในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงเมื่อ ๗๐๐ ปีมานี้เอง เราก็เริ่มไม่เข้าใจแล้ว ในที่สุดก็ต้องใช้วิธีสันนิษฐานเอาว่าคงจะหมายความว่าอย่างไรนั่นหรืออย่างนี้

ถ้าคนในชาติพูดภาษาต่าง ๆ กัน ก็จะก่อให้เกิดความแตกแยกได้ง่าย เช่นในประเทศศรีลังกาปัจจุบัน นอกจากจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการแล้ว ก็ยังมีภาษาพื้นเมืองที่สำคัญ ๒ ภาษาด้วยกัน คือ ภาษาสิงหล กับ ภาษาทมิฬ เหตุที่ทั้งชาวสิงหลและชาวทมิฬต่างก็มีภาษาของตนเองใช้ เลยก่อให้เกิดความแตกแยก อย่างในปัจจุบันชาวทมิฬก็เรียกร้องที่จะแยกตัวออกเป็นอีกประเทศหนึ่งต่างหากจากชาวสิงหล หรือแม้แต่ประชาชนทาง ๔ จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ก็ยากแก่การปลุกปั้นยุยงทางการเมืองว่า เขาเหล่านั้นมีไข่คนไทย เพราะพวกเขาไม่ได้พูดภาษาไทย ทำให้ชาติ “เอกภาพ” หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสอดคล้องกลมกลืนกันในบ้านเมือง เมื่อบ้านเมืองชาติ “เอกภาพ” ของคนในชาติแล้ว “เสถียรภาพ” ในทางการเมืองจะมีได้อย่างไร

คนไทยไม่ว่าจะอยู่ในประเทศหรือนอกประเทศก็ตาม เมื่อพูดภาษาไทยกันแล้ว ก็พอฟังกันรู้เรื่องชาติต่างๆ ในโลกส่วนมากจะมี “ภาษาพูด” ของตน แต่บางชาติ บางประเทศก็ต้องใช้ภาษาของผู้อื่นมาพูด หรือบางทีต้องยอมรับเอาภาษาของผู้อื่น หรือภาษาของผู้ปกครองตนมาเป็น “ภาษาทางราชการ” แต่คนไทยเรามี “ภาษาไทย” เป็น “ภาษาราชการ” บางประเทศก็ใช้ทั้งภาษาของตนและภาษาของประเทศที่มีปกครองตนเป็น “ภาษาราชการ” ไทยเราไม่เคยยอมรับภาษาอื่นใดนอกจากภาษาไทยเป็น “ภาษาราชการ” เลย แสดงให้เห็นว่าไทยเราเป็น “เอกราชทางด้านภาษา” มาโดยตลอด

ส่วน “ภาษาเขียน” หรือตัวอักษรนั้น ไทยเราก็มีตัวอักษรของตนเองใช้มาไม่น้อยกว่า ๗๐๐ ปีแล้ว ทั้งนี้เพราะในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช อันเป็นหลักที่ ๑ นั้น มีข้อความตอนหนึ่งในด้านที่ ๔ ว่า

“เมื่อก่อนลายสือไทยนี้มี ๑๒๐๕ ศก ปีมะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใคร่ใจในใจแลใส่ลายสือไทยนี้ ลายสือไทยนี้จึงมีเพื่อขุนผู้้นใส่ไว้”

ถ้าเราสังเกตข้อความในจารึกตอนนี้จะเห็นว่ามีคำว่า “ลายสือไทย” อยู่ ๓ แห่ง แต่ละแห่งจะมีคำว่า “นี้” กำกับอยู่ทั้งสิ้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่า แต่ก่อนนั้น เราอาจมี “ลายสือไทย” ใช้อยู่แล้ว แต่มีใช้แบบนี้ ที่ว่า “แบบนี้” นั้น ก็คือ วิธีการเขียน “ลายสือไทย” ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มิได้เหมือนแบบทวนาศรีของอินเดีย มิได้เหมือนแบบขอม หรือมอญ คือมีสระอยู่ข้างบนบ้าง ข้างล่างบ้าง ข้างหน้าบ้าง ข้างหลังบ้าง พยัญชนะบางทีก็ซ้อนกัน แต่แบบของพ่อขุนรามคำแหงนั้น ทั้งพยัญชนะและสระเข้าแถวเรียงกันหมด นอกจากนั้นยังมีตัวอักษรอีกหลายคำที่พระองค์ทรงประดิษฐ์ขึ้นให้เหมาะกับลิ้นของคนไทย เช่น ข ค ช ฎ ด บ ผ ฝ ฟ ฮ และวรรณยุกต์ซึ่งทำให้ภาษาไทยเป็น “ภาษาดนตรี” ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศ ไม่มีตัว

หนังสือของตนเองใช้ ต้องไปอาศัยตัวหนังสือของชาติอื่นมาใช้เขียนภาษาของตน

สิ่งที่แสดงให้เห็นลักษณะพิเศษสุดของภาษาไทย นอกจาก “เครื่องหมายวรรณยุกต์” ที่ทำให้ภาษาไทยเป็นเสียงดนตรี สามารถถ่ายเสียงภาษาต่างๆ เป็นภาษาไทยได้อย่างใกล้เคียงมากที่สุดแล้ว ไทยเรายังมี “ตัวเลข” ซึ่งมีลักษณะพิเศษของตนเองอีกด้วย

เลขไทยปัจจุบัน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๑๔๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๑๗๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๒๐๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๒๓๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๒๕๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๒๗๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขไทยราวพ.ศ. ๒๙๐๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

๑ ๒ ๓ ๔

ชาติต่างๆ ที่มีภาษาพูดและภาษาเขียน หรือตัวอักษรของตนเองใช้นั้น ก็ใช้ว่าจะมี “ตัวเลข” ของตัวเองใช้เป็นเอกเทศเสมอไปไม่ แม้แต่ฝรั่งเองก็ยังนำเอา “เลขอาระบิก” ซึ่งก็คือเลขอาหรับนั่นเอง มาใช้เป็นเลขของตน จนกระทั่งคนไทยที่นิยมฝรั่งเข้าใจว่า “เลขอาระบิก” เป็น “เลขฝรั่ง” ไปก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก

ความจริง ฝรั่งเองก็มีเลขของตนใช้เหมือนกัน เรียกว่า “เลขโรมัน” แต่เมื่อ “เลขโรมัน” มาเทียบกับ “เลขอาระบิก” แล้วจะเห็นว่าผู้ที่คิดเลขโรมันขึ้น

นั้นแทบจะไม่มีศิลปะ หรือสุนทรียภาพอยู่ในจิตใจเลย เลข ๑ ก็เอาตัว I ใหญ่ตัวเดียวมาตั้งไว้ เลข ๒ ก็ตัว I ๒ ตัวเรียงกัน เลข ๓ ก็ตัว I ๓ ตัวเรียงกัน เลข ๕ ก็ใช้ตัว V ถ้าเรียงตัว I ไว้หน้าตัว V ก็เท่ากับ ๕-๑ = ๔ ถ้าตัว I อยู่หลังตัว V ก็เท่ากับ ๕ + ๑ = ๖ ถ้าตัว V ต่อด้วย I ๒ ตัว = ๗ ถ้าต่อด้วย I ๓ ตัว = ๘ ตัว X ซึ่งความจริงก็ตัว V ๒ ตัว เอากันชนกัน จึงเท่ากับ ๑๐ ถ้า I อยู่หน้า X ก็เท่ากับ ๑๐-๑ = ๙ ถ้า I ต่อท้าย X ก็เท่ากับ ๑๐+๑ = ๑๑ อย่างนี้เรื่อย ๆ ไป เลข ๑-๓ ของโรมันกับของจีนคล้าย ๆ กัน เพียงแต่ของจีนเขียนในแนวนอน ของโรมันเขียนในแนวยืน เท่านั้น เพราะฉะนั้น เลขอาระบิกจึงดูมีศิลปะมากกว่าเลขโรมัน

แต่เมื่อนำ “เลขอาระบิก” มาเทียบกับ “เลขไทย” ดูบ้าง จะเห็นว่าเลขไทยแต่ละตัวตั้งแต่เลข ๑-๙ ล้วนเขียนด้วยลวดลายที่งดงาม มีความอ่อนช้อยมากกว่า เลขอาระบิกเสียอีก บางตัวก็มีหลายหยัก แสดงให้เห็นว่าจิตใจแห่งบรรพบุรุษของเราที่ได้คิดประดิษฐ์เลขไทย ขึ้นมานั้น ท่านมีอารมณ์ของศิลปะและมีความเป็นสุนทรียะมาก หรือมีอะนั่นก็สะท้อนให้เห็นความสงบ และผาสุกของประชาชนและประเทศชาติ เพราะถ้าบ้านเมืองวุ่นวายเดือดร้อน บรรพบุรุษของเราคงไม่มีอารมณ์เป็นสุนทรียะพอที่จะประดิษฐ์ตัวเลขไทยให้ สุนทรียะอย่างเน่นอน แม้แต่เลข ๐ ของเรา ก็ไม่เหมือนของอาหรับ เลข ๐ ของอาหรับมีลักษณะกลมรี ในแนวยืน ทั้งนี้ก็คงเป็นเพราะชาวอาหรับเป็นพวก คอเคซอยด์ (Caucasoid) ผิวขาว รูปร่างสูงใหญ่ ส่วนเลข ๐ ของไทยมีลักษณะกลมบ่อมน ๆ คล้าย ๆ รูปร่างของคนไทยซึ่งมีลักษณะไม่สูงนัก ตัวบ่อมน ๆ เพราะฉะนั้นเลขไทยจึงนับว่าเหมาะกับคนไทย ควรที่ เราจะได้ภาคภูมิใจที่บรรพบุรุษของเราได้อุตสาหกรรม ประดิษฐ์เลขไทยไว้อย่างสวยงาม แต่ลูกไทย หลานไทย ที่มักพูดว่าตนรักชาติเหนือสิ่งอื่นใดนั้น บางทีก็เขียน เลขไทยได้ไม่ครบ หรือเขียนแล้วดูไม่งามเลย ทั้งนี้ เพราะนาน ๆ จึงจะได้มีโอกาสเขียนสักที

ไทยเรามีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตัวเลข และ เครื่องหมายวรรณยุกต์ใช้ แต่เราก็ไม่นิยมเขียน “เลขไทย” สถานที่ราชการทั่ว ๆ ไปมักไม่นิยมใช้ เลขไทย แม้ในเอกสารต่าง ๆ ที่พิมพ์เป็นภาษาไทย แต่เลขกลายเป็น “เลขอาระบิก” ไป ทำให้ดูเป็น “หนังสือพันทาง” ไปโดยมาก ทางราชการควรจะทำ ตนให้เป็นแบบฉบับในการที่จะพูดภาษาไทยให้ชัด เขียนภาษาไทยให้ถูก และใช้เลขไทยอย่างจริงจัง ตำราต่าง ๆ ที่เป็นภาษาไทย ก็ควรบังคับให้ใช้เลขไทย โดยเฉพาะหนังสือตำราเรียน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการยังใช้เลขสับสนกันไปหมด น่าที่ รัฐบาลจะถือเป็น **“นโยบายหลักแห่งการสร้าง ลานีอม”** ให้คนรักความเป็นไทย พูดภาษาไทยให้ถูก ให้ชัดเจน เขียนภาษาไทยให้เป็นสำนวนไทย ไม่ใช่ สำนวนเทศ ใช้วรรณยุกต์ให้ถูกอักขรวิธีภาษาไทย และควรอย่างยิ่งที่จะใช้เลขไทย

ในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ใน ฐานะที่เป็น **“อนุกรรมการประมวลเอกสาร”** ของ รัฐบาล ข้าพเจ้าได้เสนอให้ใช้เลขไทยในเอกสารทุก เล่ม เพื่อแสดงให้เห็น **“เอกลักษณ์ของความเป็นไทย”** อย่างแท้จริง ที่ประชุมซึ่งมี นายบุญชู โรจนเสถียร รองนายกรัฐมนตรี ในสมัยนั้นเป็นประธาน ได้ลงมติ เป็นเอกฉันท์ให้ใช้เลขไทยในเอกสารทุกเล่มตามที่ ข้าพเจ้าได้เสนอ เราจึงเห็นว่าในหนังสือเอกสารชุดนั้น ใช้เลขไทยทั้งหมด แต่ตัวเลขที่ปรากฏในหนังสือเป็น คนละขนาดกับตัวสระพยัญชนะ ทั้งนี้ก็เพราะต้อง ไปหาเลขไทยมาปิดทับบนเลขอาระบิกอีกชั้นหนึ่ง

นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ก็ได้มีการรณรงค์ เรื่องการใช้ “เลขไทย” กันอย่างจริงจังมากขึ้น การที่ จะรณรงค์ให้ใช้ “เลขไทย” อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องประกาศ **“จุดยืน”** ในเรื่องนี้อย่างชัดเจน โดยถือเป็นนโยบายของรัฐเลยที เดียว กระทรวงที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มากที่สุด ก็คือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย

ในด้านกระทรวงศึกษาธิการ จะต้องแจ้งให้กรมวิชาการ และกรมอื่น ๆ ที่ผลิตตำราเรียน และอนุญาตให้เอกชนพิมพ์ตำราเรียนใช้เลขไทยในตำราเรียนที่เป็นภาษาไทยทั้งหมด และกระทรวงมหาดไทย ก็ต้องเริ่มที่การออกทะเบียนรถทุกชนิด และทะเบียนบ้าน ให้ใช้เลขไทยทั้งสิ้น ถ้ากระทรวงหลักทั้ง ๒ กระทรวงนี้ดำเนินการในเรื่องการใช้เลขไทยอย่างจริงจัง การใช้เลขไทยคงจะแพร่หลายไปทุกหนทุกแห่ง ไม่ใช่เพียงประกาศเป็นคำขวัญออกมาทางสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์เท่านั้น และข้อสำคัญก็คือ ผู้ใหญ่ในวงราชการทุกคนจะต้องเขียนเลขไทยให้เป็นแบบอย่างด้วย มิฉะนั้นแล้ว ผู้น้อยก็คงไม่ยอมปฏิบัติตามอย่างแน่นอน ซึ่งจ้อได้เคยกล่าวไว้ว่า “ผู้ปกครองบ้านเมืองเปรียบเสมือนลม ประชาชนเปรียบเสมือนหญ้า ถ้าลมพัดไปทางไหน หญ้าก็จะลู่เอียงไปทางนั้น” ถ้ารัฐบาลมีนโยบายที่จะให้คนไทยตื่นตัวใน “ค่านิยมไทย” จะต้องอบรมสั่งสอนให้เขามีความรู้สึกรักชาติ มีชาตินิยม มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย พูดภาษาไทยให้ถูกต้องชัดเจน เขียนภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษาของไทย ให้เป็นสำนวนไทย

ไม่ใช่เขียนภาษาไทยเป็นสำนวนฝรั่งจนบางทีคิดว่าแปลมาจากภาษาฝรั่งเศสอีก และนอกจากนั้นก็ต้องช่วยกันใช้เลขไทย ถ้าคนไทยเราไม่นิยมใช้เลขไทยแล้วเราจะให้ใครเขามาเขียนเลขไทยเล่า เลขไทยนั้นถ้าหัดเขียนบ่อย ๆ แล้ว จะเขียนได้งามมากทีเดียว

ป้ายต่าง ๆ ที่เป็นของทางราชการนั้น ควรจะประกาศเป็นทางราชการเลยเพื่อให้หน่วยราชการทุกแห่งใช้เลขไทย แม้แต่ที่กรมประชาสัมพันธ์เอง ซึ่งประชาสัมพันธ์ให้คนไทยพูดภาษาไทย เขียนหนังสือไทย ใช้เลขไทย ก็ปรากฏว่านาน ๆ จึงจะใช้เลขไทยสักครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าคิดว่า เราควรจะตื่นตัวในเรื่อง “ชาตินิยม” เพื่อให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญใน “ค่านิยมไทย” กันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

เมื่อเรามองเห็นความสำคัญของ “ภาษาไทย” ว่าเป็นเครื่องหมายแสดง “เอกลักษณ์” และ “เอกภาพ” แห่งความเป็นไทยเช่นนี้แล้ว เราก็ควรจะช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยในส่วนที่ดีที่ถูกแล้วให้ดำรงอยู่ต่อไปพร้อมกันนั้นก็ปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ให้ถูกต้องและดียิ่งขึ้น และเสริมสร้างภาษาไทยที่ดีให้เพียงพอแก่ความต้องการของสังคม โดยการบัญญัติคำใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่การบัญญัติศัพท์ต่าง ๆ ขึ้นมานั้น จะต้องพิจารณาให้รอบคอบ ให้มีหลักเกณฑ์ และเข้ากับถิ่นของคนไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เมื่อพูดถึงการอนุรักษ์ภาษาไทยแล้ว ก็ทำให้ต้องรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ของเราในอดีต โดยเฉพาะรัชกาลที่ ๔, ๕ และ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ นี้ที่พระองค์ทรงมีความเป็นห่วงภาษาไทยมาก เพราะทรงเห็นว่ามีภาษาวิบัติพลัดเข้ามาในภาษาไทยเรา มากขึ้นทุกวัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงกับทรงจัดตั้ง “สมาคมรักษาภาษาไทย” ขึ้นโดยพระองค์ทรงรับตำแหน่งเป็นนายกสมาคมเอง และทรงตั้งให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร (คือรัชกาลที่ ๖) ทรงเป็นอุปนายก และมีเจ้านายหลายพระองค์ ทั้งคุณหัสดีและบรรพชิตร่วมเป็นกรรมการ มีพระยาศรีสุนทรโวหาร (กมล

สัญลักษณ์) เป็นเลขานุการ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้ัญเชิญ “พระบรมราชาไชยา” และ “สำเนากระแสพระราชดำริ” ของพระองค์มาแสดงไว้เป็นหลักฐาน ณ ที่นี้ ในฐานะที่พวกเราเป็นคนไทย มีความรักชาติไทย ประรณานจะ ให้ภาษาไทยดำรงอยู่ชั่วฟ้าดินสลาย ก็ควรจะได้ช่วยกันถนอมรักษาภาษาไทย เพื่อเจริญรอยตามพระยุคลบาทของพระปิยมหาราชเจ้าพระองค์นั้นสืบไป เรื่องนี้ น.ม.ส. ทรงเขียนเล่าไว้ว่า

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทวีปยุโรปครั้งที่ ๒ ร.ศ. ๑๒๖ ทรงพระราชปรารภคำพูดในภาษาของเรา ซึ่งเริ่มเป็นไปในทางเลว จึงโปรดเกล้าฯ ให้เชิญกันตั้งเป็นสมาคมขึ้นหมู่หนึ่ง ผู้จะเข้าเป็นสมาชิกในสมาคมนั้น ต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจแน่วแน่แล้วว่า จะปฏิบัติตามทางที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยแก้ภาษาไทยให้พ้นจากทางเลว เวลานั้นประทับอยู่ ณ เมืองซอมเบ็ค (เยอรมัน) มีพระราชหัตถเลขา มาถึงสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ผู้รักษาพระนครให้ทรงจัดการ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (ภมม สาลักษณ์) มีหนังสือเชิญผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน ให้เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมซึ่งได้ตั้งขึ้นในเดือนตุลาคม ปีนั้น

สมาชิกคนหนึ่งซึ่งเวลานั้นอยู่ในสำนักประมวลมารค ได้รับเชิญเข้าสมาคมกล่าวว่า ได้ปฏิบัติตามพระราชประสงค์ อย่างเคร่งครัด และสมาชิกอื่น ๆ ของสมาคมก็ได้ทำเช่นนั้น คำเลว ๆ เช่นที่ทรงระงุนั้นได้หมดไปราวกับปลิดทิ้ง แต่ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๔๗๗) เมื่อสมาชิกของสมาคมตายหรือแก่ไปเกือบหมด คนอื่น ๆ ไม่รู้หรือไม่ได้จำไว้ คำพูดเช่น “รับ” แปลว่า “กิน” ก็กลับมามีบ้างแล้ว

เรานำสำเนาประกาศตั้งสมาคม และสำเนากระแสพระราชดำริเรื่องตั้งสมาคมมาพิมพ์ต่อไปนี้ เพื่อให้เห็นวิธีหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการรักษาภาษาไทย เราเชื่อว่า ผู้อ่านทั้งหลายของเรา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ และความคิดในเรื่องคำพูด คงจะอนุโมทนาที่เรานำสำเนาทั้ง ๒ นี้มาให้ทราบแพร่หลายในเวลานี้ (พ.ศ. ๒๔๗๗) บรรณาธิการใหม่ของประมวลมารคมีมติเป็นอันมากที่หนังสือของเราเป็นหนังสือแรก ที่ได้เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในส่วนนี้

๓๓ (สำเนาประกาศตั้งสมาคม)

ขอแจ้งความให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยบัดนี้มีภาษาใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่นกินข้าวพูดกันว่า รับ เป็นต้น แพร่หลายรวดเร็วเกินที่จริง ธรรมดาภาษาย่อมมีเวลาแปรไปตามคราวตามสมัย ทุกชาติทุกภาษา แต่ถ้าภาษาใดมีผู้รู้คอยป้องกันแก้ไขอยู่แล้ว ภาษานั้นถึงจะแปรไป ก็ค่อยเป็นไปทีละน้อยตามควรแก่สมัย และถ้าภาษาใดผู้มีความรู้ไม่คอยป้องกันแก้ไข ปล่อยให้ตกไปอยู่ในความเดาของผู้ที่ไม่มีความรู้ถึงมูลศัพท์เป็นต้นคิดใช้ขึ้นแล้ว ภาษานั้นย่อมแปรไปโดยรวดเร็วกว่าเวลาที่สมควร ดูจกคำที่กินข้าวพูดกันว่า รับ เป็นต้น ซึ่งแพร่หลายรวดเร็วอยู่ในเวลานี้ จนทราบถึงพระเนตรพระกรรณ จึงทรงพระราชวิตกว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่สมบูรณ์ ก็มีคำไม่ใคร่พอใช้อยู่แล้ว ยังจะยิ่งย่อสั้นลดค่าน้อยลงอีกดังนี้ ถ้าทิ้งไว้ช้าไป คำใหม่ ๆ จะเกิดมากขึ้น แล้วจะแก้ไขไม่ไหว ภาษาไทยจะกลายเป็นภาษาเลวทรามไปตามคติของผู้ไม่มีความรู้เป็นหัวหน้า ทรงพระราชดำริเพื่อจะป้องกันด้วยคำที่ใช้ไม่ถูกต้อง มิให้แพร่หลายขึ้นโดยรวดเร็ว และเพื่อจะแก้ไขด้วยคำและอักษรที่ใช้กันมาในที่สุด ๆ ให้ถูกต้อง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานกระแสพระราชดำริชักชวนมา ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะตั้งสมาคมขึ้นหมู่หนึ่ง สำหรับวินิจฉัยศัพท์ที่ควรใช้อย่างไร และไม่ควรถืออย่างไร เป็นต้น ทรงรับภาระในหน้าที่สถานายก โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชมกุฎราชกุมารดำรงตำแหน่งอุปนายก พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงวชิรญาณวโรส ๑ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอกรมขุนสมมตอมรพันธุ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์ดิศพลักษิณ ๑ เป็นกรรมการ และพระยาศรีสุนทรโวหาร เป็นเลขานุการ ข้อความมีแจ้งอยู่ในกระแสพระราชดำริ ซึ่งได้พิมพ์ต่อท้ายประกาศนี้ มาด้วยแล้ว

บัดนี้ สมาคมนี้ได้ตั้งขึ้นตามกระแสพระบรมราชโองการแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก^๑ ๑๒๖ ประกาศมา ณ วันที่ ๑ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร ศก^๑ ๑๒๖

(พระนามาภิไธย) วชิราวุธ

อุปนายก ๓๓

“(สำเนากระแสนพระราชดำริเรื่องตั้งสมาคม)

คำชักชวน

ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้เกิดแล้วในประเทศสยาม เป็นชาติไทย ได้พูดภาษาซึ่งชาวสยามพูดมากกว่า ๕๐ ปีแล้ว จึงเป็นผู้รักแลหวังจะให้ภาษานั้นยังยืนมั่นคงอยู่ ไม่ให้กลับกลายเป็นภาษาเลวยิ่งไปกว่าที่เคยพูด

ภาษาไทยย่อมแพร่หลายไปในฝูงชนที่พูดเป็นหลายล้าน ไม่ใช่แต่ในประเทศสยามซึ่งข้าพเจ้าไม่ได้ประสงค์จะกล่าวถึง ภาษาไทยเดิมมัน แต่ไม่ได้ตั้งใจเฉพาะจะกล่าวถึงภาษาที่พูดอยู่ในแคว้นแคว้นแดนสยาม แต่หากต่างโวหารด้อยค่าอีกเยื้องกัน ไปบ้างนั้น ประสงค์จะกล่าวถึงภาษาสยามที่พูดกันอยู่ในมหาราชธานี ในราชสำนัก และในราชการทั่วพระราชอาณาเขตเป็นที่ตั้ง ขอให้เข้าใจความประสงค์ไว้ชั้นหนึ่งดังนี้

ในปัจจุบันนี้ มีคำพูดแปลก ๆ ใหม่มาก เช่นกับ กินข้าว เรียกว่า “รับ” เป็นต้นอย่าง ๑

คำดัดดัดสั้น ซึ่งมีใช้ทำนองพูดของชาวสยามฝ่ายตะวันตก เช่น ตะพาน ว่า พาน เรียก ตลาด ว่า หลาด แต่ได้เกิดขึ้นใหม่ เช่นกับ ไม้ขีดไฟ เรียกว่า ไม้ขีด ๆ “ขีด” เปล่า เข็มกลัด เรียกว่า “กลัด” เปล่า เสื้อครุย เรียกว่า “ครุย” เปล่า นี้อย่าง ๑

คำที่ขอยืมมาจากภาษาฝรั่ง เช่น ยูนิฟอม มาเรียกว่า “อยู่ในฟอม” นอกฟอม “แต่งตัวนอกฟอม” “นัมเบอร์” เรียกว่า “เบอร์” เป็นต้น นี้อย่าง ๑

ยังคำที่พูดไม่มีภาษา เช่น ๖ โมง ๓ ทุ่ม จะเป็นภาษาฝรั่งก็ไม่ใช่ ภาษาไทยก็ไม่ใช่นี้เป็นต้น อีกอย่าง ๑

คำพูดทั้งหลายที่ได้ยกตัวอย่างมาโดยสังเขป ๔ จำพวกนี้ เป็นเหตุให้ภาษาสยามในพระราชธานีเสื่อมเสียไปเป็นอันมาก และแพร่หลายออกไปยังหัวเมืองโดยรอบแล้ว ภาษาเช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ด้วยความเข้าใจผิดในคำพูดต้นของเจ้าแผ่นดิน และเจ้านายชั้นสูง ๆ พระบรมราชาธิบายบ้าง โดยความมักง่ายบ้าง โดยทำเป็นที่ว่ารู้ภาษาฝรั่ง แต่ความจริง

ไม่รู้บ้าง พูดเลยไปตามเลย เขาพูดกันมาก ก็พูดตามเขาไปบ้าง จึงทำให้เสียภาษาลงไปโดยลำดับ สาเหตุเป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าอาจจะรับมูลเหตุของศัพท์ที่พูดภาษาต่ำเช่นนี้ได้ว่า เกิดจากเหตุอันใดแทบทุกอย่าง แต่หากว่าที่แจกกล่าวในหนังสือฉบับนี้ให้พ้นเสียไป

ความปรารถนาที่จะเชื่อเชิญท่านทั้งหลายให้พิจารณาข้อความที่ได้กล่าวมาข้างต้น ให้เห็นความเสื่อมเสียของภาษาแล้ว จะคิดอ่านแก้ไขต่อไปอย่างใดนั้น มีความคิดดังนี้

การที่จะแก้ภาษามืดเช่นนี้ จะแก้โดยหมยประกาศฤๅ แต่งตำราเรียนอย่างหนึ่งอย่างใดได้เคยทดลองแล้ว ไม่ใคร่มีผลเร็วทันใจ ฤๅ ไม่มีผลเสียเลย เช่นกับเรื่องทุ่มโมง ได้ประกาศแล้ว ทั้งในราชกิจจานุเบกษา และกระทรวง ก็หาสำเร็จไม่ ถ้าจะรอตแต่งตำราเรียนจะไปแก้ภาษาได้ต่อเด็ก ๆ ชั้นหลัง ในเวลานี้ภาษาจะยิ่งเสียหายลงไป แก้ไขไม่ทันท่วงที่ได้

ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ควรจะตั้งเป็นสมาคมอันหนึ่งขึ้นไว้ ในหมู่ท่านผู้มีบรรดาศักดิ์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าจะรับเป็นหัวหน้าเป็นประธาน ให้มีกฎวาทกรรมเป็นอุปนายกขอเชิญทั้งหลายเข้าเป็นสมาชิก ให้มีเลขานุการสำหรับจัดซื้อสมาชิกไว้เป็นสำคัญ สมาคมนี้นี้ สมาชิกไม่จำเป็นจะต้องออกเงินเข้าเสียอย่างหนึ่งอย่างใดในชั้นต้น แต่จะต้องกระทำความสนับสนุนให้มั่นคงในใจตัวก่อนเวลาที่จะรับเข้าเป็นสมาชิก คั้งที่จะกล่าวต่อไปนี้

- ๑. ต้องตั้งใจว่าจะไม่ใช้ภาษาอย่างเลวทราม ที่เกิดขึ้นนี้ด้วยตัวเองเป็นอันขาด
 - ๒. จะไม่ยอมรับเข้าใจภาษาเลวทรามชนิดนี้ ซึ่งผู้ใดจะมาพูดด้วยเป็นอันขาด
 - ๓. จะตั้งใจแนะนำบอกเล่าสั่งสอนแก่บริษัท บริวารของตัว ๆ เพื่อนข้าราชการ และผู้หนึ่งผู้ใดที่ได้มาพูดแก้ด้วยภาษาเลวทรามเช่นนี้ ให้รู้ว่าคำที่พูดนั้นผิด ไม่เกรงใจและไม่เพิกเฉย ตามแต่จะเป็นไป ด้วยถือว่าไม่ใช่ธุระ
 - ๔. จะลงโทษแก่ผู้ที่อยู่ในอำนาจ เช่น เสมียนทนายเขียนหนังสือมีคำผิดมาต้องให้ไปเขียนเสียใหม่ อย่าให้ยอมรับคำที่ผิดนั้นว่าเป็นที่เข้าใจ
- ถ้าหากว่าสมาชิกผู้ใดได้กระทำในใจมั่นคงว่า จะประพฤติดังนี้แล้ว จึงให้จัดซื้อลงในสมุดที่เลขานุการว่าคนเป็นสมาชิกของสมาคมอันนี้

ในคำพูดเช่นนี้ บางทีมีคำที่ต้องการวินิจฉัยว่า จะใช้
อย่างไรจึงจะควร ถ้ามีข้อปัญหาคั่งนี้ขึ้น ให้สมาชิกทั้งปวงที่
มีความรู้ และสติปัญญาปรากฏกันนำเสนอในที่ประชุม
ให้วินิจฉัย ถ้าวินิจฉัยได้ ได้พระบรมราชานุมัติแล้ว จึงจดคำ
นั้นลงไว้ในบัญชีเลขานุการ ถ้าสมาชิกผู้ใดอยากจะทราบคำ
ที่ควรใช้อย่างไรให้มาถามที่เลขานุการ ฤ็เมื่อมีมาก อาจจะ
พิมพ์เป็นตำราซื้อขายได้ จึงค่อยคิดอ่านต่อไป ในเวลานี้ขอเริ่ม
ค้นไว้เพียงเท่านี้ หวังว่าท่านผู้ที่มีความรู้และสติปัญญา ทั้ง
กฤ็สร์บรรพชิต คงจะมีน้ำใจช่วยรักษาภาษาสยามสำหรับ
ราชสำนัก และพระมหามงครราชธานีให้มั่นคงถาวรเป็นภาษา
อันดีสืบไปในภายหน้า

(พระปรมาภิไธย) จุฬาลงกรณ์ ป.ร.

หอมเบิก วันที่ ๒๖ สิงหาคม รัตนโกสินทรศก^๑ ๑๒๖ "

เมื่อท่านได้ทราบ "พระบรมราชาไชบาย" และ
"กระแสพระราชดำริ" ของพระบาทสมเด็จพระจุล-
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง? ท่าน
คิดอย่างไรบ้าง? ท่านมองเห็นความสำคัญของ

ภาษาไทยหรือยัง? หรือท่านเห็นว่าภาษาไทยมีความ
สำคัญต่อคนไทย ชาตินไทย มากน้อยแค่ไหนเพียงใด?
ท่านอย่าได้มัวเมาหรือหลงใหลว่าชาวพูดไทยแถมฝรั่ง
หรือฝรั่งแถมไทยนั้นเป็นความโก้โก้ แสดงว่ามี
ภูมิปัญญาสูง หรือเป็นผู้ที่ผ่านเมืองนอกมาอยู่เลย
เราได้ออกเดินทางหลายอย่างแล้ว อย่าให้เราต้องถูกกลืน
ในด้านภาษาอีกเลย เพราะถ้าเราถูกกลืนในด้านภาษา
เมื่อใด นั่นคือความสูญเสียชาติจะต้องมีขึ้นเมื่อนั้น บัดนี้
ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่สายเกินไปที่เราจะหันมาสนใจ
ภาษาไทยให้มากขึ้น พยายามพูดให้ถูกต้องชัดเจน
และเขียนให้ถูกต้องตรงตามพจนานุกรม ฉบับราช-
บัณฑิตยสถาน ซึ่งถือว่าเป็นฉบับที่ใช้ในทางราชการ
ยิ่งขึ้น เราควรจะมีภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย
ภาคภูมิใจในภาษาไทยของเรา ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควร
พูดภาษาฝรั่งแถม เพื่อแสดงว่าเราเป็นมนุษย์อีกชั้น
หนึ่งที่ต่างกับมนุษย์ที่เป็นคนไทยทั่ว ๆ ไป

ข้าราชการ

คือบุคคลที่ทำงาน

ให้ประชาชนชื่นใจ

จดหมายจากห้อง I.C.U.

โสรัจ สุจริตกุล *

ห้อง I.C.U.
โรงพยาบาลราชวิถี

เจ้าโลภิชฐ์ เพื่อนยาก

เกือบไปแล้วไม่ละ เกือบหมดความาไม่ได้เห็นหน้าเจ้าอีกแล้ว คือเมื่อวันศุกร์ก่อน หัวใจของข้าเกิดชั๊กกะตุ๊ก แล้วหยุดเต้นเอาคือ ๆ ตาข้ากระพริบไม่ไหว แขนแข็ง ขาแข็ง ขยับตัวไม่ได้แม้แต่นิดเดียว นั่งแข็งทื่อเหมือนท่อนไม้อยู่ ๒-๓ นาที วินาทีนั้น ข้านึกว่า ดูข้าเด็ดละมอแร่แน่นอน!

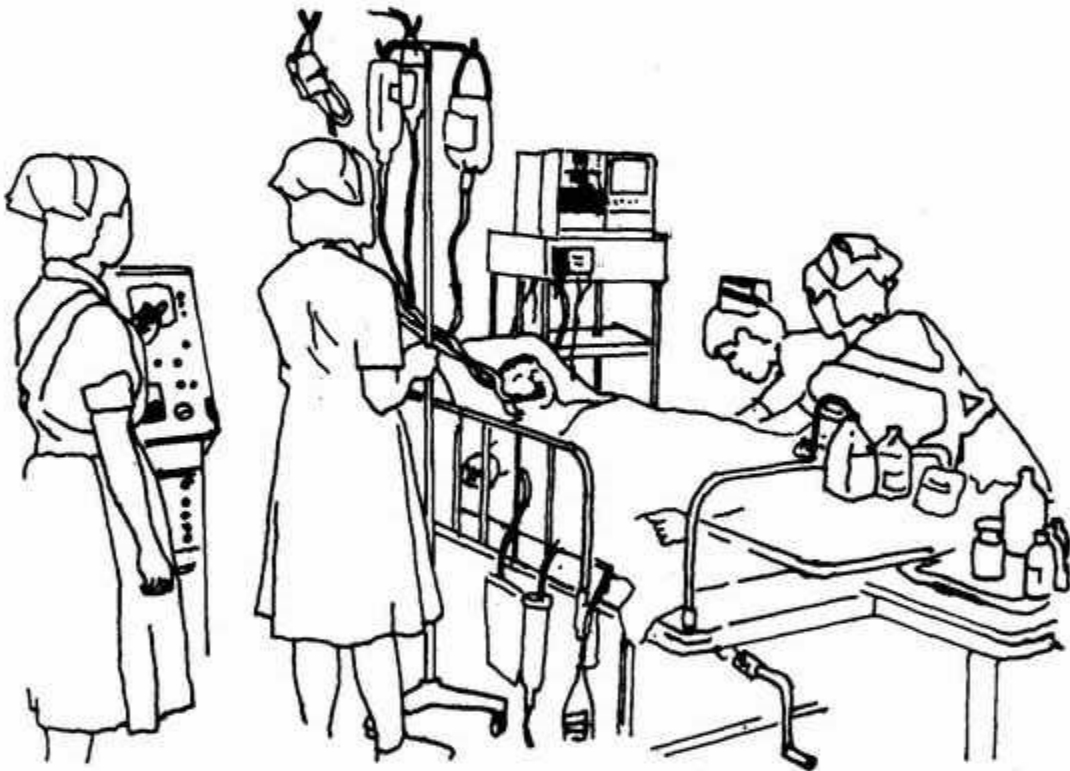
สักประเดี๋ย หัวใจก็เริ่มเต้นซ้ำ ๆ พอขยับตัวได้ เลยรู้ว่า ยังไม่ตายแฮะ ข้าไม่อยากตายตอนนี้หรอก เพราะเจ้ายังไม่ได้ใช้ตั้งค้ที่ยืมข้าไป และข้าก็ยังไม่ได้โอโหสิกรรมให้กับเพื่อน ๆ ที่ทำงาน รวมทั้งกับคนที่ข้ามีเวรกรรมไว้เป็นพิเศษด้วย

พออาการดีขึ้น ข้ารีบไปหาคุณหมอสาโรจน์ อรรถวิภักษ์ ผอ.โรงพยาบาลราชวิถี ท่านรีบจัดให้คุณหมอ วิไล พัววิไล มาตรวจข้า คุณหมอจับข่านอนมัดแขนมัดขาแล้วเซ็นเอาตัวพิเศษออกมาวัดหัวใจข้า ท่านกดตุ้ตั้ง ก๊อ๊กแก๊ก แล้วเอาหูฟังมากดตามตัวข้า กดซ้าย กดขวา กดหน้า กดหลัง แล้วประกาศเปรี้ยงออกมาว่า หัวใจข้าชั๊กเส้นเลือดตีบ กล้ามเนื้อหัวใจบางส่วนอาจถึงแก่กรรมไปแล้ว เจ้าว่าท่านเก่งเหมือนหมอเทวดาไม่ละ ดูไปดูมาเดี๋ย เดียวก็ประกาศได้เป็นฉาก ๆ ประกาศแล้วท่านรีบให้คนจับข้าใส่รถเข็นเข้าห้อง I.C.U. ในบัดเดี๋ยวนั้นเลย

ห้อง I.C.U. คืออะไรหรือ ก็เป็นห้องพยาบาลคนไข้ที่คางเหลือจะตายมีตายแน่แล้วยังไงละ ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Intensive Care Unit เป็นห้องที่ต้องดูแลรักษาพยาบาลคนไข้ทุกคนในห้องนั้นอย่างถี่บอย่างละเอียด อยู่ตลอดเวลา การที่ข้าเข้าห้องนี้ แปลว่า หัวใจข้า ๆ ของข้านี้มีสิทธิแตกทำลายวายไปได้ทุกเมื่อ เค้จิงต้องเอาใส่ห้องตู้กระจกไว้เอาข้าขึ้นเตียง แล้วเอาสายไฟมาติดที่อกข้างซ้ายอันหนึ่ง ข้างขวาอันหนึ่ง ที่พุงอีกอันหนึ่ง สายไฟมันแล่นไปที่ตู้เหล็กพิเศษที่เขาตั้งไว้เหนือหัวข้า บนตู้มีไฟ ๗-๘ ดวง กระพริบวอบ ๆ แวม ๆ มีกราฟสีขาวแล่นไปแล่นมาบนจอภาพ เดี๋ยมันพุ่งขึ้นข้างบน เดี๋ยลงข้างล่าง ดูแล้วน่าตกใจ และน่าเวียนหัวยิ่งนัก คุณพยาบาลท่านคงยังไม่สะใจพอ จึงเอาท่อพลาสติกเท่่าหลอดดูดกาแฟมาใส่จุมูกข้าทั้ง ๒ ข้างเอาปรอทยึดปาก เอาผ้าพันแขนบีบลูกยางฟูดฟาด เพื่อวัดความดัน เจาะเลือดซ้ำอีก แล้วเอายาสีต่าง ๆ มาให้ข้ากิน มีทั้งสีเหลือง สีแดง สีขาว เม็ดกลม เม็ดยาว ครึ่งเม็ดก็มี ข้าทอต่ออาลัยแล้ว จึงหลับผลอยไปเลย

*เลขาธิการ ก.พ.

ตื่นขึ้นมาเกือบ ๒ ยามแล้ว มองไปรอบ ๆ ห้อง I.C.U. เห็นมีคนไข้อยู่ ๖-๗ เตียง ดูแล้วทุกคนถูกมัดมากกว่าซ้ำอีก ข้าใจขึ้นขึ้นหน่อย เพราะแปลว่า ใครถูกมัดมากคนนั้นเข้าขั้นตริทูต คนไข้บางคน เห็นหน้าไม่ถนัด เพราะเนื้อตัวขึ้นโปแต้มไปด้วยท่อเล็กใหญ่ต่าง ๆ มีท่อให้อาหาร ให้เลือด ให้น้ำเกลือ ออกซิเจน ท่อดูดเลือด ดูดน้ำเหลือง สารพัดท่อ มีสายระโยงระยางพลิวินพลิกไปหมด ช่างเตียงมีตู้ต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยหายใจ เครื่องบีบ เครื่องวัด เครื่องดูด ดัน ดึง คนไข้คนนึงล่อน้ำโลติ้นเข้าไปเต็มคราบ นอนดิ้นทุรนทุราย พยาบาลต้องซูลมุนกันช่วย บ้างก็ยึดท่อลงไปดูดยาออกจากกระเพาะ บ้างก็ปีนขึ้นไปบนเตียงขย่มหน้าอกให้น้ำยาออก บ้างก็ใส่ท่อไปในจมูกแล้วบีบลูกยางฟูด ๆ ฟาด ๆ ช่วยให้คนไข้หายใจ อีกคนเอาเข็มเอาท่อทิ่มแทงไปตามร่างกายเพื่อให้เลือดให้น้ำเกลือ อีกคนตัดเชือกมามัดแขนมัดขามัดตัวไม่ให้ดิ้น มีหมอมอหม่อมมอสาวกัม ๆ เงย ๆ ทำงานร่วมกับพยาบาล ขวักไขว่อดตลุด ลักพักเดียวอีตาคนใช้นั้นก็ถูกชิงพิ้งไว้เหมือนข้าวต้มมัด ดิ้นโครมครามไม่ได้อีก ข้าจะก้อประหลาดใจและนับถือจริง ๆ ว่าหลายคนทำงานซูลมุนวุ่นวายอย่างนั้น โดยมีวิธีรู้ใจและประสานงานกันอย่างไร เพียง ๕-๑๐ นาทีเท่านั้น ก็สามารถช่วยคนให้พ้นจากความทุรนทุรายเฉียดความตายไปได้เพียงกระเบียดนิ้วเดียว

ข้าดูภาพอันทุลักทุเลนี้แล้ว เกิดอาการเพลียฮาร์ด ใจมันอ่อนระทวย เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ชัดเจนจนเกือบสำเริงมรรคมล ดีว่ายังคิดถึงหนี่ที่เจ้าติดข้าขึ้นมาได้ ใจเดิมของข้าจึงกลับคืนมา แล้วเลยหลับไปด้วยความอ่อนใจ

ตื่นเช้า คุณพยาบาลท่านเข้ามาวัดปรอท วัดความดัน วัดชีพจร แล้วเช็ดตัวข้า ข้าอายุแทบชก เสร็จแล้วท่านส่งกระบอกมาให้ แล้วสั่งให้ข้านอนฉีใสกระบอกบนเตียงนั่นเอง ข้ากระดากนิดหน่อย แต่อาศัยที่เคยฉีรดที่นอนมา มากตอนเด็ก เลยปลดปล่อยทุกขเบาได้สำเร็จตามคำสั่ง อีต่อนปลดทุกขหนักบนเตียงนี่ซิ ข้าหมดทางสู้ ทำอย่างไร มันก็ไม่ร่วมมือปลดทุกขไม่สำเร็จ นี่ถ้าตอนเด็ก ๆ เขาเทรนข้าให้รู้จัก “ทุ่งรดที่นอน” ข้าคงไม่ลำบากถึงเพียงนี้

พอร่างกายของข้าค่อยยังชั่วขึ้น หูตาก็เริ่มหาเรื่องฟังเรื่องดู เห็นพยาบาลท่านทำงานแล้วนำสนมาก บางคนเห็นเครื่องมือขนาดใหญ่ออกมาจากห้องเก็บของ เครื่องมือนั้นทำทางราคาแพงมหาศาล มีสาย

ระโยงระยาง กะโตงกะเตงคล้ายรถเข็นขายปลาหมึก บางคนยกเครื่องมือสีเขียว สีแดง รูปร่างแปลก ๆ เหมือนของเล่นอวกาศ บางคนกรอกฟอรั่มซึ่งอาจจะมียิ่ง ๑๐๐ ฟอรั่มละกระมัง ฟอรั่มเหล่านี้ เป็นรายงานอาการคนไข้ว่าดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร กรอกรายงานสารพัดเรื่องตั้งแต่ปริมาณน้ำปัสสาวะ การให้ยา ฉีดยา ไปจนถึงอาการทางจิตประสาท บางคนหยิบยาร้อยแปดอย่าง สำหรับประทังรักษาชีวิตคนที่กำลังจะตายด้วยยานาสารพันโรคในห้อง I.C.U. นั้น

มีอยู่เตียงหนึ่งเริ่มอึกกะทิกซุลมุน เพราะคนไข้เกิดหน้าเขียวกระทันหัน หน้าเขียว แต่ตัวแดง คุณหมอและคุณพยาบาลก็เริ่มมหกรรมโกลาหลกันอีก แคนั้นยังไม่พอมีการเข็นรถคนไข้อื่น ๆ เข้าห้อง I.C.U. บ้าง ออกจากห้องไปบ้างเป็นพัก ๆ พวกที่มีเกียรติเข้าห้องนี้ ส่วนใหญ่อาการเข้าขั้นค้างเหลืองทั้งนั้น

เวลาอยู่ในห้องนี้ หูของข้าก็ได้ยินเสียงเครื่องมือวิเศษ เสียงคนวิ่งไปมา และเสียงประหลาดต่าง ๆ มีเสียงครีตคราดก็มี จิต จุด ตึก ตึก แซ่ ซ่า ฟุบ ฟับ ก็มี มีแม้แต่เสียงเหมือนแม่ไก่กุก ๆ คนไข้บางคนครวญคราง ซ้ำเองไม่ครวญหรือ ได้แต่ครวญ เป็นขุนครวญใคร่หาย

คนไข้บางคนบ่นว่า มีมีมาปลุกทั้งคืน จนไม่ได้หลับได้นอน ข้าไม่เห็นมีเลย เพราะห้องพุทโธแผ่เมตตาให้อยู่เรื่อย ๆ

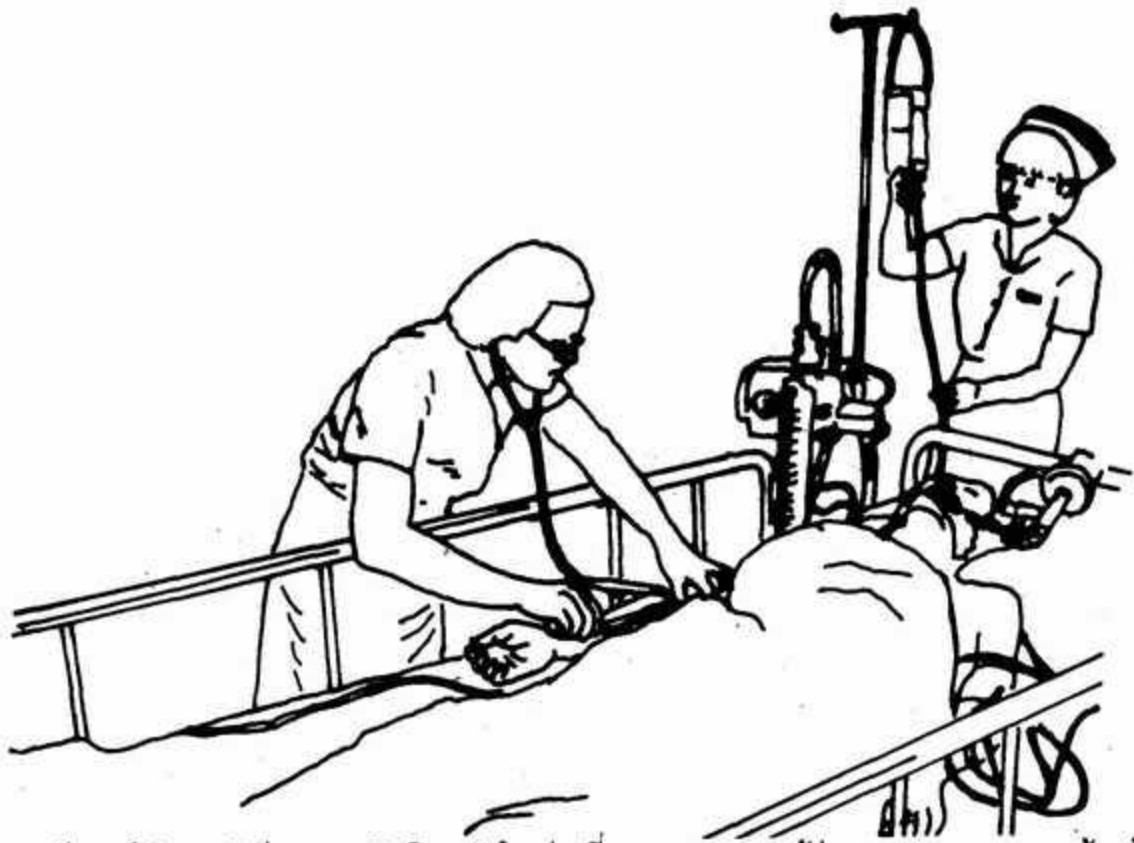
ข้าอยู่ห้อง I.C.U. เกือบอาทิตย์แล้ว อาการดีขึ้น ท่านผู้อำนวยการสาโรจน์มาเยี่ยมเสมอ ท่านมักจะมาตอน ๖ โมงเช้า ได้ความว่าคุณหมอบ้านนี้มาทำงานแต่ตี ๕ ทุกวัน เดินตรวจไปทั่วโรงพยาบาล นู๋นั้นจะเป็นข้าราชการที่มาทำงานเช้าที่สุด

คุณหมอสาโรจน์บอกว่า ข้าโชคดี เกือบได้เป็นพรหมลูกฟัก เจ้าคงไม่เข้าใจหรอก คือหมายความว่า ข้านี้หัวใจอาจล้มเหลวจนไม่รู้สึกรู้สิด ตัว หูดไม่ได้ ขยับเขยื้อนไม่ได้ นอนดูพาดาน กลายเป็นลูกฟักลูกแพ่งอยู่เป็นปีเป็นเดือน รongลงมาหน่อยก็เป็นอัมพาต อัมพฤกษ์ ซึ่งก็คงจะโก๊ตี่ ข้าจะได้วางมรดกถือไม้เท้าอันเก่ง ยักแย้ยักยันเหมือนคนเดินแทงโก้

ข้าเห็นการทำงานของ คุณหมอและคุณพยาบาลทั้งหลายในห้อง I.C.U. ทำงานกันแล้ว ข้านับถือและตื่นตื่นใจมาก ท่านเหล่านี้ทำงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจที่จะช่วยชีวิตมนุษย์ที่กำลังจะตายมิตายแน่ ท่านทำงานในสภาพแวดล้อมที่น่าสลดสังเวช เต็มไปด้วยเชื้อโรคร้อยแปดอย่าง ท่านต้องรู้วิธีใช้เครื่องมือวิเศษ และไม่วิเศษต่าง ๆ บรรดาผีต้องรู้จักยาสารพันชนิด ต้องรู้จักอาการเปลี่ยนแปลงของคนไข้ทั้งทางกายและทางจิต ต้องเฝ้าระวังคนไข้ ๕-๖ คนตลอดเวลา ท่านทำงานกันเป็นผลัด ผลัดละ ๕ คน ทำ ๘ ชั่วโมง พัก ๘ ชั่วโมง แล้วหมุนเวียนมาทำใหม่ ต้องทำงานแข่งกับเวลาและความตายอยู่ตลอดเวลา แล้วยังต้องสอนนักเรียนพยาบาลที่มาเรียนวิชาในห้อง I.C.U. อีก นับว่าทำงานหนักหนาสาหัสมาก

ตอนพัก ๘ ชั่วโมง บางคนก็ต้องกลับบ้านไปหาลูกหาครอบครัว บางคนเสียเวลาเดินทางเป็นชั่วโมง การกินอยู่หลับนอน พบลูก พบครอบครัวนั้น ไม่เป็นเวลาเลย เพราะต้องเข้าเวรออกเวรในเวลาที่เหมาะสมเวียนกันไป บางทีเช้า บางทีเย็น บางทีเที่ยงคืน บางคนสามีมารับเที่ยงคืน แต่ตัวภรรยาออกเวรไม่ได้ เพราะต้องปลุกปล้ำช่วยชีวิตคนอยู่ต่อไปอีก ปล่อยให้สามีหลับ ๆ ตื่น ๆ อยู่กับbungจนตีสอง สุขภาพจิตของตัวเอง ของลูก ของครอบครัว คงจะกระทบกระเทือนพอสมควร โดยเฉพาะลูกเล็ก ๆ ที่กระจองอแงต้องการอยู่กับแม่ แม่ก็ไม่ว่าง แต่ท่านเหล่านี้ก็ตั้งหน้าตั้งตาทำงานด้วยวิญญานของนักบุญ ด้วยจิตใจมุ่งมั่นที่จะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความตาย

ข้าเคารพนับถือผู้นำใจท่านเหล่านี้มากจนต้องจารึกชื่อไว้ มีคุณหมอสาโรจน์ อรรถวิวัฒน์ คุณหมอวิไล พัววิไล คุณหมออุไรวัฒน์ คชาชีวะ คุณชวนพิศ วิชัยวงศ์ คุณเกื้อกุล จรัสวัฒนะกุล คุณวนิดา แก้วกัลยา

คุณภักยาณี พงศ์ศิริ และยังมีคุณหมอตัวเล็ก ๆ ตัวใหญ่ ๆ ที่คุณพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล ตลอดจนเจ้าหน้าที่เทคนิคต่าง ๆ อีกหลายท่าน นี่กล่าวเฉพาะท่านที่อยู่ในห้อง I.C.U. เท่านั้น ห้องอื่น ๆ ยังจะต้องมีบุคคลที่มีคุณลักษณะอย่างนี้อีกมากมายหลายท่าน

ข้ารู้สึกตื่นตันและขอบใจ ท่านผู้มีพระคุณเหล่านั้น ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่เป็นห่วงและเอาใจช่วยข้ามาก บางคนอุตส่าห์เข้าไปเยี่ยมถึงห้อง I.C.U. พวกที่ไม่ได้ไปเยี่ยมข้าก็ต้องขอบคุณอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน เพราะถ้าทุกคนไปเยี่ยมข้าคงตายคาเตียง ได้ทราบว่าหลายคนนัดกันนั่งสมาธิ รวบรวมจิตส่งไปช่วยให้ข้าพ้นจากอันตราย ข้าตื่นตันใจยิ่งนัก สำหรับตัวเจ้านั้น ข้าขอบใจ ๔๕ เปอร์เซ็นต์ ที่อุตส่าห์แวะมาให้ข้าเห็นหน้า แต่ถ้าจะให้ถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ก็ต้องใช้หนี้ข้าก่อน

ทั้งหมดนี้ เจ้าคงจะแปลกใจที่รู้ ๆ ข้าก็เกิดเขียนจดหมายถึงเจ้าทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนก็ไม่เคยเขียน จะบอกให้ก็ได้ ข้าเขียนเนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๘ และต้องการเขียนเพื่อบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่า ข้าราชการไทยที่ทำงานหนักเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมนั้น มีอยู่มากมายเหลือคณานับ ท่านทำงานโดยไม่คำนึงถึงกาลเวลา ไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ไม่คำนึงถึงสุขภาพจิตของตนเองและครอบครัว ท่านตั้งหน้าทำงานไปอย่างเงียบ ๆ แบบปิดทองหลังพระ ท่านเหล่านี้สมควรที่ข้าจะปฐพีขาวแล้วกราบคารวะในน้ำใจอันประเสริฐของท่าน

เจ้าเพื่อนยาก ข้ารายงานเจ้าแค่นี้ก่อนนะ นายเจ็บแล้ว เจ้าพาข้าไปฉลองหน่อย แผลอ ๆ จะได้เข้าห้อง I.C.U. โรงพยาบาลอื่นบ้าง ข้าชอบห้องนี้มาก มีอะไรเป็นสังขจรกรรม และธรรมทานหลายอย่าง

จากเพื่อนที่เกือบตายของเจ้าเอง

ไสร็จ

๑๑ มี.ค. ๒๕๒๘

ปัญหาการปฏิรูป 'คน' ในราชการพลเรือน

ทิพาวดี เมฆสวรรค์*

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในขณะนี้ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์รอบด้าน ซึ่งมีควมรุนแรงกว่าที่เคยประสบมาในอดีต แทบทุกหัวระแหงกำลังเร่งกันระดมกำลังทรัพยากร กำลังคน และกำลังสติปัญญา เพื่อหาหนทางแก้ไขใหญ่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลกำลังเร่งรัดดำเนินการทุกวิถีทางที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ประเทศตามแนวนโยบายที่ได้ประกาศไว้ กลุ่มบุคคลที่เป็นจักรกลสำคัญในกระบวนการดังกล่าวได้แก่ข้าราชการพลเรือน เพราะนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล ตลอดจนปัญหาสำคัญๆ ของชาติจะได้รับการดำเนินการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงได้ก็โดยผลของความรู้ความสามารถและความตั้งใจของข้าราชการ ซึ่งเป็นมือเป็นเท้าของรัฐบาลนั่นเอง ในการทำงานนั้นแม้จะมีกระบวนการไว้อย่างรอบคอบ มีทรัพยากรอย่างเต็มที่ มีวิถีการดำเนินงานถูกต้องเหมาะสม แต่หากคนหรือผู้ปฏิบัติไม่มีความสามารถเพียงพอ กิจกรรมเหล่านั้นก็อาจจะล้มเหลวได้โดยง่าย ข้าราชการพลเรือนจึงเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งที่รัฐบาลและประชาชนในชาติจะต้องให้ความสำคัญ เฝ้าระวัง และเอาใจใส่ดูแลให้ดี

แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า ไม่เคยมียุคใดสมัยใดที่อาชีพข้าราชการ รวมทั้งตัวข้าราชการทั้งหลายจะได้รับการดูแลเอาใจใส่และปล่อยปละละเลยจากสังคมเท่าในยุคนี้นี้ ปัจจุบันเงินเดือนและค่าตอบแทนของข้าราชการอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าทุกกลุ่มอาชีพในสังคม ข้าราชการ

ถูกค่าเหนื่อยเยี่ยงจากสื่อมวลชนแทบทุกวัน ข้าราชการเป็นจำนวนมากกำลังเสื่อมสมรรถภาพและปฏิบัติงานโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ข้าราชการบางกลุ่มกำลังปฏิบัติตนอย่างไม่สมศักดิ์ศรีและไร้เกียรติของการเป็นข้าราชการไทย แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็คง

* ผู้อำนวยการกองวิชาการ สำนักงาน ก.พ.

ไม่ปฏิเสธว่ายังมีข้าราชการอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่ดี มีความสามารถ ซึ่งทุ่มเทและอุทิศตนเองให้กับราชการ อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ปัญหาก็คือ ทำอย่างไร ราชการจึงจะมีข้าราชการที่ดีมีความสามารถและ มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการและแก้ปัญหา ของชาติได้อย่างเหมาะสม

ข้อเขียนนี้จึงใช้ชื่อเรื่องว่า **“ปฏิรูปคน”** เพราะ คิดว่าถึงเวลาแล้วที่ทุกคนในชาติจะต้องหันมาสนใจ และเอาใจใส่ในการปฏิรูปคนในราชการอย่างจริงจัง **การปฏิรูปคนจะต้องควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการ** ทั้งนี้เพราะรัฐบาลทุก ยุคทุกสมัยได้ทุ่มเทและพยายามดำเนินการเกี่ยวกับ

การปฏิรูประบบราชการมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเริ่ม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่ได้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษา ระเบียบบริหารและองค์การของรัฐขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อให้มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและแนะนำ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบบริหาร ราชการและการจัดองค์การ แต่ในด้านการ “ปฏิรูปคน” หรือการปรับปรุงและเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับ “คน” ในวงราชการนั้น กลับมีการทุ่มเทและให้ความสนใจ น้อยที่สุด และในข้อเท็จจริงนั้น แทนที่จะมีการพิจารณา ปรับปรุงและพัฒนา “คน” ให้เหมาะสม กลับปล่อยให้ ละเลยจนทำให้เกิดปัญหากำลังคนในภาคราชการ

จนถึงขั้นรุนแรงมาก โดยการปล่อยให้มีการตั้งองค์ การกลางบริหารงานบุคคลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนมีถึง ๑๑ องค์การ เพียงเพื่อควบคุมดูแลข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๑ ล้าน ๖ แสนกว่าคน ทั้งนี้ยังไม่รวมองค์การที่ดูแลเรื่องลูกจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์การที่ทำหน้าที่บางส่วนเกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคลของราชการ เช่น คณะรัฐมนตรี สำนัก งานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี คณะปฏิรูประบบราชการ และระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกระทรวง การคลัง เป็นต้น การมีองค์การบริหารงานบุคคลถึง ๑๑ แห่ง ได้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างไฉน ได้มีการพูด และเขียนกันมามากแล้วจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำในที่ นี้่อีก

ในการปฏิรูประบบราชการนั้น ถึงจะมีการทุ่มเท สติปัญญาและทรัพยากรลงไปเท่าใดก็ตาม ถ้าไม่มีการปฏิรูประบบคนควบคู่กันไปด้วยแล้วไซ้ ความสำเร็จ ก็จะเกิดขึ้นได้โดยยากเพราะตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แล้วว่า **คนคือผู้ปฏิบัติ** แม้ระบบจะดีสักเพียงใดถ้าคนไม่ ดีไม่เข้าใจหรือไม่มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานแล้ว ระบบ ก็จะไปไม่ได้ เปรียบเสมือนการนำเอารถยนต์มา ให้พลม้าขับไซ้ โดยมีได้มีการฝึกหัดและพัฒนาพลม้าให้ เป็นผู้รู้จักรักขับรถยนต์ให้เป็นเสียก่อน ผลก็คือทั้งคน ทั้งรถเสียด้วยกันทั้งคู่

การปฏิรูปคนจึงจะต้องเป็นจุดนำของการปฏิรูประบบ ราชการ เพราะคนมีพลังและอานุภาพที่สูงยิ่ง คนที่ ก้าวหน้าจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ แม้ ระบบจะยังล้าหลังอยู่ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือคน ที่ก้าวหน้าต่างหากคือผู้ที่จะต้องเป็นผู้นำ (และผู้ตาม) **ในการปฏิรูประบบต่าง ๆ**

พวกเราคนไทยเคยได้ยินได้ฟังคำชื่นชมยินดีกับ ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศของเพื่อนบ้าน ใน ทวีปเอเชียบางประเทศอยู่บ่อย ๆ และแม้แต่ประเทศก้าว หน้าที่ทางตะวันตกเองก็ยังคงตระหนกตกใจเป็นอันมาก กับการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วของประเทศแถบเอเชีย เหล่านั้น ถึงกับมีการกล่าวตักเตือนพวกเขาตัวเอง

ทั้งในการพูด การเขียน และการประชุมต่าง ๆ ให้อำนาจจับตามองและเผื่อระวังความเคลื่อนไหวของประเทศดังกล่าว และมีนโยบาย “หันมาดูตะวันออก” กันแล้ว ประเทศในแถบเอเชียซึ่งฝรั่งเศสและไทยควรจะติดตามศึกษาดูวิวัฒนาการของเขาก็คือ ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นยักษ์ใหญ่ ส่วนอีก ๓ ยักษ์เล็กคือ เกาหลี สิงคโปร์ และได้หันประเทศที่กำลังตามมาก็คือ มาเลเซีย สำหรับประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์นั้น มีแต่คนเขากำลังตระหนกตกใจกันว่า จะช่วยแก้ปัญหาให้ถึงกับล้มจมได้อย่างไร

ความจริงคนไทยที่เป็นนักคิดจำนวนไม่น้อยที่กำลังเป็นห่วงอนาคตของประเทศอยู่มาก บางคนบอกออกมาว่าเราจะมัวค่อย ๆ เดินอยู่ที่ละก้าว ๒ ก้าวอีกต่อไปไม่ได้แล้ว เราจะต้องก้าวกระโดดไปทีละหลายก้าวและกระโดดอีกหลาย ๆ ครั้งจึงจะไล่ทันกับยักษ์ใหญ่ ยักษ์เล็กที่ได้เอ่ยนามไปแล้ว แต่ท่านทั้งหลายก็มัวหันไปฟังสิ่งที่การพัฒนาระบบ และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยหารู้ไม่ว่าบรรดายักษ์ทั้งปวงของเอเชีย นั้น เขา (จะโดยเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยก็ตามแต่) ได้มุ่งพัฒนาประเทศโดยการเน้นที่คุณภาพของคน และให้ความสำคัญ กับ “คน” เป็นอันดับแรก อย่างที่มีคำว่า “humanizing bureaucracy” คือทำให้คนในราชการมีชีวิตชีวาขึ้น เพราะเขาใช้ราชการ หรือ “bureaucracy” นี้เองเป็นศูนย์กลางและเป็นจุดนำในการเปลี่ยนแปลงประเทศ พวกเขาู้กันดีว่า ถ้าไม่ “humanizing bureaucracy” แล้ว พวกเขาจะไม่มีสิทธิ์ได้เป็นยักษ์ไม่ว่าจะยักษ์ใหญ่ ยักษ์เล็ก หรือ เทวดา เทวอิน อะไรเลย จึงขอได้โปรดสังเกตคำที่เป็นศูนย์กลางของการปฏิรูปก็คือ “humanizing”

แล้วไทยแลนด์ละ ทำให้ข้าราชการมีชีวิตชีวาขึ้นมาบ้างหรือเปล่า คำตอบก็คือยังเลย นับวันก็มีแต่จะเหยียบย่ำให้ข้าราชการมีปัญหามากขึ้นไปอีก แต่ก็หวังว่าคงอีกไม่นานที่รัฐบาลจะตระหนักถึงความสำคัญ และหันมาทุ่มเทและให้ความสนใจกับการ “ปฏิรูปคน” ก่อนที่จะสายเกินกาล

จากการศึกษาและติดตามการพัฒนาของยักษ์ใหญ่และยักษ์เล็กทั้งหลายนั้น เขาได้ให้ความสนใจกับคน และฟังเสียงกับการปฏิรูปคนในราชการของเขา ในจุดสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

๑. **ภาวะการนำในการปฏิรูปคน** ผู้นำทุกระดับทั้งในทางการเมืองและราชการประจำของเขาให้ความสำคัญแก่คนในระบบราชการเป็นอย่างมาก เขามีทิศทาง แผนการ และองค์การ (ถาวร) ในด้านปฏิรูปคนโดยทำการวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่ลึกและกว้าง ผลผสมผสานแบบ comprehensive approach ไม่ใช่ใช้ระบบแบบเบียดหัวแตก แยกกันมีองค์การกลางบริหารงานบุคคลมากมายถึง ๑๑ องค์การอย่างของเรา ซึ่งการแบ่งแยกนี้ทำให้เกิดการแย่งกันใหญ่ ขาดจุดผสมผสานแข่งกันเป็นเลิศในทางเทคนิคเฉพาะอย่าง เช่น เทคนิคการสอบคนก็เก่ง จำแนกตำแหน่งก็เก่ง สอบสวนวินัยก็เก่ง ต่างคนต่างเก่ง แต่เก่งไปกันคนละทิศคนละทาง ส่วนรวมจึงอ่อนแอและจับเป็นแก่นสารไม่ได้สักเรื่อง หากจะมีการปฏิรูปคนในราชการไทยก็จำเป็นต้องเริ่มต้นโดยการมีจุดศูนย์กลางหรือแกนนำที่เป็นหลักก่อน

๒. **การส่งเสริมให้ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน** นั่นคือเขาฟังเสียงในเรื่อง team work การทำงานเป็นหมู่คณะ ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันสำเร็จ เช่น เรื่อง คิวซีซี หรือกลุ่มพัฒนาคุณภาพงาน เป็นต้น เรื่องนี้

ดูเหมือนจะขัดกับนิสัยของคนไทย เพราะพวกเราชอบแสดงเดี่ยวทำงานเป็นอิสระ ตัวใครตัวมัน แผนกใครแผนกมัน กองเป็นอิสระจากกรม กรมเป็นอิสระจากกระทรวง เผลอ ๆ กระทรวงก็ปฏิบัติตนเป็นอิสระจากรัฐบาลไปเลยก็มี แทนที่จะถือคติว่า “รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย” ดูเหมือนเราจะถือคติว่า “แยกกันเราอยู่ รวมกันเราอแตกตาย” ดังนั้นในสภาพข้อเท็จจริงทางราชการจึงประสานงานกันยาก ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ขาดความร่วมมือร่วมใจกันทำงานไปสู่ทิศทางเดียวกัน ทำอย่างไรการปฏิรูปคนของเราจึงจะสามารถถอนรากถอนโคนวิญญานของความหลงวิชา หลงตนเอง ตลอดจนความอวดดีป็นอวดเก่งของคนในวงราชการออกไปได้บ้าง

๓. การทำงานให้คุ้มค่า ยักษ์ทั้งหลายเขาฟังเสียงมากที่จะให้คนในราชการของเขาทำงานอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เขาจะมีการพิจารณาตัดโครงการหรืองานที่ไม่จำเป็นและได้ผลไม่คุ้มค่าทิ้งอยู่เสมอ เขาจะพัฒนาและควบคุมให้คนของเขาคิดอยู่ตลอดเวลาว่าราชการกำลังทำอะไร ทำแล้วเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างไร แก้ปัญหาอะไรบ้าง คุ้มค่าหรือไม่ จะตัดงานใดลงได้ จะตัดขั้นตอนอะไร จะยุบเลิกและรวมงานอะไรเข้าด้วยกันเพื่อให้งานรวดเร็วและประหยัด สำหรับไทยเรานั้นมีคำถามว่า ทำอย่างไร

จึงจะปฏิรูปคนในราชการไทยให้เลิกเจ้ายศเจ้าอย่าง เลิกพิธีตองที่มากมาย เลิกงานที่ต้องผ่านขั้นตอน อย่างสลับซับซ้อน เลิกไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน เลิกสร้างกฎระเบียบขึ้นมาให้ยุ่งเหยิงเพียงเพื่อเอาตัวรอดหากเกิดปัญหาในภายหลัง เลิกทำงานที่สักแต่ทำโดยไม่คิดเลยว่างานที่ทำนั้นคุ้มค่าและเกิดประโยชน์อย่างไร ต่อส่วนรวม ทำอย่างไรคนในราชการไทยจึงจะรู้จักความคุ้มค่าในการทำราชการ

๔. ให้ความสำคัญแก่คนเก่ง ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเขาจะให้ความสำคัญกับคนเก่ง โดยเฉพาะการสร้าง “ผู้นำ” เขาระวังและพิถีพิถันมาก ในการเลือกคนที่จะขึ้นมาเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับต่าง ๆ เขามีการสร้างภาพพจน์และคุณลักษณะของผู้ นำในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจนให้เป็นที่ทราบทั่วกัน เพื่อให้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคน เขาเริ่มสร้าง “ผู้นำ” ตั้งแต่ระดับต้น ๆ และยิ่งกว่านั้นยังมีการสร้าง “ผู้ตาม” ที่สอดคล้อง เขามีการส่งเสริมคนให้เก่งในวิชาชีพ หรือวิชาการที่ใช้ในการทำงาน และกวัดขั้นมากในเรื่องคนดีมีจริยธรรมเขามีวิธีการต่าง ๆ ที่จะจงใจให้คนอยากเป็นคนดี คนเก่ง ไม่ใช่แบบของราชการไทยที่มีการส่งเสริมให้อุปถัมภ์คนเลวและพวกพ้อง เร่งรัดรวมหัวกันตั้งคนที่หาผลประโยชน์ให้ตนเองและหมู่คณะขึ้นดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เขามีระบบการปูนบำเหน็จความชอบให้แก่คนเก่งในวงราชการ

ให้มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับคนเก่งในภาคเอกชน ไม่ใช่ทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ปล่อยให้ตามยถากรรมอย่างที่กำลังเกิดขึ้นในราชการพลเรือนไทย **การปฏิรูปคนในราชการไทยจึงต้องเน้นที่การเลือก “ผู้นำ” รู้จักใช้ “คนเก่ง” และดูแลทะนุถนอมเขาไว้ให้ดี**

๕. การเพิ่มผลผลิต เขามีการฟังเสียงเรื่องคนในราชการต้องทำงานหนัก ทำงานแบบเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ผู้ที่ “เข้าขาม เย็นขาม” หรือเสื่อมคุณภาพเขาจะเชิญให้ออกจากราชการไปทำมาหากินอาชีพอื่น เขามีวิธีการปลูกฝัง จูงใจ ส่งเสริม และบีบบังคับให้คน

ในราชการของเขา ทำงานแบบ “พึ่งตนเอง” คือทำงานก้าวหน้าด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง ทำงานหนักเพื่อความก้าวหน้าของตน ไม่ใช่ใช้ระบบ พึ่ง “นาย” พึ่ง “เมีย” พึ่ง “พ่อตา-แม่ยาย” พึ่ง “อิทธิพล” พึ่ง “นักการเมือง” พึ่ง “สี” ตลอดจนถึงต้นไม้ ศาลพระภูมิ เจ้าภูเขาเลากาต่าง ๆ แบบของราชการไทยเรา เขาพัฒนาส่งเสริมให้คนกล้าคิด กล้าทำ กล้ามีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ให้รู้จักใช้ปัญญาคิดค้นที่มาของปัญหา แล้วหาทางแก้ปัญหามาโดยการขุดต้นตอของปัญหา หากยังแก้ไม่ต้นตอไม่ได้ทันที เขาก็สอนคนให้รู้จักแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ มิใช่แก้ปัญหามาแบบ “เกาไม่ถูกที่คัน” หรือ แก้กันที่ปัญหาเปลือก ปัญหากระพี้แบบราชการไทย **ท่าอย่างไรเราจึงจะสามารถปฏิรูปคนในราชการให้รู้จักมันใจในตนเอง พึ่งตนเองและคิดป้องกันปัญหาแทนการทำงานแบบแก้ปัญหเฉพาะหน้าหรือทำงานแบบลัทธิโรยหน้า**

๖. การดูแลกำลังคนในราชการ ยักษ์ทั้งหลายก่อนที่จะเป็นยักษ์นั้น เขาเอาใจใส่ดูแลปรับปรุงพัฒนากำลังคนในราชการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เขาให้เกียรติแก่อาชีพการรับราชการ มีการจัดรายได้และสวัสดิการไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาชีพอื่น ๆ ในสังคม ยกย่องให้เกียรติเพื่อให้ข้าราชการของเขาเกิดความภาคภูมิใจ จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้น่าทำงานและให้หลักประกันในอนาคตต่อตนเองและครอบครัวอย่างมั่นคงควบคุมดูแลให้ข้าราชการอยู่ในระเบียบวินัยและมีจริยธรรมอันดี มีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม และปรับปรุงกฎระเบียบวิธีการทำงาน ให้กระฉับกระเฉงและทันสมัย ไม่ใช่กดขี่ดูถูกดูแคลนอย่างที่มีอิทธิพลบางคนในเมืองไทยกำลังทำกับข้าราชการในปัจจุบัน ไม่ใช่ปล่อยให้เงินเดือนข้าราชการต่ำต้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ ในสังคม จนต่ำกว่าค่าจ้างของกรรมกรไร้ฝีมืออย่างของในราชการไทย ไม่ใช่ปล่อยให้ใช้ระบบมือใครยาวสาวได้สาวเอาอย่างที่คนบางกลุ่มบางพวกกำลังทำกันอยู่ในราชการ เพื่อให้กลุ่มของตนเองได้รับเงินเดือนสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างไม่เป็นธรรม คำถามมีอยู่ว่า **ท่าอย่างไรรัฐบาลจึงจะตระหนักและเข้าใจว่ากำลังคนที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองดูแลอย่างเสมอภาคและเสมอภาค มิใช่ทำแต่เพียงการเขียนแถลงการไว้ในนโยบายเท่านั้น**

จุดสำคัญทั้ง ๖ ประการ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลในการปฏิรูปคนดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งของตัวอย่างการปฏิรูปคนในราชการพลเรือนเท่านั้น ยังมีรายละเอียดและเรื่องอีกมากที่จะต้องพูดกันต่อไปถ้าจะลงมือปฏิบัติกันอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากเวลาและเนื้อที่จำกัด ผู้เขียนจึงเสนอแต่เพียงประเด็นสำคัญเท่านั้น เพื่อเป็นที่ระลึกในวันข้าราชการพลเรือนปีนี้ ซึ่งถ้ามีโอกาสก็จะได้นำเสนอ กลยุทธ์การแก้ปัญห องค์กรในการแก้ปัญห ตลอดจนระบบและระเบียบที่จะต้องแก้ไขในเรื่องเหล่านี้ มาให้พิจารณาในวารสารข้าราชการฉบับต่อไป

วันข้าราชการพลเรือน

ดร.บุญร่วม นภาโชติ*

“๑ เมษายน วันข้าราชการพลเรือน” ได้เวียนมาบรรจบอีกครั้งหนึ่ง ในปี ๒๕๒๘ นี้จะมีการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนขึ้นเช่นเดียวกับที่ได้เคยจัดมาทุกปี โดยส่วนราชการต่าง ๆ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อให้มีการระลึกถึงวันข้าราชการพลเรือนซึ่งถือกันว่ามีความสำคัญและมีความหมายแก่ข้าราชการพลเรือนโดยทั่วไป จึงได้มีการนำผลงานของข้าราชการพลเรือนมาเผยแพร่ให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบ รวมทั้งมีการให้บริการด้านอนามัยแก่ประชาชนผู้มาชมงานอีกด้วย การจัดงานวันข้าราชการพลเรือน ปี ๒๕๒๘ นี้ จะจัดระหว่างวันที่ ๑-๓ เมษายน โดยกิจกรรมในส่วนกลางส่วนใหญ่จะจัดขึ้น ณ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว และโรงพยาบาลสงฆ์ ในส่วนภูมิภาคจะจัดกิจกรรมเช่นเดียวกับส่วนกลาง แต่จะมีการปรับให้เหมาะสมตามความสะดวกของแต่ละจังหวัด เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความเป็นมาของวันข้าราชการพลเรือน วัตถุประสงค์ การจัดงานในรอบปีที่ผ่านมาและการจัดงานในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นอย่างไรนั้น จึงขอถือโอกาสนี้มาเล่าสู่ให้เพื่อนข้าราชการและประชาชนฟังเป็นการเกริ่นให้ทราบกันโดยทั่วไป

ความเป็นมา

ย้อนหลังกลับไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นปีที่องค์การกลางบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ของรัฐ และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการพลเรือนได้หารือกันที่จะให้มีการจัดงานเนื่องในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีแห่งการใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ในที่สุดจึงได้ร่วมกันจัดงาน “สัปดาห์การบริหารงานบุคคล” ขึ้นในระหว่างวันที่ ๑-๘ เมษายน จากการจัดงานดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่องค์การกลางบริหาร

งานบุคคลต่าง ๆ ของรัฐและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการพลเรือนได้เห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะมีวันข้าราชการพลเรือนขึ้นมา และควรถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็น “วันข้าราชการพลเรือน” เหตุผลที่ถือเอาวันนี้ก็เพราะเป็นวันที่ได้มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพุทธศักราช ๒๔๗๑ นอกจากเหตุผลดังกล่าวนี้แล้ว การถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็น “วันข้าราชการพลเรือน” ยังเป็นเครื่องแสดงถึงกตเวทิตาคุณสำนึกในพระมหา-

* เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานบุคคล กองวิชาการ สำนักงาน ก.พ.

กรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ในพระมหาจักรีบรมราชวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงวางรากฐานระเบียบข้าราชการพลเรือนไทยสมัยใหม่ขึ้นมา

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนนั้น ได้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกันมาทุกปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นปีแรกของการจัดงาน มาจนถึงในปัจจุบันนี้ แนวปฏิบัติในการจัดงานแต่ละปีที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้ร่วมกันจัดขึ้นนั้น ได้ยึดถือเอาวัตถุประสงค์ในการจัดงานเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้เพื่อนข้าราชการและท่านผู้อ่านได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของการจัดงานวันข้าราชการพลเรือน จึงขอนำมาเล่าสู่ให้ฟังดังนี้

ข้อ ๑ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจถึงบทบาท และหน้าที่ของข้าราชการในการเป็นผู้ให้บริการ เสียสละและอุทิศเวลาเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ข้อ ๒ เพื่อให้ข้าราชการได้ตระหนักถึงเกียรติหน้าที่ สามัคคี ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของข้าราชการ อันจะเปลี่ยนภาพพจน์ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อข้าราชการให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อ ๓ เพื่อเผยแพร่ผลงานใหม่ ๆ ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน

ข้อ ๔ เพื่อยกย่องส่งเสริมข้าราชการที่มีความประพฤติ และผลการปฏิบัติงานดีเด่น รวมถึงการเผยแพร่เกียรติคุณของข้าราชการดีเด่นให้ปรากฏ อันจะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับข้าราชการกระทำความดีตลอดไป

ข้อ ๕ ให้วันข้าราชการพลเรือนเป็นวันที่มีความหมายอยู่ในความทรงจำและเป็นที่ยอมรับของข้าราชการและประชาชนทั่วไป

วันข้าราชการพลเรือนในรอบปีที่ผ่านมา

การกำหนดวัตถุประสงค์ ๕ ข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นการกำหนดกรอบในการดำเนินงานเท่านั้น ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว จะมีการกำหนดเป้าหมายของการจัดงานแต่ละปีไว้ด้วย ซึ่งในการกำหนดเป้าหมายนี้จะคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลในช่วงของการจัดงานแต่ละปีเป็นสำคัญ ที่ต้องให้มีการกำหนดเป้าหมายขึ้นมาในแต่ละปีนั้น ก็เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐแต่ละปี และยังเป็นการแสดงให้ประชาชนได้เห็นทิศทางของการจัดงานที่ชัดเจน รวมถึงตลอดถึงการแสดงออกเพื่อให้ประชาชนได้เห็นว่าการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนเป็นกลไกและกำลังสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลต่อประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งได้แก่การอยู่ดีกินดีของประชาชนโดยทั่วไปและประเทศชาติที่ได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม เป้าหมายของการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนที่จะขอนำมาขยายเล่าสู่ให้ฟังนี้จะเริ่มตั้งแต่ปีแรกของการจัดงาน คือปี พ.ศ. ๒๕๒๒ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป้าหมายของการจัดงาน ได้เน้นเรื่อง “บทบาทหน้าที่ขององค์การกลางบริหารงานบุคคลในราชการพลเรือน” ซึ่งเป็นปีครบรอบ ๕๐ ปี แห่งการใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ในปีนี้จึงเน้นเรื่องการเผยแพร่บทบาทและหน้าที่ขององค์การบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ของรัฐให้แพร่หลาย ประกอบกับวันจัดงานตรงกับวันบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับแรก คือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ เพื่อให้การจัดงานในปีนี้ได้แสดงถึงกตเวทิตาคุณ และแสดงถึงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ในพระมหาจักรีบรมราชวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงวางรากฐานระเบียบข้าราชการพลเรือนไทยสมัยใหม่ จึงเห็นสมควรที่จะได้นำเอาผลงานบทบาทและหน้าที่ขององค์การกลางบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ของรัฐมาเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนโดยทั่วไปได้เข้าใจ

ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป้าหมายของการจัดงานได้เน้นเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยของข้าราชการพลเรือน” ที่ต้องเน้นในเรื่องนี้ก็เพราะรัฐบาลสมัยนั้นให้ความสนใจเรื่องการรักษาวินัยของข้าราชการพลเรือนมาก เพราะการประพฤติผิดโดยการทุจริตต่อหน้าที่ราชการของข้าราชการพลเรือนนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาใหญ่ในการทำลายประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และยังสร้างภาพพจน์ที่ไม่ดีของข้าราชการต่อประชาชนด้วย จึงเป็นการเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่วันข้าราชการพลเรือนในปีนี้จะได้นำเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยของข้าราชการพลเรือน” มาเผยแพร่และสนับสนุนให้มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการอย่างจริงจัง

ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป้าหมายของการจัดงานได้เน้นในเรื่อง การเสริมสร้างจริยธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน โดยมีคำขวัญว่า “เกียรติ หน้าที่ สามัคคี

ชื่อสัตย์ เป็นคุณสมบัติของข้าราชการ” ปีนี้ได้เน้นการจัดงานโดยมีเป้าหมายที่ต่อเนื่องจากปีก่อน ด้วยการมุ่งส่งเสริมให้ข้าราชการพลเรือนยึดมั่นในเรื่องของจริยธรรมเป็นประการสำคัญ และรณรงค์ให้ข้าราชการพลเรือนยึดมั่นในคำขวัญว่า “เกียรติ หน้าที่ สามัคคี ชื่อสัตย์ เป็นคุณสมบัติของข้าราชการ” เพื่อให้เป็นหลักในการปฏิบัติของข้าราชการโดยทั่วไป

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป้าหมายของการจัดงานได้เน้นเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมโดยแสดงให้เห็นถึงรูปแบบและแนวในการดำเนินการที่จะช่วยเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ข้าราชการพลเรือน และการร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์” โดยที่ปีนี้เป็นปีที่รัฐบาลได้จัดงานเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์เนื่องในโอกาสมีอายุครบรอบ ๒๐๐ ปี การจัดงานวันข้าราชการพลเรือนปีนี้ นอกจากจะให้นั้นเรื่องการเสริมสร้างจริยธรรมของข้าราชการพลเรือนต่อจากปี พ.ศ. ๒๕๒๔ แล้ว ยังกำหนดให้มีกิจกรรมร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ไปด้วย โดยให้มีกิจกรรมที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจในการบริหารราชการของพระมหากษัตริย์ในมหาจักรีบรมราชวงศ์ การแสดงวิวัฒนาการระบบราชการฝ่ายพลเรือน และการเผยแพร่เกียรติคุณอดีตข้าราชการดีเด่นในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พร้อม ๆ กันไปด้วย

ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป้าหมายของการจัดงานได้เน้นเรื่อง “ข้าราชการกับการพัฒนาชนบท” การจัดงานปีนี้นับว่าสอดคล้องกับนโยบายในเรื่องการพัฒนาชนบท เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทให้พออยู่พอกิน และมีการให้บริการพื้นฐานขั้นต่ำอย่างทั่วถึง

ในปีนี้คณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนได้ประเมินผลและทบทวนการจัดงานในรอบปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าข้าราชการและประชาชนได้ให้ความสนใจพอสมควร แต่ผู้รับผิดชอบในการจัดงานยังกระจายไม่ทั่วถึง เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ ได้

มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันข้าราชการพลเรือนมากขึ้น จึงได้เสนอโครงการวันข้าราชการพลเรือนปี ๒๕๒๖ ให้รัฐบาลพิจารณาองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนในลักษณะถาวร และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ตั้ง "คณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนปี ๒๕๒๖" ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๖ ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ ปลัดกระทรวงทุกกระทรวง ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เป้าหมายของการจัดงานได้เน้นเรื่อง "ข้าราชการกับการพัฒนาอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน" เป็นปีแรกที่ มีคณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๖ ตั้งขึ้นมาร่วมกันจัดงานวันข้าราชการพลเรือน โดยมีสำนักงาน ก.พ. เป็นผู้ประสานงาน ในการดำเนินงาน

ของปี ๒๕๒๗ ได้มีการกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ ขึ้นมาร่วมกันรับผิดชอบ ๘ คณะดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการด้านนิทรรศการ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธานร่วมกับปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน

๒. คณะอนุกรรมการด้านการเงิน ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน

๓. คณะอนุกรรมการคัดเลือกข้าราชการดีเด่น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

๔. คณะอนุกรรมการด้านกิจกรรมในภูมิภาค ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน

๕. อนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์-เผยแพร่ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นประธาน

๖. อนุกรรมการด้านการแสดงและดนตรี อธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธาน

๗. อนุกรรมการด้านการกีฬา อธิบดีกรมพลศึกษา เป็นประธาน

๘. คณะอนุกรรมการด้านปาฐกถา อภิปรายสัมมนา เลขาธิการ ก.พ. เป็นประธาน

การที่กำหนดเป้าหมายของการจัดงานดังกล่าวในปี ๒๕๒๗ นั้น เพราะคณะกรรมการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้การจัดงานปี นี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทของรัฐบาลซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญส่วนหนึ่งในนโยบายการพัฒนาชนบทแห่งชาติ

สำหรับกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้น ได้มีการกำหนดขึ้นมาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของปีและวัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมใหญ่ ๓ กลุ่มด้วยกัน คือ กิจกรรมด้านพิธีการ กิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม ซึ่งการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนปีนี้ได้กระทำพร้อมกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในส่วนภูมิภาคนั้นได้จัดให้มีขึ้นทุกจังหวัดตามความเหมาะสมของจังหวัดนั้น ๆ

วันข้าราชการพลเรือน ปี ๒๕๒๔

เป้าหมายของการจัดงานปีนี้ได้นั้นในเรื่อง "ข้าราชการกับการให้บริการสาธารณสุขและการส่งเสริมค่านิยมไทย" ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการให้บริการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน และการส่งเสริมค่านิยมไทย ประกอบกับปี ๒๕๒๗ ที่ผ่านมาเป็นปีสาธารณสุขมูลฐาน คณะกรรมการจัดงานจึงเห็นควรให้มีการเผยแพร่ผลงานและให้บริการด้านสาธารณสุขขึ้นในวันข้าราชการพลเรือน ปี ๒๕๒๔ พร้อม ๆ กันกับการส่งเสริมค่านิยมไทย

สำหรับแนวดำเนินงานของปี ๒๕๒๔ นั้น จะคล้ายกับปี ๒๕๒๗ คือจะมีการหมุนเวียนให้ส่วนราชการต่าง ๆ เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ในปีนี้กระทรวงสาธารณสุขรับเป็นเจ้าภาพคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ ที่จะมาร่วมกันรับผิดชอบในกิจกรรมที่จะจัดให้มีขึ้นนั้นมี ๔ คณะอนุกรรมการเช่นเดียวกับปี ๒๕๒๗ เพียงเปลี่ยนแปลงประธานอนุกรรมการด้านนิทรรศการ โดยกำหนดให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานของคณะอนุกรรมการด้านนี้

กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดงานจะแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. กิจกรรมด้านพิธีการ เป็นกิจกรรมที่เน้นด้านการพัฒนาจิตใจเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเผยแพร่พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สัมไมทนิยภดา ของสมเด็จพระสังฆราช การแสดงปาฐกถาธรรม โดยจะเผยแพร่กิจกรรมดังกล่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ในปีนี้จะมีพิธีการทำบุญตักบาตรและการแจกใบประกาศเกียรติคุณแก่ข้าราชการพลเรือนดีเด่น โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ซึ่งจะทำพิธี ณ โรงพยาบาลสงฆ์ สำหรับการแจกใบประกาศเกียรติคุณแก่ข้าราชการพลเรือนดีเด่นนั้นจะกระทำทั้งในส่วนกลางและจังหวัดต่าง ๆ

๒. กิจกรรมหลัก เป็นกิจกรรมที่เน้นด้านการให้บริการสาธารณสุข และการส่งเสริมค่านิยมไทย ซึ่งปีนี้จะจัดที่เซ็นทรัลพลาซ่า โดยจะมีการเผยแพร่ผลงานของข้าราชการพลเรือนที่ผ่านมา และการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้ชมงานทั่วไป นอกจากนี้ยังจัดให้มีการปาฐกถา อภิปราย และสัมมนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในวันที่ ๑ เมษายน จะมีการปาฐกถาเรื่องข้าราชการพลเรือนในรัชกาลที่ ๗ วันที่ ๒ เมษายน ปาฐกถาเรื่องข้าราชการกับงานบริการสาธารณสุข และอภิปรายเรื่องการพัฒนาสาธารณสุขปัจจุบัน และอนาคต วันที่ ๓ เมษายน จะมีการปาฐกถาเรื่องระบบราชการกับการนิยามไทย

๓. กิจกรรมเสริม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจผู้มาชมงาน และช่วยให้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแข่งขันกีฬา การแสดงและดนตรี การแสดงนั้นจัดให้มีรายการศรีสุชนาฏกรรม รอบพิเศษขึ้น ณ โรงละครแห่งชาติ ส่วนดนตรีจะจัดให้มีในกรมประชาสัมพันธ์

๔. กิจกรรมใหม่ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนโครงการสันตนาการแก่ข้าราชการพลเรือนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนภูมิภาคได้มีการประสานงานกับทางจังหวัดให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์สันตนาการขึ้นโดยจัดเป็นสวนสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนและข้าราชการได้ใช้ประโยชน์ในการออกกำลังกายในเวลาว่าง วิธีการจัดสวนดังกล่าวจะพิจารณาตัดแปลงหรือปรับปรุงสถานที่หรือสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละจังหวัด และคำนึงถึงความประหยัดเป็นสำคัญ

นกที่ตื่นแต่เช้า จะจับพบนอนได้ก่อน

แนะนำ

แพทย์ดีเด่น

ในชนบท

วารสารข้าราชการฉบับพิเศษวันข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๘ ขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักกับแพทย์ท่านหนึ่ง ที่ได้อุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของชาวชนบท และประสบความสำเร็จในการวางรากฐานด้านสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน จนกระทั่งได้รับเลือกจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ให้เป็น แพทย์ดีเด่นชนบท ประจำปี ๒๕๒๗ ซึ่งเป็นบำเหน็จจากรางวัลอันมีเกียรติยิ่ง สำหรับแพทย์ที่ปฏิบัติงานในท้องที่ทุรกันดาร นับเป็นแพทย์ดีเด่นในชนบทคนที่ ๑๑ ตั้งแต่ที่ได้มีการคัดเลือก ใน พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา และเป็นแพทย์ดีเด่นในชนบทคนที่ ๔ ของชาวโคราชที่ได้รับรางวัลนี้ ท่านผู้นี้คือ นายแพทย์สำเริง แทองกระโทก หรือ หมอแพทองของชาวอำเภอสูงเนิน ปัจจุบันท่านเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สังคมไทยได้ตั้งความหวังและปรารถนาอย่างยิ่งที่จะได้เห็นชาวชนบทได้มีโอกาสทางการศึกษา

ทัดเทียมกับคนในเมือง แล้วนำความรู้ที่นั่นกลับมาช่วยชาวชนบท เพราะในปัจจุบันมีเพียง ๑% ของลูกชาวไร่ชาวนาเท่านั้นที่ได้มีโอกาสศึกษาถึงขั้นมหาวิทยาลัย และ ๐.๑ - ๐.๕% ของลูกชาวไร่ชาวนาเท่านั้นที่จะได้เป็นแพทย์ นายแพทย์สำเริงฯ จึงนับว่าเป็นชาวชนบทคนหนึ่งที่ทำให้ความหวังนั้นบรรลุผลขึ้นมา แต่เบื้องหลังความสำเร็จของนายแพทย์สำเริงฯ นั้น ท่านทราบหรือไม่ว่า นายแพทย์สำเริงฯ ต้องต่อสู้กับความยากลำบากมาอย่างไม่ย่อท้อ ต้องทำงานเพื่อแลกกับเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน เมื่อเรียนจบเป็นแพทย์ ก็ได้นำความรู้ความสามารถและแรงกายแรงใจอุทิศให้ชาวชนบทอย่างไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตัว ในช่วง ๕ ปี ของการรับราชการเป็นแพทย์ นายแพทย์สำเริงฯ เป็นทั้งหมอ นักพัฒนา และนักต่อสู้มาตลอด

วารสารขอเชิญท่านผู้อ่านได้พบกับผลงานดีเด่นของนายแพทย์สำเริงฯ ได้ดังต่อไปนี้

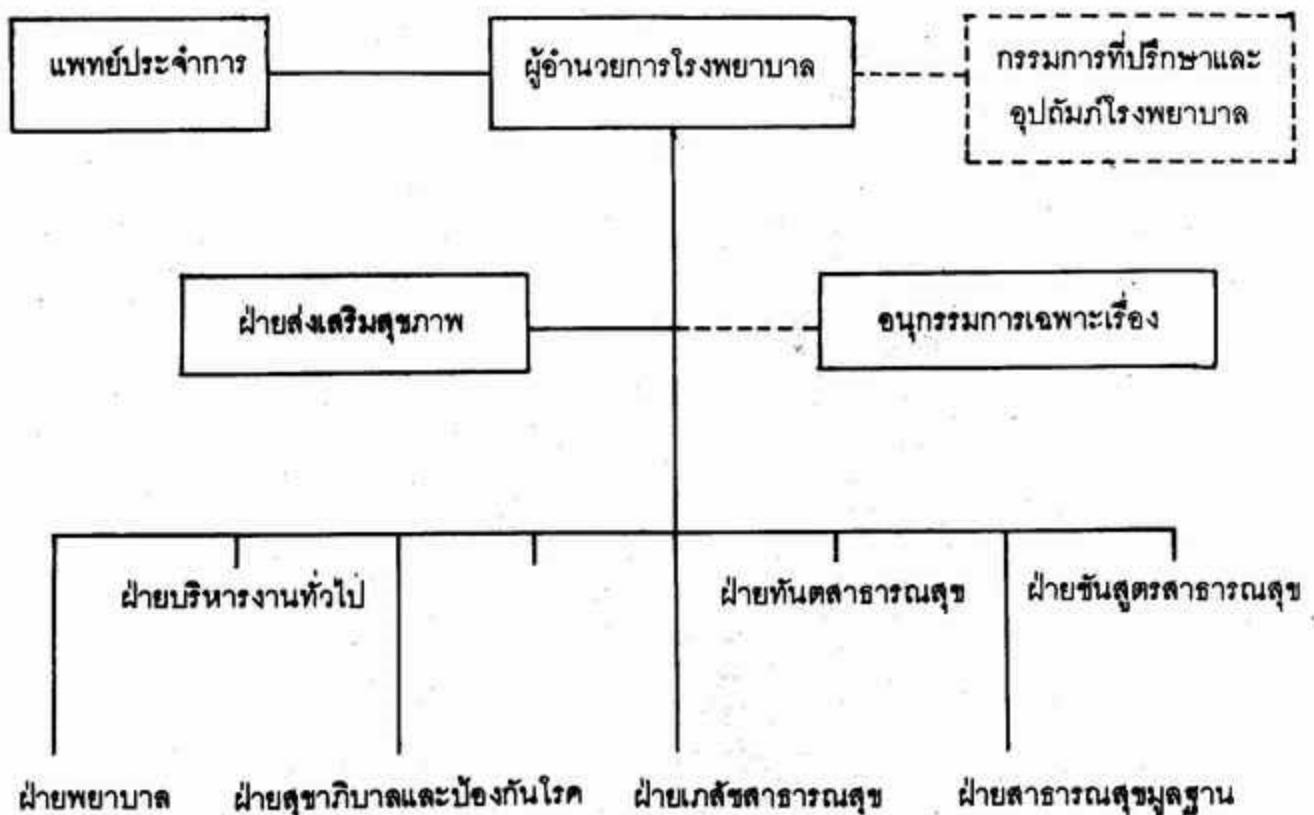
การบริหารโรงพยาบาล

ช่วงเริ่มแรกที่มาเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลสูงเนิน นายแพทย์สำเร็จฯ และผู้ร่วมงานได้ร่วมกันบุกเบิกและสร้างระบบบริหารโรงพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ โดยถือว่า เมื่อมีการบริหารงานที่ดีแล้ว ก็เท่ากับว่ามีพหุหน้าที่สมบูรณ์ และสามารถนำไปสู่จุดหมายได้อย่างราบรื่น ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น ๔ ฝ่าย (เดิมโรงพยาบาลชุมชนทั่วไปมี ๔ ฝ่าย) เพื่อให้เกิดการกระจายงานและเกิดความคล่องตัวในการให้บริการแก่ประชาชน และเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงได้ตั้งกรมการบริหารโรงพยาบาล โดยให้มีตัวแทนจากแพทย์ หัวหน้าฝ่าย เจ้าหน้าที่

คนงานและพนักงานผู้ช่วย เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนอย่างเท่าเทียมกันในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขและพัฒนาเรื่องต่าง ๆ

นอกจากนี้ก็ได้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งมูลนิธิโรงพยาบาลสูงเนิน เพื่อนำดอกผลมาช่วยเหลือผู้ยากจนและพัฒนาหมู่บ้าน จัดระบบศูนย์ข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาล โดยนำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ผลิตน้ำเกลือของโรงพยาบาลขึ้นใช้เอง ตั้งร้านค้าสวัสดิการ และให้มีการอบรมทรัพย์สินสำหรับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ให้มีการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสุกร ในบริเวณโรงพยาบาล เพื่อบริโภคและเพิ่มรายได้ให้แก่โรงพยาบาล

โครงสร้างที่ปรับปรุง

การบริการสาธารณสุข

ในโรงพยาบาล

นอกเหนือจากการริเริ่มปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารงานของโรงพยาบาลแล้ว นายแพทย์สำเร็จฯ ได้ดำริว่า ลำพังความพร้อมทางด้านการบริหารและกำลังคนอย่างเดียวยังไม่อาจสนองความต้องการด้านการรักษาพยาบาลของประชาชนได้อย่างแท้จริง หากแต่จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเพียงพอด้วย แต่ข้อจำกัดสำคัญก็คือ ปัญหางบประมาณของรัฐไม่เพียงพอ ดังนั้น นายแพทย์สำเร็จฯ จึงได้ประสานงานกับพ่อค้าประชาชน เพื่อให้มาร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงพยาบาล และก็ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะนอกจากผู้สนับสนุนจะให้ความช่วยเหลือด้วยความตั้งใจจริงแล้ว ก็ยังให้เพราะพอใจในผลงาน และความเสียสละของนายแพทย์สำเร็จฯ ด้วยเช่นกัน

จากการสนับสนุนทางการเงินของผู้มีจิตศรัทธา ทำให้โรงพยาบาลสูงเนิน สามารถขยายขนาดตัวโรงพยาบาล จากเดิม ขนาด 10 เตียง มาเป็นโรงพยาบาล

ขนาด 30 และ 60 เตียงได้ตามลำดับ และทำให้โรงพยาบาลสามารถ ให้บริการแก่ผู้ป่วยได้มากขึ้น กล่าวคือ จากการให้บริการผู้ป่วยนอกจำนวน ๒๒,๓๖๖ คน ในพ.ศ. ๒๕๒๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๔๗,๗๘๗ คน และ ๕๔,๓๗๙ คน ในพ.ศ. ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๗ ตามลำดับ จำนวนผู้ป่วยในก็ได้เพิ่มขึ้นจาก ๒,๐๖๐ คน ในพ.ศ. ๒๕๒๒ มาเป็น ๕,๕๘๕ คน และ ๕,๗๑๐ คน ในพ.ศ. ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๗ ตามลำดับ

นอกโรงพยาบาล

ด้วยความคิดที่ว่า การให้การรักษาพยาบาลแต่เฉพาะในโรงพยาบาลนั้น เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ถ้าแพทย์มัวแต่ตั้งหน้ารักษาโรคที่โรงพยาบาลอย่างเดียว คนไข้ก็จะไป ๆ มา ๆ ไม่รู้จักจบสิ้น ไม่รู้จักป้องกันแก้ไขตนเองแม้แต่โรคสามัญพื้นฐาน นายแพทย์สำเร็จฯ และผู้ร่วมงานจึงได้ริเริ่มออกไปให้บริการด้านการป้องกันส่งเสริมสุขภาพพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขตามหมู่บ้านและชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ รู้จักป้องกันและแก้ไข

ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับงานสาธารณสุขมูลฐาน คือ **สาธารณสุขของชาวบ้าน โภชนาชาวบ้าน และเพื่อชาวบ้าน** ผลการดำเนินงานด้านบริการสาธารณสุขในชุมชนที่สำคัญ ๆ ที่นายแพทย์สำเร็จฯ ได้ดำเนินการไว้มีดังนี้คือ

๑. **การจัดตั้งสหกรณ์ยา** เนื่องจากเท่าที่ผ่านมาตามหมู่บ้านมีร้านขายยามากมาย และขายกันอย่างเสรี นายแพทย์สำเร็จฯ จึงเห็นว่าชาวบ้านน่าจะให้มีแหล่งจำหน่ายยาในหมู่บ้านที่มีคุณภาพและถูกต้องไว้บริโภค โดยกระทำในรูปสหกรณ์ยาซึ่งจะให้ชาวบ้านบริหารงานกันเอง วิธีการก็คือ ชาวบ้านจะรวมหุ้นกันแล้วนำเงินที่รวบรวมได้ไปซื้อยา มอบหมายให้มีผู้จำหน่ายยา เงินที่ขายได้ก็จะนำไปหมุนเวียนซื้อยาต่อไป มีการประชุมสมาชิกสหกรณ์ยาเป็นระยะ ๆ โรงพยาบาลสูงเนินจึงได้ร่วมกับสาธารณสุขอำเภอตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดตั้งสหกรณ์ยาตามหมู่บ้าน โดยเข้าไปช่วยอบรมชาวบ้านให้รู้จักการดำเนินงานสหกรณ์ยา วิธีการใช้ยา

ผลปรากฏว่าประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จำนวนคนไข้ที่ไปพบแพทย์เพื่อให้รักษาโรคที่มีอาการเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ลดลง เพราะชาวบ้านหันไปใช้บริการจากสหกรณ์ยาแทน สหกรณ์ยาเป็นที่ต้องการมากขึ้นและได้เพิ่มจำนวนจาก ๖ แห่ง ในพ.ศ. ๒๕๒๒ มาเป็น ๘๗ แห่ง ในพ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งครบทุกหมู่บ้านของอำเภอสูงเนิน สำหรับกองทุนสหกรณ์ยานั้น นายแพทย์สำเร็จฯ ก็ได้ประสานงาน และเชิญชวนให้ผู้มีจิตศรัทธาได้ให้การสนับสนุน จนได้รับเงินกองทุนช่วยเหลือสหกรณ์ยาทั่วประเทศ จำนวนถึง ๒๐ ล้านบาท

๒. **การจัดหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่** ไปยังหมู่บ้านไกล ๆ และทุรกันดาร เพื่อให้การรักษา แยกแยะความรู้ ติดตามและนิเทศงานของผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และสหกรณ์ยา รวมปีละ ๑๐๐ กว่าครั้ง

ทั้งนี้ นายแพทย์สำเร็จฯ เห็นว่าการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะ

จะเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านได้รู้จักรักษาระวังป้องกันตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเห็นว่าความเคยชินที่ไม่ถูกต้องในวิถีชีวิตของชาวชนบทจะต้องแก้ไขอย่างค่อยเป็นค่อยไป การเข้าไปเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยตามหมู่บ้าน จึงต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการตอกย้ำให้ชาวบ้านรู้ว่าอะไรดีไม่ดี “ผมเคยนะครับ มีผู้หญิงมาคลอดที่โรงพยาบาล เราก็บอกอย่าเพิ่งเอาอาหารบ้อน ให้กินแต่นมกับน้ำก่อน ย้ายเขาก็มาเองเลย และบอกว่ากูบ้อนข้าวเหนียวมิ่งตั้งแต่เล็กจนโต กูบเห็นมิ่งตาย ผู้หญิงคนนั้นเชื่อยาย ผลปรากฏว่าเด็กตาย เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามเข้าไปคุยกับชาวบ้านกับครอบครัวให้มากที่สุด” นายแพทย์สำเร็จฯ กล่าวยกตัวอย่าง

๓. การดูแลผู้สูงอายุ นายแพทย์สำเร็จฯ ตระหนักว่า คนชราชาวบ้านตามชนบทมีมากมาย อายุ ๖๐ ปี ๗๐ ปี ก็ยังทำงาน ถ้าเป็นข้าราชการอายุ ๖๐ ปีก็ปลดเกษียณได้รับบำเหน็จบำนาญ เจ็บไข้ได้ป่วยก็มีคนดูแล เบิกเงินได้ แต่คนชรานอกเจ็บป่วยต้องเสียเงิน ดังนั้นควรคำนึงเสมอว่าเงินภาษีอากรส่วนใหญ่มาจากคนชนบทที่ทำงานจนแก่เฒ่า บางครั้งก็ไม่ได้หยุดเพราะกลัวไม่มีเงินใช้ นายแพทย์สำเร็จฯ จึงได้ตั้งโครงการรักษาคนชราในหมู่บ้านโดยไม่ได้คิด

ค่าบริการ เข้าไปตรวจสุขภาพคนชราทุกวันพระ ตามวัดซึ่งมีคนชราไปชุมนุมทำบุญเป็นจำนวนมาก

๔. การตั้งศูนย์สาธิตและสนับสนุนการสุขภาพในหมู่บ้าน นายแพทย์สำเร็จฯ ได้วางโครงการที่จะให้ชาวบ้านอำเภอสูงเนิน มีอ่างบรรจุน้ำดื่มอย่างเพียงพอและมีลิ้นจี่ครบ ๑๐๐% ในพ.ศ. ๒๕๒๙ เพื่อป้องกันโรคท้องร่วง โดยตั้งเป้าหมายว่า ทุกคนจะต้องมีน้ำดื่มอย่างเพียงพอตลอดปี ๒ ลิตร/คน/วัน ในกรณีนี้ ได้จัดตั้งศูนย์สาธิตการปั้นโอ่งและปั้นลิ้นจี่ขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านได้มาฝึกปั้น ปัจจุบันนี้ชาวบ้านได้ให้ความสนใจมารับการฝึกเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านคนใดไม่มีเงินที่จะปั้นโอ่งปั้นลิ้นจี่ไว้ในครัวเรือน ทางโรงพยาบาลก็จะออกเงินทุนให้ก่อน แล้วค่อยผ่อนส่งทีหลัง

๕. การตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก เนื่องจากในระหว่างฤดูกาลทำนา ชาวชนบทต้องใช้กำลังแรงงานเป็นจำนวนมาก ทำให้หญิงบางคนไม่สามารถเลี้ยงดูลูกเล็ก ๆ ได้ตลอดเวลา การปล่อยปละละเลยทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยต่อเด็ก นายแพทย์สำเร็จฯ จึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กขึ้นในบริเวณโรงพยาบาลเพื่อรับเลี้ยงเด็กที่พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู หรือที่ถูกพ่อแม่ทิ้งไว้ที่โรงพยาบาล โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์จากประชาชนที่มีจิตศรัทธา

การพัฒนาชุมชน

๑. การริเริ่ม จปฐ.

นายแพทย์สำเร็จฯ เห็นว่าปัญหาของชาวชนบทนั้นเกี่ยวพันกันเป็นวัฏจักร คือ **จน** ความขาดแคลน **เจ็บ** ความเจ็บไข้ได้ป่วย และ **ล่อง** ความไม่รู้ ชาวชนบทจะอยู่ดีมีสุขอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อมีการแก้ไขปัญหาลเหล่านั้นไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาประเทศในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ก็เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การแก้ปัญหาสาธารณสุขอย่างเดียว ไม่อาจทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะประสานงานกันระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็ยังไม่มีรูปธรรมชัดเจนว่าจะประสานงานกันอย่างไร จะทำงานของใครก่อน และชาวบ้านก็ไม่ทราบว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร นายแพทย์สำเร็จฯ จึงได้ริเริ่มนำแนวคิดเรื่อง “**ความจำเป็นพื้นฐาน - จปฐ.** หรือ **Basic Minimum Needs for All**” เข้ามาเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนา

ความจำเป็นพื้นฐาน คือ ความจำเป็นที่หมู่บ้านในชนบทของไทย ควรจะมีหรือควรจะเป็น เพื่อที่จะ

เป็นเกณฑ์วัดว่าอย่างน้อยที่สุดหมู่บ้านในชนบทควร จะมีความจำเป็นพื้นฐานเหล่านี้ เพื่อพวกเขาจะได้ อยู่อย่างปกติสุขพอสมควรตามช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

จปฐ. เริ่มจากสศช. ได้ร่วมกับนักวิชาการจาก กระทรวงต่าง ๆ ศึกษา วิเคราะห์และตั้งเป้าหมาย ว่าความจำเป็นพื้นฐานในชนบทไทยควรเป็นอย่างไร ซึ่งในที่สุดก็ได้มีการตั้ง จปฐ. ออกมา ๙ ประการคือ อาหาร, สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม, การมีงานทำ, การได้รับบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ (ศึกษา, สาธารณสุข ฯลฯ), ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน, ศิลป-วัฒนธรรมประเพณีและศาสนา, มีปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ, ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและ จำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เมื่อมี จปฐ. แล้ว ก็หมายถึงว่า ทุกหน่วยงานมีเป้าหมายอันเดียวกัน สำรวจข้อมูลเดียวกัน วางแผนแก้ไขปัญหาด้วยกัน ทั้งนี้ ในการสำรวจระดับมากน้อยของ จปฐ. ชาวบ้าน จะต้องร่วมเป็นผู้สำรวจด้วย ทำให้ชาวผู้ปัญหาของเขาเองว่า ยังขาด จปฐ. ข้อใด และเมื่อรู้ปัญหาแล้ว

เขาก็จะต้องร่วมมือกันเองหรือร่วมมือกับรัฐในการ
แก้ไขปัญหา

ทางจังหวัดนครราชสีมาได้สนับสนุนและให้
ความสำคัญในเรื่องนี้ ในพ.ศ. ๒๕๒๖ จึงได้จัดให้มี
โครงการโครงการพัฒนาขึ้นเป็นโครงการนำร่อง (Pilot
Project) ของโครงการพัฒนาชุมชนชนบทของทั้ง
ประเทศ โดยนำ จปฐ. ทั้ง ๙ ประการ เข้ามาเป็นเป้า
ที่จะให้ข้าราชการจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้ประสาน
งานกัน ร่วมมือกัน และให้ชาวบ้านสามารถเข้ามา
มีส่วนร่วมได้ชัดเจน ทั้งนี้ นายแพทย์สำเร็จฯ ได้เป็น
กำลังสำคัญในการดำเนินงานโครงการดังกล่าว

โครงการนำร่อง “ความจำเป็นพื้นฐาน” ทั้งใน
ส่วนพื้นที่ที่นายแพทย์สำเร็จฯ รับผิดชอบ และในส่วน
ของทั้งจังหวัดประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ WHO
ได้ยกย่องในความสำเร็จและดำริที่จะนำผลงานนี้ไปใช้
กับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ด้วย

แนวคิด จปฐ. นี้ คาดว่าจะขยายไปใช้ในการ
พัฒนาชนบททั่วประเทศ โดยจะบรรจุอยู่ในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖

๒. งานด้านอื่น ๆ

สำหรับงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ชุมชนนั้น นายแพทย์สำเร็จฯ ได้มุ่งเน้นการร่วมมือ
จากหลาย ๆ ฝ่ายในการพัฒนาชุมชน เช่น การจัด

ตั้งองค์กรเพื่อการพัฒนา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ
ระหว่างส่วนราชการด้วยกัน และระหว่างส่วนราชการ
กับภาคเอกชน โดยการตั้งองค์กรขึ้นมา ๓ ระดับ
ในระดับโรงพยาบาลคือ “กลุ่มสาธารณสุขมูลฐาน
อำเภอสูงเนิน” ระดับอำเภอคือ “กลุ่มอาสาพัฒนา
อำเภอสูงเนิน” และในระดับจังหวัดคือ “ชมรมพัฒนา-
เสวนา” นอกจากนี้ก็ได้ริเริ่มให้มีการนำดอกผลจาก
มูลนิธิโรงพยาบาลสูงเนินไปจ่ายให้แก่ข้าราชการ
ระดับตำบล หรือองค์กรชุมชนที่เสนอขอการสนับสนุน
เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้าน

ผลงานของนายแพทย์สำเร็จฯ ที่กล่าวมาข้างต้น
เป็นเพียงส่วนหนึ่งในหลาย ๆ ส่วนที่วารสารข้าราชการ
ไม่สามารถนำมาเผยแพร่ได้หมด ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่า
ตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ปฏิบัติงาน ณ โรงพยาบาล
สูงเนินนั้น นายแพทย์สำเร็จฯ ได้ทำงานหนัก ดำเนินถึง
ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ “หมอมีปัญหา
กับลูกนิดหน่อย เพราะไม่ค่อยได้อยู่ใกล้ชิดกับลูก.....
เวลาที่ลูกถามพ่อไปไหน ทำไมพ่อไม่กลับบ้านสักที...
ก็พยายามฝึกให้ลูกรู้จักอดทน...พยายามบอกลูกให้
กำลังใจลูกว่า พ่อไปทำงาน” นี่คือการพูดของ “คุณ
จารุรัตน์ แหยงกระโทก” ภรรยาของนายแพทย์สำเร็จฯ
ที่น่าจะยืนยันได้ว่า นายแพทย์สำเร็จฯ อุทิศตนเพื่อ
ประชาชนจริง ๆ

นายแพทย์สำเร็น ๗

พูด

เกิด

“ผมเป็นคนบ้านนอกแต่กำเนิดครับ ผมเกิดที่อำเภอครบุรี เดิมชื่อ “อำเภอกระโทก” จังหวัดนครราชสีมา วันที่เกิดก็ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕ ตอนนั้นก็อายุ ๓๓ ปีย่าง”

ครอบครัว

“ผมมีพี่น้องรวมแล้ว ๑๐ คน คงตกใจว่าทำไมถึงเกิด ๑๐ คน นี่ก็สะท้อนให้เห็นว่าชนบทสมัยก่อนการคุมกำเนิดแทบไม่มีเลย ปล่อยตามบุญตามกรรม คุณพ่อผมชื่อทิม คุณแม่ชื่อเอื้อ หรือ ท่านท่านาเป็นอาชีพหลักทำมาตลอด ตอนนั้นก็อายุมากแล้ว แล้วก็ผมแต่งงานกับภรรยาชื่อคุณเจริญรัตน์ ตอนนี้มีลูกชาย ๒ คน”

การศึกษา

“ตอนที่จบชั้น ป. ๔ จากโรงเรียนบ้านแซะ อำเภอครบุรี พ่อผมก็เตรียมจะเอาออก เตรียมแบ่งนาให้ทำแล้ว ก็บังเอิญเป็นเวลาเดียวกับที่ทางกระทรวงศึกษาได้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปจนถึง ป. ๗ เลขเรียนต่อที่โรงเรียนครบุรีจนจบ ป. ๗ จากนั้นก็ได้รับคำแนะนำจากครูว่าน่าจะเรียนต่อ พ่อแม่ผมเองก็ไม่รู้เรื่อง ประกอบอาชีพไป ผมก็ไปสอบเข้าเรียนต่อมัธยมที่โรงเรียนราชสีมาได้ ก็เรียนหนังสือมาจนจบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ การทำงานช่วยตัวเองระหว่างเรียน ผมก็ทำนะครับ ผมเล่าอย่างไม่อายเลยว่าเคยทำอะไรบ้าง เคยส่งหนังสือพิมพ์ ส่งเส้นก๋วยเตี๋ยว เป็นคนรับใช้ตามบ้าน ที่ขายได้ดีที่สุดคือการรับจ้างคักส้วม

แล้วก็มาสอบเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพฯ ในช่วงที่เรียนเตรียมอุดมฯ รู้สึกจะเรียนหนักมาก ผมทำงานไม่ได้เลย ก็เพียงแต่ได้รับจ้างกวาดวิชาเท่านั้นเอง งานอื่นทำไม่ได้ ตั้งใจขยันเรียนให้ทันเพื่อนฝูงเขา เด็กบ้านนอกโอกาสยากที่จะเรียนให้ทันคนอื่นเขา แม้ว่าเราจะเก่งมาจากต่างจังหวัดก็ตาม

หลังจากที่จบเตรียมอุดมฯ เมื่อปี ๒๔๗๔ ก็สอบเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ได้ แต่ในระหว่างปีเหล่านั้นผมคนหนึ่งเสียชีวิตจากโรคคอตีบ และก็มีญาติทางพ่อของผมอีกคนนั่งคิดเชื่อเป็นไข้ตาย ก็ทำให้คิดว่า อาชีพอะไรที่เราจะช่วยญาติพี่น้อง เอาใกล้ตัวเราก่อน ช่วยญาติพี่น้องกับคนชนบทจำนวนมาก ก็เลยตัดสินใจมาเรียนที่มหิดล (พ.ศ. ๒๔๗๕) ผมก็ได้ไปอยู่บ้านอาจารย์พูนพิศ (อมาตย์กุล) ก่อนที่จะได้มาอยู่หอพักแพทย์ สำหรับเรื่องค่าใช้จ่ายเรื่องอื่น ๆ ก็ได้มาโดยการกู้จากธนาคารกสิกร ซึ่งมีโครงการช่วยบัณฑิตพอดี”

การรับราชการ

“ผมเริ่มเป็นแพทย์ฝึกหัดที่โรงพยาบาลนครราชสีมาในปี 2522 จากนั้นก็มีรักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลสูงเนิน ปี ๒๕๒๓ ก็เป็นผู้อำนวยการมาจนปัจจุบัน”

ปรัชญาชีวิต

“ประการแรก ผมถือว่า ความสำเร็จของคนอยู่ที่ว่าเราคำของคนที่ถูกต้องเพียงไร คุณค่าของคนคือการที่คนเราได้ทำประโยชน์ฝากไว้กับสังคมคุณค่าของคนอยู่ที่ความมีมคดาจิตและมนุษยธรรมต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน ดังนั้น ในฐานะที่เป็นแพทย์ เห็นว่าแพทย์ควรทุ่มเทความรู้ความสามารถ หยาดเหงื่อและเวลาเพื่อความอยู่ดีมีสุขของชาวชนบทให้มากที่สุด อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อย่างน้ำเงิน แพทย์ควรประพฤติตนให้สมดังพระคำรัสของพระบิดาแห่งวงการแพทย์ที่ประทานไว้ว่า “ฉันไม่เพียงแต่สอนให้เธอเป็นหมอ แต่สอนให้เธอเป็นคนด้วย” และ “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

ประการที่สอง อุปสรรคคือชีวิต อุปสรรคคือสิ่งที่ทุกคนต้องพบ ผู้ใดพบอุปสรรคมาก ผู้นั้นจะมีคุณค่าชีวิตมาก จะมีประสบการณ์มากกว่าคนอื่น จะได้กำไรมากกว่าคนอื่น อุปสรรคสอนเราให้รู้จักคิด รู้จักเอาชนะ เราจึงไม่ควรทอดทิ้งเมื่อใดที่เราชนะอุปสรรค เมื่อนั้นแหละเราจะเกิดความรู้สึกว่าเราไม่เสียชาติเกิด ชีวิตเรามีค่า”

ความมุ่งหวังในอนาคต

“ผมเห็นว่าคนส่วนใหญ่อยู่ในชนบท มีถึงกว่า 80% ปัญหาส่วนใหญ่จึงเกิดจากชนบท ปัญหาในเมืองใหญ่ก็เกิดจากคนชนบท เช่น มีการย้ายถิ่น การหางานทำ ที่พักอาศัย เพราะฉะนั้น จึงอยากให้ปัญหาชนบทได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และมากขึ้น เพื่อประเทศชาติจะได้เจริญ อยากให้ชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่านี้ อย่างน้อยที่สุดก็ไม่น่าจะต่างไปจากเมืองใหญ่ ๆ มากนัก”

นاناتศนะ

“ความจริงชีวิตคนนั้นะครับ ธรรมชาติให้เสมอกันหมด แต่ตนเองที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ความแตกต่างทางฐานะทำให้มองแตกต่างกันได้เหมือนกัน”

“หลังจากที่ผมมาอยู่ในระบบ(ราชการ)เอง ผมแบ่งข้าราชการออกเป็น ๔ ส่วน ส่วนหนึ่งขยันตั้งใจทำงาน ส่วนที่สองทำแบบเช้าชามเย็นชาม ส่วนที่สามคือไปเรื่อย ๆ ส่วนที่สี่แย่น้อยก็คือโกงกิน หรือถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์จากข้าราชการทั้งหมด อาจแบ่งได้เป็น 25% มีเป้าหมาย 50% เรื่อย ๆ 25% แะ ถ้ามีข้าราชการส่วนที่มีเป้าหมายสัก 50% เท่านั้นผมว่าประเทศไทยไปอีกไกล”

ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ใต้บังคับบัญชา และ ผู้บังคับบัญชา : ศาสตร์และศิลป์ ของการเข้าถึงนาย

ดร. สมพร แสขชัย *

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา

ในการศึกษาวิชาบริหารหรือรัฐประศาสนศาสตร์ นอกจากจะเน้นเทคนิคการทำงานต่าง ๆ แล้ว ตำราบริหารทั่วไปจะกล่าวถึงหน้าที่การทำงานของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น โดยไม่มีการกล่าวถึงบทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ประการใด ศาสตราจารย์ ดร.ชูป กาญจนประกร ปรมาจารย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์เองได้เรียบเรียงพิมพ์แนวคำบรรยายไว้ โดยกล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ ของการบริหารราชการไทย แล้วได้กล่าวถึงผู้บังคับบัญชา ภาวะผู้นำ การควบคุม การบริหาร ฯลฯ แต่ก็มีได้กล่าวถึงผู้ใต้บังคับบัญชา^๑

ในตำราบริหารของทางตะวันตก การศึกษาในแง่ของผู้ใต้บังคับบัญชาก็มีน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่ศึกษาแต่ภาวะผู้นำ การจูงใจคน การมีอำนาจ และอิทธิพลเหนือคน การจัดทีมงาน ฯลฯ เกือบทั้งหมด โดยไม่ได้พิจารณาถึงผู้ใต้บังคับบัญชา จนดูเหมือนว่าจะไม่ให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาแต่อย่างใด ถึงแม้จะได้กล่าวกันเสมอ ๆ ว่าองค์การจะทำงานให้เกิดความสำเร็จได้ต้องมีผู้ปฏิบัติงานคือ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา^๒ แต่ถ้ามีการกล่าวถึงผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะกล่าวถึงเรื่องของจัดอัตรากำลัง staffing เป็นส่วนใหญ่ เช่น การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนา การ

^๑ ชูป กาญจนประกร, **หลักรัฐประศาสนศาสตร์**, กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, เอกสารวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับที่ ๓๕, เมษายน ๒๕๒๖.

^๒ คู่มือตัวอย่าง Madeline E. Heilman and Harvey A. Homstein, **Managing Human Forces in Organizations**, Homewood, Ill.: Richard D. Irwin, Inc., 1982; Richard M. Steers and Lyman W. Porter, **Motivation and Work Behavior**, Second Edition, International Student Edition, Tokyo: McGraw-Hill International, 1979; etc.

ประเมินผล การเลื่อน การย้าย การปลดออกจากงาน การให้ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่ถือกันต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดจะเป็นการมองในแง่ขององค์การแต่มิใช่เป็นการมองในแง่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเลย^๑ หรือถ้าเป็นการกล่าวเกี่ยวกับผู้ใต้บังคับบัญชาในแง่ของการกระจายอำนาจตามแนวตั้งในองค์การแล้ว ก็จะต้องมีมาตรการการควบคุมหรือการรายงาน แต่ในการกระจายอำนาจตามแนวนอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ใน ๔ กรณีด้วยกันคือ (๑) เมื่ออำนาจอยู่กับบุคคลผู้มีตำแหน่งหน้าที่ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าถึงและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา (๒) เมื่ออำนาจกระจายไปสู่มือของนักวิเคราะห์โดยผ่านอิทธิพลของมาตรฐานที่นักวิเคราะห์เหล่านี้ได้สร้างขึ้น (๓) เมื่ออำนาจกระจายไปสู่ผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ และ (๔) เมื่ออำนาจกระจายไปสู่ทุกคนที่เป็นสมาชิกในองค์การ คือมีความเป็นประชาธิปไตยในองค์การอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ระหว่างทุกคนเปิดหมด ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชากลายเป็นส่วนใหญ่ขององค์การ ซึ่งทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไม่มีการแบ่งแยก แต่ก็ยังมีผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชากันอยู่^๒ ในปัจจุบันวงการบริหารธุรกิจได้พัฒนาความคิดนี้เป็นกลุ่มพัฒนาคุณภาพงาน (Quality Control Circle) ไปแล้ว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำงานร่วมกันทุกคนได้ช่วยแก้ปัญหาและช่วยกันดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลงานที่มีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น

มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายงานโดยผู้ใต้บังคับบัญชาจะมองดูผู้บังคับบัญชามีความต้องการอย่างไร เพราะผู้บังคับบัญชา

ยังต้องควบคุมดูแลและประเมินผลงานที่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติอยู่^๓ แต่เมื่อองค์การใหญ่ขึ้น ผู้ใต้บังคับบัญชาก็มิได้เป็นลูกน้องของผู้บังคับบัญชาเสียแล้ว แต่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ส่วนตัวได้หายไปหมด เหลือแต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ (Subordination to Authority) เท่านั้น ทุกคนในองค์การจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่มีความรับผิดชอบในองค์การทำงานเพื่อเป้าหมายรวมขององค์การเท่านั้น^๔

วัฒนา สุตรสุวรรณ ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชาและการบริหารงานโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นคู่มือของผู้บังคับบัญชาในการควบคุมดูแล กระตุ้น สอน ฝึกผู้ใต้บังคับบัญชา แก้ปัญหาอันเกิดจากผู้ใต้บังคับบัญชา ฯลฯ และได้มีการกล่าวถึงหลักการสำหรับข้าราชการทั่ว ๆ ไป และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ปรารถนาที่จะให้ผู้บังคับบัญชากระทำ ได้แก่ (๑) การว่ากล่าวตักเตือนหรือตำหนิด้วยเสียงอันดังต่อหน้าผู้อื่น (๒) การแสดงความพอใจใคร่ผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ (๓) การไม่รู้แล้วอวดรู้ (๔) การให้คำแนะนำชี้แจงหรือสั่งไม่ถูกต้อง ไม่แจ่มแจ้งหรือไม่สมบูรณ์ (๕) การกำหนดเส้นตายโดยไม่บอกกล่าวให้รู้ล่วงหน้า (๖) การให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นแพะรับบาปต่อความผิดพลาดของผู้บังคับบัญชาทั้งหมด (๗) การไม่ต่อสู้ป็นหยัด หรือสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีโอกาสหรือถึงเวลา (๘) การคอยจับผิดผู้ใต้บังคับบัญชา

^๑ ดูเป็นตัวอย่าง Robert J. Mockler, *Management Decision Making and Action in Behavioral Situations*, Austin, Texas: Austin Press, 1973; etc.

^๒ Henry Mintberg, *The Structuring of Organizations*, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1979, pp. 192-208.

^๓ Robert Dubin, "Upward Orientation Toward Superiors," in Robert Dubin, *Human Relations in Administration*, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1951, pp. 272-273.

^๔ Georg Simmel, "Subordination," in Robert Dubin, *Ibid.*, pp. 274-277.

(๙) การเข้าเกี่ยวข้องกับแทรกแซงเรื่องส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชา (๑๐) การควบคุมใกล้ชิดหรือมากเกินไป (๑๑) การตัดสินใจผู้ใต้บังคับบัญชา (๑๒) การเอาแต่ผลงานหรืองาน โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมทางวัสดุครุภัณฑ์หรือเครื่องมือเครื่องมือ (๑๓) การไม่ให้เครดิตต่อลูกน้อง (๑๔) การตัดสินใจไม่รวดเร็ว และเฉียบขาด (๑๕) การปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเหมือนข้าทาส (๑๖) การทำตัวเป็นนายอยู่รำไป (๑๗) การไม่ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ก้าวหน้า (๑๘) การไม่สนใจต่อสวัสดิการหรือสวัสดิภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา (๑๙) การละเลยหรือไม่ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และ (๒๐) การให้คำมั่นสัญญาในสิ่งที่ไม่อาจทำหรือจัดให้ได้^๙ ซึ่งเป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา และเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนที่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาแล้ว การกล่าวถึงผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะตัวเอกของเรื่องก็นับว่าน้อยมาก ผู้ใต้บังคับบัญชากลายเป็นส่วนรองรับการกระทำของผู้บังคับบัญชาถึงแม้ว่า “ในการปฏิบัติงานทุกประเภท

เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้...ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว ต้องขึ้นอยู่กับทั้ง ๒ ฝ่ายแบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า จะว่าใครสำคัญกว่าใครหาได้ไม่”^{๑๐} แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว วิชาการบริหารมิได้เน้นการปฏิบัติตัวของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาเลย เป็นการศึกษาลักษณะจากบนลงล่าง (top-down) มากกว่าจากล่างขึ้นบน (bottom-up) มาตลอด ทำให้เกิดช่องว่างในการศึกษาวิชาการบริหารเป็นอย่างมาก สมควรจะได้เพิ่มความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาในแง่ของผู้ใต้บังคับบัญชาบ้าง สมควรที่จะเน้นเกี่ยวกับตัวผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้น และสมควรที่จะพัฒนาวิชาการบริหารให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

การที่มีการเน้นตัวผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยมาก ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถจะยึดถือปฏิบัติเพื่อให้ตนเองปฏิบัติงานได้ถูกต้องและเจริญก้าวหน้าไปในชีวิตการงาน อดิศักดิ์กระทรวงมหาดไทย นายวิญญู อังคนารักษ์ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ดังนี้^{๑๑} คือ ต้องเป็นคนมีคุณลักษณะพื้นฐานและคุณลักษณะพิเศษบางประการ มีทำที่และขวัญที่จะสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ต้องรู้ว่าผู้บังคับบัญชาต้องการทราบอะไร โดยไม่ให้ผู้บังคับบัญชาประหลาดใจในเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้ใต้บังคับบัญชาและงานที่ปฏิบัติอยู่ ต้องคอยรายงานให้ทราบ ต้องพยายามเข้าใจในตัวของผู้บังคับบัญชา เช่น นายชอบแผนผังประกอบกรรงาน ก็ต้องเขียนแผนผังประกอบให้มากที่สุด นายตามอดสีก็ไม่ควรใช้สีต่างๆ นานา นายหูตึงก็ต้องรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้มาก ถ้านายตาไม่

^๙ วัฒนา สุตรสุวรรณ, การปกครองบังคับบัญชาและการบริหารงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพฯ: องค์เจริญการพิมพ์, ๒๕๒๑, หน้า ๖๗-๗๒

^{๑๐} Ibid., หน้า ๖๖.

^{๑๑} วิญญู อังคนารักษ์, วิถีทำงานให้ได้ดี, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒

ดีก็ควรรายงานด้วยวาจา ต้องรู้กาลเทศะ และรู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรจะรายงาน และเมื่อเป็นเลขานุการก็ต้องแสดงความสนใจอย่างแท้จริงในงาน ต้องจงรักภักดี ต้องทำตนให้สอดคล้องกับผู้บังคับบัญชา ต้องพยายามทำงานให้ดีที่สุด ต้องระลึกว่าตนไม่ใช่ผู้มีอภิสิทธิ์ รู้จักรักษาเกียรติทางและการแต่งกาย และรู้จักดูแลสถานที่ทำงานของผู้บังคับบัญชา

นายจ่านง เทพหัสดิน ณ อยุธยา อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กล่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างลูกน้องกับนายว่า ความเจริญก้าวหน้าของบุคคลส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับนายผู้มีอิทธิพลใจคอรักเชื่อฟังผู้ใหญ่มักจะประสบความสำเร็จในการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ยินดีดังกล่าวก มักจะตะกุกตะกักหรือประสบความสำเร็จในความสัมพันธ์กับนาย และเจริญช้า นายต้องการให้ลูกน้องเข้าหาให้สวามิภักดิ์และเป็นพวกเดียวกับนาย เวลานั้นอย่าเสียใจหรือเจ็บใจนายก็ไม่ควรเกิดความคิดมิชอบทมิฬมีความเคารพนายไว้จะเป็นมงคลแก่ตัว ถ้าเรารักนาย นายจะรักตอบ ยิ่งบริการรับใช้ท่านเป็นการส่วนตัวแล้วก็ยิ่งรักกันมากขึ้น สัมพันธภาพระหว่างนายกับลูกน้องเอาเงินซื้อก็มี แต่เอาหัวใจมาซื้อจะดีกว่า หรือถ้าได้ทั้งสองอย่างก็ยิ่งดีนักเข้า โดยข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ใหญ่ไม่อินังขังขอบกับของฝากอะไรเลย แต่ท่านพอใจในข้อที่ว่า "นี่เป็นคนของเรา" มากกว่า ลูกน้องจะต้องระมัดระวังอย่าได้ขัดหูขัดตา ขัดใจหรือขัดคอนายเป็นอันขาด และนายที่ต้นนั้นควรจะเป็นกันเองกับผู้ผู้น้อย ไม่มีการวางท่าถือยศศักดิ์ เข้าไปสัมผัสกับชีวิตและทุกข์ยากของผู้ผู้น้อย และช่วยเหลืออย่างจริงใจหรือมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น^{๑๐}

ลูกน้องกับนายในราชการไทย

จะเห็นได้ว่านักวิชาการชาวตะวันตกเน้นเรื่องการทำงานในแง่ของผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยมาก ในขณะที่เดียวกันนักปฏิบัติของไทยกลับเน้นบทบาท

ของผู้ใต้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ระหว่างลูกน้องกับนายมากกว่าเสียอีก ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหน่วยงานบริหารของไทยก็เน้นพฤติกรรมศาสตร์มานานแล้ว ในขณะที่ พฤติกรรมศาสตร์ก็เป็นเรื่องที่นักวิชาการชาวตะวันตกกำลังตื่นตื่นและนิยมกันอยู่เพราะการเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบวิทยาศาสตร์และการสร้างและปรับปรุงโครงสร้างขององค์การที่แล้ว ๆ มากียังไม่สามารถทำให้งานขององค์การบรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร นักวิชาการได้สรุปว่าส่วนที่สำคัญที่แท้จริงที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั่นก็คือตัวมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ฉะนั้น พฤติกรรมศาสตร์จึงกลายเป็นแฟชั่นของนักวิชาการทั่วโลกในขณะนี้ แต่ในประเทศไทย การเน้นพฤติกรรมและความสัมพันธ์ในวงราชการก็มิได้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีแต่การถ่ายทอดอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้เป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมากกว่า และเมื่อมิได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แนวทางปฏิบัติของลูกน้องที่มีต่อนาย จึงไม่อยู่ในกรอบของความถูกต้องหรือเหตุผลในบางกรณี เช่น การเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากเกินไป เป็นต้น ก็เป็นการนำเอาประเพณีวัฒนธรรมในสังคมไทยบางอย่างมาประยุกต์ใช้อย่างไม่เหมาะสม และความสัมพันธ์ระหว่างลูกน้องกับนายในราชการไทยสามารถจะประมวลออกเป็น ๓ ลักษณะด้วยกันดังนี้ คือ

๑. ความสัมพันธ์อันผู้ร่วมงาน ซึ่งค่อนข้างจะเป็นความสัมพันธ์ในแบบอย่างของตะวันตก หรือตามรูปแบบของการบริหารแบบวิทยาศาสตร์มาก คือ ทุกคนมีหน้าที่ในองค์กรและพยายามดำเนินงานให้ดีที่สุดเพื่อให้เป้าหมายขององค์กรสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกคนควรจะร่วมมือกัน แต่อาจจะมีการขัดกันบ้างในเรื่องงานและไม่ถือว่าเป็นข้อขัดแย้งส่วนตัว ทุกคนจะทำงานอย่างตรงไปตรงมา ใครมีความคิดริเริ่มหรือความสามารถก็สามารถจะแสดงออกอย่างเต็มที่

^{๑๐} จ่านง เทพหัสดิน ณ อยุธยา, ๓๒ ปีชีวิตนักปกครอง (ตอนที่ ๒), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ, ๒๕๒๔, หน้า ๔๕-๑๑๑.

เพราะผลงานจะถูกวัดหรือถูกประเมินจากผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็เป็นเพียงบุคคลหนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของทุก ๆ คน ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะไม่ถูกเน้น เพราะผลงานเท่านั้นที่จะแสดงว่าผู้ใดมีความสามารถเพียงใด

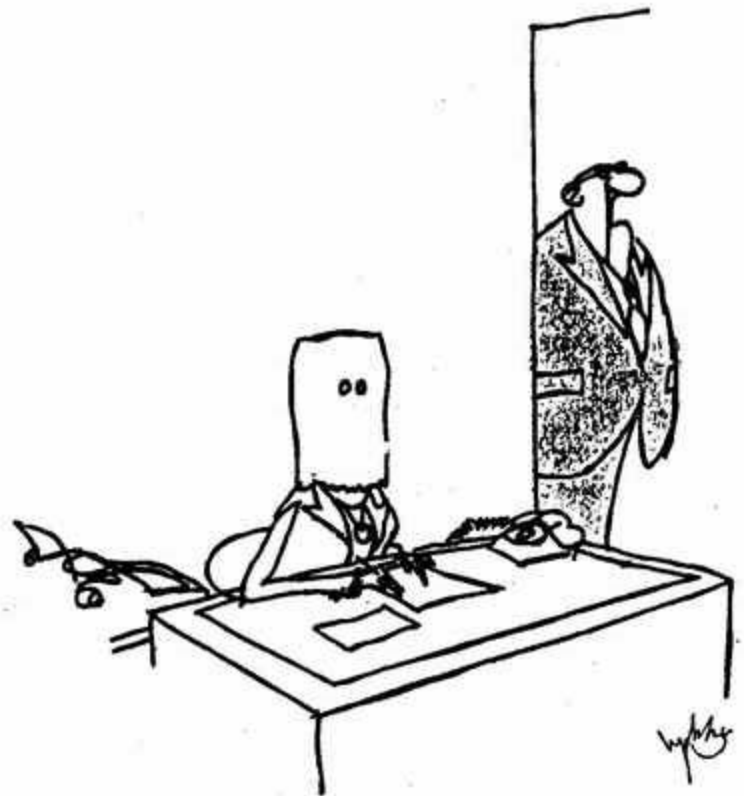
ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่มีความเป็นเรื่องส่วนตัว (impersonality) อยู่เลยนี่ จะพบเห็นในบุคคลที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มุ่งมานะแต่การทำงาน โดยไม่พิจารณาว่าผู้บังคับบัญชาเป็นคนชนิดไหน และมีความรู้สึกอย่างไร การทำงานในบางกรณีจึงล้ำหน้า (Off-side) นายหรือกลายเป็นผู้ที่ประชาชนที่มาติดต่อรักใคร่นับถือ เข้ากับผู้ได้รับการบริการเป็นอย่างดี แต่อาจจะถูกนายหมั่นไส้โดยไม่รู้สึกตัวก็ได้ ซึ่งในสังคมไทยเกิดเรื่องเช่นนี้เสมอ ๆ จนแทบจะกล่าวได้ว่าคนไหนที่ประชาชนรักใคร่นับถือนายมักจะชัง เพราะเอาใจแต่ประชาชนโดยไม่เอาใจนายเลย ยิ่งกว่านั้นผู้ได้บังคับบัญชาประเภทนี้ยังกล้าแสดงความคิดเห็นซึ่งในบางกรณีขัดกับความคิดเห็นหรือการทำงานของผู้บังคับบัญชาด้วยซ้ำไปและทำให้ผู้บังคับบัญชาไม่พอใจเอาเลยทีเดียว

ถ้าหากนายเป็นคนทันสมัยและมุ่งเอาผลงานโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้ว ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีหัวก้าวหน้าเหล่านี้ก็อาจจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากนายเป็นคนหัวโบราณและมุ่งเอาความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วยแล้ว ลูกน้องที่ไม่เอาใจนายก็จะเกิดปัญหาในการทำงาน และอาจจะไม่เจริญก้าวหน้าในชีวิตการงานเลยก็ได้

ลูกน้องที่มุ่งแต่งงาน และไม่เห็นความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญจะ “ไม่เอาไหน” หรือไม่รู้กาลเทศะที่สำคัญ ๆ เช่น จะไม่รู้ว่าวันเกิดนายเมื่อใด วันครบรอบแต่งงานเมื่อใด ปีใหม่หรือวันสำคัญทางสังคมก็ไม่เคยไปอวยพร นายมีงานรื่นเริงอะไรก็ไม่ค่อยจะสนใจ และบางคนถึงแม้จะรู้ว่ามีงานเช่นนั้น

เช่นนี้ที่บ้านนายก็ไม่อยากจะไปร่วมงานด้วย หรือถึงไปก็แทบจะถูกจุดไปเพราะไม่ค่อยจะเต็มใจไปเลย

เป็นที่น่ายินดีว่า ข้าราชการไทยที่มุ่งเอาแต่ผลงานเป็นหลักมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งจะทำให้การพัฒนาได้ผลยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับประโยชน์มากขึ้นและประเทศชาติเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตลอดไป

๒. ความสัมพันธ์ฉันญาติมิตร ซึ่งเป็นการเน้นความสัมพันธ์ฉันญาติมิตรกับนาย ส่วนผลงานอาจจะมีการเน้นหรือไม่มีการเน้นก็ได้ แต่ก็ควรจะได้ผลงานด้วยเช่นกัน มิฉะนั้นแล้วอาจจะเกิดปัญหาในการทำงานได้ ความสัมพันธ์ฉันญาติมิตรนี้มีได้หมายความว่าลูกน้องจะตีตนเสมอ นาย แต่จะยกให้นายเป็นญาติผู้มีอาวุโสสูงกว่า เช่น พี่ ป้า อา น้า ลุง ป้า ฯลฯ ลูกน้องจะเป็นน้อง ลูกหรือหลาน และเป็นที่น่าขบขันกันอยู่เสมอว่าข้าราชการหญิงชั้นผู้น้อยที่มีอายุมากจนเกือบจะเกษียณอยู่แล้วยังเรียกตนเองว่า “หนู” กับผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอายุน้อยกว่าตน แต่การนำระบบ

ทางสังคมเช่นนี้มาใช้ในวงราชการเช่นนี้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้เกิดไมตรีสัมพันธ์^{๑๑} ระหว่างผู้ร่วมงานและระหว่างลูกน้องกับนายทำให้บรรยากาศในหน่วยงานเป็นกันเอง ทุกคนเป็นที่เพื่อน้องกันหมด ซึ่งควรจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายดีขึ้น แต่ถ้าหากเน้นความสัมพันธ์ระหว่างกันมากเกินไปโดยไม่เน้นการปฏิบัติงานเท่าใดนักแล้ว ผลเสียหายย่อมจะเกิดขึ้นได้ และในสังคมไทย โอกาสเช่นนี้เกิดขึ้นได้ง่ายด้วย

การนำระบบทางสังคมมาใช้ในหน่วยงานราชการมีผลร้ายอยู่หลายประการด้วยกัน คือ ความพยายามที่จะสร้างหรือรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกน้องกับนายทำให้ลูกน้องไม่กล้าขัดใจนาย ลูกน้องจะเออออไปกับนายไม่ว่านายจะผิดหรือถูก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อหน่วยงานและต่อประเทศชาติได้ ทำให้ลูกน้องเป็น “Yes-man” ไปเลยและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจจะขัดกับนายหรือลำหน้านายไปก็ได้ ในบางกรณียังต้องแสดงความชื่นชมกับความคิดเห็นของนายด้วยซ้ำไป ท่านผู้กำกับการตำรวจนครจังหวัดหนึ่งถึงกับกล่าวว่า นายโดยทั่วไปจะเป็นโรคไล่เลื่อน จะต้องคอยยกคอยยอไว้ แล้วผู้นั้นจะได้ดีเอง

ระบบความสัมพันธ์อันดีกับนายทำให้ลูกน้องต้องรู้จังหวะจะโคน เช่น ต้องรู้ว่าเมื่อใดเป็นวันเกิด วันครบรอบแต่งงานของนาย ควรไปอวยพรและมีของขวัญติดมือไปเมื่อใด ควรส่งเงินจี ล้ำโย เงาะทุเรียน ปลาช่อนแห้ง ปลากรอบ ฯลฯ มาตามฤดูกาลหรือไม่ ควรจะหมั่นไปเยี่ยมเยียนกันบ่อยแค่ไหน ถ้าสนิทมากการเยี่ยมและของขวัญก็จะมีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น เป็นต้น^{๑๒}

๓. ความสัมพันธ์ฉันพ่อกับนาย ซึ่งหลงเหลือ

มาจากระบบเจ้าขุนมูลนายในสมัยโบราณ แต่ยังมีนิยมใช้กันอยู่ในบางวงการ ระบบนี้ลูกน้องจะไม่มีสิทธิมีเสียงอะไรเลย ซึ่งหนักกว่าระบบญาติมิตรเสียอีกที่ลูกน้องยังมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่ม เมื่อไม่ขัดกับผู้บังคับบัญชา แต่ในระบบพ่อกับนายแล้ว ลูกน้องก็คือลูกน้อง จะเก่งกว่าหรือดีกว่าเจ้านายมิได้ เจ้านายจะรู้จักว่าและถูกอยู่เสมอ ลูกน้องจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำบัญชาทุกประการ มิฉะนั้นอาจจะได้รับโทษทัณฑ์หรือได้รับคำตำหนิติเตียนจากเจ้านาย ความดีความชอบก็เป็นความเมตตากรุณาและการบันดาลของผู้ใหญ่มากกว่าจะเป็นเพราะผลงาน งานจะดีหรือเสียก็ไม่ใช่อะไรสำคัญสำคัญแต่ที่เจ้านายโปรดปรานหรือไม่ แต่ถ้านายก็ดีและเจ้านายก็โปรดปรานด้วยแล้ว ผู้นั้นก็ยิ่งก้าวหน้าในชีวิตการทำงานเร็วขึ้น ลูกน้องจึงมุ่งแต่ประจบนายเพื่อตนเองจะได้เจริญก้าวหน้า โดยไม่มีความจริงใจกับเจ้านายเท่าใดนัก เพราะถือว่าเป็นประเพณีที่จะต้องยึดถือปฏิบัติสำหรับทุกคน ดังนั้น เจ้านายที่หมดอำนาจวาสนาแล้ว จึงไม่ค่อยจะมีข้าทาสบริวารหรือลูกน้องไปมาหาสู่อย่างคับคั่งเหมือนเมื่อสมัยมีอำนาจอยู่ ลูกน้องที่สามารถประจบเจ้านายจนได้ดีได้ดีอย่างนี้ยังสามารถจะหาดูเป็นตัวอย่างได้เสมอ ๆ บางคนได้ดีได้ดีเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปเลยก็มีหรือได้ดีได้ดีทางการเมืองไปก็มากมายหลายคนด้วยกัน

ความสัมพันธ์ฉันพ่อกับนายนี้สามารถจะแบ่งรายละเอียดออกเป็น

(ก) ลูกน้องระดับล่างซึ่งไม่มีกำลังทรัพย์หรือกำลังสมองที่จะรับใช้เจ้านาย ก็จะใช้กำลังกายเป็นการรับใช้ในลักษณะข้าทาสบริวารในบ้าน จะเข้าออกนอกออกในอยู่บ้านเจ้านายจนเป็นคนที่เจ้านายไว้

^{๑๑} ดร.วิฑูร วิเชียรโชติ ให้ความหมายของไมตรีสัมพันธ์ ในลักษณะของ Affiliation ซึ่งเน้นแน่นแฟ้นกว่า ลักษณะความสัมพันธ์อันดีกับนายมาก ดู Neils Mulder, *Everyday Life in Thailand: An Interpretation*, Bangkok: Duang Kamol, 1979, p. 60.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน สมพร แสงชัย “การฉ้อราษฎร์บังหลวง: ทฤษฎีและความเป็นจริง.” วารสารข้าราชการ, ๓๐ มีนาคม ๒๕๒๔ (อยู่ระหว่างจัดพิมพ์)

วางใจและเอ็นดู ไม่ว่างงานหนักงานเบา ลูกน้องประเภทนี้ไม่เคยปรึกษาบ่นต่อหน้า จะใช้อย่างไรก็สามารถทำได้ให้ถูกใจเจ้านายทุกอย่าง ข้าราชการระดับกลางและสูงไม่อาจจะลดตัวลงรับใช้ในลักษณะข้าทาสบริวารเช่นนี้ได้ บางรายจึงส่งภรรยาของตนให้มาคอยรับใช้และเป็นบริวารของภรรยาของเจ้านายแทนตน ซึ่ง “ฝ่ายใน” เหล่านี้ก็มีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้าของสามีพอสมควรในเฉพาะอย่างยิ่งในวงราชการต่างจังหวัด แต่ข้าราชการระดับกลางบางคนก็สามารถจะลดตัวลงปฏิบัติกับเจ้านายที่ตนติดสอยห้อยตามได้ เช่น ใช้ผ้าเช็ดหน้าเช็ดรองเท้าของนาย เป็นต้น ถ้าลูกน้องประเภทข้าทาสบริวารนี้มีหลายคน ก็อาจจะมีการแข่งขันกระทำความดีความชอบประจบนายกัน เช่น แย่งกันถือกระเป๋าและเสื้อโอเวอร์โค้ทให้เจ้านายที่เพิ่งเดินทางกลับมาจากต่างประเทศ เนื่องจากคนหนึ่งวิ่งเร็วกว่าและไปถึงตัวเจ้านายก่อนอีกคนหนึ่ง และผู้นั้นรับแย่งถือกระเป๋าและโอเวอร์โค้ทไว้คนเดียว อีกคนก็พยายามยื้อแย่งไปถือบ้าง เจ้านายผู้นั้นมีเขี้ยวปัญญาไวมาก รีบถอดหมวกให้ผู้ที่มาถึงทีหลังถือไว้ การยื้อแย่งรับใช้บริการเจ้านายจึงยุติลงด้วยดี เป็นต้น

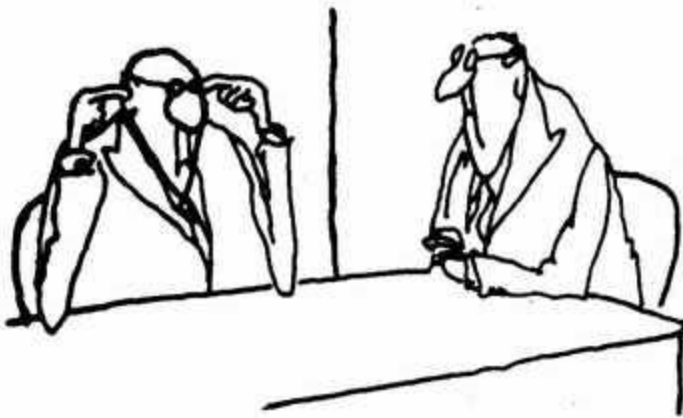
(ข) ลูกน้องระดับกลาง ซึ่งมีกำลังทรัพย์ไม่มากนัก แต่มีกำลังกายและกำลังสมองพอสมควร จะไม่ปฏิบัติตนในลักษณะข้าทาสบริวารเหมือนลูกน้องระดับต้น แต่จะปฏิบัติตนเป็นประเภทคนสนิทของผู้ใหญ่ในทำนองเดียวกับ ทส. หน้าห้อง หรือเลขานุการ ลูกน้องประเภทนี้ควรจะเข้าถึงยันถึง สามารถเห็นทูลหรือนำข่าวต่าง ๆ ที่เจ้านายต้องการจะทราบมาแจ้งให้ทราบได้ ระวังหรือทายใจนายได้อย่างถูกต้อง เช่น รู้ว่าในเรื่องนี้เรื่องนั้น เจ้านายมีแนวโน้มจะตัดสินใจอย่างไร เวลาเสนองานจะได้ถูกใจนาย โดยการเดาใจให้ได้ อาทิภักิรยาของนายแต่ละอย่างหมายถึงอย่างไร เช่น ถ้าโอหมายถึง ต้องการแวนตาตูกหนึ่งสื่อ

ถ้าขยับตัวหมายถึงจะสูบบุหรี่ ลูกน้องต้องรีบนำแวนตาหรือจุดไฟแช็คให้ ฯลฯ อุปนิสัยในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้าง ลูกน้องจะต้องเตรียมการให้พร้อม เช่น น้ำชา กาแฟต้องหวานมัน ร้อนเย็นแค่ไหน เวลาไหนนายจะทำอะไร ฯลฯ มีรสนิยมอย่างไรในเรื่องสุรานารีคือสูงต่ำดำขาวแค่ไหน และเมื่อใด โดยคุณนายท่านไม่ทราบ ชอบกินอะไร เช่น ถ้าโปรดปลาช่อน แม่ลา ก็หมั่นสั่งบรรดาพวกที่อยู่ในถิ่นนั้นให้นำมาเป็นประจำ ฯลฯ ชอบใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวอะไรและขนาดไหน วันเกิดของเจ้านายและของคุณนายเมื่อใด วันครบรอบแต่งงานเมื่อใด ลูกน้องเหล่านี้จะเป็นแม่งานจัดการให้เรียบร้อยโดยไม่ต้องให้เจ้านายสั่ง ซึ่งอาจจะใช้วิธีเดินไปบอกบุคคลต่าง ๆ ให้ทราบเรื่องและนำสิ่งของเครื่องใช้มาร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงานก็ได้ หรือให้มาร่วมงานพร้อมของขวัญที่ถูกใจเจ้านายด้วย และเมื่อเจ้านายมีความต้องการอะไรเป็นพิเศษหรือไม่ต้องการจะยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมบางอย่างซึ่งไม่ค่อยจะถูกต้องตามกฎหมายเท่าใดนัก เช่น การช้อร่ากรับบ้างหลวง ลูกน้องที่แสนดีเหล่านี้จะจัดการให้หมด โดยเจ้านายไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจแต่ประการใด^{๑๓}

(ค) ลูกน้องระดับสูงจะไม่ประพฤติปฏิบัติเหมือนลูกน้องระดับต้นหรือระดับกลางเพราะจะเป็นการเสื่อมเสียเกียรติและทุกคนมีฐานะตำแหน่งที่ผู้คนนับหน้าถือตาและมีข้าทาสบริวารของตนเองอยู่เหมือนกัน ลูกน้องระดับสูงนี้จะเข้าถึงยันถึงเหมือนกัน แต่จะมีฐานะเป็นญาติมิตรมากขึ้น สามารถนั่งปรึกษาหารือกับเจ้านายและเป็นผู้แนะนำนโยบายและคำสั่งไปปฏิบัติในองค์การได้ บุคคลเหล่านี้อาจจะนั่งดื่มเหล้ากินอาหารโต๊ะเดียวกันกับเจ้านาย ไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจด้วยกัน ไปทัศนารต่างประเทศด้วยกัน ไปตรวจราชการด้วยกัน ติดสอยห้อยตามเมื่อมีโอกาสเสมอ ๆ จนบุคคลทั่วไปยอมรับว่า ลูกน้องเหล่านี้เป็นวงในของนาย ใครมีเรื่องจะให้นายรับ

^{๑๓} Ibid.

ทราบ ก็ตามอาจจะผ่านลูกน้องระดับสูงเหล่านี้ได้ และอาจจะได้ผลกว่าผ่านช่องทางอื่น เพราะเจ้านาย รับฟังและไว้นือเชื่อใจคนเหล่านี้มากกว่านั่นเอง อย่างไรก็ตาม ก็ดีลูกน้องระดับสูงเหล่านี้ซึ่งมีกำลังทรัพย์และกำลัง สมอบมากกว่าระดับกลางและระดับต้นก็ต้องรู้กาล เทศะว่า เมื่อใดควรจะจัดหาสิ่งของหรือของขวัญมาให้ แก่เจ้านายในวันมงคลและเทศกาลต่าง ๆ ด้วย และ ราคาต่างควรก็จะสูงด้วย มิฉะนั้นจะกลายเป็นว่ามา รับประโยชน์จากเจ้านายแต่ฝ่ายเดียว คือเวลาพิจารณา ความดีความชอบหรือเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งบุคคล วงในเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้รับการพิจารณาก่อนผู้อื่น บุคคลเหล่านี้ในบางกรณีจึงอาจจะเป็นหน้าม้าหรือ หัวเรือใหญ่จัดงานต่าง ๆ ให้แก่เจ้านายด้วยก็ได้

ในความสัมพันธ์ฉันป่วากับนายนี้ ลูกน้อง ทุกคนจะต้องแสดงความจงรักภักดีต่อนายเสมอ ทำตัวให้สอดคล้องกับนาย เพราะนายต้องการให้ ลูกน้องเข้าหาสวามีภักดีและเป็นพวกเดียวกับนาย และนายต้องการให้ลูกน้องแสดงตนว่าเป็นคนของ ท่าน ลูกน้องทุกคนจึงต้องเคียงเทนนาย ยกย่อง สรรเสริญนาย และไม่นำเรื่องไม่ดีไม่งามของนาย ไปขุบขิบนินทา ต้องรักษามลประโยชน์ของนายอย่าง เต็มที่ และเมื่อมีโอกาสก็ต้องเชียร์นายของตนเองซึ่ง คนอื่นอาจจะเห็นเป็นการ "เซลิยร์" นายก็ได้ อย่างไรก็ตาม ก็ดีลูกน้องต้องพยายามแสดงความจริงใจกับนายและ พยายามจะให้เจ้านายรับทราบการแสดงความจง รักภักดีของตนในทุกโอกาสด้วย

สรุป

การศึกษาทางวิชาการส่วนใหญ่จะมองความ สัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ในแง่จากเบื้องบนลงมา และแทบจะไม่มีกรกล่าวถึง ในแง่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเลย แต่ในทางปฏิบัติของ ไทยแล้ว ราชการไทยได้เน้นพฤติกรรมระหว่างนาย กับลูกน้องและลูกน้องกับนายมากพอสมควร แต่ได้ใช้ คำนิยมในสังคมไทยเป็นแนวทางยึดถือปฏิบัติ ซึ่งก็ มิใช่เป็นระบบที่ทันสมัยเท่าใดนัก ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ แน่นนอน และแนวทางปฏิบัติดังกล่าวบางครั้งก็ขาด เหตุขาดผล หรือไม่ถูกต้องตามหลักการบริหารสมัย ใหม่เลย

หากจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับ บัญชากับผู้บังคับบัญชาในราชการไทยอย่างเป็น ระบบแล้ว เราพอจะประมวลความสัมพันธ์เช่นนี้ออก เป็น ๓ อย่างด้วยกันคือ (๑) ความสัมพันธ์อันผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของการบริหารสมัยใหม่ ทุกคน มีหน้าที่ในองค์การและพยายามดำเนินงานให้ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายรวมขององค์การ ทุกคนแสดง ความคิดริเริ่มและความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้บังคับ บัญชาจะทำหน้าที่ควบคุมดูแลผลการปฏิบัติงานของ ทุกคน ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะไม่ถูกเน้น แต่จะเน้น ที่ผลงานมากกว่า (๒) ความสัมพันธ์ฉันญาติมิตร ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมไทย ผลงานอาจจะ ได้รับการเน้นหรือไม่ได้รับก็ได้ ทุกคนจะเรียงลำดับ อารูโสทางสังคมซึ่งสามารถทำให้เกิดไมตรีสัมพันธ์ ระหว่างผู้ร่วมงานและระหว่างลูกน้องกับนาย บรร ยากาศในที่ทำงานจะอยู่ในเกณฑ์ดีมากและเชื้ออำนาจ ต่อการปฏิบัติงานเป็นทีม แต่ถ้าเน้นความสัมพันธ์ ส่วนตัวมากเกินไป ผลเสียหายก็สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เช่น ทำให้ลูกน้องขาดความคิดริเริ่ม ทำให้พยายาม ไม่ทำทำอะไรที่จะขัดใจนายและผู้อื่น และก่อให้เกิดการ ประจบนายอย่างขนานใหญ่ได้ และ (๓) ความสัมพันธ์

ฉันบ่าวกับนายซึ่งเป็นสิ่งหลงเหลือจากระบบเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งเจ้านายจะเป็นผู้ถูกเสมอ ลูกน้องต้องเชื่อฟังและปฏิบัติงานตามคำสั่ง ความเจริญก้าวหน้าขึ้นอยู่กับนาย ผลงานไม่เกี่ยว ลูกน้องทุกคนจึงมุ่งประจบแต่นายเพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง เช่น ลูกน้องระดับล่างก็จะพยายามเข้าไปรับใช้ในลักษณะข้าทาสบริวารในบ้าน ระดับสูงขึ้นมาหน่อยก็อาจจะส่งภรรยามารับใช้ “ฝ่ายใน” แทนตนก็ได้ แต่บางคนก็สามารถจะลดตนเองลงรับใช้ในลักษณะข้าทาสบริวารได้เช่นกัน และได้ดิบได้ดีไปแล้วด้วย ลูกน้องระดับกลางจะพยายามรับใช้ในฐานะคนสนิทของเจ้านาย รู้ทุกอย่างเกี่ยวกับเจ้านายและรู้ใจนายทุกอย่างด้วย ทั้งยังสามารถเพ็ดทูลหรือนำข่าวมาแจ้งให้นายทราบก่อนคนอื่น เป็นแม่งานจัดการทุกอย่างที่ต้องการ เป็นนายหน้าหรือกระบอกำบังนายไปในตัวด้วยและลูกน้องระดับสูงจะมีฐานะถึงญาติมิตรร่วมปรึกษาหารืองาน ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ ๆ จนทุกคนรู้ว่าเป็น “วงใน” ของเจ้านาย ลูกน้องเหล่านี้จะได้รับการพิจารณาความดีความชอบหรือเลื่อนตำแหน่งก่อนคนอื่นเสมอ ลูกน้องทั้งหมดในความสัมพันธ์ฉันบ่าวกับนายจะต้องจงรักภักดีต่อกันเป็นพวกเดียวกับนาย เป็น “คนของท่าน” รักษาผลประโยชน์ของนายและเชียร์นายเมื่อมีโอกาส และพยายามจะให้นายรับทราบความจงรักภักดีของตนด้วย

จะเห็นได้ว่าการนำเอาค่านิยมทางสังคมมาใช้ในสถานที่ทำงานสามารถทำให้การปฏิบัติราชการเบี่ยงเบนออกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ แต่ก็คงจะเป็นการยากที่จะไม่ให้ค่านิยมสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารในหน่วยงานราชการไทย เพราะข้า-

ราชการทุกคนก็เป็นคนไทยที่ได้ผ่านการครอบ (Socialization) ในรูปแบบต่าง ๆ ของสังคมไทยมาแล้ว อย่างไรก็ตามเราก็จำเป็นที่จะต้องป้องกันมิให้ค่านิยมล้าสมัยบางอย่างเข้ามามีอิทธิพลมากเกินไปในการปฏิบัติราชการ เนื่องจากจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อทางราชการและประเทศชาติได้ ผู้เขียนเห็นว่าเราสามารถจะนำเอาความสัมพันธ์ฉันผู้ร่วมงานมาผสมผสานกับความสัมพันธ์ญาติมิตรเพื่อให้เกิดเป็นการบริหารแบบของไทยได้โดยไม่ผิดหลักการบริหารและไม่ขัดกับคุณค่าทางสังคม กล่าวคือข้าราชการทุกคนปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และความเจริญก้าวหน้าของทุกคนจะได้มาโดยผลงานของตนเอง ในขณะที่เดียวกันบรรยากาศฉันญาติมิตรก็ควรจะมีในที่ทำงาน ซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดริเริ่มและความสามารถของแต่ละคน ผู้บังคับบัญชาก็เหมือนญาติมิตรอาวุโสที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ก็ไม่ควรเน้นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ร่วมงานและระหว่างลูกน้องและนายจนเกินไป มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหายต่อการทำงานได้

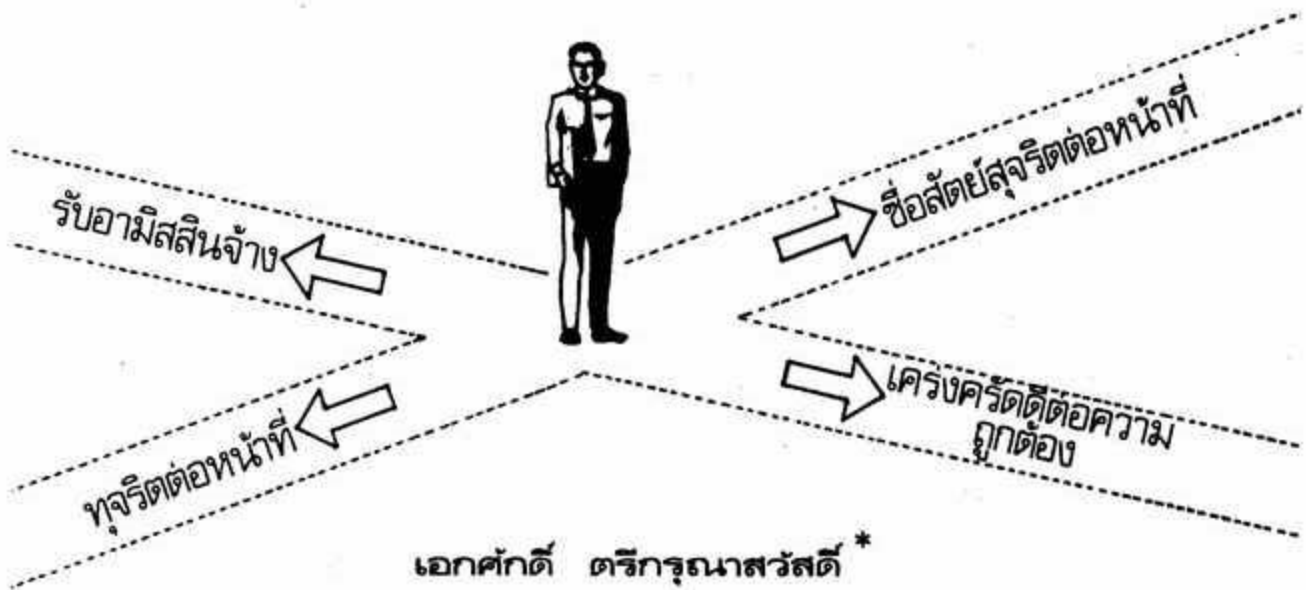
ความสัมพันธ์แบบไทยสมัยใหม่ คือ เน้นศาสตร์ของการทำงานเพื่อผลงานและศิลปะในการสร้างบรรยากาศฉันญาติมิตรระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชานั้น เกิดขึ้นแล้วในหน่วยงานหลายแห่งของรัฐ และคงจะกระจายออกไปเรื่อย ๆ ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ที่นำค่านิยมดั้งเดิมที่ไม่สอดคล้องกับการบริหารสมัยใหม่ เช่น ระบบความสัมพันธ์ฉันบ่าวและนาย ฯลฯ มาใช้เป็นรากฐานของการบริหารก็ควรจะต้องหมดไปจากวงการไทยด้วย ผู้เขียนหวังว่าคงจะไม่ช้าเกินไป

ผู้ใดที่โกรธตอบ ผู้นั้นเลวกว่าคนที่โกรธก่อน

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

อุทาหรณ์ก่อนทำผิด

“การทุจริตในการสอบ”

ปัจจุบันนี้ จำนวนของผู้ที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนล้นตลาดแรงงานทั้งในภาครัฐบาล และภาคเอกชน ในการสมัครงานแต่ละครั้ง จึงต้องมีการแก่งแย่งกัน เพื่อให้ตนเองได้บรรลุถึงเป้าหมายคืองานที่มั่นคงและมีอนาคต ทำให้ทุกคนต่างพากันชวนช่วยหางานทำ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม จากจุดนี้เองทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบบางคนฉวยโอกาสแสวงหาประโยชน์จากการนี้โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่ทางราชการจะได้รับจากการกระทำของตนเลย ผมคิดว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้

กับการสอบให้สว่างขึ้น จึงได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการทุจริตในการสอบในรูปแบบต่าง ๆ กันมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อจะได้เป็นเครื่องเตือนใจกันบ้างครับ

ในกวดสอบแข่งขันหรือคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการหรือสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงขึ้นไป มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสอบ ดังนี้

๑. กรรมการออกข้อสอบ	} โดยทั่วไป
เป็นบุคคล
เดียวกัน
๒. กรรมการตรวจกระดาษคำตอบ	

๓. กรรมการรวมคะแนน
๔. เจ้าหน้าที่คุมสอบ
๕. เจ้าหน้าที่คลังข้อสอบ
๖. เจ้าหน้าที่พิมพ์ข้อสอบ
๗. ผู้สมัครสอบ

ในการสอบแต่ละครั้ง ทางราชการต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมไว้ใช้ในราชการ ผู้สมัครสอบทุกคนต่างก็มุ่งมั่นที่จะพยายามสอบให้ผ่านเพื่อที่ตนเองจะได้มีงานทำ หรือมีโอกาสที่จะได้เลื่อนระดับ เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น จึงอาจเป็นช่องทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบอาศัยโอกาสนี้แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยมีคำตอบแทนหรือไม่ก็ตามได้ดังนี้

๑. ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการสอบโดยตรง ถ้ากระทำการทุจริตเกี่ยวกับการสอบ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ อาทิเช่น ขायข้อสอบ เพิ่มคะแนนให้ผู้เข้าสอบ หรือบอกคำตอบแก่ผู้เข้าสอบ และไม่ว่าตนเองหรือผู้อื่นจะได้รับประโยชน์จากการนี้ ก็เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม ระดับโทษเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือที่ นว ๑๒๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๓ คือ ไล่ออก จะปรานีลดหย่อนลงได้เพียงปลดออกจากราชการเท่านั้น

๒. ข้าราชการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบ โดยอาศัยวิธีการที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ตกเบ็ด หรือจับเสือมือเปล่า คือ เรียกร้องและรับเงินจากผู้สมัครสอบเพื่อช่วยเหลือให้สอบได้ หากสอบไม่ได้ก็จะคืนเงินให้เช่นนี้ แม้ผู้กระทำผิดจะไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอบ และไม่เข้าลักษณะเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ตาม แต่กรณีก็ยังเป็นความผิดฐานประพฤติก่อร้ายแรง ตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ระดับโทษเป็นเช่นเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คือ ไล่ออก จะปรานีลดหย่อนลงได้เพียงปลดออกจากราชการ

๓. ผู้สมัครสอบเป็นข้าราชการต่างก็มุ่งมั่นที่จะสอบให้ได้เพื่อที่ตนเองจะได้มีโอกาสได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับหรือเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น จึงต้องพยายามหาช่องทางที่จะไปให้ถึงจุด ๆ นั้น แม้กระทั่งจะต้องกระทำการทุจริตในการสอบก็ตาม แม้การกระทำดังกล่าวจะไม่สำเร็จเป็นเพียงแต่พยายามกระทำการทุจริต เมื่อถูกผู้ดำเนินการสอบตรวจพบเข้าก็ถือได้ว่าเป็นผิดวินัยฐานประพฤติก่อร้ายแรง ตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ควรลงโทษสถานหนัก คือ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการแล้วแต่กรณี

๔. ข้าราชการเรียกและรับเงินจากบุคคลภายนอก เป็นค่าตอบแทนในการติดต่อเพื่อฝากเข้าทำงาน ในส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ โดยอาจจะเรียกเงินตอบแทนจำนวนหนึ่ง หรือคิดตามอัตราเงินเดือนที่ได้รับก็ได้ เช่น ๑,๐๐๐ บาท ต่ออัตราเงินเดือน ๑๐๐ บาท เป็นต้น การกระทำดังกล่าว เป็นผิดวินัยฐานประพฤติก่อร้ายแรง ตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ระดับโทษคือ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการแล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม ถ้าการกระทำผิดวินัยดังกล่าวยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ก็ยังเป็นความผิดวินัยตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๔ หรือมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่งอยู่ก็อาจพิจารณาลงโทษต่ำลงมาคือลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ หรือถ้าเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก และมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้เช่นกัน ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงของแต่ละกรณี ๆ ไป

ความผิดกรณีนี้ มีมติคณะรัฐมนตรีและมติ ก.พ. ที่เกี่ยวข้องและยังใช้บังคับอยู่คือ

๑. น.ว. ก.พ. ๑/๒๕๐๒ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๒ ขอให้กระทรวงทบวงกรมกวดขันควบคุมเกี่ยวกับการสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกในการเข้า

รับราชการ หรือการเลื่อนขั้นให้เครื่องยศยิ่งขึ้น ถ้ามีการทุจริตในการสอบดังกล่าว ก็ควรลงโทษในสถานหนัก ถ้าผู้เข้าสอบที่ทุจริตนั้น เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงทบวงกรมอื่น ก็ขอให้กระทรวงทบวงกรมที่มีการสอบแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเจ้าสังกัดของผู้นั้นทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

(คำว่า "ทุจริตในการสอบ" กรณีนี้หมายถึง ผู้เข้าสอบทำการทุจริต เป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ส่วนกรณีที่กรรมการดำเนินการสอบหรือเจ้าหน้าที่คุมสอบทำการทุจริตกรณีเช่นนี้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ)

๒. น.ว. ๕๐/๒๕๑๑ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๑๑ การที่ข้าราชการทุจริตในการสอบ แม้การกระทำจะไม่สำเร็จ เพียงแต่พยายามกระทำการทุจริต แต่ถูกจับได้เสียก่อนก็ตาม ถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ให้ลงโทษในสถานหนัก

๓. น.ว. ก.พ. ๑๕/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖ ข้าราชการกระทำผิดวินัย กรณีเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่เนื่อง ๆ เช่นนี้ เป็นเรื่องร้ายแรงที่ทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียงของทางราชการอย่างยิ่ง แม้ผู้กระทำความผิดนั้นจะไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอบ ยังไม่เข้าลักษณะเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่ก็ยังเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ควรลงโทษสถานหนักระดับเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คือไล่ออก จะปรานีลดหย่อนโทษได้ก็เพียงปลดออกจากราชการเท่านั้น ไม่ควรลดหย่อนโทษลงเป็นสถานอื่น

เอาละครับ เมื่อเราพูดกันถึงบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบและระดับโทษ รวมตลอดทั้งมติดังกล่าว รัฐมนตรีและมติ ก.พ. ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดกรณีทุจริตในการสอบ และเรียกรับเงินจากผู้สมัครสอบแล้วต่อไปก็จะเล่าให้ฟังถึงการทำความหาเงินและรู้ทางการทุจริตในการสอบ ตลอดจนการอาสาพาคนเข้าทำงาน

เป็นลูกจ้างของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ เป็นเรื่อง ๆ ไปดังนี้ครับ

๑. ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ออกข้อสอบและตรวจกระดาษคำตอบวิชาภาษาไทย ได้ให้บุคคลภายนอกติดต่อเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการส่วนจังหวัด ตำแหน่งครู จำนวน ๑๔ ราย ๆ ละ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท เป็นเงินรวม ๖๔,๐๐๐ บาท แล้วได้ช่วยเหลือผู้สมัครสอบทั้ง ๑๔ คนดังกล่าว โดยการตรวจให้คะแนนผู้สมัครสอบแต่ละคนสูงเกินความเป็นจริง เช่น ตอบถูกตั้งแต่ ๒๙-๓๔ ข้อ แต่กลับให้คะแนนตั้งแต่ ๘๕-๙๕ ทำให้ผู้สมัครสอบดังกล่าวสอบคัดเลือกได้ เป็นความผิดตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม และ ๘๑ วรรคสอง ไล่ออก

๒. จำจังหวัด มีหน้าที่ออกข้อสอบและตรวจกระดาษคำตอบวิชาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการและงานสารบรรณ ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะตำแหน่งและเป็นเจ้าหน้าที่กรอกและรวมคะแนนอีกด้วย ได้ช่วยเหลือผู้สมัครสอบแข่งขัน (เพื่อบรรจุและ

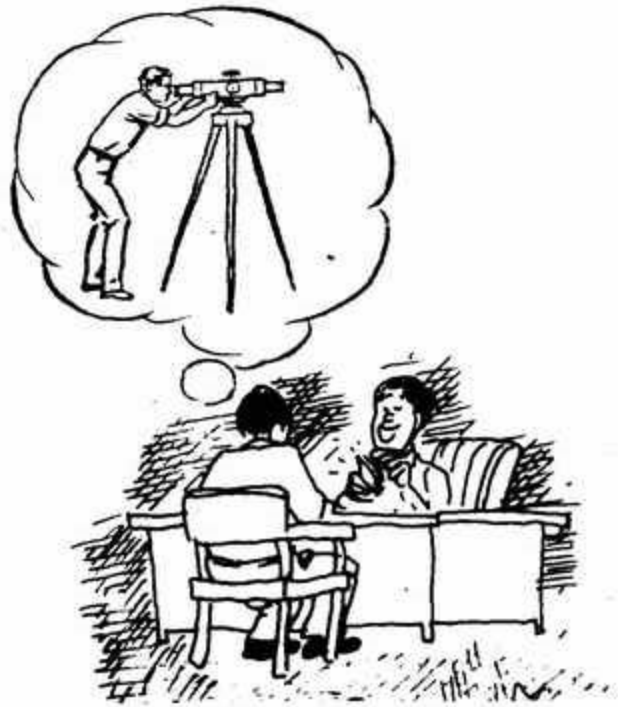
แต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ และเจ้าหน้าที่ปกครอง ๑) รายหนึ่ง โดยให้ผู้สมัครสอบมาพบที่บ้านพักและให้ผู้สมัครสอบแก้ไข ตกเติม และเขียนคำตอบใหม่ในกระดาษคำตอบเดิมเพื่อให้คำตอบถูกต้องยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สมัครสอบแข่งขันได้ และจำจังหวัดได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน จำนวน ๕,๐๐๐ บาท เป็นความผิดตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม และ ๘๑ วรรคสอง ไล่ออก

๓. เจ้าหน้าที่การคลัง ๒ ได้เรียกรับเงินจากราษฎรเป็นค่าตอบแทนในการฝากเข้าทำงานเป็นลูกจ้างของส่วนราชการ โดยคิดค่าตอบแทนในอัตรา ๑,๐๐๐ บาทต่อเงินเดือน ๑๐๐ บาท ราษฎรได้เข้าทำงานและได้ค่าจ้างเดือนละ ๘๐๐ บาทเศษ จึงจ่ายเงินให้หลายครั้งรวม ๘,๐๐๐ บาท ครบตามที่ตกลง ต่อมาเมื่อได้รับเงินปรับเพิ่มตามวุฒิหรือค่าจ้างเพิ่มก็จะเรียกร้องเอาเงินเพิ่มอีก แต่ราษฎรไม่ยอมจ่ายให้อีก เพราะได้จ่ายครบตามข้อตกลงแล้ว เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ไล่ออก

๔. เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่คุมสอบ ระหว่างการสอบวิชาความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่ง ได้เขียนคำเฉลยข้อสอบบางส่วนให้แก่ผู้เข้าสอบคนหนึ่ง ต่อมามีบัตรสนเท่ห์ร้องเรียนว่ามีกรทุจริตในการสอบครั้งนี้ ผู้ถูกลงโทษรับสารภาพ เป็นความผิดตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม และมาตรา ๘๑ วรรคสอง ปลดออก

๕. เจ้าหน้าที่สุขาภิบาล ๑ รับว่าจะฝากบุตรสาวของผู้ร้องให้ได้ทำงานโรงพยาบาลโดยเรียกเงินเป็นค่าติดต่อก่อน ๑๒,๐๐๐ บาท ผู้ร้องตกลงจ่ายให้ก่อน ๕,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือสัญญาว่าจะจ่ายให้เมื่อบุตรสาวได้ทำงานแล้ว ต่อมาปรากฏว่าบุตรสาวไม่ได้เข้าทำงาน ผู้ร้องจึงเรียกเงินคืนและผู้ถูกลงโทษได้คืนเงินให้ไป เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ปลดออก

๖. ช่างรังวัด ๒ ได้ติดต่อเรียกและรับเงินจากช่างรังวัด รวม ๔ คน เป็นเงิน ๕๗,๐๐๐ บาท โดยหลอกลวงว่าจะติดต่อช่วยเหลือให้บุคคลทั้ง ๔ สอบคัดเลือกเลื่อนตำแหน่งได้ แต่เมื่อประกาศผลการสอบคัดเลือกปรากฏว่าช่างรังวัดทั้ง ๔ คน สอบไม่ได้ เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ปลดออก

๗. เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ได้ร่วมกับบุคคลภายนอกหลอกลวงราษฎรว่าจะพาเข้าทำงานราชการ โดยคิดค่าตอบแทนรายละ ๒,๐๐๐-๒,๔๐๐ บาท และได้ใช้สถานที่ราชการเป็นส่วนประกอบด้วย ทำให้ราษฎรหลงเชื่อจ่ายเงินให้แก่ผู้ถูกลงโทษ รายละ ๒,๐๐๐ บาท และ ๔,๘๐๐ บาท ตามลำดับ แต่ผู้ถูกลงโทษก็ฝากเข้าทำงานไม่ได้ เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ปลดออก

๘. นายตรวจสรรพสามิต ๒ เรียกร้องและรับเงินจากราษฎร ๒ ราย ๆ ละ ๖,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการที่จะวิ่งเต้นช่วยเหลือให้สอบแข่งขันบรรจุเป็นข้าราชการได้เมื่อสอบไม่ได้รับราชการมาขอเงินคืน ผู้ถูกลงโทษก็ไม่ยอมคืน จนเกิดมีการร้องเรียนขึ้น เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ปลดออก

๑๑. เจ้าหน้าที่สถิติ ๒ ร่วมกับสามเวิเรียกรับเงินจากราษฎร จำนวน ๗,๐๐๐ บาท โดยหลอกลวงว่าจะพาเข้าทำงานในองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และได้มีการแจ้งความดำเนินคดีอาญา ที่สุด ศาลพิพากษาว่ามีความผิดฐานฉ้อโกงให้จำคุกมีกำหนด ๒ เดือน เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ให้ออก

๑๐. เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๔ ได้เข้าสอบคัดเลือกเพื่อดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕ หลังจากเริ่มลงมือสอบวิชาเฉพาะตำแหน่งไปได้ ประมาณ ๑๕-๒๐ นาที เจ้าหน้าที่คุมสอบได้ยึดเอกสารที่ผู้ถูกลงโทษได้บันทึกข้อความเกี่ยวกับวิชาที่สอบนั้นและวางไว้บนโต๊ะที่นั่งสอบ และผู้ถูกลงโทษกำลังทำคำตอบข้อสอบอยู่ เป็นความผิดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ให้ออก

๑๑. บุคลากร ๔ มีหน้าที่เป็นกรรมการตรวจกระดาษคำตอบ มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีช่วยเหลือผู้เข้าสอบบางคนในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนของทางราชการแห่งหนึ่ง โดยแก้ไขกระดาษคำตอบด้วยการลบรอย

ดินสอที่ระบายลงในช่องคำตอบที่ผิด แล้วระบายดินสอลงในช่องคำตอบที่ถูกให้มีจำนวนมากขึ้น จากการสอบสวนแม้พยานหลักฐานจะยังไม่อาจจะระบุได้ชัดเจนว่าผู้นี้ได้ทำการแก้ไขกระดาษคำตอบของผู้เข้าสอบก็ตาม แต่ก็ยังมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน หากให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ จึงสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘

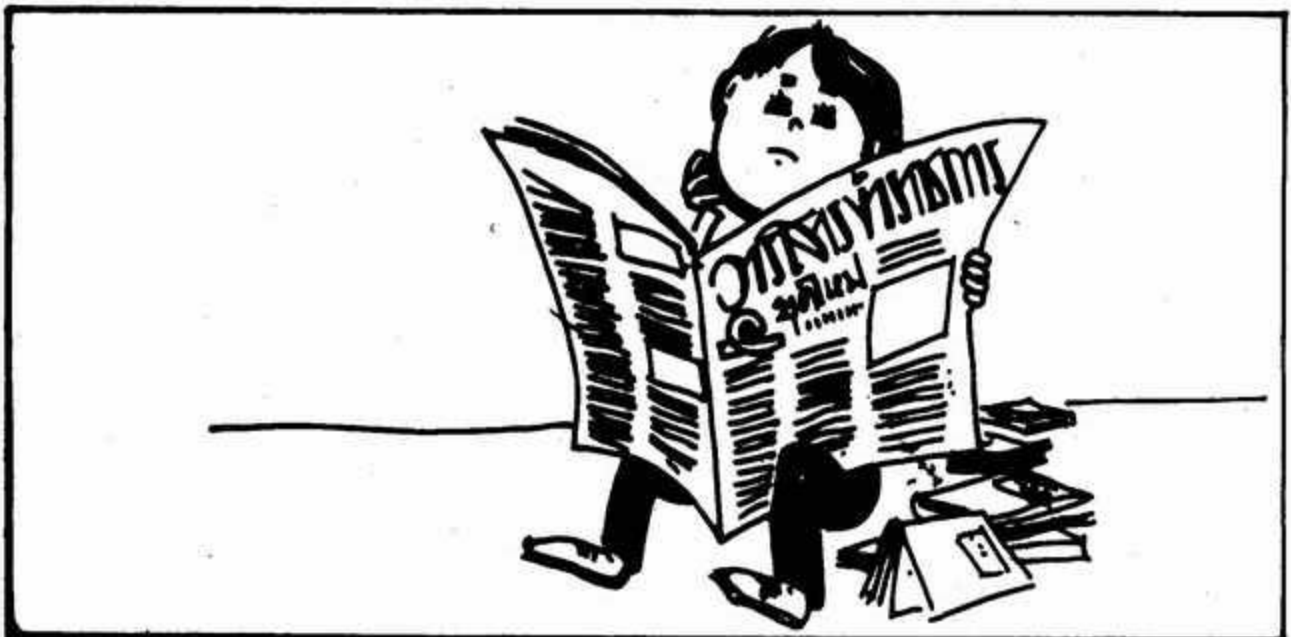
๑๒. เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่คุมสอบในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในส่วนราชการต่าง ๆ ได้นำข้อสอบแบบปรนัยวิชาความรู้ความสามารถทั่วไปฉบับของผู้ที่ขาดสอบ ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารลับ และเจ้าหน้าที่คุมสอบจะอ่านหรือคัดลอกมิได้ไปทำการคัดลอกข้อสอบที่โต๊ะหลังห้องสอบเป็นจำนวน ๑๕ ข้อ และคัดลอกข้อความซึ่งเป็นตัวอย่างเงื่อนไขของข้อสอบข้อต่อไปด้วย ทั้งที่ทราบดีถึงข้อห้ามดังกล่าวแล้ว เป็นความผิดตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ลดชั้นเงินเดือน ๒ ชั้น

๑๓. เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ขณะที่นั่งสอบ
วิชาการบัญชีสาขาภิบาล ได้ยกกระดาษคำตอบวิชา
ดังกล่าวให้สูงขึ้นจากโต๊ะในลักษณะที่ผู้เข้าสอบคน
อื่นที่นั่งอยู่ด้านหลังสามารถมองเห็นคำตอบได้ เมื่อ
เจ้าหน้าที่คุมสอบตักเตือน กลับไม่เชื่อฟังและพูดจา
โต้ตอบด้วยวาจาที่ไม่สุภาพจนเจ้าหน้าที่คุมสอบ
เตรียมจะกวดกระดาษคำตอบ จึงได้รับลูกชิ้นเดินนำ
กระดาษคำตอบไปส่งให้เจ้าหน้าที่คุมสอบอีกคนหนึ่ง
แล้วยื่นวิจารณ์เจ้าหน้าที่คุมสอบด้วยเสียงอันดัง ซึ่ง
ทางราชการได้ปรับให้ผู้นี้สอบตกในวิชานี้ เป็นความ
ผิดตามมาตรา ๗๘ และ ๘๑ วรรคหนึ่ง ตัดเงินเดือน
๑๐% ๒ เดือน

๑๔. เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ได้รับแต่งตั้งให้
เป็นเจ้าหน้าที่คุมสอบ รวม ๒ วัน แต่ไม่ได้ไปปฏิบัติ
หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและได้ละทิ้งหน้าที่
ราชการไปอีก ๓ วัน เป็นความผิดตามมาตรา ๗๑
และ ๗๕ ตัดเงินเดือน ๑๐% ๒ เดือน

มุมมองข้าราชการ

โอกาสในการบรรจุเข้ารับราชการ

กองการสอบ

ฉบับนี้ของมุมมองข้าราชการ คุณรัชนีเพ็ญ เต็มสุข และคุณชัยฤกษ์ วัฒนสุนทร แห่งกองการสอบ สำนักงาน ก.พ. ได้ร่วมกันเสนอบทความเกี่ยวกับโอกาสในการบรรจุเข้ารับราชการซึ่งเป็นจริงในปัจจุบันนี้ มาเพื่อท่านผู้อ่านที่จะมีบุตร ธิดา หรือญาติพี่น้องซึ่งสำเร็จการศึกษาแล้ว และกำลังหางานทำ ได้ทราบสำหรับเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจได้บ้างไม่มากก็น้อย

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า งานราชการเป็นงานที่มีเกียรติก้าวหน้า มั่นคงและมีสวัสดิการที่ดีพอสมควร จึงทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ สนใจที่จะเข้ารับราชการเป็นจำนวนมาก ทางราชการจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่จะเลือกสรรผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานราชการให้ได้มากที่สุด หน้าที่ในการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการนี้ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้กำหนดให้ ก.พ. ซึ่งเป็นองค์การกลางบริหารงานบุคคล เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ ทั้งนี้ ก.พ.ได้มอบหมายให้สำนักงาน ก.พ. เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทน

ในการบริหารงานบุคคล กระบวนการสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง หากได้คนที่มีความรู้ความสามารถสูงตั้งแต่ต้นย่อมก่อ

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานนั้น และประเทศชาติโดยส่วนรวม ดังนั้น นโยบายในการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการของ ก.พ.ทำที่ผ่านมาได้ยึดระบบคุณธรรมเป็นรากฐาน คือ ส่งเสริมให้มีการเลือกสรรบุคคลเข้ารับราชการด้วยความเสมอภาค กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในการเข้ารับราชการ ประการต่อมา ก็คือ ทำการทดสอบความสามารถหรือสมรรถภาพของบุคคล ผู้ที่มีความสามารถมากกว่า ดีกว่า ก็มีโอกาที่จะได้รับราชการก่อนผู้อื่น และนอกจากนี้กระบวนการสรรหาทุกขั้นตอนได้ทำอยู่บนรากฐานของความยุติธรรม คือ วางตนเป็นกลางไม่ทุจริต กลั่นแกล้ง หรือให้ประโยชน์แก่ผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ ดังนั้น ประชาชนทั่วประเทศจึงให้ความไว้วางใจต่อระบบการสรรหาบุคคลซึ่งดำเนินการโดยสำนักงาน ก.พ.มาโดยตลอด

อย่างไรก็ตาม การสรรหาบุคคลเข้ารับราชการนี้ ก.พ.อาจมอบหมายให้กระทรวง กรม หรือจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการสอบแข่งขันแทน ก.พ.ได้ในบางกรณีหรือบางชื่อตำแหน่ง และบัญชีที่ขึ้นไว้แล้วนี้ ก.พ.อาจอนุมัติให้นำไปคัดเลือกบรรจุในส่วนราชการอื่นได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้ที่ประสงค์จะหางานทำก็ควรคอยติดตามข่าวการรับสมัครสอบที่ดำเนินการโดยหน่วยงานราชการอื่น ๆ ได้อีกทางหนึ่งด้วย

จะทราบข่าวการสอบได้อย่างไร

โดยปกติสำนักงาน ก.พ.จะวางแผนการสอบไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี โดยมีการสอบใหญ่ ๆ ปีละ ๓ ครั้ง คือในเดือนตุลาคม, ธันวาคม, และพฤษภาคม นอกจากนั้นก็จะมีการสอบตำแหน่ง เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด-๑ อีกปีละ ๑ ครั้ง โดยปกติจะเปิดสอบประมาณเดือนธันวาคม ของทุกปี ทั้งนี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้บ้างหากบัญชีเดิมที่ดำเนินการไว้ยังบรรจุไม่หมด

ผู้สนใจอาจติดตามข่าวการสอบได้ตามระยะเวลาดังกล่าว โดยสำนักงาน ก.พ. จะแพร่ข่าวการรับสมัครสอบไปยังหนังสือพิมพ์ และสถานีวิทยุต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนจัดส่งสำเนาประกาศรับสมัครสอบไปยังกระทรวง ทบวงกรม มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนั้น ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ก็อาจดูรายละเอียดเกี่ยวกับการสอบได้ที่ศูนย์ข่าวการสอบ สำนักงาน ก.พ. (ซึ่งสามารถดูได้ตลอดเวลาไม่เว้นวันเสาร์-อาทิตย์) ส่วนผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด ก็อาจดูรายละเอียดได้ที่ สำนักงานจังหวัดทุกจังหวัด

โอกาสของผู้เข้าสอบ

กองการสอบ สำนักงาน ก.พ.ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโอกาสของผู้เข้าสอบไว้เมื่อปี ๒๕๒๖ มีสาระสำคัญที่ควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ คือ

๑. ผู้เข้าสอบชายและหญิงมีโอกาสในการเข้า

รับราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P > 0.5$) ยกเว้นตำแหน่งระดับ ๑ ผู้เข้าสอบหญิงมีโอกาสการเข้ารับราชการสูงกว่าผู้เข้าสอบชายอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$)

๒. ผู้เข้าสอบที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ มีโอกาสเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในภาคอื่น ๆ ทุกภาคอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$) และผู้เข้าสอบที่มีภูมิลำเนาในภาคกลางมีโอกาสเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$)

๓. ผู้เข้าสอบที่ปัจจุบันพักอยู่ในกรุงเทพฯ และภาคกลางมีโอกาสเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่ปัจจุบันอยู่ในภาคอื่น ๆ ทุกภาคอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.1$) ยกเว้นกรณีระหว่างภาคกลางกับภาคเหนือ $P < .05$)

๔. ผู้เข้าสอบที่บิดาประกอบอาชีพรับจ้างหรือค้าขายจะมีโอกาสเข้ารับราชการสูงกว่าผู้เข้าสอบที่บิดาประกอบอาชีพอื่น ๆ ทุกอาชีพ ในขณะที่ผู้เข้าสอบที่มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีโอกาสเข้ารับราชการต่ำกว่าผู้เข้าสอบที่มารดาประกอบอาชีพอื่น ๆ ทุกอาชีพ

๕. ผู้เข้าสอบที่สำเร็จการศึกษาด้วยคะแนนเฉลี่ยสูง มีโอกาสเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$)

๖. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษาล่าสุดก่อนการสมัครสอบ มีโอกาสการเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษาก่อนหน้านั้นอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$)

๗. ผู้เข้าสอบที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษารัฐบาลมีโอกาสการเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$)

๘. ผู้เข้าสอบที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ มีโอกาสการเข้ารับราชการสูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาค

อื่น ๆ ทุกภาคยกเว้นภาคกลางอย่างมีนัยสำคัญ
($P < .05$)

๙. ผู้เข้าสอบที่มีและไม่มีประสบการณ์ด้านการสอบของสำนักงาน ก.พ.มีโอกาสในการเข้ารับราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P > .05$)

ดังนั้น สำหรับผู้ที่คิดว่ามีสิ่งแวดล้อมในบางข้อที่อาจทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบอยู่บ้าง ก็ควรจะได้รับขวนขวายเตรียมตัวสำหรับการสอบให้มากยิ่งขึ้นไปอีก

ประโยชน์ของการเป็นผู้สอบแข่งขันได้

ในปีหนึ่ง ๆ จะมีผู้สนใจมาสมัครสอบที่สำนักงาน ก.พ. เป็นจำนวนแสนคนขึ้นไปจากสถิติที่ผ่านมาปรากฏว่า จะมีผู้ผ่านการสอบและขึ้นบัญชีไว้โดยเฉลี่ยในแต่ละตำแหน่งระหว่าง ๓-๑๕% ของจำนวนผู้เข้าสอบในแต่ละตำแหน่งเท่านั้น ดังนั้น ทุกคนที่ผ่านการสอบและได้รับการขึ้นบัญชีไว้ก็นับได้ว่ามีโอกาสดีและโชคดีกว่าผู้อื่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะในจำนวนผู้ที่สอบขึ้นบัญชีไว้จะมีโอกาสรอการบรรจุไปได้มากถึง ๒ ปี (นับตั้งแต่วันประกาศขึ้นบัญชีของตำแหน่งนั้น) หรือจนกว่าจะมีการสอบและขึ้นบัญชีตำแหน่งนั้นใหม่อีก นอกจากนั้น บัญชีดังกล่าว

อาจนำไปสอบเพิ่มเติมเป็นชื่อตำแหน่งอื่นที่ใช้คุณสมบัติเดียวกันและมีลักษณะความต้องการของตำแหน่งใกล้เคียงกับตำแหน่งที่สอบไว้เดิมได้อีกด้วย

สำหรับส่วนราชการใดที่มีลักษณะงานที่ต้องการผู้ที่มีคุณลักษณะพิเศษบางประการ หรือตำแหน่งใด หรือห้องที่ใดที่หาผู้สมัครใจไปบรรจุได้ยาก ก.พ. ก็อาจอนุมัติให้ส่วนราชการนั้นคัดเลือกบรรจุจากบัญชีที่ ก.พ. สอบและขึ้นบัญชีไว้แล้วได้ ทั้งนี้ การสรรหาโดยวิธีสอบเพิ่มเติม คัดเลือกบรรจุ หรือการที่สำนักงาน ก.พ.เรียกผู้สอบแข่งขันได้มารายงานตัวเพื่อรับการบรรจุก็ตาม สำนักงาน ก.พ.จะอำนวยความสะดวกด้วยการส่งจดหมายแจ้งผู้สอบแข่งขันได้ทุกรายที่มีสิทธิ์ในครั้งนั้นให้ทราบถึงบ้าน ดังนั้น เพื่อมิให้พลาดโอกาสในการเข้ารับราชการควรแจ้งที่อยู่ให้ชัดเจน เมื่อมีการเปลี่ยนที่อยู่ จะต้องแจ้งโดยทันทีทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของตัวผู้สอบแข่งขันได้เอง เท่าที่ผ่านมา

หากผู้ที่ได้รับการขึ้นบัญชีไว้ไม่เลือกงานจนเกินไปแล้ว จะมีโอกาสสูงมากที่จะได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ

แนวโน้มของการบรรจุเข้ารับราชการ

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือ ที่ สร ๐๒๐๓/ว.๒๔๕ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๓ ให้ขลอมการเพิ่มข้าราชการในส่วนต่าง ๆ โดยให้เพิ่มได้

ไม่เกิน ๒% ในแต่ละปี ประกอบกับขณะนี้รัฐบาลมีความจำเป็นในเรื่องการจำกัดการใช้งบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น จึงน่าจะมีผลกระทบต่อจำนวนการบรรจุผู้สอบแข่งขันได้เข้ารับราชการมีอัตราการเพิ่มที่น้อยลงเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครสอบที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้จะพอพิจารณาได้จากตารางเปรียบเทียบของบางกลุ่มวุฒิการศึกษาที่สำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการสอบไว้เมื่อปีงบประมาณ ๒๕๒๗ ดังนี้ :-

การดำเนินการสอบแข่งขันของสำนักงาน ก.พ. ปีงบประมาณ ๒๕๒๗

วุฒิการศึกษา	จำนวน			อัตราส่วนระหว่างผู้ได้รับการส่งบรรจุต่อผู้สมัครสอบ
	ผู้สมัครสอบ	ผู้สอบได้	ผู้ได้รับการส่งบรรจุ	
ปวช.พาณิชย์การ	๖๗,๕๒๐	๗,๖๖๒	๑,๓๘๔	๑ : ๔๙
ปวช.ทางช่าง	๑๒,๒๒๒	๑,๔๔๗	๕๗๑	๑ : ๒๑
ปวส.พาณิชย์การ	๑๕,๕๖๑	๗๘๕	๑๕๔	๑ : ๑๐๑
ปวส.ทางช่าง	๑๑,๓๓๕	๑,๐๖๘	๓๒๙	๑ : ๓๔
ปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์	๑๔,๖๒๑	๑,๑๔๐	๔๓๑	๑ : ๓๔

ที่มา : กองการสอบ สำนักงาน ก.พ.

จากการเปรียบเทียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการเข้ารับราชการในปัจจุบันมีการแข่งขันกันในระดับที่สูงมาก ฉะนั้น ผู้ที่มีความสามารถสูงจริงๆ เท่านั้น จึงจะสามารถผ่านการสอบแข่งขันและได้รับการบรรจุเข้ารับราชการได้ มีคนอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่มีความสามารถสูงเช่นกันแต่ก็พลาดโอกาสไป ฉะนั้น การมุ่งหวังงานทำโดยสมัครเข้ารับราชการแต่เพียงอย่างเดียวโดยมิได้เตรียมแผนการหางานทำในส่วนอื่น ๆ เช่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน หรือการประกอบอาชีพส่วนตัว น่าจะเป็นการไม่รอบคอบเพียงพอ

ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ การทำงานไม่ว่าที่ใดก็ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยในการพัฒนาประเทศชาติด้วยกัน ทั้งนี้ในช่วงที่ยังว่างงาน อาจต้องหางานที่ไม่ตรงกับที่เรียนมาไปพลางก่อน หรือศึกษาหาความรู้พิเศษเพิ่มเติม เช่น พิมพ์ดีด ขับรถ เรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น ในบางครั้งการประกอบอาชีพส่วนตัวอาจสร้างความเจริญก้าวหน้าและร่ำรวยมาสู่ตนเองและครอบครัวซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติได้ไม่แพ้กับการเข้ารับราชการเช่นกัน

กฎหมายและระเบียบใหม่

พร้อมคำอธิบาย

ที่ กค ๐๕๐๒/๔๑๙

กรมบัญชีกลาง

ในพระบรมมหาราชวัง ๑๐๒๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

เรื่อง พระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘

เรียน เลขาธิการ ก.พ.

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘

ด้วยพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๒ ตอนที่ ๑๒ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๒๘

กรมบัญชีกลางจึงเห็นสมควรเวียนแจ้งพระราชกฤษฎีกาที่ประกาศใช้แล้วดังกล่าวมาเพื่อทราบ และโปรดแจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก.

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) โกวิทย์ โปษยานนท์

(นายโกวิทย์ โปษยานนท์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

กองกฎหมายและระเบียบการคลัง

โทร. ๒๒๒๔๘๖๔

พระราชกฤษฎีกา
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๒๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘
เป็นปีที่ ๔๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจ่ายเงินบางประเภทตามงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบัญชี ๔ อัตราค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการ ต่างประเทศชั่วคราว และบัญชี ๕ อัตราค่าเครื่องแต่งตัวไปรับราชการประจำในต่างประเทศท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้ใช้บัญชี ๔ และบัญชี ๕ ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้แทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ดิณสุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

บัญชี ๔ อัตราค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว

ผู้ดำรงตำแหน่งหรือชั้นยศ	ประเภท ก. บาทต่อวัน		ประเภท ข. บาทต่อวัน	
	เบี้ยเลี้ยง	ค่าเช่าที่พัก	เบี้ยเลี้ยง	ค่าเช่าที่พัก
ตำแหน่งระดับ ๕ ลงมา หรือตำแหน่งที่เทียบเท่า หรือข้าราชการ ตุลาการ ซึ่งรับเงินเดือนชั้น ๑ คณะผู้พิชิตธรรม หรือข้าราชการอัยการ ซึ่งรับเงินเดือนชั้น ๑ หรือข้าราชการทหาร ซึ่งรับเงินเดือนพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรีลงมา หรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศพันตำรวจตรี ลงมา	๖๐๐	๘๕๐	๕๕๐	๗๕๐
ตำแหน่งระดับ ๖ ถึงระดับ ๘ หรือตำแหน่งที่เทียบเท่า หรือข้าราชการ ตุลาการ ซึ่งรับเงินเดือนชั้น ๒ ถึงชั้น ๓ หรือข้าราชการอัยการ ซึ่งรับ เงินเดือนชั้น ๒ ถึงชั้น ๓ หรือข้าราชการทหาร ซึ่งรับเงินเดือนพันโท นาวาโท นาวาอากาศโท ถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก อัตรา เงินเดือนพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกพิเศษอันดับ ๑ หรือ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศพันตำรวจโทถึงพันตำรวจเอกอัตราเงินเดือน พันตำรวจเอกพิเศษอันดับ ๑	๗๕๐	๑,๑๐๐	๖๐๐	๘๐๐
ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙ ขึ้นไป หรือตำแหน่งที่เทียบเท่า หรือข้าราชการ ตุลาการ ซึ่งรับเงินเดือนชั้น ๔ ขึ้นไป หรือข้าราชการอัยการ ซึ่ง รับเงินเดือนชั้น ๔ ขึ้นไป หรือข้าราชการทหาร ซึ่งรับเงินเดือนพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกพิเศษอันดับ ๒ ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศพันตำรวจเอกอัตราเงินเดือนพันตำรวจเอกพิเศษอันดับ ๒ ขึ้นไป	๘๕๐	๑,๔๕๐	๘๕๐	๑,๑๐๐
ประธานศาลฎีกา ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือ รัฐมนตรี	๑,๒๐๐	๑,๖๕๐	๘๕๐	๑,๔๕๐

หมายเหตุ

- ประเภท ก. ได้แก่ประเทศในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ภูมิภาค
ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน และอิรัก
- ประเภท ข. ได้แก่ประเทศอื่น ๆ นอกจากที่กำหนดในประเภท ก.
- ในกรณีที่เดินทางไปวันหนึ่งวันใดคาบเกี่ยวหลายประเทศ ให้ใช้สิทธิเบิกตามประเภทที่สูงกว่าได้

บัญชี ๕ อัตราค่าเครื่องแต่งตัวไปรับราชการประจำในต่างประเทศ

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ประเภท ก.	ประเภท ข.
๑	เจ้าหน้าที่การทูต ระดับ ๕ ลงมา ภริยา หรือสามี บุตรคนละ	๓๒,๕๐๐ ๒๐,๐๐๐ ๖,๕๐๐	๒๓,๕๐๐ ๑๔,๑๐๐ ๔,๒๐๐
๒	เจ้าหน้าที่การทูตระดับ ๖ ถึงระดับ ๘ ภริยา หรือสามี บุตรคนละ	๓๗,๖๐๐ ๒๑,๒๐๐ ๗,๑๐๐	๒๘,๒๐๐ ๑๗,๗๐๐ ๔,๗๐๐
๓	เจ้าหน้าที่การทูต ระดับ ๑๐ ภริยา หรือสามี บุตรคนละ	๕๒,๕๐๐ ๒๔,๗๐๐ ๘,๔๐๐	๓๒,๕๐๐ ๑๘,๘๐๐ ๗,๑๐๐

หมายเหตุ

๑. ประเภท ก. ได้แก่ประเทศอื่น ๆ นอกจากที่กำหนดในประเภท ข.
๒. ประเภท ข. ได้แก่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา-ประชาธิปไตย สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า มาเลเซีย สาธารณรัฐศรีลังกา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และบรูไน
๓. เจ้าหน้าที่การทูต ระดับ ๕ ขึ้นไป ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องแต่งตัววอร์เทอริสไมสหรือเครื่องแต่งตัวมอร์นิ่งโค้ด เพราะมีหน้าที่ต้องเข้างานพิธีต่าง ๆ และตามประเพณีของประเทศนั้นจำเป็นต้องแต่งตัวแบบเช่นนั้น รัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะอนุมัติให้เบิกค่าเครื่องแต่งตัวดังกล่าวอย่างละ ๑ ชุด เพิ่มขึ้นอีกค่าหากทำได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ต้องไม่เกินชุดละ ๘,๔๐๐ บาท

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากทางราชการได้ประกาศปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายที่ผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศได้รับเป็นเงินบาท เพื่อเป็นค่าเบี่ยงเบนเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว ตามบัญชี ๔ และค่าเครื่องแต่งตัวไปรับราชการประจำในต่างประเทศ ตามบัญชี ๕ ท้ายพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๗ มีมูลค่าลดน้อยลง เมื่อคิดเทียบเป็นเงินตราต่างประเทศ อันมีผลทำให้ผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวและผู้เดินทางไปราชการประจำในต่างประเทศได้รับความเดือดร้อน ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมและเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของผู้เดินทางดังกล่าวอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา สมควรปรับปรุงอัตราค่าเบี่ยงเบนเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว ตามบัญชี ๔ และอัตราเครื่องแต่งตัวไปรับราชการประจำในต่างประเทศ ตามบัญชี ๕ ท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเสียใหม่ให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

คำอธิบาย

เรื่อง พระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘

การออกพระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการใหม่มีเหตุผลอย่างไร

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ สาเหตุมาจากกรณีที่ทางราชการได้ประกาศปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราใหม่ ซึ่งมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายที่ผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศซึ่งได้รับเป็นเงินบาท สำหรับเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว รวมทั้งค่าเครื่องแต่งตัวในการเดินทางไปราชการประจำในต่างประเทศที่กำหนดไว้เดิมมีมูลค่าน้อยลงเมื่อคิดเป็นเงินตราต่างประเทศ ทำให้ผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวและผู้เดินทางไปราชการประจำในต่างประเทศได้รับความเดือดร้อนจากเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของผู้ที่จะเดินทางไปราชการในต่างประเทศ จึงได้ปรับปรุงอัตราค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวและค่าเครื่องแต่งตัวสำหรับผู้จะเดินทางไปราชการประจำในต่างประเทศเสียใหม่ให้เหมาะสม จึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว

สาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการฉบับใหม่มีอย่างไร

พระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการฉบับนี้มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

- พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ เป็นต้นไป
- ให้ยกเลิกบัญชี ๔ อัตราค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางและค่าเช่าที่พักในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว และบัญชี ๕ อัตราค่าเครื่องแต่งตัวไปราชการประจำในต่างประเทศ ท้ายพระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกฤษฎีกาคำใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยให้ใช้บัญชี ๔ และบัญชี ๕ ที่ออกใหม่ท้าย พ.ร.ฎ. นี้แทน

ถ้าคนเราสามารถมองดูตนเองด้วยตาของผู้อื่น

น่าจะได้เห็นอะไรแปลกๆ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

แนวทางการสอบเลื่อนตำแหน่ง

ตัวอย่างข้อสอบ และแนวการตอบ

อาจารย์ดิวิ

หลังจากที่ผมได้นำตัวอย่างข้อสอบคัดเลือกเลื่อนตำแหน่งจากส่วนราชการต่าง ๆ มาลงและเฉลยไปแล้ว ก็ปรากฏว่าได้มีเพื่อนข้าราชการจากภูมิภาคได้ส่งตัวอย่างข้อสอบเลื่อนตำแหน่งมาลงวารสาร โดยบอกว่าขอให้ลงตัวอย่างข้อสอบที่ออกสอบเลื่อนระดับในต่างจังหวัดกันบ้าง

ฉบับนี้ผมได้นำตัวอย่างข้อสอบที่ คุณอุเทพ อุทยานพงศ์ ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ จังหวัดยโสธร ส่งมาให้มาพิจารณากัน

ตัวอย่างข้อสอบและแนวการตอบ มีดังนี้

ข้อสอบ ถ้าท่านเป็นหัวหน้าโครงการ ท่านจะมีวิธีการแบ่งงาน ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไรบ้าง ขอให้ยกตัวอย่างประกอบด้วย

แนวการตอบ ข้อสอบข้อนี้มี ๒ ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

๑. จะมีวิธีการแบ่งงานตามโครงการอย่างไร

๒. จะมีวิธีการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไร

หรือ อาจแยกเป็น ๓ ประเด็น ถ้าแยกวิธีการตรวจสอบกับการติดตามผลการปฏิบัติงานในประเด็นที่ ๒ ออกจากกัน

ประเด็นที่ ๑ จะมีวิธีการแบ่งงานตามโครงการอย่างไร

ลักษณะการปฏิบัติงานเป็นโครงการจะต่างไปจากการปฏิบัติงานประจำธรรมดา เช่น เจาะจงการปฏิบัติงานเฉพาะเรื่องลงไปแน่ชัด มีกิจกรรมที่ต้องทำเป็นขั้นตอนและให้เสร็จทันเวลาตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น วิธีการแบ่งงานจึงต่างไปจากการปฏิบัติงานประจำในสำนักงาน เช่น งานบริหารหรือธุรการทั่วไป ซึ่งมีรูปแบบวิธีการบริหารตายตัวในลักษณะหัวหน้างานกับลูกน้อง แต่เป็นการบริหารลักษณะโครงการ (Project Management) การแบ่งงานจึงต้องคำนึงถึงลักษณะงานและวิธีปฏิบัติงานที่ต่างกันออกไป รวมทั้งภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้เสร็จทันกำหนดเวลาด้วย

แนวทางที่ควรพิจารณาก่อนการแบ่งงาน ควรมีดังนี้

๑. ควรศึกษาโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้างานดังนี้

- ๑) ชนิดของโครงการที่รับผิดชอบ
- ๒) ระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้น
- ๓) ความเร่งด่วนและลำดับความสำคัญ

๒. หัวหน้างานควรมีแผนงานเป็นแผนปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของแผนไว้ให้ชัดเจนก่อนแบ่งงานหรือมอบหมายงาน เพื่อให้แผนเป็นเครื่องมือติดตามผลงานได้

๓. จัดผู้ปฏิบัติงานที่มีอยู่ในหน่วยงานให้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ในความรับผิดชอบโดยยึดหลัก

- ๑) จัดให้ตรงกับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานที่มีอยู่
- ๒) จัดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีงานทำเต็มที่ตลอดปี

ทั้งนี้โดยดูเป้าหมายและระยะเวลาของแต่ละโครงการด้วย เพราะเสร็จสิ้นไม่พร้อมกัน ควรจัดคนลงในช่วงเวลาต่าง ๆ ให้เหมาะสมด้วย

๓) ควรมอบหมายงานโดยมุ่งหมายให้มีการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานขึ้นมาด้วย เช่น ผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติ เช่น นักวิชาการ ๔-๕-๖ ทุกคนควรให้รับผิดชอบเป็นเจ้าของโครงการด้วยตนเองบ้าง เพื่อฝึกเป็นหัวหน้าโครงการในขณะเดียวกันก็ให้เป็นผู้ช่วยในโครงการอื่น หรือเป็นผู้ร่วมปฏิบัติในโครงการอื่นสลับกัน วิธีนี้ช่วยฝึกการเป็นทั้งหัวหน้าและผู้ร่วมปฏิบัติงานไปด้วย

๔. ควรวางระบบงานการอำนวยความสะดวกโครงการในหน่วยงานขึ้นมาตามบทบาท เช่น ผู้อำนวยการโครงการ หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วย ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะงานบริหารโครงการมีลักษณะต่างไปจากงานทั่วไป นอกจากนี้จะต้องมีระบบการรายงานที่ดีด้วย

สำหรับวิธีแบ่งงานตามโครงการมีได้หลายแบบ เช่น แบ่งตามประเภท แบ่งตามความเร่งด่วน และตามท้องที่หรือเขตปฏิบัติงาน แต่อย่างไรก็ดี ควรจัดแบ่งงานเป็นแบบผสมผสานหลายวิธีประกอบกัน ทั้งนี้ตัวกำหนดการแบ่งงานจะมีเรื่องอัตรากำลังที่มีอยู่ และงบประมาณที่ได้มากำหนดด้วย วิธีแบ่งงานโดยทั่วไปจะมีแนวทางได้ดังนี้

๑. จำแนกประเภทโครงการเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เร่งด่วนหรือธรรมดา แล้วจัดบุคคลรับผิดชอบในตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น หัวหน้าโครงการก่อน

๒. ศึกษาขั้นตอนและกิจกรรมของโครงการต่าง ๆ รวมทั้งปริมาณงานในโครงการต่าง ๆ เพื่อจัดคนรับผิดชอบในกิจกรรมและขั้นตอนต่าง ๆ โดยจัดทำเป็นแผนภูมิ PERT หรือ Gantt Chart ออกมา

ทั้งนี้ หัวหน้าหน่วยงานควรเรียกผู้รับผิดชอบมาตกลงกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยให้ผู้รับผิดชอบไปวางรายละเอียดของงานออกมาเป็นแผนปฏิบัติงานอีกทีหนึ่ง เพื่อกำหนดเป็นบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน

หนึ่ง หัวหน้างานอาจออกคำสั่งมอบหมายงานของแต่ละคนไว้อีกทีหนึ่งก็ได้

๓. วางวิธีการกำกับอำนาจการ การรายงานผลการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชาขึ้นไว้ เพราะการอำนาจการงานโครงการจะเปลี่ยนไปตามบทบาทที่รับผิดชอบของแต่ละคนในแต่ละโครงการ

ประเด็นที่ ๒ วิธีการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโครงการควรมีอย่างไร

ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้อำนวยการโครงการควรตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็น ๒ ลักษณะประกอบกัน คือ

๑. การตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานในแง่ความสัมพันธ์ผลตามภารกิจ เป้าหมายหรือแผนงาน เป็นส่วนรวมของหน่วยงาน

๒. ตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค เพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ไขให้ดีขึ้น

แนวทางการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งสองแนวทางนี้ จำเป็นต้องวางระบบการตรวจสอบติดตาม รวมทั้งสร้างเครื่องมือขึ้นมาประกอบการพิจารณาดังนี้

๑. การตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานตามภารกิจหรือเป้าหมาย ควรกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายแยกออกมาให้เห็นเด่นชัดเป็นวัตถุประสงค์หลัก วัตถุประสงค์รอง อันดับ ๑, ๒ หรือ ๓ เป็นต้น และใช้เป็นแนวการตรวจสอบและติดตามผล โดยวางระบบและมีแบบการประเมินผลโครงการขึ้นมา และประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการออกมา ชั้นนี้ควรดำเนินการเมื่อโครงการเสร็จ

๒. การตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อทราบความก้าวหน้า ปัญหาหรืออุปสรรคใช้วิธีการดังนี้

- ๑) การกำหนดช่วงการทบทวนผลงาน เช่น นิตชีแจงผลงานทุกเดือน
- ๒) วิธีการรายงานผลงานเป็นช่วง ๆ
- ๓) การไปตรวจสอบผลการปฏิบัติงานในพื้นที่
- ๔) การสอบถามผู้ที่ได้รับผลของโครงการ เช่น ประชาชน เป็นต้น
- ๕) การตรวจสอบจากการใช้ทรัพยากร เช่น เงินงบประมาณ วัสดุ เป็นต้น

ทั้งหมดนี้จะได้ผลปฏิบัติงานจริง ในฐานะหัวหน้างานจะต้องนำผลที่ได้จากการตรวจสอบและติดตามนี้ไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้ในแผนภูมิที่กล่าวมาแล้ว เช่น แผนภูมิแสดงกิจกรรมและขั้นตอนของโครงการกับเวลาทำงาน เป็นต้นว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่ หากไม่ได้ผลตามเป้าหมาย จะต้องแก้ไขในแต่ละช่วงอย่างไร เป็นต้น

ฉบับหน้าผมจะนำตัวอย่างข้อสอบประเภทนี้มาแนะนำกันต่อไป

อัญชลีแนบพื่น
แต่พระผู้มีพระ
ผู้ชี้ทางสว่างหนี
สัตว์โลกหลายหลากเข้า
ปลดพี
ภาคเจ้า
วิญญะ
ถึงธรรม

ปักซีแห่งกาลลวงล้ำ
ขุนเขาแทบขอบปี
พัดปีกกวาดโชดหิน
พอดีกัปปีหนึ่งคล้อย
โบยบิน มาเยือน
หนึ่งร้อย
ขาดราบ ลงแธ
เคลื่อนไป

เธอท่องเทียบเนินช้า
ไซแต่เพียงกัปปีเดียว
เกิดตายหลายครั้งครา
ยังชื่นชมแซ่ซัน
นานมา
เท่านั้น
สุดนับ
โลกีย์ อิกฤา

น้ำตาเธอร่ำให้
ท่วมท่วมมหาสมุทร
เขาสูงเทียมเมฆคือ
วิญญะทุกข์ท่วมล้น
ครวญฮือ
สุดทัน
กองกระดูก เรอนา
เหลือคณา

ทางหนึ่งไปสูฟ้า
ทางหนึ่งเลวต่ำลง
เธออาจเป็นปุยขาว
ฤาติดตมต่ำได้
หนนาว
ยิ่งไซร์
เมฆมิ่ง ฟ้านา
บาดาล

ปักซีแห่งกาลรู้ว่า	ความจริง
โลกก็เคยพินาศ	หมดสิ้น
โฝมหาประลัยยิ่ง	มนุษย์ก็อ กั้นแล
ผลาญมนุษย์สัตว์ดำดิน	ดับโลก บรรลัย
วารหนึ่งโลกกลับพื้น	โสภิต
อาภัสรพรหมเยื่อน	แหล่งหล้า
อุตริกินจวันดิน	กายหยาบ ลงแ
สืบสกุลมนุษย์เติบโต	กลับคืน
สีผิวผิวดแมกบ้าง	นานา ก็ดี
โลกไกรรหลงเทียมดู	เทียบได้
เกิดแก่เจ็บชิวา	วายเท่า กันหมด
หมิ่นเหยียดผิวนั้นไร	คุณธรรม
นั่นฤาขุนศึกผู้	เกรียงไกร
ชนะศึกจากทิศเหนือ	จรดใต้
ยึดอภกระหิมใจ	เหนิมเนื้อ
แพ็กเลสตนนั้นไซรั	ไข่ว่า เก่งจริง
ผู้ชนะย่อมก่อไว้	เวรกรรม
แพ็กินอนเป็นทุกข์	คำเข้า
แพ็กชนะมีแต่น่า	ทุกข์โทษ
ผู้ฉลาดพึงอย่าเข้า	แข่งเกม
แมลงเม่ามิรู้ว่า	กองไฟ
จักแผดเผาชีวา	มอดม้วย
สนุกสนานว่าเรใจ	บินสู กันนา
ฉิบหายวายวอดด้วย	อวิชา
มัตสยาธาอยู่ยัง	ยังบก
กระเลือกกระสนกลับคืน	สู่น้ำ
จิตมนุษย์ก็เวียนวก	วนสู
กามคุณรสเลิศล้ำ	โลกีย์
ปักซีแห่งกาลรู้ว่า	เหตุใด
วิหคเหงเห็นหว	อยู่ฟ้า
ปลาสมุทรสัตว์ใน	ป่าเปลี่ยว
ยังถูกตามผลาญผล้า	เผด็จชีพ ชนม์วาย

ภัยพิบัติเดือดร้อน	นานา
มรสุมระเบิดไฟ	แล่นล้าง
อุบัติเหตุดับชีวา	เกลื่อนถนน
บักซีกาลรู้กว้าง	วิบากกรรม
นมรดใหม่ไขปริยาย	ทันใด
ไฟกรุ่นเกลือบผลาญเผา	ผ่นซ้า
กรรมชั่วเลวจัญไร	สัตว์ก่อ ไวแธ
อาจเกิดผลลวงล้า	กาลนาน
แม่ฉันเป็นเมล็ดน้ำ	ผ่นผอย
นานหน้อยก็เต็มเต็ม	ตุ่มได้
เก็บฉันเมล็ดน้อย	ข้าวตอก ดินแธ
วารหนึ่งจักได้ใช้	เสพยกิน
บักซีแห่งการรู้แน่	ความจริง
ศีลสมาธิปัญญา	เท่านั้น
ลดละกิเลสทั้ง	ได้หมด
สังเวทคนปิดกัน	ไปรับ ความจริง
ศีลนั้นคือแผ่นพื้น	ปถพี
สมาธิคือกระโถชา-	หยั่งตั้ง
ปราบพื้นเรียบจึงดี	กระโถบัน- คงนา
ป็นปายสูงไปพลั้ง	มั่นมุ่ง ปัญญา
จอมปลวกโพรงออกเข้า	หกรู มีแธ
เหยยหนึ่งนอนเนาใน	หลบลี
ปกปิดหัวรูดู	สนิทแน แล้วนอ
สัตบุรุษทำเหยยนี้	จับเหยย คามือ
กฤษณาหอมเลิศล้ำ	ทวนลม ได้ฤา
กุหลาบมะลิแก่นจันทร์	ไปได้
กลิ่นสัตบุรุษหอมดม	ด้าตี๋ม ท้วนา
หอมหวนทวนลมได้	โลกโลม
ดอกผลใบกิ่งล้วน	ของฉัน
ต้นพฤกษะเอ๋ยพืชมั้ม	อวดอ้าง
ก็แหละตัวเธอนั้น	จักแก่ ไทรมตาย
อะไรของเธอบ้าง	ไปมี

ร่างนี้สิไร้แน่	วิญญาณ
ทอดทับถมปดพี	ป่าช้า
ชีวิตนี้มีนาน	เนาอยู่
ลละโลกามิสคว่า	ไขว่निพ-พานเทอญ
นาฬิกาบอกรณะใกล้	แก่ลมา
ทุกขณะวินาที	เคลื่อนคล้อย
คนเห็นแต่เวลา	นาฬิกาบ่ง ชี้อ
หลงระเรังขึ้นช้อย	โลกีย์
เจ้าดูใจไม้นัก	เหลือองแห่ง
ยมทูตมารอคอย	อยู่เฝ้า
ณ ปากประตูแห่ง	การจาก พรากอ
แต่เสียบึงกรังของเจ้า	ไปพอ เลยนา
บุญทานทำเกิดไว้	เป็นเสียบึง
ศีลส่งสงบกายวจี	เทียบพร้อม
สมถะนั้นเป็นเพียง	บันไดสู่
วิปัสสนาโน้มน้อม	ก่อเกิด ปัญญา
บทเพลงเธอแต่งไว้	นับพัน หมิ่นแฮ
มีบทเดียวแท้เทียว	เท่านั้น
ซึ่งสูงค่าคุณอนันต์	เอนกยิ่ง นักนา
คือบทปรับจิตชั้น	สงบนิ่ง เห็นธรรม
ปักซีแห่งกาลว้ายฟ้า	ลิบลับ
คนจักเห็นง่ายตาย	ห่อนได้
ชวนชวายยกจิตปรับ	ปฏิบัติ ธรรมนา
ตาปัญญาเกิดไซ้	จักเห็น แน่เอย

ปัญหาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน

ผู้ตอบปัญหาประจำ
สำนักงาน ก.พ.
วีระ ไชยธรรม
เอกศักดิ์ ตรีกรุณาสวัสดิ์
สมเกียรติ ชุมวิสูตร
กรมบัญชีกลาง
ผาสุกนิศย์ ปิณฑะรุจิ
สมพงษ์ วัฒนสุระ

๑. การปรับวุฒิ

ผู้ถาม : คุณพิเชษฐ์ หมุกแหละ

กระผมได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ในสำนักงานแห่งหนึ่ง โดยสำนักงาน ก.พ.เป็นผู้ดำเนินการสอบ โดยได้รับบรรจุเมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๒๗ ต่อมาเมื่อปลายเดือนมีนาคม ๒๕๒๗ กระผมได้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มา (เงินเดือนที่ได้รับ ๑,๙๕๐ บาท)

ขอเรียนถามว่า

๑. วุฒิที่กระผมได้มานั้นสามารถที่จะปรับอัตราเงินเดือนให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้หรือไม่
๒. ถ้าได้ จะต้องดำเนินการอย่างไร

๓. สมมุติสำนักงานแห่งหนึ่งมีอัตรากำลังในตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ ๒ ว่าง กระผมสามารถที่จะโอนไปได้หรือเปล่า ถ้าได้จะต้องดำเนินการอย่างไร

๒. การปรับวุฒิ

ผู้ถาม : คุณสุจิตรา ดึงแสง

ด้วยข้าพเจ้าได้รับบรรจุเป็นข้าราชการธุรการตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ระดับ ๑ ชั้น ๑,๙๕๐ บาท ที่ศาลจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้ทดลองปฏิบัติราชการในตำแหน่งดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๗ ต่อมาข้าพเจ้าได้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งทางสถานศึกษาได้ออกใบระเบียบแสดงผลการศึกษาว่าได้สำเร็จการศึกษาในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๗

ในการที่ข้าพเจ้าได้รับการบรรจุดังกล่าวข้าพเจ้าได้รับเงินเดือนตามวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามที่ได้ยื่นหลักฐานการสมัครไว้ครั้งแรก

ข้าพเจ้ามีความประสงค์อยากทราบว่า ข้าพเจ้าจะดำเนินการขอปรับเงินเดือนให้ขึ้นรับเงินเดือนขั้นต้นตามวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงได้หรือไม่ จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดแจ้งให้แก ข้าพเจ้าทราบว่า ในกรณีการบรรจุเข้ารับราชการของข้าพเจ้าดังกล่าว จะขอปรับเงินเดือนขึ้นรับขั้นต้นตามวุฒิ ปวส. ได้หรือไม่ หรือจะดำเนินการวิธีใด ข้าพเจ้าจึงจะได้รับเงินเดือนขั้นต้นตามวุฒิ ปวส.

**ตอบ คุณพิเชษฐ์ หมุดแหละ และ
คุณสุจิตรา ถึงแสง**

ในเรื่องเกี่ยวกับการปรับวุฒิหรือการปรับให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินเดือนตามคุณวุฒินั้น มีหลักการสำคัญ คือ

๑. เป็นปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ ก.พ.รับรอง และกำหนดว่าเป็นคุณสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่งที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และ

๒. การปรับเงินเดือนให้ได้รับตามคุณวุฒินั้น ต้องปรับให้ได้รับเงินเดือนในระดับเดิม และไม่มีผลให้เปลี่ยนแปลงระดับตำแหน่ง

จากกรณีที่ท่านถาม จึงอาจพิจารณาตามหลักการได้ว่า

๑. กรณีคุณพิเชษฐ์ หมุดแหละ

วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ท่านได้รับเพิ่มขึ้นนั้น มิใช่วุฒิที่กำหนดว่าเป็นคุณสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง จึงไม่อาจนำวุฒิดังกล่าวมาขอปรับให้ได้รับเงินเดือนตามวุฒิในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ในขณะนี้ แต่เมื่อท่านได้ดำรงตำแหน่งในระดับ ๒ แล้ว และในส่วนราชการที่สังกัดมีตำแหน่งซึ่ง ก.พ.กำหนดให้วุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ท่านได้รับมา เป็นคุณสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่งว่างอยู่ ผู้บังคับบัญชาของท่านก็อาจพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ว่างดังกล่าว

ได้ หรือในส่วนราชการอื่นมีตำแหน่งซึ่ง ก.พ.ให้วุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามที่ท่านได้รับมา เป็นคุณสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่งว่างท่านก็อาจยื่นความจำนงขอโอนไปรับราชการในตำแหน่งดังกล่าวต่อส่วนราชการนั้น หากผู้มีอำนาจตาม ม.๔๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ของส่วนราชการนั้นพิจารณาเห็นชอบ ก็อาจรับโอนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ว่างนั้นได้ หรือหากมีส่วนราชการประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ ก.พ.กำหนดให้คุณวุฒิที่ท่านได้รับมา เป็นคุณสมบัตินี้เฉพาะสำหรับตำแหน่ง ท่านก็อาจสมัครสอบแข่งขันตามที่มีประกาศรับสมัครได้ หากสอบแข่งขันได้ และถึงลำดับที่จะบรรจุก็อาจขอโอนไปรับราชการในฐานะผู้สอบแข่งขันได้

๒. กรณีคุณสุจิตรา ถึงแสง

วุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ท่านได้รับเพิ่มขึ้นนั้น ไม่อาจนำมาขอปรับให้ได้รับเงินเดือนตามวุฒิในตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ในขณะนี้ เช่นเดียวกับกรณีแรก ส่วนจะดำเนินการวิธีใดจึงจะได้รับเงินเดือนตามวุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อาจดำเนินการได้เช่นเดียวกับกรณีคุณพิเชษฐ์ หมุดแหละ

๓. การปรับวุฒิ

ผู้ถาม : เจ้าหน้าที่สรรพากร ๔

ผมรับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานสรรพากร ๔ โดยใช้วุฒิ ปวส. อัตราเงินเดือนปัจจุบัน ๔,๖๘๕ บาท ผมมีปัญหาที่จะเรียนถามดังนี้ คือ

ขณะนี้ผมเรียนจบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ วิชาเอก การจัดการทั่วไป ๒ ปี ผมเรียนจบปริญญาตรีจะสามารถปรับวุฒิเป็น ตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๔ ได้

หรือไม่ ถ้าได้จะมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร หากจะต้องรายงานกรมโดยอ้างหนังสือ ก.พ. จะอ้างหนังสือฉบับที่เท่าใด หากปรับวุฒิไม่ได้ เพราะเหตุใด

ตอบ

ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๓ และ ๔ กำหนดให้วุฒิปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง และ ก.พ.ได้รับรองว่าวุฒิปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิตแขนงวิชาการจัดการทั่วไป เป็นปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจ (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๖๐๑/ว.๕ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๗ เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรวิชาชีพ) ตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๓ และ ๔ ดังนั้น หากในส่วนราชการที่ท่านสังกัดมีตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๔ ว่าง ผู้บังคับบัญชาก็อาจพิจารณาแต่งตั้งท่านให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๔ ที่ว่างอยู่ดังกล่าวได้ในระดับเดิมและให้ได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าชั้นที่ได้รับอยู่เดิมหรือหากผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าลักษณะงานที่ท่านปฏิบัติอยู่ มีลักษณะเช่นเดียวกับลักษณะงานของตำแหน่งนักวิชาการสรรพากรและจำเป็นต้องมีตำแหน่งนักวิชาการสรรพากรเพิ่มขึ้นในหน่วยงานนั้น ก็อาจดำเนินการขอให้กรมเจ้าสังกัดขออนุมัติ ก.พ.เปลี่ยนตำแหน่งเจ้าพนักงานสรรพากร ๔ ที่ท่านครองอยู่เป็นตำแหน่งนักวิชาการสรรพากร ๔ และหาก ก.พ.ได้อนุมัติให้เปลี่ยนตำแหน่งแล้ว ผู้บังคับบัญชาก็อาจแต่งตั้งท่านให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ในระดับเดิม และให้ได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าชั้นที่ได้รับอยู่เดิม

๔. การได้รับวุฒิเพิ่มขึ้น

ผู้ถาม : สมาชิกวารสารข้าราชการ

ดิฉันรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ต่อมาสำเร็จปริญญาตรีด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัย

รามคำแหง จึงขอโอนไปรับราชการในตำแหน่งคุมประพฤติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก แต่ไม่สามารถลงตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติได้เพราะมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ.กำหนดจะต้องศึกษากฎหมายไม่ต่ำกว่า ๑๒ หน่วยกิต ดิฉันศึกษากฎหมายมาเพียง ๔ หน่วยกิต ต่อมาทราบว่า มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปว่าง ดิฉันจึงขอโอนลงในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ขณะนี้ดิฉันปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป และกำลังศึกษานิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดิฉันขอเรียนถามดังนี้

๑. ถ้าดิฉันศึกษานิติศาสตร์สำเร็จแล้วจะนำวุฒินิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ไปขอโอนในตำแหน่งเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะได้หรือไม่ เพราะตอนแรกดิฉันศึกษาวิชากฎหมายขาดไปเพียง ๔ หน่วยกิต ถ้าดิฉันศึกษานิติศาสตร์ต่อจะนำหน่วยกิตไปทดแทนกันได้ไหม

๒. ถ้าดิฉันจะศึกษานิติศาสตร์เพียงอนุปริญญาจะได้หรือไม่

ตอบ

ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของ ก.พ. วุฒิกำหนดให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติ ได้แก่วุฒิปริญญาตรีหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ทางอาชญาวิทยา งานยุติธรรม กฎหมาย การปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา หรือ สังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ซึ่งมีการศึกษาวิชากฎหมายทั่วไป และวิชาอาชญาวิทยาหรืองานยุติธรรมรวมกัน ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต

ส่วนวุฒิสถิตศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงตามที่ท่านได้รับนั้น หากเป็นสาขาวิชาการปกครอง หรือทางรัฐประศาสนศาสตร์ ก็ตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง ตามที่ ก.พ.กำหนดไว้ หากเป็นสาขาวิชาอื่นก็จะต้องมีการศึกษาวิชา

กฎหมายทั่วไป และวิชาอาชญาวิทยาหรืองานยุติธรรม รวมกันไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิตด้วย

กรณีที่ถาม

๑. หากสำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต วุฒิปริญญาตรีทางกฎหมาย ก็ตรงตามคุณสมบัติ เฉพาะสำหรับตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติ ส่วนจะ นำหน่วยกิตของวิชาทางกฎหมายตามที่กำลังศึกษา อยู่ไปทดแทนในวุฒิปริญญาทางรัฐศาสตร์ ไม่อาจทำได้

๒. หากจะศึกษานิติศาสตร์เพียงระดับอนุปริญญา ก็ไม่ตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง เพราะตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง กำหนดไว้ว่า “ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ทาง.....” ดังนั้น ท่านจึงต้องเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตร์- บัณฑิต จึงจะถือเป็นวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ทางกฎหมาย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน กำหนดตำแหน่ง

๕ การเลื่อนระดับตำแหน่ง

ผู้ถาม : ข้าราชการผู้น้อย

เนื่องด้วยข้าพเจ้าเป็นข้าราชการทำงานที่ โรงพยาบาลเกี่ยวกับสถิติ ข้าพเจ้าจบจากโรงเรียน เวชสถิติ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับการบรรจุเมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๒๖ ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ที่จะขอเลื่อนระดับ จาก ๒ ไป ๓ ได้เมื่อทำงานครบ ๒ ปี ดังนั้น ในปี ๒๕๒๘ เดือนมิถุนายน เมื่อครบ ๒ ปี ข้าพเจ้าก็มี สิทธิ์ที่จะเสนอขอเลื่อนระดับได้หรือเปล่า

เนื่องด้วยข้าพเจ้าอ่านในวารสารข้าราชการ เมื่อเดือนกันยายน ปี ๒๕๒๗ มีคนถาม และท่าน ได้บอกดังนี้ “ผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนหลังวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๗ ซึ่งเป็นวันที่มาตรฐานกำหนด ตำแหน่งที่แก้ไขปรับปรุงใหม่มีผลบังคับใช้ คือ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในระดับ ๒ ตามมาตรฐานที่ กำหนดใหม่” มาตรฐานที่ใช้กำหนดนี้ข้าพเจ้าเข้าใจ

ว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งหลังวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๗ ต้องทำให้ได้ ๓ ปีจึงขอได้ แต่ข้าพเจ้าบรรจุเดือน มิถุนายน ๒๕๒๖ ก่อนที่จะมีมาตรการนี้มา ดังนั้น ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ขอเลื่อนระดับจาก ๒ ไป ๓ ได้ใช่หรือไม่ เมื่อทำงานครบ ๒ ปี แล้ว

ตอบ

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่เวชสถิติ เป็นตำแหน่งใน สายงานที่เริ่มต้นจากระดับ ๒ ซึ่งตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งเดิม เมื่อ ๑ เมษายน ๒๕๒๑ กำหนด ให้ดำรงตำแหน่งในระดับ ๒ ไม่น้อยกว่า ๒ ปี ก็จะได้รับ การพิจารณาเลื่อนเป็นระดับ ๓ ได้ ต่อมาได้ ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานกำหนดตำแหน่งดังกล่าวเมื่อ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๗ โดยกำหนดระยะเวลา สำหรับผู้จะเลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งในระดับ ๓ ต้อง ดำรงตำแหน่งในระดับ ๒ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี เช่นเดียวกับสายงานพยาบาลเทคนิคและสายงาน เจ้าหน้าที่รังสีการแพทย์ ดังนั้นผู้มีคุณสมบัติครบ ถ้วนหลังวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๗ ซึ่งเป็นวันที่ มาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่แก้ไขปรับปรุงใหม่มีผลใช้ บังคับ จึงต้องถือระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งใน ระดับ ๒ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี ตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งที่ปรับปรุงใหม่นี้

กรณีที่ถามนั้น ท่านได้รับการบรรจุเมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๒๖ ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเดิม ท่านอาจได้รับการพิจารณาเลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งใน ระดับ ๓ ได้ ไม่ก่อนเดือนมิถุนายน ๒๕๒๘ แต่เมื่อ มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานกำหนดตำแหน่งใหม่ ดังกล่าว ท่านจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขึ้นดำรง ตำแหน่งในระดับ ๓ ได้ ไม่ก่อนเดือนมิถุนายน ๒๕๒๘ ทั้งนี้เป็นหลักการเดียวกันกับตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีการ ปรับปรุงมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเช่นเดียวกันนี้

คำว่า “ผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน” นั้น หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติด้านคุณวุฒิการศึกษาและระยะเวลาใน การดำรงตำแหน่ง ครบถ้วนสำหรับตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง
ในขณะนั้น ตลอดจนคุณสมบัติอย่างอื่นที่กฎหมาย
ระเบียบ หรือหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ เช่น
ผ่านการสอบหรือการคัดเลือก เงื่อนไขเกี่ยวกับเงินเดือน
 เป็นต้น มิใช่หมายถึงวันที่ที่บรรจุแต่อย่างไร

๖. การเลื่อนขั้นเงินเดือน

ผู้ถาม: สมาชิกเลขที่ ม.๐๐๑๖

กระผมขอเรียนถามปัญหาในการเลื่อนเงินเดือน
ในวันสุดท้ายก่อนครบเกษียณอายุราชการได้อีกไม่
เกิน ๑ ขั้นตามมติคณะรัฐมนตรีและกฎ ก.พ.นั้น
สมมุติว่า นาย ก.เป็นข้าราชการระดับ ๗ รับเงินเดือน

๑๓,๐๙๕ บาท ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของระดับ ๗ อยู่แล้ว
(เงินเดือนเต็มอยู่แล้ว) ถ้า นาย ก.มีคุณสมบัติอื่น ๆ
ครบถ้วนสมควรจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน
นาย ก.จะได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนอีก ๑
ขั้นในวันที่ ๓๐ กันยายนของปีสุดท้ายที่รับราชการอยู่
หรือไม่

ความเห็นของกระผม นั้น เห็นว่า "ไม่ได้" เพราะ
เงินเดือนเต็มแล้ว

ตอบ

ความเห็นของท่านถูกต้องแล้ว

อภินันทนาการ

จาก

บริษัท รีฟริโกอีคิวิปเมนท์ จำกัด

๗๖ ถนนรามบุตรี แขวงโรงแรมเวียงใต้ บางลำภู กรุงเทพมหานคร

โทร. ๒๕๒-๖๑๓๑, ๒๕๒-๖๑๓๒, ๒๕๑-๘๑๔๓, ๒๕๒-๐๑๗๖, ๒๕๒-๕๖๐๗

จำหน่ายอะไหล่-อุปกรณ์เครื่องปรับอากาศ
และเครื่องทำความเย็นทุกชนิด

บัญชีอัตราเงินเดือน ข้าราชการประเภทต่าง ๆ

วารสารข้าราชการได้รับจดหมายและคำขอจากเพื่อนข้าราชการ ขอให้นำเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวข้าราชการ ซึ่งใช้ประโยชน์สำหรับที่จะอ้างอิง หรือเก็บไว้เป็นหลักฐานเมื่อต้องการจะใช้อีกสามารถค้นหาได้ มาลงในวารสาร เช่น เรื่องเงินเดือน สิทธิการลา ประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ

สำหรับฉบับนี้ ได้มีคำขอมานำเรื่องบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการประเภทต่าง ๆ มาลงไว้เพื่อประโยชน์ที่จะอ้างอิงได้ วารสารจึงขอนำบัญชีเงินเดือนข้าราชการทุกประเภทมาลงไว้ในฉบับเดียวกัน ดังนี้

บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการตุลาการ หมายเลข ๓

	บาท								
๑๓	๑๒,๕๓๕								
๑๒	๑๑,๙๗๕								
๑๑	๑๑,๔๑๕	บาท	บาท	บาท	บาท				
๑๐	๑๐,๘๕๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๙๗๕	๑๗,๗๔๕	๑๘,๕๑๕	บาท			
๙	๑๐,๓๖๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๒๗๕	๑๖,๙๗๕	๑๗,๗๔๕	๑๘,๓๒๕			
๘	๙,๘๗๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๒๗๕	๑๖,๙๗๕	๑๘,๕๑๕	บาท		
๗	๙,๓๘๕	๑๓,๙๖๕	๑๔,๙๓๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๒๗๕	๑๗,๗๔๕	๒๑,๑๘๕		
๖	บาท	๘,๘๙๕	๑๓,๐๙๕	๑๔,๒๙๕	๑๔,๙๓๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๙๗๕	๒๐,๒๕๕	
๕	๖,๕๘๕	๘,๔๗๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๙๕	๑๔,๒๙๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๒๗๕	๑๘,๓๒๕	
๔	๖,๓๐๕	๘,๐๕๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๐๙๕	๑๓,๖๙๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕	๑๘,๕๑๕	
๓	๖,๐๒๕	๗,๖๓๕	๑๑,๔๑๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๐๙๕	๑๓,๖๙๕	๑๔,๙๓๕	๑๗,๗๔๕	
๒	๕,๗๔๕	๗,๒๘๕	๑๐,๘๕๕	๑๑,๙๗๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๐๙๕	๑๔,๒๙๕	๑๖,๙๗๕	
๑	๕,๔๖๕	๖,๙๓๕	๑๐,๓๖๕	๑๑,๔๑๕	๑๑,๙๗๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๙๕	๑๖,๒๗๕	๒๒,๑๘๕
ขั้น	ขั้น ๑	ขั้น ๒	ขั้น ๓	ขั้น ๔	ขั้น ๕	ขั้น ๖	ขั้น ๗	ขั้น ๘	ขั้น ๙

บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการหมายเลข ๓

๑๓		บาท				
๑๒		๑๒,๕๓๕				
๑๑		๑๑,๙๗๕				
๑๐		๑๑,๔๑๕	บาท			
๙		๑๐,๘๕๕	๑๕,๕๗๕	บาท		
๘		๑๐,๓๐๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๙๗๕		
๗		๙,๗๔๕	๑๔,๒๙๕	๑๖,๓๓๕	บาท	
๖	บาท	๙,๑๘๕	๑๓,๖๕๕	๑๕,๖๙๕	๑๗,๖๙๕	
๕	๖,๕๘๕	๘,๖๒๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๐๓๕	๑๖,๙๗๕	บาท
๔	๖,๐๓๕	๘,๐๕๕	๑๒,๔๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๖,๓๓๕	๑๘,๕๑๕
๓	๖,๐๒๕	๗,๖๓๕	๑๑,๘๕๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๙๓๕	๑๗,๖๙๕
๒	๕,๗๔๕	๗,๒๑๕	๑๐,๘๕๕	๑๒,๔๓๕	๑๔,๒๙๕	๑๖,๙๗๕
๑	๕,๔๖๕	๖,๙๓๕	๑๐,๓๐๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๖๓๕	๑๖,๓๓๕
ขั้น	ขั้น ๑	ขั้น ๒	ขั้น ๓	ขั้น ๔	ขั้น ๕	ขั้น ๖

บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือน หมายเลข ๓

๒๐	บาท										
๑๙	๓,๕๓๕										
๑๘	๓,๓๒๕										
๑๗	๓,๑๑๕										
๑๖	๒,๙๐๕										
๑๕	๒,๗๖๕	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท					
๑๔	๒,๖๒๕	๕,๖๘๕	๕,๗๔๕	๗,๒๑๕	๙,๓๓๕	บาท					
๑๓	๒,๔๘๕	๕,๔๖๕	๕,๕๒๕	๖,๙๗๕	๘,๖๒๕	๑๒,๕๓๕					
๑๒	๒,๓๔๕	๕,๒๔๕	๕,๓๐๕	๖,๗๑๕	๘,๔๗๕	๑๑,๙๗๕					
๑๑	๒,๒๐๕	๕,๐๒๕	๕,๐๘๕	๖,๕๐๕	๘,๐๕๕	๑๑,๔๑๕	บาท	บาท	บาท	บาท	
๑๐	๒,๐๖๕	๔,๘๐๕	๔,๘๖๕	๖,๓๐๕	๗,๘๕๕	๑๐,๘๕๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๙๗๕	บาท
๙	๑,๙๒๕	๔,๖๘๕	๔,๗๔๕	๖,๑๘๕	๗,๖๓๕	๑๐,๓๐๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๓๓๕	๑๗,๖๙๕
๘	๑,๗๘๕	๔,๕๖๕	๔,๖๒๕	๖,๐๒๕	๗,๔๗๕	๑๐,๐๓๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๙๗๕
๗	๑,๖๔๕	๔,๔๔๕	๔,๕๐๕	๕,๙๐๕	๗,๓๕๕	๑๐,๘๕๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๓๓๕	๑๗,๖๙๕
๖	๑,๕๐๕	๔,๓๒๕	๔,๓๘๕	๕,๗๘๕	๗,๒๓๕	๑๐,๘๕๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕	๑๖,๙๗๕
๕	๑,๓๖๕	๔,๒๐๕	๔,๒๖๕	๕,๖๖๕	๗,๑๓๕	๑๐,๓๐๕	๑๑,๔๑๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๓๓๕
๔	๑,๒๒๕	๔,๐๘๕	๔,๑๔๕	๕,๕๔๕	๖,๙๗๕	๑๐,๐๓๕	๑๑,๑๕๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๔,๙๓๕	๑๖,๓๓๕
๓	๑,๐๘๕	๓,๙๖๕	๓,๑๑๕	๕,๔๒๕	๖,๘๕๕	๙,๘๗๕	๑๐,๘๕๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕
๒	๑,๐๓๕	๓,๘๔๕	๓,๐๑๕	๕,๓๐๕	๖,๗๓๕	๙,๗๕๕	๑๐,๓๐๕	๑๑,๔๑๕	๑๒,๕๓๕	๑๓,๖๓๕	๑๔,๙๓๕
๑	๑,๐๒๕	๓,๗๒๕	๒,๙๐๕	๕,๑๘๕	๖,๖๑๕	๙,๖๓๕	๑๐,๘๕๕	๑๑,๙๗๕	๑๓,๐๑๕	๑๔,๒๙๕	๑๕,๕๗๕
ขั้น	ระดับ ๑	ระดับ ๒	ระดับ ๓	ระดับ ๔	ระดับ ๕	ระดับ ๖	ระดับ ๗	ระดับ ๘	ระดับ ๙	ระดับ ๑๐	ระดับ ๑๑

บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจ หมายเลข ๓

ยศ	อัตราเงินเดือนปกติ
พลตำรวจ	๔๒๐ - ๔๕๐ - ๔๘๐ - ๕๑๐ - ๕๔๐ ๕๗๐ - ๖๐๐ - ๖๓๐ - ๖๖๐
พลตำรวจกองประจำการและ พลตำรวจสำรอง	๑,๒๕๕ - ๑,๓๒๕ - ๑,๓๙๕ - ๑,๔๗๐ - ๑,๕๔๕ - ๑,๖๒๐ - ๑,๖๙๕ - ๑,๗๘๐ - ๑,๘๖๕ - ๑,๙๕๐
พลตำรวจสำรองพิเศษ พลตำรวจพิเศษ และพลตำรวจสมัคร	๑,๓๙๕ - ๑,๔๗๐
ประทวน	๑,๕๔๕ - ๑,๖๒๐ - ๑,๖๙๕
สิบตำรวจตรี	๑,๗๘๐ - ๑,๘๖๕ - ๑,๙๕๐
สิบตำรวจโท	๒,๐๖๕ - ๒,๒๐๕ - ๒,๓๔๕ - ๒,๔๘๕ - ๒,๖๒๕ - ๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕
สิบตำรวจเอก (อันดับ ๑)	๒,๐๖๕ - ๒,๒๐๕ - ๒,๓๔๕ - ๒,๔๘๕ - ๒,๖๒๕
สิบตำรวจเอก (อันดับ ๒)	๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕ - ๓,๑๘๕ - ๓,๓๒๕
จ่าสิบตำรวจ (อันดับ ๑)	๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕ - ๓,๑๘๕ - ๓,๓๒๕
จ่าสิบตำรวจ (อันดับ ๒)	๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕ - ๓,๑๘๕ - ๓,๓๒๕
จ่าสิบตำรวจ (พิเศษ) และนายดาบตำรวจ	๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕ - ๓,๑๘๕ - ๓,๓๒๕ - ๓,๔๖๕ - ๓,๖๐๕ - ๓,๗๔๕ - ๓,๘๘๕ - ๔,๐๒๕
สัญญาบัตร	๒,๔๘๕ - ๒,๖๒๕ - ๒,๗๖๕ - ๒,๙๐๕ - ๓,๐๔๕ - ๓,๑๘๕
ร้อยตำรวจตรี	๓,๕๒๕ - ๓,๗๐๕ - ๓,๘๘๕ - ๔,๐๖๕
ร้อยตำรวจโท (อันดับ ๑)	๔,๔๒๕ - ๔,๖๐๕ - ๔,๗๘๕ - ๔,๙๖๕ - ๕,๑๔๕
ร้อยตำรวจโท (อันดับ ๒)	๔,๔๒๕ - ๔,๖๐๕ - ๔,๗๘๕ - ๔,๙๖๕ - ๕,๑๔๕
ร้อยตำรวจเอก (อันดับ ๑)	๕,๔๒๕ - ๕,๖๐๕ - ๕,๗๘๕ - ๕,๙๖๕ - ๖,๑๔๕
ร้อยตำรวจเอก (อันดับ ๒)	๕,๗๘๕ - ๖,๐๒๕ - ๖,๒๖๕ - ๖,๕๐๕ - ๖,๗๔๕
พันตำรวจตรี (อันดับ ๑)	๕,๗๘๕ - ๖,๐๒๕ - ๖,๒๖๕ - ๖,๕๐๕ - ๖,๗๔๕
พันตำรวจตรี (อันดับ ๒)	๖,๒๘๕ - ๖,๕๒๕ - ๖,๗๖๕ - ๖,๙๐๕ - ๗,๑๔๕
พันตำรวจโท (อันดับ ๑)	๖,๒๘๕ - ๖,๕๒๕ - ๖,๗๖๕ - ๖,๙๐๕ - ๗,๑๔๕
พันตำรวจโท (อันดับ ๒)	๗,๓๘๕ - ๗,๖๒๕ - ๗,๘๖๕ - ๘,๑๐๕
พันตำรวจเอก (อันดับ ๑)	๗,๓๘๕ - ๗,๖๒๕ - ๗,๘๖๕ - ๘,๑๐๕
พันตำรวจเอก (อันดับ ๒)	๘,๑๐๕ - ๘,๓๔๕ - ๘,๕๘๕ - ๘,๘๒๕
พันตำรวจเอก (พิเศษ) อันดับ (๑)	๘,๑๐๕ - ๘,๓๔๕ - ๘,๕๘๕ - ๘,๘๒๕
พันตำรวจเอก (พิเศษ) (อันดับ ๒)	๘,๖๒๕ - ๘,๘๖๕ - ๙,๑๐๕ - ๙,๓๔๕
พลตำรวจตรี (อันดับ ๑)	๙,๖๒๕ - ๙,๘๖๕ - ๑๐,๑๐๕ - ๑๐,๓๔๕
พลตำรวจตรี (อันดับ ๒)	๑๐,๒๒๕ - ๑๐,๔๖๕
พลตำรวจโท (อันดับ ๑)	๑๐,๒๒๕ - ๑๐,๔๖๕
พลตำรวจโท (อันดับ ๒)	๑๑,๑๐๕ - ๑๑,๓๔๕
พลตำรวจเอก	๑๑,๑๐๕ - ๑๑,๓๔๕

